

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskernes Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sprogforeningens

Almanak

for

* * 1902 * *

samlert ved

J. Fausbol, J. S. N. Skrumtsager
og M. Andresen.

— 9de Aargang. —

Udgiver: M. Andresen, Aabenraa.

Aabenraa.

Trykt i „Hejmdals“ Trykkeri.

Nærværende Aar

regnes efter Kristi Fødsel 1902.

Efter Verdens Etabelse	5869
Siden Reformationen	385
" Indførelsen af den Julianiske Kalender	1946
" " " " Gregorianse "	320
" " " " forbedrede "	201
" Bogtrykkerkunstens Opfindelse	462

Formørkelser.

I Aaret 1902 finder tre Solformørkelser og to Maaneformørkelser Sted, af hvilke den sidste Solformørkelse og begge Maaneformørkelser vil være synlige hos os.

1) En hos os uhyldig delvis Solformørkelse den 8. April. Den ses kun i Nordpolaregnene, hvor den kun udgør $\frac{1}{14}$ af Solens Diameter.

2) En hos os synlig fuldstændig Maaneformørkelse den 22. April. Naar Maanen ved Solnedgang staar op hos os, er den total formørket. Totaliteten ophorer Kl. 8,35 Aften, og Kl. 9,45 horer Formørkelsen helt op. Formørkelsen er synlig i den vestlige Halvdel af det stille Hav, i Australien, Asien, Europa, Afrika, den østlige Halvdel af Atlanterhavet og ved Ostspidsen af Sydamerika.

3) En hos os uhyldig delvis Solformørkelse den 7. til 8. Maj. Den ses kun paa Ny-Zeeland, i den sydlige Del af det stille Hav samt det sydlige Ishav og udgør indtil $\frac{6}{7}$ af Solskivens Diameter.

4) En hos os synlig fuldstændig Maaneformørkelse den 17. Oktober. Den begynder Kl. 5,17 Form. og bliver total Kl. 6,19. Ved Solopgang gaar Maanen hos os total formørket ned. Formørkelsen ses i det vestlige Europa og Afrika, paa Atlanterhavet, i Amerika, paa det stille Hav, ved Australiens Ostspids og ved det nordøstlige Horn af Asien.

5) En hos os synlig delvis Solformørkelse den 31. Oktober. Den begynder Kl. 6,59 om Morgenen Syd for Stockholm, overskygger hele Skandinavien, den østlige Halvdel af England, den tilgrænsende nordøstlige Del af Europa samt det Indre af Asien og ophorer Kl. 11,3 Form. i Nærheden af Han-tjung i det Indre af Kina. Hos os har Formørkelsen allerede begyndt, naar Solen staar op, den bliver størst Kl. 7 $\frac{3}{4}$ Form., idet den da udgør omtrent $\frac{1}{3}$ af Solskivens Diameter, og den ender hos os Kl. 8,27.

Imellem Jul og Fajrelavn er der 6 Uger 4 Dage,
og imellem Pinse og Advent er der 28 Uger.

Festregning og Nærstiderne 1902.

Fjoraaet begynder d. 21. Marts
Sommeren " d. 22. Junl.
Efteraaet " d. 24. September.
Vinteren " d. 22. December.
 Det gyldne Tal er 3.
 Søndagsbogstavet er E.

Fastelevns Søndag d. 9. Februar.
Baaftedag d. 30. Marts.
Pinsefestdag d. 18. Maj.
Første Udbvent d. 30. November.
Tausk Bededag d. 25. April.
Urensiff Bededag d. 19. November.

Højvandet ved Nordflesvigs Vestkyst.

Højvandet er i Nar udregnet paa Grundlag af Flodtabelterne i den af det tyske Indenrigsministerium udgivne „Nautisches Jahrbuch“.

De anførte Klokketider gælder for Rom og Havn. For at finde Flodtiderne ved Vallum maa der tillægges et Kvarter, ved Odden ved Nørre Tvismarck paa Romo ligeledes et Kvarter, ved Skærbæk Brohoved $\frac{1}{2}$ Time. Det sidste Tal beror paa flere fyndige Mænds overensstemmende Skøn, Tallene for Vallum og Odden derimod er fastslaaede ved Jagttagelser, der i Nar er udførte specielt for „Eropgforeningens Almanak“. Lavvandet indtræder $6\frac{1}{4}$ —7 Timer efter Højvandet.

Beregningerne er udførte af Thade Petersen, Nodding.

Bemærkninger, vedrørende Kalenderen.

Dagen begynder klokken 12 Matten; alle Tiderne fra Midnat til Middag regnes til Morgen, og alle Tiderne fra Middag til Midnat til Aften. Klokketallet angiver den mellemeuropæiske Tid.

Festtabel.

De foranderlige Fester bestemmes alle efter Baaft.

Nar	Baaft	Pinse	1. Udbvent	Antal af Euphania's. Trinitat's- Søndage.	
1902	30. Marts	18. Maj	30. Novbr.	2	26
1903	12. April	31. Maj	30. Novbr.	4	26
1904	3. April	22. Maj	29. Novbr.	3	24
1905	21. April	11. Juni	27. Novbr.	6	25
1906	15. April	3. Junl	3. Decbr.	5	23
1907	31. Marts	19. Maj	2. Decbr.	2	24
1908	19. April	7. Junl	1. Decbr.	5	26
1909	11. April	30. Maj	29. Novbr.	4	23
1910	27. Marts	15. Maj	28. Novbr.	2	24
1911	16. April	4. Junl	27. Novbr.	5	26
1912	7. April	26. Maj	3. Decbr.	3	24
1913	23. Marts	11. Maj	1. Decbr.	1	27

1. Hge. **Kristi Omførelse.** Luk. 2, 21. Form. Cit.

				☉ i. Kv. 5 Citm.		
D.	1 Nytaar	Mg.	Mt.	Solen Jorden nærmest	7	7,30
F.	2 Abel	1	12	Sol op 8,51', n. 4,2'	7,45	8,15
F.	3 Enoch	2	12	Tusmørket varer 52'	8,45	9,15
L.	4 Methusalem	3	1		9,45	10,15

2. Hge. **Da Herodes var død.** Matth. 2, 19 til Enden.

E.	5 S. c. Nytaar	5	1	Simeon. Maan. Jord. ij.	10,45	11,30
M.	6 S. 3 Konger	6	2		12,00	
Ti.	7 Knud Hertug	6	3	Sol op 8,48', n. 4,10'	12,30	1,00
D.	8 Erhard	7	3	Tusmørket varer 51'	1,30	1,45
F.	9 Julianus	8	4	☉ n. M. 10 Mt.	2,15	2,30
F.	10 Paul Eremit	9	5		2,45	3,15
L.	11 Hyginus	9	7		3,30	3,45

3. Hge. **Da Jesus var 12 Aar gammel.** Luk. 2, 42 til Enden.

E.	12 1. S. c. h. 3 Kong.	9	8	Reinhold	4,00	4,15
M.	13 Hilarius	10	9	Prj. Marie	4,30	5,00
Ti.	14 Jelix	10	10		5,15	5,30
D.	15 Maurus	10	12	Sol op 8,42', n. 4,23'	5,45	6,15
F.	16 Marcellus	11	Mg.	Tusmørket varer 49'		
F.	17 Antonius	11	1	☉ i. Kv. 8 Form.	6,30	6,45
L.	18 Prisca	12	2		7,15	7,45
					8,00	8,30

4. Hge. **Brylluppet i Kana.** Joh. 2, 1 til 11.

E.	19 2. c. h. 3 Kong.	12	4	Pontianus	9,15	9,45
M.	20 Jab og Sebait.	1	5		10,30	11,15
Ti.	21 Agnes	2	6	Maanen Jorden nærmest.	11,45	
D.	22 Vincentius	3	7	Sol op 8,34', n. 4,36'	12,30	1,00
F.	23 Emerentius	5	8	Tusmørket varer 48'	1,30	2,00
F.	24 Timotheus	6	8	☉ i. M. 1 Nat.	2,30	2,45
L.	25 Pauli Omv.	7	9		3,15	3,45

5. Hge. **Arbejderne i Vingarden.** Matth. 20, 1 til 16.

E.	26 Septuagesima	9	9	Polycarpus	4,00	4,30
M.	27 Chrysostronus	10	9	Kej. Wilhelm II.s Jdd.	4,45	5,00
Ti.	28 Carol Magn.	11	10		5,30	5,45
D.	29 Valerius	Mg.	10	Sol op 8,23', n. 4,50'	6,00	6,15
F.	30 Lovise	1	10	Tusmørket varer 47'	6,30	6,45
F.	31 Vigilius	1	11	☉ i. Kv. 2 Citm.	7,15	7,30

					Herm.	Git.	
Q.	1	Brigida	Mg.	Mt.	Maanen Jorden tjærneit	7,45	8,15

6. Uge. De fire Slags Tædejord. Luk. 8, 4 til 15.

S.	2	Serapessima	3	12	Andelmisic	8,45	9,15
M.	3	Blattus	4	12		9,45	10,15
Ti.	4	Beronica	5	1		11,00	11,30
D.	5	Agarbe	6	2	} Sol ov 8.10', n. 5,5' } Tusmørket varer 45'		12,15
T.	6	Dorothea	6	3			12,45
S.	7	Richard	7	4		1,45	2,00
Q.	8	Corintha	7	6	☉ n. M. 2 Gimm.	2,30	2,45

7. Uge. Kristi Daab. Matth. 3, 13 til Enden.

S.	9	Fastelavn	8	7	Apostonia	3,00	3,30
M.	10	Skolaitifa	8	8		3,45	4,00
Ti.	11	Hvide Tirsdag	9	9	Amnen	4,15	4,45
D.	12	Hise Onsdag	9	11	} Sol op 7,56', n. 5,20' } Tusmørket varer 44'	5,00	5,15
T.	13	Benignus	9	12			5,30
S.	14	Valentinus	10	Mg.		6,15	6,45
Q.	15	Janitinus	10	1	☾ i. Kv. 4 Gimm.	7,00	7,45

8. Uge. Jesus fristes af Djævelen. Matth. 4, 1 til 11.

S.	16	1. S. i Fasten	11	3	Maanen Jorden nærmest	7,45	8,15
M.	17	Andanus	12	4		8,15	9,15
Ti.	18	Concordia	1	5		10,00	10,45
D.	19	Tampredag	2	5	} Sol ov 7.41', n. 5,35' } Tusmørket varer 43'	11,30	
T.	20	Eucharinus	4	6			12,15
S.	21	Samuel	5	7		1,15	1,45
Q.	22	Peters Stel	6	7	☾ i. M. 2 Gimm.	2,15	2,45

9. Uge. Den kananæiske Kvinde. Matth. 15, 21 til 28.

S.	23	2. S. i Fasten	7	7	Reminiscere. Papias	3,00	3,30
M.	24	Matthias	9	8		3,45	4,00
Ti.	25	Victorinus	10	8		4,15	4,45
D.	26	Juger	11	8	} Sol ov 7,24', n. 5,49' } Tusmørket varer 42'	5,00	5,15
T.	27	Leander	Mg.	9			5,30
S.	28	Ollegaard	1	9		6,00	6,15

Marts 1902.

D. C. R.

31 Dage.

Se Num. 3. Side.

Højvande.

L.		Mg.	Aft.		Form.	Ct.
L.	1 Albinus			Maanen Jorden fjærnest	6,30	6,45
10. Hge. Jesus brev en Djævel ud. Luk. 11, 14 til 28.						
G.	2 B. S. i Fasten	2	10	C i. Kv. 12 Midd.	7,15	7,30
M.	3 Kunigunde	3	11		7,45	8,15
Ti.	4 Adrianus	4	12		8,45	9,30
D.	5 Theophilus	4	1	} Sol op 7.7', n. 6.3' } Tusmørket varer 42'	10,15	10,45
T.	6 Gotfred	5	2		11,30	12,00
F.	7 Berpetua	5	3			12,30
L.	8 Beata	6	5		1,00	1,30

11. Hge. Jesus bespiser 5000 Mand. Joh. 6, 1 til 15.						
S.	9 Midfaste	6	6	Lectare. 40 Riddere	2,00	2,15
M.	10 Edel	7	7	☉ n. M. 4 Morg.	2,45	3,00
Ti.	11 Thala	7	8		3,15	3,45
D.	12 Gregorius	7	10	} Sol op 6.50', n. 6.18' } Tusmørket varer 42'	4,00	4,15
T.	13 Macdonius	8	11		Maanen Jorden nærmest	4,30
F.	14 Euthybius	8	Mg.		5 15	5,30
L.	15 Zacharias	9	12		5,45	6,15

12. Hge. Englen Gabriel udsendes. Luk. 1, 26 til 38.						
G.	16 S. S. i Fasten	10	2	☽ i. Kv. 11 Aft.	6,45	7,00
M.	17 Gertrud	11	3		7,30	8,00
Ti.	18 Alexander	12	3		8,30	9,00
D.	19 Josef	1	4	} Sol op 6.32', n. 6.31' } Tusmørket varer 42'	9,45	10,30
T.	20 Gordius	3	5		11,15	12,00
F.	21 Benediktus	4	5	} Jævndegn } Døraarets Begyndelse		12,30
L.	22 Paulus	5	5		1,00	1,30

13. Kristi Indtog i Jerusaleem. Matth. 21, 1 til 9.						
G.	23 Palmesøndag	6	6	Fidelis	2,00	2,15
M.	24 Ulrica	7	6	☉ i. M. 4 Morg.	2,45	3,00
Ti.	25 Marie Vedud.	9	6		3,15	3,45
D.	26 Gabriel	10	7	} Sol op 6.14', n. 6.45' } Tusmørket varer 42'	4,00	4,15
T.	27 Skærtorsdag	11	7		4,30	4,45
F.	28 Langfredag	12	8		5,00	5,15
L.	29 Jonas	Mg.	8	Maanen Jorden fjærnest	5,30	5,45

14. Hge. Kristi Opstandelse. Marc. 16, 1 til 7.						
G.	30 Paaschedag	1	9	Dvirinus	6,00	6,15
M.	31 2. Paaschedag	2	10	Balbina	6,30	7,00

April 1902.

D. C. N.

30 Dage.

Se Num. 3. Side.

Højvande.

		Mg.	Aft.	C f. Kv. 7 Form.	Form.	Et.
Ti.	1 Hugo				7,15	7,45
D.	2 Theodosius	3	12	Sol op 5.56', n. 6.59 Tusmørket varer 43'	8,00	8,45
T.	3 Ricardus	3	1		9,15	10,00
F.	4 Ambrosius	4	2		10,45	11,15
L.	5 Irene	4	3		12,00	

15. Ilge. Jesus kom ind ad lukte Døre. Joh. 20, 19 til Enden.

S.	6 1. E. c. Vaaste	5	5	Quasimodo. Sixtus	12,30	1,00
M.	7 Egejypus	5	6	Kristian 9. Fødselsdag ☉ n. M. 3 Efterm. Ujynlig Solformørk.	1,15	1,45
Ti.	8 Janus	5	7		2,00	2,30
D.	9 Procopius	6	9	Sol op 5.39', n. 7.12' Tusmørket varer 44'	2,45	3,15
T.	10 Ezechiel	6	10	Maanen Jorden nærmest	3,30	3,45
F.	11 Leo	7	11		4,15	4,30
L.	12 Julius	8	Mg		5,00	5,15

16. Ilge. Jesus er en god Hyrde. Joh. 10, 11 til 16.

S.	13 2. E. c. Vaaste	9	12	Misericordia Domini	5,45	6,00
M.	14 Tiburtius	10	1		6,30	6,45
Ti.	15 Dansk Flytted.	11	2	☉. Skv. 6 Form. Olympia	7,15	7,45
D.	16 Mariane	12	3	Sol op 5.21', n. 7.26' Tusmørket varer 46'	8,15	9,00
T.	17 Anicetus	2	3		9,45	10,30
F.	18 Cleutherius	3	3		11,00	11,45
L.	19 Daniel	4	4			12,15

17. Ilge. Kristi Vortgang til Faderen. Joh. 16, 16 til 22.

S.	20 3. E. c. Vaaste	4	4	Jubilate. Sulpicius	12,45	1,00
M.	21 Florentius	6	5	☉ f. M. 8 Aften Ujynlig Maaneformørk.	1,30	2,00
Ti.	22 Cajus	8	5		2,15	2,30
D.	23 Georgius	9	5	Sol op 5.5', n. 7.39' Tusmørket varer 48'	2,45	3,15
T.	24 Albertus	10	6		3,30	3,45
F.	25 Dansk Bededag	11	6	Markus Evg.	4,00	4,15
L.	26 Cletus	12	7	Maanen Jorden fjærnest	4,30	4,45

18. Ilge. Den Helligaands Sendelse. Joh. 16, 5 til 15.

S.	27 4. E. c. Vaaste	Mg.	8	Ananias	5,00	5,15
M.	28 Vitalis	12	9		5,30	5,45
Ti.	29 Peter Martyr	1	10	☉ j. Kv. 12 Midnat Sol op 4.49', n. 7.53' Tusmørket varer 49'	6,15	6,30
D.	30 Severus	1	11		6,45	7,15

Maj 1902.

D. C. N.

31 Dage

Se Anm. 3. Side.

Døjtande.

		Mg.	Mt.		Form.	Est.
S.	1 Phil. Jacob			Voldermisje	7,45	8,00
M.	2 Urbanus	2	1		8,45	9,15
Ti.	3 Korsmisje	3	2		10,00	10,30

19. Uge. **Veder i Jesu Navn.** Joh. 16, 23 til 28.

S.	4 S. c. Vaaske	3	4	Mogate. Florian	11,15	11,45
M.	5 Gerhard	3	5	D i. M. 12 Midnat iujnylig Solformørk. Sol op 4.34', n. 8.6' Tusmørket varer 52'		12,15
Ti.	6 Joh. a. Port.	4	6		12,45	1,15
D.	7 Flavia	4	8		1,30	2,00
T.	8 Himmelsteds.	5	9	Maanen Jorden nærmest	2,15	2,45
M.	9 Caspar	6	10		3,00	3,30
S.	10 Gordianus	7	11		3,45	4,15

20. Uge. **Naar Trosteren kommer.** Joh. 15, 26 til 16, 4.

S.	11 S. c. Vaaske	8	12	Grandi. Mamertus	4,45	5,00
M.	12 Pancratius	9	Mg.		5,30	6,00
Ti.	13 Ingenius	10	1	D i. Sv. 3 Efterm. Sol op 4.21', n. 8.19' Tusmørket varer 55'	6,15	6,45
D.	14 Kritian	12	1		7,15	7,30
T.	15 Sophie	1	2		8,00	8,45
M.	16 Sara	2	2		9,15	10,00
S.	17 Bruno	3	2		10,30	11,00

21. Uge. **Hvo mig elsker.** Joh. 14, 23 til Enden.

S.	18 Pinsedag	4	3	Erif	11,45	
M.	19 2. Pinsedag	5	3	Potentiana	12,15	12,30
Ti.	20 Angelica	7	3	D i. M. 12 Midd. Sol op 4.9', n. 8.31' Tusmørket varer 57'	1,00	1,30
D.	21 Tamperdag	8	4		1,45	2,00
T.	22 Gains	9	4		2,30	2,45
M.	23 Desiderius	9	5	Maanen Jorden nærmest	3,00	3,15
S.	24 Esther	10	6		3,30	3,45

22. Uge. **Kristus og Nikodemus.** Joh. 3, 1 til 15.

S.	25 Trinitatis	11	7	Urbanus	4,00	4,30
M.	26 Veda	11	7		4,45	5,00
Ti.	27 Lucian	12	8	Sol op 3.59', n. 8.41' Tusmørket varer 61'	5,15	5,30
D.	28 Wilhelm	Mg.	10		5,45	6,00
T.	29 Maximinus	12	11		6,30	6,45
M.	30 Sigand	1	12	C i. Sv. 1 Etm.	7,15	7,45
S.	31 Bernonella	1	1		8,00	8,30

Juni 1902.

D. C. N.

30 Dage

Se Ann. 3. Side.

Højvande

23. Ilge. Den rige Mand. Luf. 16, 19 til Enden.

		Mg.	Mjt.		Form.	Er
E.	1 1.S.c. Trinitat.			Nifodemus	9.15	9.45
M.	2 Marcellinus	2	4		10.30	11.00
Ti.	3 Erasmus	2	5	{ Sol op 3.52', n. 8.51'	10.45	
D.	4 Optarus	3	6		12.15	12.45
L.	5 Grundlovsdg.	3	8	{ Tusmørket varer 64'	1.00	1.30
F.	6 Robertus	4	9	{ ☉ n. M. 7 Form. Maan. Jorden nærmest	2.00	2.30
L.	7 Jerimias	5	10		2.45	3.15

24. Ilge. Den store Madvere. Luf. 14, 16 til 24.

E.	8 2.S.c. Trinitat.	7	11	Medardus	3.45	4.00
M.	9 Primus	8	11		4.30	5.00
Ti.	10 Anuphrus	9	12	{ Sol op 3.47', n. 8.58'	5.15	5.45
D.	11 Barnab. Apost.	10	12		6.00	6.30
L.	12 Basilus	12	Mg.	{ Tusmørket varer 66'	7.00	7.15
F.	13 Cyrillus	1	1		7.45	8.15
L.	14 Rufinus	2	1	☉ i. Sv. 1 Nat	8.30	9.00

25. Ilge. Det fortable Jaar. Luf. 15, 1 til 10.

E.	15 3.S.c. Trinitat.	3	1	Vitus	9.45	10.15
M.	16 Iycho	4	1		10.45	11.30
Ti.	17 Botolphus	5	2		12.00	
D.	18 Leonius	6	2	{ Sol op 3.46', n. 9.2'	12.15	12.45
F.	19 Gervajus	7	3		{ Tusmørket varer 68'	1.15
F.	20 Sylvesterus	8	4	Maanen Jorden fjærnest	2.00	2.15
L.	21 Albanus	9	4	☉ i. M. 3 Morg.	2.45	3.00

26. Ilge. Væver barmhjertige. Luf. 6, 36 til 42.

E.	22 4.S.c. Trinitat.	10	5	{ 10.000 Mari. Comm. dg.	3.15	3.30
M.	23 Paulinus	10	6		{ Solhverv, længste Dag	3.45
Ti.	24 St. Hansdag	10	7	{ Sol op 3.47', n. 9.3'	4.30	4.45
D.	25 Prosper	11	9		{ Tusmørket varer 68'	5.00
L.	26 Pelagius	11	10		5.30	5.45
F.	27 7 Sedere	12	11		6.15	6.30
L.	28 Eleonora	12	12	☉ i. Sv. 11 Aften	6.45	7.15

27. Ilge. Jesus lærer af Skibet. Luf. 5, 1 til 11.

E.	29 5.S.c. Trinitat.	Mg	1	Petrus og Paulus	7.30	8.00
M.	30 Lucina	12	3		8.30	9.00

Juli 1902.

D. C. N.

31 Dage

Se Nam. 3. Sbe.

Højvande

		Mg.	Aft.		Form.	Eft.
Ti.	1 Theobaldus			} Sol op 3.51', n. 9.2'	9.45	10.30
D.	2 Mar. Befog.	1	5		} Tusmørket varer 66'	11.00
T.	3 Cornelius	2	7			
F.	4 Ulrichus	3	8	} Maan. Jorden nærmest } Solen Jorden fjærnest	12.45	1.15
L.	5 Anshelmus	4	8		☉ n. M. 2 Eftm.	1.45

28. Hge. **Farijærnes Netfærdighed.** Matth. 5, 20 til 26.

S.	6 G. S. c. Trinit.	5	9	Dion	2.15	3.00
M.	7 Willebaldus	7	10		3.30	3.45
Ti.	8 Kjeld	8	10	} Sol op 3.58', n. 8.58'	4.15	4.45
D.	9 Sojrata	9	10		} Tusmørket varer 64'	5.00
T.	10 Knud Skonge	11	11			5.45
F.	11 Jofva	12	11		6.30	6.45
L.	12 Henrik	1	12	☽ j. Kv. 2 Eft.	7.15	7.30

29. Hge. **Jesus bespiser 4000 Mand.** Mark. 8, 1 til 9.

S.	13 7. S. c. Trinit.	2	12	Margarethe	8.00	8.15
M.	14 Bonaventura	3	Mg.		8.45	9.15
Ti.	15 Apofst. Delsing	4	1	} Sol op 4.7', n. 8.50'	9.45	10.30
D.	16 Sujanne	5	1		} Tusmørket varer 60'	11.00
T.	17 Alexius	6	2	Maan. Jorden fjærnest		
F.	18 Arnolphus	7	2		12.45	1.15
L.	19 Juita	8	3		1.30	2.00

30. Hge. **De falske Profeter.** Matth. 7, 15 til 21.

S.	20 8. S. c. Trinit.	8	4	☉ j. M. 6 Eftm.	2.15	2.45
M.	21 Evenus	9	5		3.00	3.15
Ti.	22 Mar. Magd.	9	6	} Sol op 4.17', n. 8.40'	3.30	3.45
D.	23 Apollinaris	9	8		} Tusmørket varer 58'	4.00
L.	24 Christina	10	9			4.45
F.	25 Jacobus	10	10		5.15	5.30
L.	26 Anna	10	11		5.45	6.15

31. Hge. **Den utro Hudsoged.** Luk. 16, 1 til 9.

S.	27 9. S. c. Trinit.	11	12	Martha	6.30	6.45
M.	28 Aurelius	11	2	☽ j. Kv. 6 Form.	7.15	7.30
Ti.	29 Luif	12	3	} Sol op 4.29', n. 8.29'	8.00	8.30
D.	30 Abdon	Mg.	4		} Tusmørket varer 54'	9.00
T.	31 Germanus	1	5			10.30

Maj 1902. D. C. R.

31 Dage

Se Anm. 3. Side.

Højvande

		Mg.	Aft.	Maan.	Jorden nærmest	Form.	Est.
Å.	1	Peters Kængi.				11.45	
U.	2	Hannibal	3	7		12.30	1.00

32. Uge. Jesus græder over Jerusaleem. Luf. 19, 41 til Enden.

S.	3	10. S. c. Trinit.	4	8	☉ n. M. 9 Aften	1.30	2.00
M.	4	Dominicus	6	8		2.30	2.45
Ti.	5	Osvaldus	7	9	} Sol op 4.41', n. 8.15' } Tusmørket varer 52'	3.15	3.45
D.	6	Kristi Korfl.	8	9		4.00	4.30
F.	7	Donatus	10	9		4.45	5.00
Å.	8	Ruth	11	10		5.30	5.45
U.	9	Romanus	12	10		6.00	6.15

33. Uge. Fariisæren og Tolderen. Luf. 18, 9 til 14.

S.	10	11. S. c. Trinit.	1	10	Laurentius	6.45	7.00
M.	11	German	2	11	☉ i. M. 5 Morg.	7.15	7.30
Ti.	12	Clara	3	12	} Sol op 4.54', n. 8.0' } Tusmørket varer 49'	8.00	8.30
D.	13	Hippolytus	4	Mg.		9.00	9.30
F.	14	Eusebius	5	1	} Maan. Jorden fjærnest	10.00	10.45
Å.	15	Mar. Himmel	6	1		11.15	12.00
U.	16	Modus	6	2		12.30	

34. Uge. Den Døve og Stumme. Mark. 7, 31 til Enden.

S.	17	12. S. c. Trinit.	7	3	Anastatius	1.00	1.30
M.	18	Agapetus	7	4		1.45	2.15
Ti.	19	Sebaldus	7	5	☉ i. M. 7 Form.	2.30	2.45
D.	20	Bernhard	8	7	} Sol op 5.7', n. 7.45' } Tusmørket varer 47'	3.15	3.30
F.	21	Salomon	8	8		3.45	4.00
Å.	22	Symphorian	9	9		4.15	4.30
U.	23	Zachæus	9	10		5.00	5.15

35. Uge. Samaritaneren og Leviten. Luf. 10, 23 til 37.

S.	24	13. S. c. Trinit.	9	12	Bartholomæus	5.30	5.45
M.	25	Ludvig	10	1		6.15	6.30
Ti.	26	Jrenæus	11	2	☉ i. M. 12 Midd.	6.45	7.15
D.	27	Gebhardus	12	3	} Sol op 5.20', n. 7.28' } Tusmørket varer 45'	7.45	8.15
F.	28	Augustinus	Mg.	4		} Maan. Jorden nærmest	8.45
Å.	29	Joh. Galsh.	1	5	10.15		11.00
U.	30	Benjamin	2	6		11.45	

36. Uge. De 10 Syedalske. Luf. 17, 11 til 19.

S.	31	14. S. c. Trinit.	3	6	Vertba	12.15	12.45
----	----	-------------------	---	---	--------	-------	-------

Septbr. 1902.

D. C. N.

30 Dage

Se Ann. 3. Side.

Højvande

					Form.	Eft.
M.	1 Egidius	Mg.	Mt.		1.15	1.45
Ti.	2 Elia	6	7	D n. M. 6 Form. Sol op 5.35' n. 7.8' Tusmørket varer 44'	2.15	2.30
D.	3 Seraphia	7	7		3.00	3.15
M.	4 Theodora	8	8		3.45	4.00
F.	5 Regina	10	8		4.15	4.45
L.	6 Magnus	11	8		5.00	5.15

37. Hge. **Jungen kan tjene to Herrer.** Matth. 6, 24 til Enden

E.	7 15. S. c. Trinit.	12	9	Dronning Louise †	5.30	5.45
M.	8 Maria Hedjet	1	10		6.00	6.15
Ti.	9 Gorgonius	2	10	C i. Sv. 11 Aften Sol op 5.46' n. 6.53' Tusmørket varer 43' Maan. Jorden nærmejt	6.45	7.00
D.	10 Burchhardt	3	11		7.15	7.45
M.	11 Hillebert	3	12		8.15	8.45
F.	12 Guido	4	Mg.		9.15	10.00
L.	13 Evrriannus	5	1		10.30	11.15

38. Hge. **Enfens Son af Marn.** Luf. 7, 11 til 17.

E.	14 16. S. c. Trinit.	5	2	† Dybojelse	11.45	
M.	15 Eftild	5	3		12.30	1.00
Ti.	16 Euphemia	6	4	Sol op 5.59' n. 6.34' Tusmørket varer 42' C i. M. 7 Aften	1.15	1.45
D.	17 Tamperdag	6	6		2.00	2.30
M.	18 Titus	7	7		2.45	3.00
F.	19 Constantia	7	8		3.15	3.45
L.	20 Tobias	8	9		4.00	4.15

39. Hge. **Den Vaterløstige.** Luf. 14, 1 til 11.

E.	21 17. S. c. Trinit.	8	11	Matthæus	4.30	4.45
M.	22 Mauritius	9	12		5.15	5.30
Ti.	23 Titus	10	1	Maanen Jorden nærmejt Sol op 6.12' n. 6.17' Tusmørket varer 42' C i. Sv. 5 Eft. Aevnd. Efteraarets Veg.	5.45	6.15
D.	24 Tecla	11	2		6.30	7.00
M.	25 Eleophas	12	3		7.30	8.00
F.	26 Adelsh	Mg.	4		8.30	9.15
L.	27 Cosmus	1	4		10.00	10.45

40. Hge. **Hvid Son er Kristus.** Matth. 22, 34 til Enden.

E.	28 18. S. c. Trinit.	2	5	Benedictus	11.30	12.00
M.	29 St. Michael	4	5			12.30
Ti.	30 Hieronymus	5	5		1.00	1.30

				Form.	Eff.	
D.	1 Remigius	Mg.	Aft.	Sol op 6.26', n. 5.59' Tusmørket varer 42'	2.00	2.15
F.	2 Ditlev	7	6		☉ n. M. 6 Aft.	2.45
F.	3 Mette	8	7		3.15	3.30
D.	4 Franciscus	10	7		4.00	4.15

41. Hge. Den Værkbrødre. Matth. 9, 1 til 8.

E.	5 10. S. c. Trinit.	11	8	Placidus	4.30	4.45
M.	6 Broderus	12	8		5.00	5.15
Ti.	7 Amalia	1	9	Maan. Jorden fjærnest Sol op 6.39', n. 5.41' Tusmørket varer 42'	5.30	5.45
D.	8 Ingeberg	1	10		6.00	6.30
F.	9 Dionysius	2	11	☉ i. kv. 6 Aften	6.45	7.00
F.	10 Gersen	3	12		7.30	8.00
L.	11 Burchard	3	Mg.		8.30	9.15

42. Hge. Bryllupsklæderne. Matth. 22, 1 til 14.

E.	12 20. S. c. Trinit.	3	1	Maximilian	9.45	10.30
M.	13 Angelus	4	2		11.00	11.45
Ti.	14 Calirtus	4	3	Sol op 6.53', n. 5.24' Tusmørket varer 42'	12.45	12.15
D.	15 Hedevig	5	4		1.00	1.00
L.	16 Gallus	5	6	1.30	1.45	
F.	17 Florentinus	6	7	☉ i. M. 7 Form. Iynlig Maaneformørk.	2.15	2.30
L.	18 Luf. Evang.	6	8		2.45	3.15

43. Hge. Den kongelige Mand. Job. 4. 46 til 53.

E.	19 21. S. c. Trinit.	7	10	Valthaiar	3.30	3.45
M.	20 Felicianus	8	11	Maanen Jorden nærmest	4.15	4.30
Ti.	21 Danst Hjitted.	8	12	Sol op 7.7', n. 5.7' Tusmørket varer 43'	4.45	5.15
D.	22 Cordula	10	1		5.45	6.00
L.	23 Soren	11	2	☉ i. kv. 12 Midnat	6.30	7.00
F.	24 Proclus	Mg.	2		7.15	7.45
L.	25 Crispinus	1	3		8.30	9.15

44. Hge. De 10,000 Bund. Matth. 18, 23 til Enden.

E.	26 22. S. c. Trinit.	1	3	Amandus	9.45	10.30
M.	27 Sem	3	3		11.15	11.45
Ti.	28 Simon o. Jud.	4	4	Sol op 7.21', n. 4.52' Tusmørket varer 44'	12.45	12.15
D.	29 Marcianus	5	4		1.00	1.00
L.	30 Abjaton	6	5	1.30	2.00	
F.	31 Reform. Beg.	7	5	☉ n. M. 9 Form. Iynlig Solformørk.	2.15	2.30

Novbr. 1902. D. C. N.

30 Dage

Se Anm. 3. Side.
Højvande

L.	1	Alle Helgen	Mg.	Aft.		Form.	Fit.
						2,45	3,15

45. Ilge. Jesu prædiker om Salighed. Matth. 5, 1—12.

G.	2	23. S. c. Trinit.	9	6	Alle Sjælesd.	3,30	3,45
M.	3	Hilbertus	10	7		4,00	4,15
Ti.	4	Otto	11	8		4,30	4,45
D.	5	Malachias	12	8	{ Sol op 7,36', n. 4,37'	5,00	5,15
F.	6	Leonhardus	1	9	{ Tusmørket varer 46'	5,45	6,00
F.	7	Engelbrecht	1	11	{ Naanen Jorden fjærnest	6,15	6,30
L.	8	Claudius	2	12	☾ i. Kv. 2 Estm.	7,00	7,30

46. Ilge. Den blodfottige Kvinde. Matth. 9, 18 til 26.

G.	9	24. S. c. Trinit.	2	Mg.	Theodor	8,00	8,30
M.	10	Luther	2	1		9,00	9,30
Ti.	11	Morten Bisp	3	2	{ Sol op 7,50', n. 4,24'	10,15	10,45
D.	12	Torkild	3	3		{ Tusmørket varer 46'	11,30
F.	13	Arcadius	3	4			12,30
F.	14	Frederik	4	6		12,45	1,15
L.	15	Leopold	5	7	☉ i. M. 6 Aften	1,30	2,00

47. Ilge. Edelæggesens Vederstngelighed. Matth. 24, 15 til 28.

G.	16	25. S. c. Trinit.	5	8	Dhenuus	2,30	2,45
M.	17	Anianus	6	10	Naanen Jorden nærmest	3,00	3,30
Ti.	18	Seshygius	7	11		3,45	4,15
D.	19	Dr. Bededag	9	11	{ Sol op 8,4, n. 4,12'	4,45	5,00
F.	20	Boltmarus	10	12	{ Tusmørket varer 48'	5,30	6,00
F.	21	Marix Dtr.	11	1		6,15	6,45
L.	22	Cecilia	Mg.	1	☾ i. Kv. 9 Form.	7,15	7,45

48. Ilge. Jeg priser Dig, Fader. Matth. 11, 25 til Enden.

G.	23	26. S. c. Trinit.	1	2	Clemens	8,15	8,45
M.	24	Chryzognus	2	2		9,30	10,00
Ti.	25	Catharina	3	2	{ Sol op 8,17', n. 4,3'	10,45	11,15
D.	26	Conradus	4	3		{ Tusmørket varer 50	11,45
F.	27	Jacundus	5	3		12,15	12,45
F.	28	Soph. Magd.	6	4		1,00	1,30
L.	29	Saturninus	7	4		1,45	2,15

49. Ilge. Jesu Indtog i Jerusalem. Matth. 21, 1 til 9.

G.	30	1. S. i Advent	8	5	☉ n. M. 3 Morg.	2,30	2,45
----	----	----------------	---	---	-----------------	------	------

Decbr. 1902.

D. C. N.

31 Dage

Se Num. 3. Elbr.

Højvande

		Dag.	Mit.		Form.	Gft.
M.	1 Arnold				3,00	3,15
Ti.	2 Bibiana	10	6	Maanen Jorden fjærnest { Sol op 8,29', n. 3,56' Tusmørket varer 51'	3,45	4,00
D.	3 Svend	11	7		4,15	4,30
F.	4 Barbara	11	8		4,45	5,00
F.	5 Sabina	12	9		5,15	5,30
L.	6 Nikolaus	12	11		6,00	6,15

50. Ilge. Tegn i Sol og Maane. Luf. 21, 25 til 36.

G.	7 2. S. i Advent.	12	12	Agathon	6,30	7,00
M.	8 Mariae Hudi.	1	Dag) f. Kv. 7 Form.	7,15	7,45
Ti.	9 Rudolph	1	1		8,15	8,45
D.	10 Judith	1	2	{ Sol op 8,39', n. 3,53' Tusmørket varer 52'	9,15	9,45
F.	11 Damasus	2	3		10,30	11,00
F.	12 Epimachus	2	5		11,45	
L.	13 Lucia	3	6		12,15	12,45

51. Ilge. Johannes i Fængsel. Matth. 11, 2 til 10.

G.	14 3. S. i Advent.	4	7) f. M. 5 Morg.	1,15	1,30	
M.	15 Mikatius	5	8		{ Maan. Jorden nærmest	2,00	2,30
Ti.	16 Lazarus	6	9			2,45	3,15
D.	17 Ramperdag	7	10	{ Sol op 8,46', n. 3,52' Tusmørket varer 52'	3,45	4,00	
F.	18 Lovise	9	11		4,30	5,00	
F.	19 Kemejius	10	11		5,15	5,45	
L.	20 Abraham	1	12		6,15	6,30	

52. Ilge. Johanne's Vidnesbyrd. Joh. 1, 19 til 28.

S.	21 1. S. i Advent.	Dag.	12	C f. Kv. 9 Aften	7,00	7,15
M.	22 Japetus	1	12	{ Solhverv, forste Dag Vinterens Begyndelse	7,45	8,15
Ti.	23 Torlacus	2	1		8,45	9,15
D.	24 Adam	3	1	{ Sol op 8,50', n. 3,55' Tusmørket varer 52'	9,45	10,15
F.	25 Juledag	4	2		11,00	11,30
F.	26 2. Juledag	5	2		12,00	
L.	27 Joh. Evang.	6	3		12,30	1,00

53. Ilge. Simeon og Anna Luf. 2, 33 til 40.

G.	28 S. i. J. o. N.	7	3) n. M. 10 Aften	1,15	1,45	
M.	29 Noah	8	4		{ Maan. Jorden fjærnest	2,15	2,30
Ti.	30 David	9	5			2,45	3,00
D.	31 Sylvester	9	6	{ Sol op 8,51', n. 4,1' Tusmørket varer 52'	3,30	3,45	

Tabel
 for Kubikberegning af rundt Træ.
 (Tværmaal i Tommer)

Længde i Fod	8'	10'	12'	14'	16'	18'	20'	22'	24'	26'	28'	30'	32'	34'	36'	38'	40'
4	1.1	2.1	3	4.1	5.3	7	8.3	10.2	12.2	14.3	17	19.3	22.2	25.1	28.1	31.2	35
6	2	3.1	4.3	6.2	8.2	10.3	13	16	19	22	25.3	29.2	33.2	38	42.2	47.1	52.2
8	2.3	4.1	6.1	8.2	11.1	14.1	17.2	21	25	29.2	34.1	39.1	44.3	50.2	56.2	63	69.3
10	3.2	5.2	8	10.3	14	17.3	21.3	26.2	31.2	37	42.3	49	56	63	70.3	78.3	87.1
12	4.1	6.2	9.2	12.3	16.3	21.1	26.1	31.3	37.3	44.1	51.2	59	67	75.3	85	94.2	104.3
14	4.3	7.2	11	15	19.2	24.3	30.2	37	44	51.3	60	68.3	78.1	88.1	99	110.1	122.1
16	5.2	8.3	12.2	17	22.2	28.1	35	42.1	50.1	59	68.2	78.2	89.2	101	113	126	139
18	6.1	9.3	14	19.1	25	31.3	39.1	47.2	56.2	66.2	77	88.2	100.2	113.3	127.1	141.3	157
20	7	11	15.3	21.2	28	35.2	43.3	52.3	63	73.3	85.2	98.1	111.3	126	141.2	157.2	174.2
22	7.3	12	17.1	23.2	30.3	39	48.3	58.2	69	81	94	108	123	138.3	155.2	173.1	192
24	8.1	13	19	25.3	33.2	42.2	52.2	63	75.2	88.2	102.3	118	134	151.2	169.3	189	209.2
26	9	14.1	20.2	27.3	36.1	46	56.3	68.3	81.3	96	111.2	127.3	145.1	164	184	205	227
28	9.3	15.1	22	30	39	49.2	61	74	88	103.1	119.3	137.2	156.2	176.3	198	220.3	244.2
30	10.2	16.1	23.2	32	42	53	65.2	79.1	94.1	110.3	128.2	147.1	167.3	189.1	212	236.2	262
32	11.1	17.2	25	34.1	44.3	56.2	70	84.2	100.2	118	137	157	178.3	202	226.1	252	279.4
34	11.3	18.2	26.3	36.1	47.2	60	74.1	89.3	107	125.2	145.2	167	190	214.2	240.2	268	296.4
36	12.2	19.3	28.1	38.2	50.1	63.3	78.2	95	113	132.3	154	176.3	201	227	254.2	283.3	314.1
38	13.1	20.3	30	40.2	53	67.1	83	100.2	119.2	140	162.2	186.3	212.1	239.3	268.3	299.2	331.3
40	14	21.3	31.2	42.3	56	70.3	87.1	105.3	125.3	147.2	171	196.2	223.2	252.1	283	315	349.1
42	14.3	23	33	45	58.3	74.1	91.3	111	132	155	179.3	206.1	234.3	265	297	331	366.3
44	15.1	24	34.2	47	61.2	77.3	96	116.1	138.1	162.1	188.1	216	245.3	277.2	311	346.3	384
46	16	25	36	49.1	64.1	81.3	102	121.2	144.2	169.3	196.3	225	257	290	325.1	362.2	401.3
48	16.3	26.1	37.3	51.1	67	85	104.3	126.3	151	177	205.2	235.3	268.1	302.3	339.2	378.1	419
50	17.1	27.1	39.7	53.2	70	88.2	109	132	157	184.2	214	245.2	279.2	315.2	353.2	394	436.3

Tallet efter Punktet angiver Fjerdedel Kubikfod.

Altsaa 17.2 17¹/₂ Kubikfod, 58.3 == 58³/₄ Kubikfod, 64.1 == 64¹/₄ Kubikfod osv.

Reduktionstabel

mellem dansk, norsk, svensk og tysk Mønt, samt omvendt.

Kroner og Øre til Rigsmark og Penning Rigsmark og Penning til Kroner og Øre

Ø.	P.	Ø.	P.	Ø.	P.	P.	Ø.	P.	Ø.	P.	Ø.
1	1	44	50	87	98	1	1	44	39	87	77
2	2	45	51	88	99	2	2	45	40	88	78
3	3	46	52	89	M. 1	3	3	46	41	89	79
4	5	47	53	90	1.01	4	4	47	42	90	80
5	6	48	54	91	1.02	5	4	48	43	91	81
6	7	49	55	92	1.04	6	5	49	44	92	82
7	8	50	56	93	1.05	7	6	50	44	93	83
8	9	51	57	94	1.06	8	7	51	45	94	84
9	10	52	59	95	1.07	9	8	52	46	95	84
10	11	53	60	96	1.08	10	9	53	47	96	85
11	12	54	61	97	1.09	11	10	54	48	97	86
12	14	55	62	98	1.10	12	11	55	49	98	87
13	15	56	63	99	1.11	13	12	56	50	99	88
14	16	57	64	Kr. 1	1.13	14	12	57	51	M. 1	89
15	17	58	65	2	2.25	15	13	58	52	2	Kr. 1.78
16	18	59	66	3	3.38	16	14	59	52	3	2.67
17	19	60	68	4	4.50	17	15	60	53	4	3.56
18	20	61	69	5	5.63	18	16	61	54	5	4.44
19	21	62	70	6	6.75	19	17	62	55	6	5.33
20	23	63	71	7	7.88	20	18	63	56	7	6.22
21	24	64	72	8	9	21	19	64	57	8	7.11
22	25	65	73	9	10.13	22	20	65	58	9	8.00
23	26	66	74	10	11.25	23	20	66	59	10	8.89
24	27	67	75	20	22.50	24	21	67	60	20	17.78
25	28	68	77	30	33.75	25	22	68	60	30	26.67
26	29	69	78	40	45	26	23	69	61	40	35.56
27	30	70	79	50	56.25	27	24	70	62	50	44.44
28	32	71	80	60	67.50	28	25	71	63	60	53.33
29	33	72	81	70	78.75	29	26	72	64	70	62.22
30	34	73	82	80	90	30	27	73	65	80	71.11
31	35	74	83	90	101.25	31	28	74	66	90	80
32	36	75	84	100	112.50	32	28	75	67	100	88.89
33	37	76	86	200	225	33	29	76	68	200	177.78
34	38	77	87	300	337.50	34	30	77	68	300	266.67
35	39	78	88	400	450	35	31	78	69	400	355.56
36	41	79	89	500	562.50	36	32	79	70	500	444.44
37	42	80	90	600	675	37	33	80	71	600	533.33
38	43	81	91	700	787.50	38	34	81	72	700	622.22
39	44	82	92	800	900	39	35	82	73	800	711.11
40	45	83	93	900	1012.50	40	36	83	74	900	800
41	46	84	95	1000	1125	41	36	84	75	1000	888.89
42	47	85	96			42	37	85	76		
43	48	86	97			43	38	86	76		

Metrisk Maal og Vægt.

Længdemaal.

- 1 Mil er $7\frac{1}{2}$ Kilometer er 7500 Meter.
 1 Kilometer er 100 Dekameter er 1000 Meter.
 1 Meter er 10 Decimeter er 100 Centimeter.
 1 Meter er $3\frac{1}{2}$ ($3,4895$) Fod. 1 Centimeter er $\frac{5}{12}$ ($0,4187$) Tommer.
 1 Alen er 57 Centimeter, 20 Alen $5\frac{3}{4}$ Meter.

Rummaal.

- 1 Kubikmeter er $42\frac{1}{2}$ ($42,491$) Kubikfod.
 „ er ca. $\frac{1}{2}$ ($0,47213$) Favn Brænde.
 1 Favn Brænde er ca. $2\frac{2}{11}$ ($2,181$) Kubikmeter.

a. Tørre Varer.

- 1 Hektoliter er 10 Dekaliter er 100 Liter.
 1 Hektoliter Korn er $\frac{5}{7}$ ($0,788$) Tønde.
 1 Hektoliter Korn er $5\frac{3}{4}$ ($5,7504$) Skæppe.

b. Flydende Varer.

- 1 Hektoliter er $\frac{5}{11}$ Oksehoved ($0,460$).
 1 Liter er $\frac{5}{9}$ Kande ($0,552$).
 1 Hektoliter er $2\frac{3}{4}$ Anker ($2,760$).
 1 Hektoliter er $\frac{6}{7}$ Tønde Øl ($0,862$).

Flademaal.

- 1 Hektare er 100 Are er 10.000 Kvadratmeter.
 1 Kvadratmeter er $12\frac{1}{6}$ Kvadratfod. 1 Are er $4\frac{3}{4}$ Kvadratroder.
 1 Hektare er ca. 2 ($1,93,9$) Tønder Land à 240 Kvadratroder.

Vægt.

- 1 Kilogram er 10 Hektogram er 100 Dekagram er 1000 Gram.
 1 Kilogram er 2 Pd., 1 Lod, 16 Gram, er $1\frac{1}{12}$ Dekagr. eller Nylod.
 1 Dekagram er 2 Kvint. 1 Kvint er $\frac{1}{2}$ Dekagram.

Rentetabel.

Aarlig Rente.

Kapital	6 $\frac{0}{10}$	5 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$	5 $\frac{0}{10}$	4 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$	4 $\frac{0}{10}$
1 M.	0,06	0,05	0,05	0,04	0,04
2 —	0,12	0,11	0,10	0,09	0,08
3 —	0,18	0,16	0,15	0,13	0,12
4 —	0,24	0,22	0,20	0,18	0,16
5 —	0,30	0,27	0,25	0,22	0,20
6 —	0,36	0,33	0,30	0,27	0,24
7 —	0,42	0,38	0,35	0,31	0,28
8 —	0,48	0,44	0,40	0,36	0,32
9 —	0,54	0,49	0,45	0,40	0,36
10 —	0,60	0,55	0,50	0,45	0,40
20 —	1,20	1,10	1,00	0,90	0,80
50 —	3,00	2,75	2,50	2,25	2,00
100 —	6,00	5,50	5,00	4,50	4,00
500 —	30,00	27,50	25,00	22,50	20,00
1000 —	60,00	55,00	50,00	45,00	40,00

Jagtkalender.

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December
De hvide Felter betyder Jagttiden.	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
De sorte Felter betyder Fredningstiden.		●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Storvildt	●											
Kronhjorte			●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Kron-Hinde og Kalve		●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Raabukke			●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Raa-Hinde	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Raakalve	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Grævlinger	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Ur-, Tjur- og Fasanhaner												
Ænder												
Snepper, vilde Svaner etc. kfr. § 1 Nr. 10.												
Agerhøns	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Ur-, Tjur-, Fasanhøns, Vagtel & Harer	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●

Før forskellige Vildtarters Vedkommende kan ved officiel Kundgørelse Fredningstidens Begyndelse og Ophør fastsættes anderledes.

Betsel-Stampel-Tarif.

Betsler indtil 200 Rtl. — 10 Fg.; over 200—400 Rtl. — 20 Fg. og for hver 200 Rtl. — 10 Fg. mere indtil 1000 Rtl.; hvert 1000 Rtl. 50 Fg. og for hvert 1000 Rtl. eller en Del deraf 50 Fg. mere.

Købekontratter indtil 150 Rtl. — 1 Rtl. 50 Fg. og fremdeles for hver 50 Rtl. — 50 Fg.

Drøgtigheds-Kalender.

Finder Parring Sted	er Fødselen at vente hos			Finder Parring Sted	er Fødselen at vente hos		
	Hoppen	Koen	Soen		Koen	Fauret	Soen
Jan.	6 Dec.	11 Okt.	24 April	1 Juli	10 April	29 Nov.	22 Okt.
	10	15	25	5	14	3 Dec.	26
	14	19	2 Maj	9	18	7	30
	18	23	6	13	22	11	3 Nov.
	22	27	10	17	26	15	7
	26	31	14	21	30	19	11
	30	4 Nov.	18	25	4 Maj	23	15
	3 Jan.	8	22	29	8	27	19
	7	12	26	2 Avg.	12	31	23
	11	16	30	6	16	4 Jan.	27
Febr.	15	20	3 Juni	10	20	8	1 Dec.
	19	24	7	14	24	12	5
	23	28	11	18	28	16	9
	27	2 Dec.	15	22	1 Juni	20	13
	31	6	19	26	5	24	17
	4 Febr.	10	23	30	9	28	21
	8	14	27	3 Sept.	13	1 Febr	25
	12	18	1 Juli	7	17	5	29
	15	22	5	11	21	9	2 Jan.
	20	25	9	15	25	13	6
Marts	24	30	13	19	29	17	10
	28	3 Jan.	17	23	3 Juli	21	14
	4 Marts	7	21	27	7	25	18
	8	11	25	1 Okt.	11	1 Marts	22
	12	15	29	5	15	5	26
	16	19	2 Avg.	9	19	9	30
	20	23	6	13	23	13	3 Febr
	24	27	10	17	27	17	7
	28	31	14	21	31	21	11
	1 April	4 Febr	18	25	4 Avg.	25	15
Maj	5	8	22	29	8	29	19
	9	12	26	2 Nov.	12	2 April	23
	13	16	30	6	16	6	27
	17	20	3 Sept	10	20	10	3 Marts
	21	24	7	14	24	14	7
	25	28	11	18	28	18	11
	29	4 Marts	15	22	1 Sept	22	15
	3 Maj	8	19	26	5	26	19
	7	12	23	30	9	30	23
	11	16	27	4 Dec.	13	4 Maj	27
Juni	15	20	1 Okt.	8	17	8	31
	19	24	5	12	21	12	4 April
	23	28	9	16	25	16	8
	27	1 April	13	20	29	29	12
	31	5	17	24	3. Okt.	24	16
	4 Juni	9	21	28	7	28	20

Forskellige Midler mod Sygdomme hos Husdyrene.

1. Aførende Midler.

a. for Heite.

1) Kvikpulver:

Pulv. renset Aloe	30	Gram
— Cantarid	30	—
— Glauberfalt	120	—
— Althearod	15	—

jammenblandes med Rugmel til en Pille og indgives paa en Gang.

b. for Svæg.

2) Pulv. graa Sennep 30 Gram
— Glauberfalt 240 —

kan sammenrøres med Vand og indgives med en Flaase eller udvøres med lidt Mel og indgives som Mid-
del Nr. 1.

c. for Evin.

3) 30 a 90 Gram Glauberfalt.

d. for Hunde.

4) 15 a 30 Gram amerik. Olie.

2. Mod Trommesyge hos Kvæget.

5) 60 Gram knust Kommen, 25 Gram Calmiaaspiritus og $\frac{1}{2}$ Pægl Brændevin blandes med Vand i en Flaase og indgives paa en Gang. Dvret Eiter en eller flere Timers Forløb vedblive at vise sig oppustet, kan man anvende Afførings-
midlet Nr. 2.

3. Mod Gennemløb.

a. hos Heite og Svæg.

6) Lunken Kamelthe, 1 a 2 Flaaser fulde ad Gangen.

7) 8 Gram pulveriseret Birel (s: ivothurt Jærnsulfite) 3 Gange daglig.

b. hos Kalve.

8) 8—15 Gram stødtt Kridt i Mælken.

9) $\frac{1}{3}$ — $\frac{2}{3}$ Gram Opium (eiter Receipt), kan udvøres med en Eggeblomme og indgives paa en Gang.

4. Urindrivende Midler.

10) Afkog af Peterjulle.

11) 15 Gram Kolofoonium.

5. Mod Lutterfald.

12) 8 Gram Birel 3 Gange daglig og Hjernelsen af alt muggen eller fordærvet Foder (muggen Havre)

6. Mod Hoste og kværkefyge Heite.

13) 8 Gram Calmiaf, en Spijeste-juld Honning og en Spijesteind Rugmel røres jammen med lidt Vand og indgives 3 Gange daglig.

7. Kølende Pulver mod Feber hos Heite og Hornkvæg.

14) 8 Gram Salpeter, 60 Gram Glauberfalt blandes med lidt Mel og indgives som Kropulver. Denne Portion kan indgives 3—4 Gange daglig.

8. Mod Kalvefeber.

15) $\frac{1}{2}$ Pot varm Olie blandes med lidt stodi Jugefar og $\frac{1}{2}$ Pægl Brændevin og indgives paa en Gang. Der sættes lunke, slimede Mjosterer, og Endetarmen udvømmes med Haanden; Moen uidsættes og stæffes et godt Leje. Sygdommen er meget farlig.

9. Saar.

16) Rene skaarne Saar læges hurtigt, naar de straks jre jammen, bades med koldt Vand og lades i Ro. Stærk Blodning stilles bedst med Blaarviller, dyppede i iskoldt Vand, som trykkes ind mod Saaret og holdes fast, jaa længe Blodningen varer.

17) Rnuiste Saar. For at Hævelsen ikke skal blive for stærk, bades i Vægndelsen stittigt med koldt Vand. Disje Saar vil buldne og læges fori, naar de ved Vuldningen har renset sig.

18) Buldne de Saar læges af sig selv, naar de holdes nogen-
sunde rene. For at fremstjynde Lægningen og holde Fluor borte, kan

man pensle dem 2—3 Gange daglig med Aloetinktur, der tilberedes ved at opløse 15 Gram Aloe i $\frac{1}{2}$ Pøgl Brændevin.

10. Mod Hævelser og Stød.

19) Sæbeiritus indgives paa det iuge Sted.

20) Badning med et Afkog af Kryderurter.

11. Mod Biphaad, Galle osv. hos Hesten.

21) Espanjst Flue-Smorelie (Blister).

12. Mod Muk hos Heste.

22) Det iuge Sted udvaskes dagligt aldeles rent med grøn Sæbe og lunken Vand, hvorefter Stedet indimøres med Rugmelstdej, hvori er blandet nogle Draaber lyf Terpentiniolie, naar Vinfen er meget haardnaffet.

13. Ojenvand for Heste og Kvæg ved Ojenbetændelse.

23) Svovlhyret Zinkolie $\frac{1}{4}$ Gram
Destilleret Vand 60 —
Laudanum 15 —
Jammenblandes og dryppes i det iuge Oje.

14. Mod Hverbetændelse.

24) Betændelse i Hveret hæves ved: a) at lætte Dyret paa jmal Klost, og b) samtidig vaskte enten med Humleurt eller med en Vædste, der tilvejebringes ved at komme 2 Potter kogende Vand paa følgende Urter:

Skaarne Pebermynteblade,
— Kamilleblomster,
— Bolverkeblomster,

60 Gram af hver Slags.

Urterne, der ikke maa afkoges, jies fra, og der vasktes 3 Gange daglig med Vædsten i lunken Tilstand. Er Betændelsen haardnaffet, bruges Mercurialsalve (men ægte anstafet gennem en Dyrtaage). Denne maa kun paajmøres paa de Steder af Hveret, der ikke vender mod Laarene, da Hudten der i saa Fald affoldest.

25) Hveret bor udmalkes godt 5 Gange daglig og holdes lindet ved Jndgvidningen med Fedt eller „Forsdelende Salve“.

15. Smorelse mod brændt Skade, sprukne Batter osv. d. d. d.

26) Linolie og Skalfvand, lige meget af hvert, jammenryntes i en Glaske.

16. Mod Blaamælk hos Køer.

27) Hvis man tror, det er en enkelt Ko hvorfra den blaa Mælk kommer, kan man forøge at modvirke det ved at give den en Spiiseferiuld Salt og en Haandfuld Butteblade paa Hoderet Morgen og Aften. Blaa Mælk kan meddele sin Farve til hvid, naar den blandes dermed, og Helsen maa derfor navnlig modarbejdes ved streng Renlighed med Botter og Mælketar.

17. Mod Efterblydend manglende Afgang hos Kvæg.

28) Pulv. Potaske 75 Gram
— Koloionium 75 —
— Enebær 100 —
— Entianrod 100 —

blandes og indgives 3 Gange daglig. 3 Spiiseferulde hver Gang.

29) Pulv. Potaske 100 Gram
— Enebær 200 —

blandes og indgives som Nr. 28.

Fortegnelse over Markederne i Aaret 1902.

Vikorteller: H. Hest. xv. Raag. Nr. 1111.
De indflamrede Tal angiver, hvormange Dage Markedet holdes.

Slævig.

- Alaburra**, 11. Febr., 25. Febr. kv. S., 30. April kv., 7. Maj kv. S., 16. Juni (3) Nr. 22. Juli, 7., 21. Okt. kv. S., 23. Okt. (3) Nr., 16. Dec. kv. S.
- Arnum**, 1. Maj, 2. Okt. kv. S. Trav.
- Augustenborg**, 5. Maj Nr.
- Brnæs**, 4. Juni (2) Nr.
- Bolderlev**, 29. April, 7. Okt. Nr. kv. S.
- Bredsted**, 12. Febr., (3) Nr., 23., 30. April, 7., 14. Maj, kv. S., 19. Juli (2) Nr., 16. Septbr. Jøl. S., 3., 10., 17., 24., 31. Okt., 7., 14., 21., 28. Nov. kv. S., 4. Decr. (2) Nr.
- Bronger**, 6. Maj (2) Nr. (1) kv. S., 5. Nov. (2) Nr. (1) kv. S.
- Bromolle**, 23. Maj kv. S.
- Kristiansfelt**, 26. April, 3. Maj, 11. Okt., 8. Nov. kv. S.
- Dynved** paa Als, 24. Juni, kv. S.
- Egerupørde**, 10. Febr. (3) Nr. (1) kv. Sente, 29. April kv. S., 16. Juni (3) Nr. (1) kv. S., 30. Sept. (3) Nr. (1) kv. S.
- Gjebæk**, 3. Maj, 1. Okt. kv. S.
- Hjælde**, 15. April, 13. Sept. Nr. kv. S.
- Hjensborg**, 3. Febr., 4. Mars kv. S., 9. Mars (4) Nr., 4., 11., 14., 18., 25. April, 2., 9., 16., 23., 30. Maj, 14. Jull., 11. Sept. kv. S., 12. Okt. (4) Nr., 22. Okt. (2) kv. S., 30. Okt., 6., 13. Nov. kv. S.
- Frederikstad**, 9. Maj Nr., 22. Juli (2) Nr. (1) kv. S., 12. Sept. Nr., 2. Okt. Nr. kv. S.
- Warding**, 30. Jan. (3) Nr., 18. Febr., kv. S., 19. Juni (3) Nr., 16. Sept., 21., 28. Okt., 4., 11. Nov. kv. S.
- Graasten**, 1. Maj, 2. Okt. kv. S.
- Graun**, 14. Maj, 21. Okt. kv. S. Trav.
- Høderlev**, 8. Jan., 10., 17., 24. Febr., 3., 10., 17. Mars, 1. April kv. S., 7. April (3) Nr. (1) kv. S., 14., 21., 28. April, 5., 12., 20., 26. Maj, 2., 9., 16., 23. Juni kv. S., 20. Juli (2) Nr. Jøl., 22. Sept. (3) Nr. (1) kv. S., 29. Sept., 6., 13., 20., 27., Okt., 3., 10., 17. Nov. kv. S.
- Dauved**, 1. Maj, 30. Sept. Nr. kv. S.
- Hellevad**, 28. April, 15. Okt. kv. S.
- Hojer**, 1. Maj, 16., 23. Okt. kv. S. Trav.
- Husum**, hver Torsdag fra Rytaar til St. Hansdag (hvis Keitdag. Dnsdag forud) kv. S., hver Dnsdag fra 25. Juni til Slutn. af Septbr. kv. S., hver Dnsdag og Torsdag fra 1. Okt. til 1. Mæi i Decr. (undtagen 19. Novbr., Veddag) kv. S., hver Tirsdag fra 24. Juni til 2. Decbr. Naar, 6. Jan., 17. Mars kv. S., 29. Maj (4) Nr. Ud., 30. Juni, 15. Septbr. kv. S., 25. Sept. (4) Nr. 18. Nov., 11., 18., 24. Decbr. kv. S.
- Jels**, 22. April, 21. Okt. kv. S. Møjl. Trav. Husiløss.
- Kappel**, 28. Febr. kv. S., 14. Maj (2) Nr., 22. Okt. (2) Nr.
- Karby**, 18. April, 10. Okt. kv. S.
- Keitum**, 29. April, 21. Okt. kv. S. Vandbrugsprodufter.
- Kilplev**, 8. April, 9. Sept. kv. S.
- Kroy**, 22. Okt. kv. S.
- Langhorn**, 26. April Nr. kv. S., 12. Aug. (2) Nr. 13. Aug. kv. S.
- Læk**, 18., 25. Febr., 4., 11., 18., 25. Mars, 1., 8., 15., 22., 29. April kv. S., 5. Maj (3) Nr. (2) kv. S., 13., 20., 27. Maj, 3., 10., 17., 24. Juni, 1., 8., 15., 22. Juli, 25. Aug., 8. Sept. kv. S., 2. Okt. (3) Nr., 4., 6., 13., 20., 27. Okt., 4., 10., 17., 24. Novbr., 1., 8., 15., 22., Decbr. kv. S.
- Løgumkloster**, 25. Febr., 11. Mars kv. S., 9. April (3) Nr., 10. April, 2. Maj, 17. Juni, 18. Juli kv. S., 11. Aug. (2) Nr., 12. Aug., 3. Okt. kv. S.
- Lønsborg**, 10. Juni (2) Nr., (1) kv. S., 25. Sept. (2) Nr.
- Nieblum**, 3. Maj kv. S.
- Nisbol**, 30. Jan. (3) Nr. (1) kv. S., 28. April, 5. Maj, 19. Juni kv. S., 21. Juni Nr., 20. Okt., 3. Novbr. kv. S.
- Nordborg**, 31. Jan. kv. S., 5. Maj (2) Nr., 6. Maj kv. S., 23. Sept. (2) Nr., 31. Okt. kv. S.

Oldenwort, 8. Juli, 12. Aug., 9. Sept., 14. Okt. kv. h.
Havsted, 30. April, 7. Okt. kv. h.
Hobbing, 28. April, 18. Sept. kv. h.
Centrup, 28. April, 15. Sept. kv. h.
Skoflund, 10. April, 20. Sept. kv. h.
Skovby (Als), 24. Sept. kv. h. Hver Tirsdag i første og tredje Uge i hver Maan. aih.
 om Normidd. fra kl. 9—11 Græsmarked.
Skerbøl, 30. April, 15. Okt. kv. h. Træ.
Skelvig, 9. Jan. kv. h., 2. Febr. (10) kr., 26. Febr., 1., 8., 29. April, 6., 13. Maj kv. h.,
 1. Sept. (8) kr., 5. Sept. (2) kv. h., 24., 31. Okt., 7. Nov. kv. h.
Stenbjerg, 7. April, 13. Okt. kv. h.
Svavsted, 18. Sept. kr. kv. h.
Sonderstapel, 22. April (2), 7. Okt. (2) kr. kv. h.
Sonderborg, 27. Febr. kv. h., 20. Marts kr. kv. h., 2. Maj kv. h., 16. Juli kr., 30.
 Sept. (2) kr., 22. Okt. kv. h.
Sonderbrarup, 24. April kv. h., 28. Juli (3) kr. (2) kv. h., 14. Okt. kv. h.
Singlev, 2. April, 23. Aug. kv. h.
Tofslund, 20. April, 24. Sept. kv. h. Træs, Kobilz Husflidn.
Tonder, 10. Jan., 14. Febr. og hver Årebag fra 7. Marts til 30. Maj (undtagen 28.
 Marts, Vangfredag) samt fra 4. Juli til 12. Febr. kv. h., 21. Maj (4) kr. Ud., 1.
 Aug., 5. og 19. Septbr. Hoved-h. og kom., 29. Sept. (3) kr., Humle.
Trejsa, 7. Maj kv. h.
Tønning, 11. Maj (4) kr., 25. Juni, 2., 9., 16., 23., 30. Juli, 6., 13. Aug. kv. h., 15.
 Aug. kr. kv. h., 20., 27. Aug., 3., 10. Sept. kv. h., 11. Sept. Kobilz-h., 17., 24.
 Sept., 1., 8., 15., 20., 22. Okt. kv. h., 26. Okt. (2) kr., 27., 29. Okt., 3., 5., 12.
 Nov. kv. h.
Ulkerup, 2. April, 28. Okt. kv. h.
Vejl paa Ror, 2. Maj (4) kr., 18. Okt. (4) kr. (1) kv. h.
Vesterloann, 2. Maj, 10. Okt. kv. h.

Holsten og Lauenborg.

Altona, 17. Marts (3), 23. Juni (3), 15. Sept. (3), 8. Dec. (3), 12. Dec. (15) kr
 hele Aaret igennem hver Mandag og Onsdag kvartarled.
Barmstedt, 17. Marts, 28. Maj, 16. Aug., 30. Okt. kr. kv. h.
Bramstedt, 25. April (2) kr. kv., 27. Okt. (2) kr. kv. h.
Elmshorn, 22. April kr. kv., 2. Juni kr., 30. Sept. kr. kv., 1. Nov. kv. til kl. 4
 om Eftermiddagen, 3. Nov. kr.
Glücksstadt, 27. April (3) kr., 20. Juli (3) kr., 19. Okt. (3) kr.
Hademarschen, 2. Maj kv. h., 20. Okt. (2) kr. kv. h.
Heide, 4. Marts (2) kr. (1) h., 30. April, 7. Maj kv., 9. Juli kv. h., 25. Sept. kv.,
 30. Dec. h.
Heunstedt, 24. April, 17. Sept., 8. Dec. kr. kv. h.
Hohenwestedt, 21. Marts kr. kv. h., 27. Aug. h., 15. Okt. kr. kv. h.
Hörst, 23. April, 16. Okt. kr. kv. h.
Jäheoc, 27. Febr. h., 9. Marts (4) kr., 17. April kv., 1. Sept. h., 6. Sept. kv., 14.
 Sept. (4) kr., 28. Okt. kv.
Kellnghusen, 5. Maj kr. kv. h., 24. Juni h., 1. Aug. h., 8. Aug. kr.
Kiel, 6. Jan. (13), 16. (4) kr., 19. Febr. h., 26. April kv., 2. Juli h., 6. Juli (4)
 kr., 17., 24., 31. Juli, 7., 14., 21., 28. Aug., 4., 11., 18., 25. Sept., 2. Okt. kv., 5.
 Okt. (4) kr., 8., 9., 16., 23., 30. Okt., 6., 13. Nov. kv.
Krempa, 5. Marts (3) kr. kv. h., 22. Okt. (3) kr. kv. h.
Lauenburg, 3. April (2), 9. Okt. (2) kr. kv. h. Den sidste Årebag i hver Maan. Einem.
Lunden, 4. April (2) kr. (1) kv. h., 3. Okt. (2) kr. (1) kv. h.
Lütjenburg, 4. Marts kr. kv. h., 23. April kv., 21. Juli kr. h., 6. Nov. kr. kv.
Marne, 24. April (2) kr. (1) kv., 30. April, 7., 14. Maj kv., 9. Okt. (2) kr. (1) kv.,
 15., 22., 29. Okt., 5., 12. Nov. kv., 29. Dec. h.
Meldorf, 10. Marts (2) kr. (1) h., 4., 11., 18., 25. April, 2., 9., 16., 23., 30. Maj kv.
 15. Sept. (2) kr. (1) h., 3., 10., 17., 24., 31. Okt., 7., 14., 21., 28. Nov. kv.
St. Michaelisdamm, 6., 13. Maj kv., 20. Maj kr. kv. Træ., 15. Okt. (2) kv., 23.
 Okt. kv.
Molln, 8. Jan., 12. Febr., 12. Marts, 9. April kv., 30. April kv., 14. Maj, 11. Juni,
 9. Juli, 13. Aug., 10. Sept. kv., 18. Sept. kr. kv., 8. Okt. kv., 22. Okt. kv., 11.
 Nov. (3) kr., 12. Nov., 10. Dec. kv.

Neuenbroof, 29. Juli 5.
Neuminster, 1. Maj (2) Kr. (1) Kv. 5., 21. Aug. (2) Kr. (1) Kv. 5., 20. Okt. (2) Kr. (1) 5. Zinde.
Neustadt, 6. Febr. (2), 26. Maj Kr., 22. Sept. Kv. 5., 3. Nov. (3) Kr.
Nortorf, 23. April, 11. Nov. Kr. Kv. 5.
Nidderburg, 3. Febr. Kr. 5. Kløverstr., 24. April Kv., 14. Juli Kr. 5., 27. Okt. Kr., 7. Nov. Kv.
Nideslö, 21. Marts, 20. Juni, 26. Sept. Kr. Kv. 5.
Ottensen, 30. Juni, 18. Aug. Kr. Kv.
Pinnenberg, 18. Marts, 21. Okt. Kr.
Plou, 24. Febr., 2. Juni, 8. Sept. Kr. 5., 10. Nov. (2) Kr. (1) Kv. 5.
Brech, 3. Febr., Kr. Kv. 5., 10. Marts Kv. 5., 13. Maj Kr. Kv. 5., 13. Okt. Kv. 5.
Reusborg, 10. Jan. 5., 23. Febr. (5) Kr., 25. Febr., 29. April Kv. 5., 22. Juni (5) Kr., 24. Juni Kv. 5., 28. Sept. (5) Kr., 30. Sept., 24. Okt. Kv. 5.
Segeberg, 23. Jan. 5., 4. Maj (2) Kr. Kv. 5., 24. Aug. (2) Kr. Kv. 5., 2. Nov. (2) Kr. 3. Nov. Kv. 5.
Heterfen, 22. April Kr. Kv. 5., 13. Juni Kr., 28. Juli Kr., 17. Okt. Kr. Kv.
Wandsbeck, 2. 9., 16., 23., 30. Jan., 6., 13., 20., 27. Febr., 6., 13., 20., 26. Marts, 3. April Kv. 5., 7. April Kr. Kv. 5., 10., 17., 24. April, 1., 7., 15., 22. Maj Kv. 5., 26. Maj Kr. Kv. 5., 29. Maj Kv. 5., 5., 12., 19., 26. Juni, 3., 10., 17., 24., 31. Juli, 7., 14., 21. Kv. 5., 25. Aug. Kr. Kv. 5., 28. Aug. Kv. 5., 4., 11., 18., 25. Sept., 2., 9. Kv. 5., 13. Okt. Kv. 5., 16., 23., 30. Okt., 6., 13., 20., 27. Nov., 4., 11., 18., 24. Dec. Kv. 5.
Wedel, 28. Jan. Kr., 14. Apr. Kv. 5., 16. Aug. 5., 27. Okt. Kr. Zinde 5ør.
Wilster, 4. Jan. 5., 26. Apr. Kv. 5., 30. Juli 5., 3. Aug. (4) Kr. 15. 22. Okt. Kv.

Sjælland, Møen, Samø og Bornholm.

Martfeldt, 4. Apr. og 3. Okt. Heite, Kv. og andre Kreaturer.
Menæs, 20. Maj og 16. Sept. Kreat., Avlsredskab og hvad Pouden behøver til jern Aolings Driit.
Ralle, 2. Apr. og 27. Okt. Kreat.
Sarum, 8. Apr. og 14. Okt. Heite og Kvæg.
Frederiksborg eller Hillerød, Torvedag hver Mandag og Torsdag; forie og tredie Lsdsdag i hver Maaned Torvedag med levende og slagtede Kreaturer. 4. Marts Heite; 2. Maj 5. og Kv., 25. Juni og 5. Nov. Kreat.
Frederikshund, Torvedag hver Mandag og Torsdag; anden Lsdsdag i hver Maaned Torvedag med levende Kreat. 29. Jan., 25. Febr. og 26. Marts Heite og Kv., 26. Apr. Heite, 16. Juli, 20. Okt. og 6. Decbr. Heite og Kv.
Frederiksværk, 4. Febr., 1. Apr., 5. Juli, 1. Sept. og 3. Dec. Heite og Kv.
Fuglebjerg, 1. Apr. og 3. Okt. Kreat., Vandprodukter, landlige Fabrikata og Avlsredsk.
Gjorlev Jernbaneest., 25. Marts og 3. Okt. Heite og Kreaturer.
Græsted, 19. Apr. og 9. Okt. Heite, Kvæg, Vandbrugsøgenstande og Husflidsprodukter.
Naarlev Jernbaneest., 20. Marts og 16. Okt. Heite og Kreaturer.
Naarlev Jernbaneest., 24. Marts, 14. Maj, 12. Sept. og 3. November Kreaturer.
Sellinge, 8. Jan., 9. Apr., 11. Juni og 8. Okt. Kreaturer og Vandbrugsøgenstande.
Sellingør, Torvedag hver Lsdsdag og Torsdag. 24. Febr., 17. April, 22. Juli og 22. Okt. Kreaturer.
Hillerød, se Frederiksborg.
Solbæk, Torvedag hver Lsdsdag og Torsdag; forie Lsdsdag i hver Maaned Torvedag med levende Kreaturer. 12. og 26. Marts samt 9. April Heite og Kvæg; 17. Juni Heite, Kvæg og Skovbov.; 17. Okt. Kvæg; 20. Nov. Kreaturer.
Svalbo Jernbaneest., 5. Marts, 9. Maj, 5. Sept. og 14. Nov. Kreaturer.
Sorholm, 18. Apr. og 29. Okt. Heite, Kvæg, Vandbrugs- og Husflidsprodukter.
Stenderup Jernbaneest., 7. Apr. og 13. Okt. Heite og Kvæg.
Skalhønborg, Torvedag hver Lsdsdag og Torsdag. Anden Lsdsdag i hver Maaned med Kreaturer, i Marts og Juni iartig Heite. 16. til 18. Juni 11b.
Søbenhavn, Torvedage Mandag og Torsdag med Slagtede, samt Lsdsdag og Torsdag med Heite og Tvedag. 15. Marts, 21. Juni, 6. Sept. og 1. Nov. Heite.
Søge, Torvedag hver Lsdsdag og Torsdag. Forie Lsdsdag i hver Maaned med lev. Kreaturer. 12. og 26. Marts samt 9. Apr. Heite og Kvæg; 20. Maj Heite, Kreaturer og Vandprodukter, 30. Juli, 18. Sept. og 31. Okt. Kreaturer.
Søgaard, Torvedag hver Lsdsdag og Torsdag. 6. Marts, 10. Juni, og 3. Nov. 5. og Kv.
Tholboing, anden Lsdsdag i hver Maaned m. Kreat. 7. Juni 5., 10. Okt. Heite og Kv.
Thisted, Torvedag hver Lsdsdag og Torsdag. Tredie Lsdsdag i hver Maaned Heite, Kvæg og Kreaturer.

- Præsto**, anden Tirsdag i hver Maaned Heite, Kvæg, Saar og Evin.
- Ringsted**, Torvedag hver Lørdag og Førdag; første Tirsdag i hver Maaned Torvedag med levende Kreaturer. 11. og 25. Marts, 8. Nov. og 20. Maj Heite og Kvæg, 25. Juni og 22. Sept. Kreat., 21. Okt. Heite og Kvæg, 19. Nov. Kvæg.
- Roskilde**, Torvedag hver Lørdag og Førdag; første Mandag i hver Maaned Torvedag med levende Kreaturer. 7. og 21. Marts og 4. April Heite og Kvæg; 13. Maj Kreat. 22. Juli Heite og Kvæg, 19. Sept. og 5. Nov. Kreaturer.
- Ruds-Ørbh.**, 2. Apr. og 2. Okt. Kreaturer.
- Ronne**, Torvedag hver Lørdag og Førdag.
- Skebby**, 14. Marts og 1. Okt. Kreaturer.
- Steffor**, Torvedag hver Førdag. 14. Febr., 3. og 22. Marts samt 14. April Heite og Kvæg; 22. Maj Heite, Kvæg og Landmandens Husflidsprodukter; 23. og 24. Juni Kreaturer, 20. Sept. Heite, Kvæg og Frugt, 25. Okt., 15. Nov. og 16. Dec. Heite og Kv. Slagelse, første Lørd. i hver Maaned, eller, naar denne er en Helligd. den næstfølgende Lørdag, Torved. med lev. Kreaturer. 13. Marts, 3. og 10. April, 6. Maj, 9. og 10. Juli, 4. Okt. samt 10. og 11. Nov. Heite og Kvæg.
- Slangerup**, 25. Marts, 15. Maj og 14. Juni Kreaturer, 28. Nov. Heite og Kvæg.
- Soro**, 10. Sept., 8. Okt., 12. Nov. og 10. Dec. Torved. med Heite, Kvæg og Kreaturer. 14. og 26. Marts, 11. April og 16. Maj Heite og Kvæg, 30. Juni Kreaturer, 25. Sept. Heite og Kvæg, 6. Nov. Kreaturer.
- Stega**, Torvedag hver Lørdag og Førdag. 10. Marts, 13. og 14. Okt. Heite og Kv. Stovrebdinge, 4. og 18. Marts samt 1. April Heite og Kvæg, 15. og 18. Okt. Heite.
- Tranebjerg p. Samsø**, 20. Marts og 2. Okt. Kreaturer.
- Tude**, 20. Sept. Gaasemarked.
- Hggerløse Kro**, 29. April og 13. Nov. Heite og Kvæg.
- Vecko**, 28. April og 4. Nov. Heite og Kv.
- Vordingborg**, Torvedag hver Lørd. og Førd. Første Førdag i hver Maaned Marked med Heite, Kvæg og Kreaturer. Ved Markedet i Maj Afkommarked for etaarige og ved Markedet i September Afkommarked for Kv.

Volland og Falster.

- Maribo**, Torvedag hver Lørdag og Førd. 18. Febr., 4. og 18. Marts og 13. Juni Kv. og Kv., 30. Okt. Heite.
- Raffob**, Torvedag hver Førdag, hver Tirsdag Torved. med levende Kreaturer. 13. og 27. Febr., 13. Marts, 30. Sept., 21. Okt. og 4. Nov. Heite, Kvæg, Evin, Gæs og andet Hjertæ samt Redevarer.
- Ryfobing**, Torvedag hver Lørd. og Førd. 28. April, 19. Juli, 6. Okt. og 10. Nov. Kv. og Kvæg.
- Ryfted**, 20. Marts, 10. April og 20. Sept. Heite og Kvæg, 3. Nov. Heite.
- Rodbh.**, hver Førdag Torvedag med alle Slags Landbrugsprodukter untagen Heite og Hørføddag. 11. Febr. og 25. Marts Heite og Kvæg; 1. Juli og 20. Okt. Kreaturer, 18. Heite og Kvæg.
- Saksfobing**, Torvedag hver Førd., 25. Febr. og 11. Marts Heite og Kv., 8. Juli og 1. Okt. Kreaturer, 7. Nov. Heite og Kvæg.
- Stubfobing**, Torvedag hver Tirsd. og Førd., 28. Maj og 28. Okt. Heite og Kvæg.

Fyn, Langeland og Vtro. Odense Amt.

- Marup**, 21. Jan., 18. Marts, 7. Maj, 9. Sept. og 5. Nov. Heite og Kreaturer.
- Mefens**, Torvedag hver Lørd. og Førd., første Førd. i hver Maaned med lev. Kreaturer. 6. Febr., 13. Marts, 1. April, 20. Juni, 17. Sept. og 3. Nov. Heite og Kreaturer.
- Wogensø**, Torvedag hver Førd., første Førd. i hver Maaned, eller, naar denne er en Helligd. den anden Førdag, med lev. Kreaturer, 3. Febr. Kv., 27. Febr., 11. Marts og 6. Maj Heite og Kreaturer, 3. Juli Heite, 23. Sept., 4. Nov. og 16. Dec. Heite og Kreaturer.
- Gibh**, Jernbanestation, 12. Marts, og 24. Sept. Heite og Kreaturer.
- Glansebjerg**, 6. Marts, 29. April og 7. Okt. Heite og Kreaturer.
- Kappendrup**, 9. Okt. Heite og Kreaturer.
- Hjerteminde**, Torved. hver Lørd. og Førd., første Førd. i hver Maaned med lev. Kreaturer, 21. Febr. Heite, 8. Marts, 7. Juni, 11. Okt., 19. Nov. Heite og Kreaturer.
- Widdelsfart**, Torved. hver Tirsd. og Førd., første Tirsd. i hver Maaned med lev. Kreaturer. 6., 28. Febr., 22. Marts, 2. April, 8. Juli, 18. Sept. og 30. Okt. Kv. og Kreat.

Odense, Torvedag hver Mandag, Onsdag og Lørdag. Hver Mandag Marked med Kreaturer (eller, hvis Helligdag, den næstfølgende Onsdag). 21. Jan., 10. Febr., 3. Marts, 7. April, 12. Maj, 9. Juni, 14. Juli (St. Knud), 18. August, 8. Septbr., 6. Okt., 10. Nov. og 15. Dec. Heste.

Stambh., 3. April Heste og Kreaturer.

Svendborg Amt.

Brobyværk, 17. Marts og 15. Oktober Heste og Kreaturer.

Geislev, 10. Sept. Heste og Kreaturer.

Haaborg, Torvedag hver Tirsdag, Torødag og Lørdag; anden Tirsdag i hver Maaned, undtagen Juni, Juli og Avg., med lev. Kreaturer. 30. Jan. Heste; 25. Febr. og 15. Marts Heste og Kreaturer; 11. Juni Heste; 30. Sept. og 1. November Heste og Kreaturer.

Hesjedager, 4. April og 20. Okt. Heste og Kreaturer.

Marstal, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 30. Maj og 26. Septb. Heste og Kreaturer.

Nyborg, Torvedag hver Onsdag og Lørdag; første, tredje og i indtræffende Tilfælde tillige femte Lørdag i hver Maaned fra 1. Oktober til 1. Maj med lev. Kreaturer. 26. Febr. og 11. Marts Heste og Kreaturer; 2. Juli Heste; 10. Oktober og 7. Nov. Heste og Kreaturer.

Ringe, 21. Marts, 31. Maj og 6. Nov. Heste og Kreaturer.

Rindøbing, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag. 20. Marts. 13. Juni og 8. Novbr. Heste og Kreaturer.

Svendborg, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, anden og fjerde Onsdag i hver Maaned med 1. Kreaturer. 19. Febr. Heste; 5. og 19. Marts, 14. Maj, 21. Juli, 8. og 31. Okt. og 20. Nov. Heste og Kreaturer.

Versløbing, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, anden Tirsdag i hver Maaned Torvedag med lev. Kreaturer; 7. Marts, 22. Juli og 2. Okt. Heste og Kreaturer.

Jylland.

Hjorring Amt.

Malbøl, 30. Sept. Heste og Kreaturer.

Mærsted Jernbanestation, 24. Sept. Heste og Kreaturer.

Niøhus, 28. Febr. Heste og Kreaturer.

Trøminglund Jernbanestation, 18. April og 29. Sept. Heste og Kreaturer.

Flaenkefjeld, 8. April, 8. Sept. og 31. Okt. Heste og Kreaturer.

Frederikshavn, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, fra Oktober til Jul hver Lørdag med lev. Kreaturer. 21. Jan., 10. April, 23. Sept. og 9. Okt. Heste og Kreaturer.

Salvrimmen Jernbanestation, 10. Okt. Heste og Kreaturer.

Hjallerup, 20. Marts og 24. April Heste og Kreaturer; 2. og 3. Juni Heste, 2. og 23. Okt. og 13. Nov. Heste og Kreaturer.

Hjorring, Torvedag hver Lørdag, i Nov. og Dec. tillige hver Onsdag. Hver Onsdag h:le Marts Marked med lev. Kreaturer (naar Helligdag, da Torsdage nu berejtes.) 21. Jan. og 1. Marts Heste; 26. Marts Heste og Kreaturer, 29. Maj og 21. Juni Heste.

Rebsmark, 25. Sept. Heste og Kreaturer.

Vesø, 5. April og 6. Sept. Heste og Kreaturer.

Voffen, 7. April og 3. Okt. Heste og Kreaturer.

Voffensvej Kro, 18. Sept. Heste og Kreaturer.

Sindal, 24. April, 19. Sept. og 17. Okt. Heste og Kreaturer.

Stram, 4. Sept. Heste og Kreaturer.

Søhn, Torvedag hver Lørdag. 2. April, 15. Sept. og 7. Okt. Heste og Kreaturer.

Tilse, 12. April Heste og Kreaturer.

Tuersted, 13. Sept. Heste og Kreaturer.

Vester Brønderlev, anden Mandag i hver Maaned undtagen Sept. Marked med Heste og Kreaturer. 1. Sept. Heste og Kreaturer.

Oster Svendsstrup, 21. Marts Heste og Kreaturer, 27. Juni Heste.

Oster Vraa, 25. Marts og 6. Okt. Heste og Kreaturer.

Nalborg Amt.

Nabnhro, 3. April, 15. Maj og 11. Sept. Heste og Kreaturer.

Nalborg, Torvedag hver Udsd. og Vord. hver Tirsd. Marked med lev. Kreat. (Hornkv., Taar og Svint). 23. Jan. og 4. Marts Heste; 16. Sept., 15. Okt. og 10. Dec. Heste og Kreaturer.

Nars, 11. Febr., 7. April, 28. Maj, 2. og 26. Sept. samt 30. Okt. Heste og Kreaturer.

Nalrum, 12. Marts, 11. Okt. Heste og Kreaturer.

Gudumholm Termbanciation, 24. Marts og 22. Sept. Heste og Kreaturer.

Nadsund, 2. April, 5. Maj, 3. Sept. og 1. Okt. Heste og Kreaturer.

Nals, 22. Sept. Heste og Kreaturer.

Nvalpsund, 7. Maj og 4. Okt. Heste og Kreaturer.

Nogstor, Torvedag hver Vordag, sidste Udsd. i hver Maaned Torvedag med lev. Kreat., 5. April, 23. Juli, 13. Sept., 13. Okt. og 17. Nov. Heste og Kreaturer.

Nibe, Torvedag hver Mandag og Ared., anden og tredje Mandag i hver Maaned med levende Kreaturer. 10. Marts, 23. April, 8. og 30. Sept. og 3. Nov. Heste og Kreat.

Norre Sundby, Torvedag hver Udsdag og Vordag; hver Tirsdag fra Okt. til Nottelavn Torvedag med Kreaturer. 22. Jan., 3. Marts, 19. April, 3. og 14. Okt. Heste og Kreat.

Njorving, 16. Jan., 13. Febr., 13. Marts, 9. April, 2. Maj, 12. Juni, 1. Juli, 17. Sept., 16. Okt., 6. Nov. og 4. Dec. Heste og Kreaturer.

Nistrup (Hornum Termbanciation), 15. Jan., 11. Marts, 30. Juni, 15. Sept. og 3. Dec. Heste og Kreaturer.

Nester Naeslug, 26. Marts og 10. Sept. Heste og Kreaturer.

Thisted Amt.

Njerget, 25. Marts og 24. September Heste og Kreaturer.

Njerrikslev, 2. April, 24. Juli og 6. Oktober Heste og Kreaturer.

Nurny, 24. Januar Heste og Kreaturer; 4. Juni Heste; 1. Septbr. Heste og Kreaturer.

Nidbybjerg, 15. April og 27. September Heste og Kreaturer.

Nordum Termbanciation (for Noldby), 17. April og 25. September Heste og Kreaturer.

Nyboing, Torvedag hver Vordag, hver anden Vordag mellem Miffelsdag og Jul med levende Kreaturer. 27. Januar Heste og Kreaturer; 25. Februar Heste; 21. April Heste og Kreaturer; 7. Juni Heste; 26. Juli, 20. September og 10. Oktober Heste og Kreaturer.

Thisted, Torvedag hver Udsdag og Vordag. 2. Januar, Heste og Kreaturer; 25. Januar og 24. Februar Heste; 9. April og 5. Maj Heste og Kreaturer; 6. Juni Heste og Uld; 1. Juli, 3. og 26. September Heste og Kreaturer; 8. Oktober Heste, Kreaturer og Uld (2 store Udsdag).

Nlfsund, 8. April og 25. Juli Heste og Kreaturer.

Neloe, 28. Juni Heste.

Uborg Amt.

Nalestrup, 19. Marts, 16. April, 11. September og 18. November Heste og Kreaturer.

Nus, 20. April og 19. September Heste og Kreaturer.

Njerringbro, sidste Vordag i hver Maaned (i Juni dog Aredag den 6.) Marked med Heste og Kreaturer.

Njellerup, 2. April, 5. Maj, 24. September og 16. Oktober Heste og Kreaturer.

Nrudstrup, 26. Juni Heste og Kreaturer.

Nelde, 17. April og 18. September Heste og Kreaturer.

Nelke, 11. April og 20. September Heste og Kreaturer.

Nelue, Torvedag hver Tirsdag og Aredag. 4. og 29. Januar, 26. Februar, 8. April og 9. Maj Heste og Kreaturer; 9. Juni Heste; 28. Juli, 6. og 29. September og 13. Nov. Heste og Kreaturer.

Nestholm, 13. Maj og 17. September Heste og Kreaturer.

Nlfsrup Termbanciat., 14. Maj og 16. September Heste og Kreaturer.

Niborg, Torvedag hver Udsdag og Vordag, sidste Vordag i hver Maaned (dog ikke Paaskefordag) og fra Miffelsdag til Jul hver Vordag med levende Kreaturer. 6. Jan. Heste; 29. Jan., 20. Marts, 12. og 26. April, 24. Maj, 28. Juni (Zaadstingsmarked), 29. Juli, 22. og 23. Septbr. (Nottemarked), 18. Oktbr., 22. Novbr. og 20. Decbr. Heste og Kreaturer.

Nanders Amt.

Nllingaaebro, 7. Febr., 21. Marts, 30. April, 25. Juli, 2. Sept. og 10. Okt. Heste og Kreaturer.

Nbelstoft, 28. Jan., 6. Marts, 26. Juni og 18. Sept. Heste og Kreaturer.

Njerleb, 28. April og 3. Okt. Heste og Kreaturer.

Glæsborg, 15. April og 25. Sept. Heite og Kreaturer.
Grenaa, Torødag hver Førdag. 24. Jan., 5. Marts, 3. Juli, 26. Septbr. og 4. Novbr. Heite og Kreaturer.
Saundal, 24. April, 30. Juli, 26. Sept. og 20. Nov. Heite og Kreaturer.
Svbro, Torødag hver Førdag. 17. Jan., 14. Febr., 14. Marts, 10. April, 9. Maj, 13. Juni, 2. Juli, 8. Avg., 18. og 19. Sept., 17. Okt., 7. Nov. og 5. Dec. Heite og Kreaturer.
Syllested Et., 24. Sept. Heite og Kreaturer
Kolind, anden Onsdag i Maanederne Januar, Februar, Marts, Maj, Juni, Juli, September, November og December Marked med Heite og Kreaturer.
Marlager, Torødag første og tredje Førdag i hver Maaned med Kreaturer. 19. Febr., 8. Juli, 2. Okt. og 5. Nov. Heite og Kreaturer.
Mørke, 9. Maj og 13. Okt. Heite og Kreaturer.
Ny Bogten, første Onsdag i hver Maaned Heite og Kreaturer (naar Helligdag, da Tøgnedagen detteri).
Nanders, Førdag hver Onsdag og Førdag, sidste Dag med Kreaturer. 7., 8. og 31. Jan., 1., 15. og 22. Febr., 8. og 15. Marts Heite; 3. Maj Heite og Kreaturer; 16. og 17. Juni Ud; 4. og 5. Juli Heite; 5., 6. og 27. Sept. Heite og Kreaturer; 25. Oktbr. Heite, Kreaturer og Ud; 8. Nov. og 12. Dec. Heite og Kreaturer.
Nyhou Jernbanejt. (sør Rimstøfte), 30. Jan. og 15. Okt. Heite og Kreaturer.
Roude, 7. Marts, 16. Sept. og 18. Nov. Heite og Kreaturer.
Sjelbro, 21. Febr., 17. April, 13. Maj og 23. Okt. Heite og Kreaturer.
Torup Valkus, 6. Maj, 11. Juli og 15. Sept. Heite og Kreaturer.
Trustrup, anden Onsdag i Maanederne April, August og Oktober Heite og Kreaturer.

Marthæ Amt.

Marhus, Førdag hver Onsdag og Førdag, den sidste Dag med levende Kreaturer. 3., 4. og i Indtræffende tilfælde 5. Onsdag i hver Maaned Marked med Elagledsæg. 9. Jan., 3., 10. og 17. Febr., 3., 10. og 17. Marts Heite; 1. April, 5. Maj, 7. Juli, 14. Okt. og 13. Dec. Heite og Kreaturer.
Nytrup Jernbanejt. (sør Prads), 7. Maj og 17. Sept. Heite og Kreaturer.
Prædstrup, 3. Maj, 26. Juli og 17. Oktober Heite og Kreaturer.
Radsten, 14. Marts, 22. April, 1. Sept. og 9. Oktbr. Heite og Kreaturer.
Sammel, 30. Jan., 2. og 10. Maj, 1. Avg., 17. Oktbr. og 1. Decbr. Heite og Kreaturer.
Sorslev, Førdag hver Førdag (i Kæilen dog Onsdag) og hver Førdag; første og tredje Førdag i hver Maaned samt hver Førdag i Oktbr., Novbr. og Decbr. indtil Jul med levende Kreaturer. 11. Jan., 5., 12. og 19. Febr., 5., 12. og 19. Marts Heite; 2. og 28. April, 12. og 13. Juni, 26. Septbr. og 22. Oktbr. Heite og Kreaturer.
Sover Kro, 21. Marts, 28. April, 22. Septbr. og 13. Novbr. Heite og Kreaturer.
Vaasby, 14. Febr. og 3. Juli Heite og Kreaturer.
Ny Svelbjerg Kro, 21. April og 20. Oktbr. Heite og Kreaturer.
Norre Sude, 11. April og 29. Oktbr. Heite og Kreaturer.
Øbber, 13. Febr. 20. Marts, 24. April, 31. Juli, 12. Septbr. og 11. Novbr. Heite og Kreaturer.
Ny Jernbanejtation, 13. Maj og 15. Oktbr. Heite og Kreaturer.
Salten, 8. Juli Heite og Kreaturer.
Silleborg, Førdag hver Førdag. 8. Febr., 8. Marts, 5. April, 6. Maj, 10. Juni, 9. Juli, 25. Septbr., 20. Oktbr., 20. Novbr. og 19. Decbr. Heite og Kreaturer.
Standerborg, Førdag hver Førdag, første Førdag i hver Maaned samt alle Førdage i Kæilen og fra 1. Novbr. til Jul med levende Kreaturer, 10. Jan., 4., 11. og 18. Febr., 4., 11. og 18. Marts Heite; 14. Maj, 11. Juni, 10. Juli, 9. Septbr. og 21. Oktober Heite og Kreaturer.
Truus, 7. Maj og 21. Novbr Heite og Kreaturer.
Tørring, 17. Febr., 6. Maj, 24. Juli, 1. Oktbr. og 4. Decbr. Heite og Kreaturer.

Veje Amt.

Vraude, 1. Avg. og 22. Septbr. Heite og Kreaturer.
Østved, 24. April og 2. Oktober Heite og Kreaturer.
Frederslev, Førdag hver Mandag og Førdag. 14. Jan. Heite; 1. og 22. Marts, 30. April, 11. Juli, 3. Oktbr. og 14. Novbr. Heite og Kreaturer.
Ølve, 24. Marts, 2. Maj, 9. Juni, 5. September, 23. Oktober og 17. November Heite og Kreaturer.
Sørnsild, 21. April og 24. Septbr. Heite og Kreaturer.
Tællinge, 9. Maj og 23. Septbr. Heite og Kreaturer.

Kolding, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. Hver Tirsdag Marked med Kreaturer. 9. Jan., 7., 14. og 21. Febr., 7., 14. og 21. Marts Heste; 24. April, 3. Maj, 23. Juni, 13. Septbr. og 10. Oktbr. Heste og Kreaturer.

Souder Omme, 23. April og 20. Oktbr. Heste og Kreaturer.

Udum, 22. April og 25. Septbr. Heste og Kreaturer.

Vandel Jernbanestation, 23. Maj og 13. Oktbr. Heste og Kreaturer.

Vejle, Torvedag hver Onsdag og Fredag, hver Onsdag fra 1. Novbr. indtil Jul samt anden Onsdag i hver Maaned med levende Kreaturer. 13. Jan., 6., 13. og 20. Febr., 6., 13. og 20. Marts Heste; 3. og 29. April, 14. Juni, 27. Septbr. og 24. Oktbr. Heste og Kreaturer.

Kingstobing Amt.

Vording Jernbanestation, 27. Oktbr. Heste og Kreaturer.

Vestmarkebro, 16. April og 1. Oktbr. Heste og Kreaturer.

Valager, 9. April og 28. Aug. Heste og Kreaturer.

Vadstrup, 10. Marts og 15. Septbr. Heste og Kreaturer.

Verning, 7. Febr., 1. Marts, 8. April, 10. Maj, 27. Juni, 29. og 30. Aug., 4. Oktbr., og 10. Decbr. Heste og Kreaturer.

Solstebro, Torvedag hver Tirsdag og Fredag, hver anden Tirsdag fra anden Tirsdag efter Oktobermarkedet indtil Jul med Kreaturer. 3. Jan. Heste og Kreaturer; 3. Febr. Heste; 27. Febr., 19. April, 3. Maj, 11. Juni, 30. Juli, 8. Septbr., 2. Oktbr. og 15. Novbr. Heste og Kreaturer.

Ribæk Jernbanestation, 7. Maj og 4. Novbr. Heste og Kreaturer.

Leubjerg, Torvedag hver Fredag. 1. Febr. Heste; 15. April, 10. Juni, 25. Aug., 30. Sept. og 14. Novbr. Heste og Kreaturer.

Ramme, 16. August Heste og Kreaturer.

Kingstobing, Torvedag fra Paaske til Mikelsdag Fredag, ellers Onsdag. 4. Febr. Heste; 24. April, 12. Juni, 31. Juli, 26. Aug. og 6. Oktbr. Heste og Kreaturer.

Sjerru, 1. Febr. Heste og Kreaturer; 7. Marts og 2. Aug. Heste.

Struer, 26. Marts og 5. Septbr. Heste og Kreaturer.

Farm Jernbanestation, 28. April, 10. Septbr. og 7. Oktbr. Heste og Kreaturer.

Tchim, 10. Novbr. Heste og Kreaturer.

Ulfkær, 23. April, 27. Aug. og 16. Okt. Heste og Kreaturer.

Ridebæk, 24. Febr., 28. Juni og 18. Okt. Heste og Kreaturer.

Vinderup, 29. April og 1. Okt. Heste og Kreaturer.

Ribe Amt.

Hudager, 3. Maj og 4. Okt. Heste og Kreaturer.

Bramminge (for Halskølle), 16. April og 6. Okt. Heste og Kreaturer.

Vejle, 12. Sept. Heste og Kreaturer.

Gebjerg, Torvedag hver Fredag. Hver Onsdag hele Aaret (hvis Helligdag, da den foregaaende Søndag) Marked med Kreaturer.

Koldingbro, 17. April, 14. Maj og 16. Okt. Heste og Kreaturer.

Grindsted, 18. Juni og 4. Sept. Heste og Kreaturer.

Dolsted, 15. Jan., 10. April, 25. Aug. og 12. Nov. Heste og Kreaturer.

Norre Nebel, 18. April og 9. Sept. Heste og Kreaturer.

Ribe, Torvedag hver Fredag. 6. Febr., 1. Marts, 15. 22. og 29. April, 6. og 13. Maj, 14. Juni, 5. og 30. Aug. og 30. Sept. Heste og Kreaturer; 1. Okt. Hø; 7., 14., 21. og 28. Okt. og 4. Nov. Heste og Kreaturer.

Vandrup, 1. Maj og 18. Sept. Heste og Kreaturer.

Varde, Torvedag hver Fredag. 5. og 28. Febr., 25. Marts, 21. April, 5. Maj, 13. Juni, 4. Aug., 11. Sept., 8. Okt. og 19. Nov. Heste og Kreaturer.

Vejen, 23. April, 20. Juni og 10. Sept. Heste og Kreaturer.

Vorbæse, 5. April og 6. Aug. Heste og Kreaturer.

Olгод, 19. April og 22. Okt. Heste og Kreaturer.

Torvedage. Mandag: Habersted, Dønning, Fredericia. Tirsdag: Rabenraa, Hujum, Kolding, Gebjerg. Onsdag: Vejle, Karhus, Manders, Ålborg, Halsborg. Fredag: Hujum, Fredericia, Varde. Fredag: Ålensborg, Åkerisøstød, Tønder, Årebjød, Kolding. Fredag: Rabenraa, Gjernstørde, Ålensborg, Tlesvlg, Hujum, Vejle, Karhus, Manders, Ålborg, Halsborg, Gebjerg.

Porto-Takster.

Et frankeret Brev indt. 20 Gr. 10 P., til Danmark 15 Gr. 20 P.
— ufrankeret Brev — 20 P., til — 40 P.
— dobbelt Brev fra 20—250 Gr.: frank. 20 P., ufrankeret 30 P.
— frankeret Brev indenfor selve Postdistriktet 5 P.

Korrespondancefort indenfor selve Postdistrikter 2 P., udenfor 5 P.,
til Danmark 10 P.

Tryksgager indtil 50 Gr. 3 P., fra 50—100 Gr. 5 P., fra 100—250
Gr. 10 P., 250—500 Gr. 20 P., 500—1000 Gr. 30 P.

Tryksgager til Udlandet indenfor Verdenspostforeningen 5 P. for hver
10 Gr. Kan forsendes indtil 2 Kilogr. og skal frankeres.

Ferretningepapirer: (Regnskabere, Fragtbreve, Manuskript, Kor-
rektur osv.) Indenfor selve Postdirr. og Nabopostdistrikter: indtil
250 Gram 5 Pq., 250—500 Gram 10 Pq., 500—1000 Gram
15 Pq. I Tyskland, de nyste Besiddelser og Østerrig-Ungarn:
10 Pq., 20 Pq. og 30 Pq. for ovennævnte Vægt. Til Udlandet
indenfor Verdenspostforeningen 5 Pq. for hver 50 Gram, dog
mindst 20 Pq. Ferretningepapirer skal frankeres.

Vareprover indtil 250 Gr. 10 P. Skal frankeres.

Retkommanderede Breve foruden Porto 20 P.

Postanvisninger indtil 5 Mk.: 10 P., til 100 Mk.: 20 P., over 100
200 Mk.: 30 P., 200—400 Mk.: 40 P., 400—600 Mk.: 50 P.,
600—800 Mk.: 60 P.; til Danmark indtil 3 1/2 Mk.: 10 P. for
hver 20 Mk., i det mindste 20 P.

Postopkrævning af Vægefsnummer: For indtil 800 Mk. 30 Pq.
forud; desuden Porto som for Postanvisninger.

Postefterkrav højst 800 Mk. Portoen er = Portoen for Breve
+ 10 Pq. + Postanvisningsporto for det opkrævede Beløb.

Pakker indtil 5 Kilogr. (10 Pd.) ved en Distance af 75 Kilom. (10
Mil) 25 P., over 75 Kilom. 50 P.

Vægebrev indtil 75 Kilom. (10 Mil) 20 P., ufrank. 30 P., over
75 Kilom. 40 P., ufrank. 50 P.

Forfiktungsgebyr for hver 300 Mk. eller en Del af 300 Mk.: 5 P.,
i det mindste 10 P.

Breve indenfor Verdenspostforeningen: frankerede Breve 20 P. for
hver 15 Gr., ufrank. 40 P. for hver 15 Gr.; Korrespondancefort
10 P.; Tryksgager, Vareprover 5 P. for hver 50 Gr.

Telegrammer for hele det thske Rige:

For hvert Ord 5 P., dog mindst 50 P. Til Danmark 10 P. for
hvert Ord. Udbetalinger pr. Telegram indtil 400 Mark den sædvanlige
Postanvisningsporto og Taksten for et Telegram.

Portotakst for Danmark.

Breve i selve Danmark indtil 50 Kvint 8 Ore, indenbys 4 Ore.
Breve til Tyskland og andre Lande indenfor Verdenspostforeningen 20
Ore for hver 3 Kvint (15 Gram).

Tryksgager til Tyskland 5 Ore for hver 10 Kvint.

Vejrpaadomme for 1902.

(Efter den elleveaarige Periode).

Januar. I de første Dage af Maanedens mild Frost. Derefter foranderligt med sydlige og vestlige Vinde, Sne og Regn til den 18. Fra den 19. til Slutningen af Maanedens Kulde.

Februar. Fra 1. til 14. stærk Kulde; dernæst et Par Dage Sne og Resten af Maanedens vedvarende Kulde.

Marts. Den første Halvdel af Maanedens ustadigt med Regn eller Sne. Fra den 18. til Slutningen af Maanedens mild Luft.

April. I de første 8 Dage af Maanedens Blæst og Regn, fra 9. til 22. klar Luft og derefter stærk Blæst til Slutningen.

Maj. I den første Halvdel af Maanedens ustadigt Vejr og derefter mildt til den 20. og Resten af Maanedens Regn.

Juni. I de første 14 Dage mild Luft, derefter foranderligt til den 17. og Resten af Maanedens Varme.

Juli. Fra den 1. til 15. Varme og fra 16. til 31. foranderligt.

August. Fra 1. til 26. Varme med enkelte regnfulde Dage og Resten af Maanedens klar Luft.

September. I de første 8 Dage jnukt, mildt Vejr, derefter foranderligt til den 24. og Resten af Maanedens klar Luft.

Oktober. Fra 1. til 9. vedvarende jnukt Vejr, fra 10. til 17. Blæst og Regn og fra 18. til 30. kold Luft.

November. I de første 8 Dage Regn, i de næste 14 Dage Blæst og Kulde og i de sidste 8 Dage koldt.

December. Fra 1. til 11. Regn eller Sne, dernæst Blæst og Kulde til den 20. og fra den 21. til Slutningen af Maanedens stærk Kulde.

Mindesmærket ved Brøns.

Af Sofus Hogsbro.

Naar man læser den historiske Fremstilling af „Landstormen ved Brøns“, som findes i „Sprogforeningens Almanak“ for 1901 Side 1 til 19, maa man undre sig over, at uovede Bønder med selvslavede Baaben og enkelte gamle Jagtgeværer kunde tro sig i Stand til at optage en Kamp med veløvede og velbevæbnede Tropper; men de dreves frem af Harmen over Oprørernes troloste Færd og ulovlige Udskrivninger, ja ligefremme Plyndringer og stolede paa sin retfærdige Sag og sin overlegne Mængde. Det gjaldt om at værne Hjem og Hæne, som Føderen, Anders Thomsen, sagde, selv om man derfor skulde ofre Liv og Blod, og saa „Fremad i Herrens Navn!“

Dg blev det end et Nederlag, var Kampen dog ikke forgæves. Den viste, hvor trofast de nordflæsvigiske Bønder sluttede sig til det danske Fædreland, og hvor meget de led under det tyske Voldsherredømme. Mere end al Tale og Skrift vidnede det udgydte Blod for de europæiske Stormagter og styrkede den danske Regering i sin Henvendelse til dem. Da kort efter Sammenstødet 3 Uffendinge fra Egnen, med Gaardejer Jens Janniksen fra Varsbøl i Stærbæk Sogn som Ordfører, tog til København for at klage over den Behandling, de led, modtoges de buade af Kongen og Ministrene med den Forsikring, at den højst beklagelige Begivenhed vilde blive benyttet til at overbevise de Magter, ved hvis Mægling Overenskomsten i Malmø var sluttet, om Nødvendigheden af at gøre en Ende paa den for Slesvigs danske Beboere utaalelige Tilstand og at indsætte den lovlige Regering i sine Rettigheder. Dg Uffendingerne bragte tilbage til den tro Befolkning en Opfordring i Kongens Navn til ikke at møde de uretmæssige Fordringer med Magt mod Magt, da den kunde være

overbevist om, at Kongen ikke ud over den i Malmø fastsatte Tid vilde forlænge den utaaelige Tilstand, Misligholdelsen af Vaabenstilstandens Betingelser havde fremkaldt. Den 26. Marts blev da ogsaa Vaabenstilstanden opsagt, og efter den danske Hærs Sejr ved Fredericia maatte de slesvig-holstenske Tropper forlade Hertugdømmet Slesvig.

Der kom nu en Tid, hvor dets danske Beboere atter kunde glæde sig ved en fredelig og lykkelig Styrelse, og hvor den i Krigens Tid udviste Trofskab mod Konge og Fædreland fandt varm Paaskønnelse. Den 25. Juli 1856, Marsdagen for Slaget ved Fjted, udstedte Præsterne H. Bojsen i Mjolen, J. W. Dahl i Tønder og L. C. Hagen i Stepping (tidligere i Mjolen) samt Lærer J. Sørensen i Havervad, Brøns Sogn, Indbydelse til at rejse en Sten ved Brøns til Minde om Bestboernes danske Sindelag, som der var bevidnet med Blod, og til denne Indbydelse sluttede sig en Opfordring d. 12. Septbr. i „Verlingske Tidende“ fra Pastor C. F. Brandt og den historiske Forfatter Frederik Barfod i København om yderligere Pengebidrag, samt en udførlig Begrundelse den 26. November i „Vestislesvigsk Tidende“ af cand. phil. Kr. Sigfred Ley, der var Lærer i Forballum for Knud Knudsens og Niels Andersen Hansens Børn, og som i 1848 og 49 havde været virksom for at faa Landstormen dannet og kaldet til Hjælp.

Den 22. Januar 1857 holdt Indbyderne et Møde i Brøns; hvor Sørensen som Kasjerer meddelte, at der var indkommet 600 Kr., deraf fra Brøns Sogn 166 Kr., og fra Gaardejer Kn. Knudsen paa Wisby Hedegaard 100 Kr., og Ley oplyste, at man havde forhandlet med Willedhugger Borch i Kristiania om Levering af en Granitsten med en indhugget Krans og passende Indskrift at levere ad Søvejen i Ribe. Han havde ment at kunne skaffe en saadan for 800 Kr. at afhente i Kristiania. Man tænkte sig Stenen i Form af en Bøtasten og omgivet af en Træplantning; men, da man endnu ikke havde den fornødne Pengesum, kunde ingen endelig Beslutning tages. Indbyderne opfordrede Knud Knudsen og Sognefogden i Brøns, Søren Nielsen Degen, at træde til i et Udvalg eller Komité til Sagens videre Fremme, og Ley blev, om ikke af Navn, saa dog af Gavn, dens virksomme Pennesfører eller Sekretær.

Ved nærmere Overvejelse frygtede man for, at det vilde blive for dyrt at faa Stenen fra Norge, og Knudsen henledede da Opmærksomheden paa Muligheden af at finde en passende stor Sten i selve Nordflæsvig. Da jeg, som Forstander for Rødding Højskole, havde sendt et Bidrag af 33 Kr. fra derværende Lærere og Elever, spurgte Ley mig, om jeg ikke ogsaa kunde skaffe en Sten fra Egnen deromkring af mindst $4\frac{1}{2}$ Alens Længde og af en Bautastens Form. Jeg talte med den i Byen boende Herredsfoged Halberg derom, og han tilbød straks en i hans Mark Syd for Byen liggende stor Sten, naar vi vilde besørge den optaget og bortført. Den var for en stor Del dækket af Jord, men ved nærmere Underfølgelse viste det sig, at den havde den ønskede Størrelse og ogsaa kunde faa den ønskede Form.*)

Dette uegennyttige Tilbud blev med stor Glæde modtaget af Udvalget, som paa et Møde i April bad mig bringe Herredsfogden sin varmeste Tak. Man tænkte endog paa nu, da man fik Stenen til Gave, at kunne forsyne den med et i Marmor indhugget Billede i „Basrelief“. Indskriften var alt den Gang modtaget af Lærer Cornelius Appel i Tønder. Jeg blev anmodet om at tiltræde Udvalget og besørge Stenen udgravet samt forhandle med sagkyndige Mænd i København om dens Til-dannelse, et Hverv, jeg meget gerne paatog mig.

Paa en Rejse til København i Skolens Erinde henvendte jeg mig da til den bekendte Kunstfæder, Professor Høyen, der henviste mig til Professor H. B. Wisjen (født i Slesvig 1798 og død i København 1868), som nylig havde fuldbendt „den tapre Landsoldats“ Støtte i Fredericia. Han hørte med den største Opmærksomhed og Velvilje paa vore Tanker om Mindestenen og lovede os sin Bistand i enhver Henseende; men Tanken om et Basrelief kunde ikke udføres for den Sum, der var til Raadighed; en simpel Bautasten med Indskrift vilde ogsaa passe bedst til Formaålet.

Det gjaldt nu om at faa Stenen op af Jorden, og det var ikke let, da man manglede alle nødvendige Redskaber. End ikke en Dukkraft var at faa, selv i Ribe. Man var henvist til af-

*) Det er altsaa urigtigt, naar det i den nævnte Fremstilling i Almanakken 1901 hedder, at den var kommen fra Røddinggaard's Mark, der den Gang ejedes af en tyssjød og tyssindet Mand.

mindelige Bjælker og Love, og øvede Folk var der heller ikke. Men Højskolens Elever paatog sig det besværlige Arbejde i deres Fritid under Ledelse af Læreren i Naturvidenskaberne, den nuværende Apoteker Winsted i Horsens, og efter gentagne Forsøg fik man Stenen saa meget op af Jorden, at Professor Bissen, da han en Morgen tidlig forit i Juli 1857 aldeles uventet paa en Rejse fra Fredericia til Dybbøl overraskede Højskolen med sit Besøg blot for at se til Stenen, kunde afvise paa den, hvorledes dens første Tilhugning skulde være. Det blev overdraget til en Stenhugger Holz fra Føl at udføre dette Arbejde, og det lykkedes godt, undtagen at et Stykke isprang af paa Forriden, hvorved der fremkom en mindre Fordybning, som ikke kunde udjævnnes uden endnu større Skade. Den videre Tildannelse maatte opsættes, til Stenen var kommen paa sin Plads i Brons.

Inden dette kunde ske, kom Kong Frederik VII. paa et Besøg til Bestflesvig. Den 3. Oktober 1857 skulde han rejse fra Ribe til Tønder, og de samme 3 Mænd, som havde søgt ham i København umiddelbart efter Træfningen d. 22. Jan. 1849, henvendte sig nu til ham i Ribe, atter med Jens Janniksen som Ordfører, for at formaa ham til at lægge Rejsen over Brons, hvor man da vilde modtage ham paa jelve Kamppladsen med Velkomsttale og en Sang, som den tidligere Lærer ved Højskolen i Nødning, Gotfred Rode, efter Opfordring derfra havde skrevet i det Haab, at Egnens Ønske vilde blive opfyldt. Dette skete imidlertid ikke, da alt allerede var lagt til Rette for at føre Kongen over Lindetskov og Løgumkloster, som man paastod, efter Anordning af Amtmand Reventlow i Tønder. Sangen fortjener dog endnu at læses. Den lød saaledes:

Langt større Glans, Kong Frederik,
 du vandred hos:
 saa tidt du gennem Landet gik,
 stod Sejersminder for dit Blik;
 men denne stolte Glæde fik
 du ej hos os!
 Træd mild dog paa vor Jordbund hen,
 her vokser dog et Sagn af den:
 at Slesvigs Folk som danske Mænd
 var med at slaa.

Saa mindes du hin Tid, der svandt,
 hin onde Færd,

da Fjenden lod, som alt han vandt,
 og trodsed dig paa hver en Kant,
 mens Politiskens Traade bandt
 dit gode Sværd!
 Ej Lys i Ratten var at se;
 da raste Folket i sin Ve,
 og greb til Dffe, Stang og Le,
 se, det var her!

De var for faa! — hvor Blodet flod,
 der staar du nu, —
 da blev for tung dig Folkets Rod,
 „Til Vaaben!“ Kongeordet led,
 og hævnne dine Sommers Død
 det kunde du!
 Men blev end hines Lykke trang,
 de vidned dog endnu en Gang,
 at du har Mænd paa Slesvigs Bang
 med trofast Gn.

Men vil, hvor Fjenden for har traadt,
 han atter gaa,
 da støttes vi om dig, vor Drot,
 og bloder, naar du bunder blot,
 da skal du se, vort Folk er godt
 at stole paa.
 Nu taler Mindet her om Fald,
 men hører vi igen dit Kald,
 vi staa som før, men staaende skal,
 til Sejr vi faa.

Kongen var ojsynlig led af ikke at kunne opfylde Vøndernes Ønske, og, for at han dog offentlig kunde vise sin gode Vilje, raadebe nogle Embedsmænd ham til paa sin Fødselsdag, d. 6. Oktober, at give Sognefogden i Brøns, forannævnte Søren Nielsen Degn, Dannebrogsmændenes Hæderstegn. Dette Bevis paa, at Kongen ikke havde glemt Vestboernes opofrende Trofskab under den sorgelige Vaabenstilstand, svarede dog kun lidet til sin Hensigt, da S. N. Degn, hvor dygtig og tro Sognefoged han end var, ikke havde taget nogen fremtrædende Del i, hvad der den Gang skete. Vel var Vøndernes Fører, den haardt faarede Anders Tomsen, senere død, men der var andre Deltagere, som endnu levede og syntes nærmere til en saadan kongelig Hædersbevisning. Skylden for det skete Fejlgreb kan dog ikke ramme Kongen, som ikke kunde kende de enkelte Personers Stilling

i den bevægede Tid, men maa udelukkende falde paa hans stedlige Raadgivere.

Mindestenen var, som sagt, endnu ikke den Gang kommen til Brons. Dette skete først den næste Sommer og var ingenlunde nogen let Sag paa de elendige Veje, som den Gang fandtes, og paa de til en saadan Byrde kun libet skikkede Vogne. Knud Knudsen og Hans Krüger, Vest- og Midtjysvigs to daværende første Tillidsmænd, tilbød vel hver et Par Heste til den vanskelige Kørsel; men ved nærmere Overvejelse fandt Udvalget dog at maatte foretrække offentligt Løbud (Licitation). Der indkom to Bud fra Vognmænd i Haderlev og Nibe paa 320 og 240 Kroner; men dette fandt man var for højt, og det lykkedes mig at faa Vognmand T. Anderssen Rost i Nibe til at paatage sig Paalæsningen og Henbringelsen for 200 Kr. Han turde ikke forsøge at køre Stenen den nærmeste Vej fra Rødning til Brons, ja end ikke ad den lige Vej fra Rødning til Nibe. Der til var Vejene altfor slette. Det gjaldt om at komme til Hovedlandevejen fra Faldingbro til Nibe, og dertil maatte man da først køre mod Nord over Hjerting og Dover, for saa fra Faldingbro at køre mod Sydvest til Nibe og derfra mod Syd til Brons. Men selve Paalæsningen paa Vognen var ingenlunde let med de Redskaber, man kunde faa. Stenen var 5 Alen høj og for neden ca. 2 Alen bred med Afrunding opad. Man begyndte Arbejdet Lørdag d. 24. Juli, samme Dag der paa Højskolen holdtes en festlig Sammenkomst til Minde om Istedslaget, men kom ikke vidt, da en Kran og en Lænke sprængtes, og det var et stærkt Regnvejr. Man fortsatte om Søndagen, og nattet der blæste en hel Orkan med stærke Regnbyger, lykkedes det at faa Stenen lagt til Nette paa Vognen paa 2 tykke Bjælker, hvorefter de to aftagne Hjul blev paafatte. Folk strømmede til og hjalp beredvillig de 5 Heste til at trække Vognen op over den opblødte Mark og siden ned ad Vejen til Kroen, som naaedes efter halvanden Time ved Solnedgang. Tidlig om Mandagen d. 26. begyndte Bortførslen, men flere Gange kørte man fast i det af Regnen opblødte Ler, hvormed man havde villet forbedre de sandede Veje. Folk hjalp beredvillig med Hænder og Heste. Man havde 7, 9 og tilsidst 11 Heste spændt for, og dog naaede man først ved Middagstid det omtrent en halv Mil bortliggende Hjerting. Her skulde man over en lille Træbro, men den gik itu, saa Forhjulene sank ned i

det udtørrede Bæklob. Heldigvis holdt Bognen, Højstolens Lærere og Elever og den til Stede komne meget hjælpsomme Sognefoged fik Folk til at hjælpe med at udgrave Bejen, saa at man efter 3—4 Timers Forsløb kunde faa Bognen op igen af Bækken og fortsætte Kørslen med 12 Heste. Ikke længe efter maatte man dog paany standse og have nyt Forspænd til de tre Fjerdingvej, man havde tilbage, inden man naaede Fjoldingbro og dermed den længjelsfuld ventede Landevej. En saadan Sten og en saadan Kørsel var ikke før set der paa Egnen, Gamle og Unge strømmede til ved at høre derom, og endnu den Dag i Dag er Mindet levende. I Ribe standsede Vognmanden et Par Dage og skal endog have forevist Stenen for Penge. Først d. 30. Juli kom den til det flagsmykkede Brøns, hvorfra man havde sendt 2 paalidelige Mænd med et Par gode Heste den i Møde til Ribe. Husfoged Vogt fra Tostlund var selv kommen til Stede ved et Par af de skrobeligste Broer. Da man skulde fra Landevejen hen til den Plads, man havde valgt til Stenen ved den paatænkte ny Landevej, maatte man igen have 7 Heste for og mange Mænd til Hjælp. Efter halvanden Times Forberedelser blev Vognen væltet, saa at den mægtige Sten kom til at ligge med den foreløbig afbanede Side opad. Ley traadte op paa den og mindede den trods den travle Høsttid forsamlende Mængde om, hvorledes den af fædrelandsfindede Mænd var skænket og hjulpet frem til dette Sted, hvor den skulde rejses til et Vidnesbyrd for kommende Slægter om Vestboernes Trofskab med Konge og Fædreland. Brøns Sogn vilde glæde sig ved at have dette Minde og frede om det for al Fremtid. Dagen sluttede med en lille Fest i Kroen med Tale og Sang, og ved Midnat samledes man endnu en Gang ved Stenen, sluttede Kreds om den og hilste den med en Sang og et Hurra.

Til et passende Fodstykke købte Udvalget i August 2 store Sten fra Honning Mark i Arrild Sogn af omtrent 30 Kubikfod at levere i Brøns for 100 Kr. Det gjaldt nu om den sidste Til-
dannelse og Indgravning af Kranstjen med Indskriften, hvortil Professor Vissen anbefalede Billedhugger Kjerstrup fra København. Han kom til Brøns d. 14. Septbr. og gav sig iværks til Arbejdet med to Stenhuggere, den nævnte Holz fra Sol og P. Povlsen fra Honning. Efter Vissens Raad besluttede Udvalget at omgive Mindestenen med et simpelt Hegn af Sten og Jern, skønt man endnu ikke havde Pengene dertil. Holz leverede

da 10 Stykker tilhuggede Stenpæle for 73 Kr. og Smeden i Brøns de forbindende Jernstænger med Tilbehør for 52 Kroner. Mindesmærket blev i det hele 5½ Alen højt med en smuk Davtafstens Form, bred for neden og afrundet til en Spids foroven, og med en indhugget Krands af Egelsøv, hvori læses:

„Den 22. Januar 1849“.

Under Krandsen staar:

For Troskab mod Konge og Fæderneland.

Ej Minde om en Glimredag,
Kun om et trofast Hjerteslag.

Pladsen er tæt Nord for Kroen ved den ny Landevej. Sammenstødet mellem Bonderne og Tropperne var vel især ved den gamle Landevej, men strakte sig dog ogsaa henimod Stedet for den i 1859—60 anlagte ny. En lille Træplantning skjærmer om Mindestenen.

Søndag d. 10 Oktober 1858 var Arbejdet saa vidt færdigt, at Stenen kunde rejses. Ogsaa her savnede man de almindelige Redskaber ved et saadant Foretagende og maatte ligesom i Rødding hjælpe sig med Vjælker og Love. Det lykkedes dog uden noget Uheld i Paasyn af en Mængde Mennesker, som, da Stenen var rejst, hilste den, efter nogle Ord af Lærer Sørensen, med et rungende trefoldigt Hurra. De to Stenhuggere tog bort Dagen efter, men Rjerstrup blev først fuldt færdig d. 13. Senere blev endnu Stenhegnet sat, og den højtidelige Indvielse blev berammet til Tiaarsdagen, Lørdag d. 22. Jan. 1859.

Da var Stedet jmykket med Flag og Kæder af Grønt og Blomster (Guirlander) og to smagfulde Vresporte ved Krogrunden og Indgangen til Festspladsen, begge med passende Indskrifter. Der var mødt omtrent 2000 Mennesker, Mænd og Kvinder, deriblandt efter særlig Indbydelse som Vresgæster Lærere og Elever fra Rødding Højskole. De kom med de tre nordiske Nigers Flag, noget der dog stødte enkelte af Egnens Folk, som vel havde glemt den Deltagelse, Broderfolkene havde vist Danmark under Trearskrigen.

Bejret var klart og friskt. Man samlede ved den festsmykkede Krogaard, og Klokkeren 2 fattede Toget sig i Bevægelse. Førrest bares 3 Faner, blandt hvilke Højstolens store Flag, derefter fulgte 12 ensklædte unge Piger, hver med en Krands, hvormed Stenen skulde bekrandses, et Musikkorps paa 12 Mand, som spillede „Den tapre Landsoldat“, Festbestyrelsen og et uoverstueligt Følge. Paa Festpladsen modtoges Toget af Kanonikud, de 12 unge Piger slog Kræds om Stenen, Højskoleeleverne sang en af Kaptejn L. de Thurah fra Tønder i Dagens Anledning affattet Sang og Kandidat Ley besteg Talerstolen.

Vi er samlede her, sagde han, for at afløre Mindesmærket for Bestboernes Trofskab. Der hviler et dybt Elør over deres Daad under Krigen, det er Miskendelsen af det danske Hjerte og den danske Følelse. Hvis den faar Magt, bliver det Dansthedens Selvmord. Bestboen maa ikke skamme sig over men med Glæde vedkende sig en af de ædleste Følelser, som har rørt sig i hans Hjerte, og den Daad, deraf udsprang, som, hvor lille den end var, dog er fuldt ægte dansk og folkelig. Forgæves skal man lede om et lignende Strøg i Slesvig med et saadant Sindelag som det mellem Hvidaa og Kongeaa. Man handlede af egen Drift og paa egen Haand, men ogsaa med egen Fare. Daaden bragte vel hverken Sejr eller Næse; men den skal dog, saa længe danske Hjerter slaar, bringe mere end dette: et taknemligt og levende Minde. De tre Mand, som kom til København, saa Taaren i Kongens Tje, og Danmark og Landene rundt om saa, hvad danske Bønder maatte lide for deres Trofskab, saa at Vaabensstilstanden da ogsaa blev opsagt. (Her tog Pigerne Eløret bort fra Stenen. Folkejublen overdøvede Musikens Toner, og fra Kanonerne fra Mjolden Færgesgaard, som Tyskerne i 1849 forgæves havde søgt efter, lød Glædeskrud.) Ley forklarede endnu Stenens Indskrift og tilføjede bl. a.: Mindestenen er en Haabets Stjerne, hvoraf et nyt Folkelig skal udspringe, naar danske Bønder faar Mod til paa det Maal, deres Moder lærte dem, at hædre Hjertets Ret og Fædernes Minde.

Endnu talte Pastor L. C. Hagen, som i 1849 var Præst i Mjolen. Han mindede om de forskellige Beviser, Bestboerne den Gang gav paa deres trofaste danske Sind overfor den oprørske Regering, som vilde skaffe og vakte med den Magt, den havde, saa at det for danske Folk blev „halvt Hus halvt Helvede“,

og han sluttede med: „Gud forbyde, at den Tid nogen Sinde skulde komme, da Slesvigerne glemte Trofskab mod Konge og Fædreland!“

En Sang af C. Appel blev derefter sunget og endte med følgende Vers:

Som Stenen fast staar Trofskab i vort Hjerte
mod Land og Konge, Folk og Modersmaal.
Vor Moder vil i Glæde og i Smerte
os værges med vor Mund, vor Haand, vort Staal.
Det var vort Leven tidt i blodig Trette,
det være skal vort Ord paa Fremtids Vej!
Ej blot i Sten, men dybt i Sind vi sætte
den Indskrift: Her skal Tysken have Vej!

Efter mange Hurraer for Konge, Fædreland, Modersmaal og Mindesmærket, gik Toget tilbage til Krogaarden under Aflyngelsen af „Danmark, dejligt Bang og Vænge“. Endnu spillede et Par Musikstykker, inden Toget opløste sig.

Da Mørket faldt paa, var der en Fællesspisning i Kroen, hvor der taltes for Konge og Fædreland, for den tidligere Folketingsmand Niels Andersen Hansen i Forballum, fra hvem den hele Bevægelse var udgaaet, for Mindet om de Faldne og Saarede og særlig om Bøndernes Fører, den haardt saarede og saa Nar efter afdøde Anders Tomsen fra Haved, Mejsby Sogn, for Mindestenens Giver, Herredsfoged Halberg i Kolding, for dens uegennyttige Meester, Professor Bjersen i København, for Indbyderne og dem, der paa forskellig Maade havde hjulpet til, at det smukke Mindesmærke nu var rejst, for de danske Skjalde, Grundtvig og Jungemann, for den til Stede værende Laurids Skau og flere. Fædrelandste Sange vekslede med Talerne, og først henimod Midnat ifiltes man til den besværlige Hjemtur i den mørke Nat, men oplivede af den mindelige Fjestedag.

Endnu stod tilbage at faa Mindesmærket anerkendt som en juridisk Person under Brons Sogns Værgemaal, og dette skete efter Ansøgning til det slesvigke Ministerium i 1860.

(Efter det d. 30. Juni 1859 af Lærer Sørensen afslagte og af Soren Nielsen gennemgaaede Regnskab havde den samlede Indtægt været 1519 Kr. og Udgiften 1527 Kr. Det lille Understud

dækkede Herredsfoged Friederichsen af Auktionshonoraret for bort-
 solgt Tømmer m. m. Blandt Udgifterne var, foruden de alt
 nævnte, omtr. 260 Kr. til Villedhugger Kjerstrup og omtrent 120 Kr.
 til Stenhugger Holz og 25 Kr. til Stenhugger P. Povlsen.)

Bliv hos os, Mester — Dagen holder.

Af P. Skovroy.

Med 3 Tegninger af Alfred Larsen.

I.

Majsolens varme Straaler faldt gennem Træernes spæde Lovværk og tegnede slakkende Lysbilleder paa Vinranernes mørke Bæv, som slyngede sig ud og ind i sære Bugtninger over hele Muren. Gennem det aabne Vindu kunde man se en gammel Kone sidde i en Lænestol inde i Stuen. Hun saa bleg og lidende ud, og af og til kastede hun et længselsfuldt Blik ud i Haven, hvor en ung Pige sad med sit Haandarbejde under det gamle Pæretræ. Hver Gang den gamle Kvindes Blik faldt paa den unge Pigeisikkelse, gled der et Udtryk af Nørelse og Tilfredshed over hendes Ansigt.

Af og til bar en sagte Luftning en blandet og stærk Duft af Hyazinter og andre Vaarblomster, som prangede i den lille Haves velplejede Bede, ind til den gamle, der indjugede Duften med Begærlighed, som Lazarus sankede Smulerne, der faldt fra den Riges Bord. I saadanne Øjeblikke kunde hun lukke Øjnene og drømme sig bort fra Alderdommens Gigt og Lamhed og stige i Land paa Ungdommens sollyse Strande, og et lykkelig Smil kunde da for en stakket Stund lyse op i det gamle sine Ansigt som et Vindernes Kornmod langt borte fra — indtil Gigten i de gamle Lemmer kaldte Sjælen tilbage til sit værkbrudne Hylster og den nøgne Virkelighed.

For denne gamle Kvinde, der alle sine Dage havde levet i en travl Virksomhed paa en stor Landejendom, med stort Tyende-

hold og et jævnlgt Nyfind af Fremmede fra Nær og Fjern, var denne tvungne Uvirkfomhed en Kval. Naar Gigten bandt hende til Stolen i Maaneder ad Gangen, blev hun nervøs og pirrelig. Livet og Travlheden kaldte idelig og idelig paa hende, det forekom hende, at alting gik hulter til hulter, naar hun ikke var, til Stede med fit klare Blik og fin ordnende og glattende Haand alle Begne. Og hun havde vel for en Del Tid i dette.

I al Fald var det lignende Betragtninger, der bevægede hendes Mand, Erik Elkær, til at sælge Gaarden og flytte ind i dette lille hyggelige Hus i Udkanten af Byen, som han havde købt for mange Aar siden i dette Djemed.

Men Bigten flyttede med og blev værre og langvarigere Mar for Mar, og i samme Grad øgedes Marie Elfers Pirrelighed. Jngen fremmed Haand kunde gøre hende tilpas. Saa var det, at hendes Son døde, og Datteren, hvis Moder var død for lange siden, kom i Huset hos Bedsteforældrene. Bedstemoderen følte straks Forandringen. Det var hendes eget Blod, hendes egne Ideer, der gik igen i Sømedatterens stilsfærdige Hæerden i det lille Hus. Naar Thyra hængte ny Gardiner op i Stuen, og hun havde glattet og ordnet Føldeerne med fine bløde Hænder, og Bedstemoderen betragtede dem med sit kritiske Blik, saa var der ikke en Føld, hun havde noget at udsætte paa.

„Hun har min Haand!“ sagde Marie en Dag til Elfer, da de talte om hende! „At tænke sig, Erik, at slikt noget kan arves!“

„Det er dit elskende Hjerte, hun har arvet, Marie, det er hele Hemmeligheden. Hun elsker fine Omgivelser, og hun elsker sit Arbejde, og derfor former det sig saa villigt under hendes Hænder. Hvor mange Mennesker gaar ikke til deres Arbejde som til en Fjende, der skal slaas ned, et Utsjke, der skal overvindes. Arbejdet mærker det og stiller sig paa Bagbenene; det, saa lidt som noget andet i Verden, lider Tvang og Vold. Husker Du den stærke Mejeriske, vi havde en Gang — hende, der bandede paa, at hun ikke var vaagen om Morgenen, før hun havde begge Arme til Skulderen nede i Mælken — hun tog paa Arbejdet som en Grovsmed, saa Mælk og Fløde sprojtede over Bægge og Stolper, og alle Botter faldt i Staver mellem Hænderne paa hende. Man skulde tro, hun arbejdede for ti, men det var en stor Bilsfarelse. Og den hessiske Avlskarl, vi havde en Gang, der tumlede med Regene paa Marken, saa Kornet var halvt tørket, da det kom i Hus!“

Thyra derimod — man mærker aldrig nogen Sinde, at hun har travlt, hvor meget hun end har at tage vare. Værket trykles frem under hendes Hænder — aldeles som da Du var raif og stød for Styret. Stundom skulde man tro, at J havde Misser og Trolde-toj i Jert Sold.

„Det har vi maaske ogsaa, svarede Marie med et fint Smil. Ja, ja, Gud ske Lov for Thyra! Jeg forstaar ikke, hvordan jeg vilde kunne undvære hende, det kære Barn!“

Og det kære Barn sidder nu derude i Haven under Pæretræet. Hendes smukke Hoved er lidt bøjet over Haandarbejdet, og

Lysbillederne leger paa den hvide Pande og det brune Haar, der kruser lidt ved Tindingerne og i Nakken — hvilket efter Sigende røber Selvstændighed og Viljesyrke.

Hun hører en Bogn rulle, og lidt efter ses en Stovskj have sig op over Havediget.

„Nu kommer Bedstefader!“ raaber Thyra ind til Bedstemoderen, idet hun springer op og gaar en gammel statelig Mand i Møde, som viser sig ved Havelaagen. Han er høj og mager, med store Bevægelser, skarpe Træk, og det stærke hvide Haar hæver sig over den brune Pande som et purlet Krat paa en Bakkedam.

Erik Elkær, hvis Frelighed og lyse Haab endnu aldrig har fornægtet sig, en Ejendommelighed hos Manden, der maaske lige saa meget som hans andre fortrinlige Karakteregenskaber tilsammen har bidraget til den store Magt, han har over Sindene, har i Dag noget uvanligt i sit Ansyn og Holdning. Og det er med en mærkelig Omhed, han drager Sonnedatteren til sit Bryst, idet han mumler:

„Stakkels lille Viol!“

„Hvorfor kalder Du mig en Viol, Bedstefader?“

„Fordi Violens Duft er saa stærk og liflig, at den maa blomstre i Skygge og i Skjul for ikke at blive opdaget. Og nu har man dog opdaget Blomsten i min Have og vil rykke den op af Moder-Jorden og kaste den over Havediget ud paa alfar Vej.“

„Jeg fortaar ikke, Bedstefader — siger Thyra og ser forundret paa den gamle Mand, hvis Ansigt er bedækket af en fin Rødme, og hvis svulmende Pandeaarer røber en stærk Sindsbewægelse eller Feber.“

Han svarer med en underlig dyb Strubelyd: „Du er u d v i s t, m i t B a r n! Zuden tre Døgn skal Du være ude over dit Fædrelands Grænser!“

Ført jager en Blodbølge som en Purpurskj over den unge Piges Ansigt, og lige saa brat skifter Farven til dødelig Bleghed. Hendes Arme synker slapt ned, og hun mumler paa en underlig aandsfraværende Maade som en, der snakker i Sovne.

„Udviist! Udviist! Udviist!“

Hun var ikke uvidende om, at hendes afdøde Fader havde været Optant, men han havde aldrig været ude af Landet, og hun var jo født og baaren her!

Slaget kom som et Lyn fra en klar Himmel og lagde sig som en Lammelse over hele Huset. Den gamle Bedstemoder var

Fortvivlelsen nær, og Thyra var opløst i Sorg. Hele Eftermiddagen laa hun med Hovedet i den gamle værkbrudne Kvindes Skød og hulkede. Bedstemoderen lod hende græde ud. Af og til gled den gamle Kones Haand sagte og kærtegnende over Pigenes brune Haar. Omjæder jagde hun:

„Se jaa, mit Barn, lad os nu ikke græde mere. Staa op og gaa Dig en Tur og giv mig min Bibel.“

Da Thyra var gaaet, sad Bedstemoderen en Stund henfunken i mørke Grublerier, mens Bibelen laa uopslaaet i hendes Skød.

Hun kunde høre Erik gaa frem og tilbage paa Gulvet inde paa Kontoret ved Siden af. Hun forstod, at det var ham, der var sigtet paa med dette Slag, og hun forstod ogsaa, at Slaget havde ramt ham haardere, end de fremmede Magthavere havde nogen Anelse om. Hun kendte hans stolte Mod og Kraft til at bære egne Savn og Sorger, naar det gjaldt den Sag, som var bleven ham hellig her paa Jorden. Gverken Voder eller Fængsel havde knæet hans Mod, men tværtimod staalsjat ham. Men hun kendte ogsaa hans kærlighedsfulde Hjerte og vidste, at hvad der ramte hende og Thyra, voldte ham dybere Sorg og Kvide, end hvad der ramte ham selv. Og dette var Tilfældet her.

Hun havde levet sig jaa fast ind i Forestillingen om, at den kærlige unge Pige skulde lyse som en Solstraale paa det sidste korte Stykke af Vejen til Graven, og at hun skulde trykke hendes Haand i den sidste Stund. Og nu var dette Haab sluttet af et Vindpust jaa isnende, at hendes Hjerte truede med at stivne med det samme. Naar Thyra var borte, vilde Ensomheden slaa sammen om hende. Hvor hun end jaa hen, syntes hun fjælet af en Mur af Mørke og Kulde.

Hun jukkede dybt og aabnede den hellige Bogs Blade som for at søge Trost og Hjulvælsje. Og hendes Blik faldt paa de forgtunge Ord i Luk. 24. 29.

„Bliv hos os og Mester, Dagen helder!“

II.

Thyra gif igennem Lillegade ud af Byen for ikke at møde Veninder, der straks vilde se paa hende, at hun havde grædt, thi hendes Djenlaag sved og var opsvulmede af Graaden.

Det var mod Pinje, og alle Regne i den lille Gade, hvor der boede lutter Smaakaarsfolk i smaa Lejeboliger, blev hun Vidne til den Kærlighed til Hjemmet og Hyggen, som Gud ske Lov hersker ikke mindst blandt vore Smaakaarsfolk. Her raadede en Travlhed som i en Myretue. Alle Vinduer i Gaden stod paa vid Gab, og Sæbeluden flød ned ad Stolper og Døre. Ud fra Stuerne lod der en Plasket og Klasket med Vand, en Smælden med Blikspande og Rumsteren med Bøjsaber, og der ind imellem smaa Hvin af Jorstrækkelse, naar en væltet Spand sendte sin Syndflod ud over et Par Ben; et underligt Blandsammen af Lyde, af klaprende Trætøfler og hvisslende Skureviske, skogrende Latter og Raab fra Genbo til Genbo hvirvlede ud fra de aabne Vinduer op i den milde Vaarlust, som ogsaa havde travlt til Pinje, men paa en mere stilsfærdig Maade.

Hist og her, hvor der var anbragt en Bænk paa det smalle Fortov, sad der en gammel Mand eller Morlil og misjæde med Djnene mod Solen, som varmede de gamle Lemmer og fik Livets Strøm til nok en Gang at risle ungdomsfrisk gennem Arterne.

Den unge Pige saa paa al denne travle Færden i Smaahusene med en levende Misundelse. Hun misundte disse fattige Koner deres Lod! Hvor var de ikke rige, disse Fattige! De havde et Hjem, hvor de kunde leve uantastet mellem deres Kære, et Hjem, som de kunde pynte, som Fuglen pynter sin Rede med Mos og Dun. De havde alt det, hvad hun havde mistet med et Slag — de lykkelige, lykkelige Mennecker!

Hendes Vandring gif til Kirkegaarden, hvor hendes Forældre hvilede. Da hun sad paa den lille Bænk ved Gravstedet, som var omgivet af et lavt Jærgitter jolte hun atter Graaden i Halsen ved Tanken om, at hun maaske sad der for sidste Gang. En knugende Kval greb hende, en dump haabløs Fortvivlelse, der fik hende til at skælve over hele Legemet. Sidste Gang! lod det som dumpe Hammerslag paa hendes Hoved. Og hun skulde Ansigtet i sine Hænder. Aldrig mere skulde hun have Lov til at komme hid! Aldrig mere skulde hun plante Blomster paa sine Forældres Grave!

Hun sad længe i hulkende Graad. Af og til gik der en frampagtig Stælven gennem den unge Pigeſkikkelse. Højt over hendes Hoved drysfede en Lærke ſine jublende Triller ned over hende.

Lidt efter lidt ſtilner Graaden af. Den unge Piges Hænder glider bort fra Anſigtet, og hendes Blik falder paa Graven foran hende, hvor hun i Gaar havde plantet en lille Blomſt med et ſprukket Glas over, ſom man hyppig ſer det paa Fattigfolks Grave. Glasſet ligger paa Siden, og ved dette Syn vaagner ſtraks Thyras praktiſke Sans. Hun retter Blomſten og ſætter Glasſet over den.

Hun kommer herved i Tanker om dens „Historie“. For flere Aar ſiden, da Moderen havde været død i et Aars Tid, og hun ſammen med Faderen en Dag beſøgte Kirkegaarden, var han pludſelig bleven ſtaaende ved en Grav, hvorpaa der ikke var anden Pynt end en lille ſpæd Blomſt under et ſprukket Glas. Og han havde da ſagt med ſin kære Stemme, der ſkælvede af Rørelſe:

„Ser Du denne lille Blomſt, Thyra, hvor enſomt og forladt den ſtaar, og hvor tarveligt Graven tager ſig ud! Og desuagtet er den lille Blomſt under det ſprukne Glas det meſt rørende Reviſ paa virkelig Kærlighed, man kan tænke ſig. Sligt kan kun et elſkende Hjerter i al ſin varme, troſkyldige Zunderlighed finde paa. For mig taler denne lille Blomſt og dette ſprukne Glas et ſkønnere Sprog end alle prangende, koſtbare Blomſter og hængende Sorgpile tiſſammen! Lov mig, Thyra, at Du vil plante en ſaadan lille Blomſt paa min Grav en Gang imellem med et ſaadant ſprukket Glas over. Men Glasſet maa være ſprukket, hører Du!“

Forſt i Gaar var hun kommen i Tanker om denne lille Tilbragelſe, og pint af heftige Rebregdelſer for ſin Glemſomhed havde hun ſtraks ſkaaret et lille Skud af en Blomſt og plantet den paa Faderens Grav og ſat et Glas derover — og Glasſet var ſprukket.

Og nu ſtod det der, og nu ſkulde hun ikke glemme det for Fremtiden. Hvert Aar om Foraaret vilde hun plante en ſaadan lille Blomſt med et ſprukket Glas over, og . . . og . . .

Pludſelig gaar der et halvtkvart Skrig over den unge Piges Læber. Ulykken, ſom hun havde glemmt for et Øjeblik, havde med et rejſt ſig foran hende ſom en høj, ſort Mur. Og Graaden

ryfter atter den unge Piges spinkle Legeme fra Jæse til Jod i et Anfald af den mørkeste Fortvivlelse.

Lærken synger endnu sit Kvad til Livets Fryd over de Dødes Have. Solens milde varme Straaler kærtegner den unge Piges brune Løkker, og den lunde Majluftning svaler hendes feberhede Pande. Det er, som Naturens Magter gør sig Umage for at raade Bod paa Menneskenes Brøde imod det unge Blod, paa hvis spæde Skuldre man har læsset Menneskelivets tungeste Lod, den Landflygtiges grusomme Skæbne.

Og Naturens Haand kan være blod som en Moders Haand. Efterhaanden lagde Stormen sig i den unge Piges Sjæl og afløstes af en stille Husvaleske, under hvilken hendes Sanser opløstes for Fortællerne i Naturen. Hun søgte Solens varme Straaler paa sin Isse, hun hørte Lærkefangen over sit Hoved og loftede Djuene mod den blaa, straalende Vaarhimmel. En dulmende Følelse kom over hende, da hun pludselig mindedes den landsforviste Tycho Brahes Ord i Digterens Mund: „Er ej Himlen alle Vegne? Hvad behøver jeg saa mer?“ Og hun lod Blikket svæve ud over Egnen med de grønne Enge, de græssende Køer og de spredte Gaarde. Hendes Dje kunde vel i det Fremmede skue det samme, maaske skønnere Egne. Men der gik som en Sky over Billedet, da Digterens Ord i „Underlige Aftenluste“ randt hende i Hu: „Bedre, skønnere maaske, at! men det er ikke de.“

Og nu kom de myldrende i Hobetal Barndomsmindeerne fra enhver Gaard og enhver Hytte, som hendes Dje faldt paa, ad Beje og Stier kom de løbende, tumlende over Stof og Sten, klatrede over Kirkegaardsdiget og stormede ind paa hende som Børn, der alle paa en Gang vil op paa Moderens Skød.

III.

Bedeklokkens Ding, Dang dirrede i Luften over hendes Hoved, da Thyra vandrede hjemad, og Aftenrøden luede højt og her som det pure Guld i en Klude ude i Synskredsen. Hun lyttede til Klangene af disse Klokker, hvilken Klang havde fulgt hende fra Børns Ven . . . Og nu skulde den brat forstumme i hendes Liv! Og i hele Verden — det søgte hun sig overbeviist om — gaves der ikke Klokker med en saadan Klang. Ak, kunde hun blot tage den med sig i Landflygtighed!

Da den unge Pige gik igennem Haven, hørte hun Stemmer inde paa Bedstefaders Kontor, hvor et Vindu stod aabent. Bedstefaderen talte netop, og hans Ord standsede hendes Hjed:

„Ja, hvis Slaget ramte mig“, hørte hun ham sige, „saa vilde jeg ikke have været i Vildere med, hvad jeg skulde gøre;

men som Sagen nu ligger, har jeg tilkaldt Jer, kære Venner, for at raadsføre med Jer i det vanskelige Tilfælde. Slaget rammer nemlig min syge Hustru og det i den Grad, at naar hun skal undvære Thyra og have en Fremmed om sig, vil dette maaſke blive en Pind til hendes Liggſte. Jeg har længe og grundigt overvejet Sagen og er med mig ſelv kommen paa det rene med, at det er min Pligt om muligt at ſkaane Marie for denne Sorg. Det har koſtet mig megen Selvovervindelse, maa I tro, at tage en ſaadan Beſlutning; men jeg anſer det for min Pligt under diſſe Omſtændigheder at bringe det tungeste Offer. Jeg vil gaa den tunge Gang til Landraaden og bede ham tage Udviſningsordren tilbage . . ."

Mere hørte Thyra ikke. En bernſende Følelſe af Lykke og Haab gennemſtrømmede hendes Hjerte, og hun stormede ind til Bedſtemoderen, faldt paa Knæ foran hendes Stol og udbrød:

"O, Bedſtemoder! Jeg bliver hos dig! alle Dage! alle Dage!"

"Hvad er det Du ſiger, Barn?"

"Jo, Bedſtefader vil gaa til Landraaden og bede ham tage Udviſningsordren tilbage . . . Jeg bliver hos dig, Bedſtemoder, alle Dage, alle Dage!"

Dg den unge Pige lægger Hovedet i Bedſtemoderens Skod og græder af Glæde.

Over den gamle Kones blege Kinder glider langſomt et ſjunt roſenrødt Skær, ſom atter viger Pladsen for en dødelig Mægthed. Hun ſidder en Stund ſtille. Hendes dybe Blik røber, at en vigtig Beſlutning modnes i hendes Sjæl. Med et Udtryk af vemodig Medlidenhed lægger hun Haanden paa Sønmedatterens Hoved.

"Stakkels Barn! Det gør mig ſaa inderlig ondt, at jeg maa volde dig en Skuffeſe. Men dette maa ikke ſke!" Dg da Thyra gør en Bevægelse, trykker hun blidt hendes Hoved ned i ſit Skod og ſiger: "Lig ſtille og hør, hvad jeg vil ſige dig. Erik har ofret vor hellige Sag al ſin Manddomskraft og alle ſine Tanker. I over en Menneſkealder har det været hans Stolthed, at ingen Modgang har kunnet bøje hans Nakke. Naar han nu gør det, ſaa er det et Offer, han bringer mig. Men det kan jeg virkelig ikke tage imod, og det kan Du heller ikke! Vel? Erik maa til ſin Dod kunne løſte ſit Hoved frit til Ven og Fjende. Lad os to ſørge for, at han kan det, ſaa har vi maaſke taget den Part af Byrden paa vore Skuldre, ſom Livet og vor nationale Sag kræver. Gaa Du

med Gud i Landsflygtighed, mit Barn. Bevidstheden om, at Du ved dit Savn og din Forjagelse har lagt en Sten paa Muren, der skal hegne vor Gaard, vil blive din Løn."

"Som Du vil, Bedstemoder", stammer Thyra og løfter sit taarevædede Ansyn.

"Tak, Thyra! Og gaa saa hen og luk Døren op til Kontoret og kald Erik og hans Venner her ind. Jeg har noget at sige dem."

Erik Elsker og hans to Venner blev meget forundrede, da Døren gik op, og Thyra førte dem ind i Stuen. Det Syn, som her mødte dem og de Ord, den gamle værkbrudne Kvinde talte med

Gaanden paa Bibelen, som laa i hendes Skød, gjorde et Indtryk paa dem, som sent vil gaa dem af Minde. Hendes hvide, folde-

rige Kjole, det blege, milde Ansigt, de store Øjne, som funkede af Sindsbevægelse og aandelig Ridskærlighed, og den hellige Bog, som laa opslaaet i hendes Skød, gav hende Lighed med en gammeltestamentlig Profetinde.

„Erik Elkær“, begyndte hun med en Stemme, der lod saa fremmed, som var det en anden i hendes Indre, der talte — Erik Elkær, dit Haar er blevet hvidt under Kampen for vor Sag, og Du har endnu aldrig svigtet din Pligt. Hvorfor vil Du da nu? — Ja, jeg har faaet at vide, at Du vil bøje dit Hoved og bede, hvor Du kan kræve. Jeg ved ogsaa, at det er for min Skyld, Du vil det. Men Du maa ikke tro, at jeg og Thyra vil modtage et slikt Dffer. Du tager fejl, Erik, din Kærlighed til mig gør dig blind for, hvor din Pligt ligger. Du vil lægge Dfret ved din Hustrus Fødder, medens vor hellige Sags Alter er det rette og eneste Dffersted! Vor Sag er en saa stor Sag, at den kræver store Dfre. Men ikke af en — ikke heller af enkelte, men af alle — store og smaa, Mænd og Kvinder! Dette maa gaa op for alle. Vor Samfælleske maa opelskes ganske anderledes, naar vi skal staa os i den ulige Kamp. Vi maa blive et Folk i Raaben, aandeligt talt. — Der er for mange iblandt os, som kun er modige, saa længe der ingen Fare er, og som kun tænker paa at hytte deres eget Skind, naar det kniber for os alle. Disse Taaber, som i deres Kortsynethed ikke kan se, at Bevidstheden om fejgt at have svigtet en fælles Sag i Farens Stund i Længden er et langt tungere Lag at bære end det tungeste personlige Dffer! Thi det første maa bæres med krummet Ryg, sænket Hoved og skulende Blik, mens det sidste kan bæres med oprejst Hænde. Og jeg vilde nødig stedens for Vorherres Naasyn med et Mærke paa min Hænde, som robede min Uformuenhed til at bringe et Dffer for en Livsag som vor. Gud har stillet os paa en Plet, hvor der kæmpes, og derfor bør ingen af os unddrage sig denne Kamp. Man skal tro, at dette maatte være selvindlysende, at enhver af os maa bære Kampens Dfre uden at kny. Vorherre bar selv sit Kors til Graven — skalde nogen af os da holde sig for god dertil!“

Her gjorde Marie et lille Ophold, og hendes Blik stirrede som en Seeriskes ud i det tomme Rum. Hendes Ord havde gjort en forunderlig Virkning paa de Tilstedeværende. Erik Elkær var maaløs.

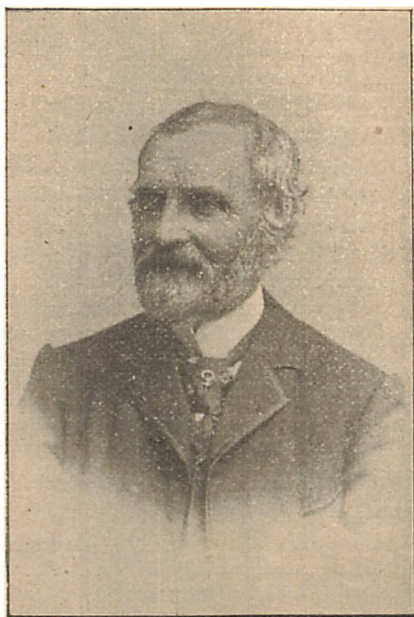
„Dette var Fællesskabsfølelsen i Kampen — vebblev den gamle Kvinde — men dernæst kræves der noget andet i Troen, Troen paa vor Sag, Sandhedens og Rettens endelige Sejr! For enhver stor Sags Forkæmper har der været Stunder, da de følte Tvivlens Drm nage paa deres Tro. Da Slaget i Dag ramte vort Hus, og Thyra laa hulkende i mit Skød, da Fortvivlelsens Mørke bredte sine sorte Vinger over min Sjæl, da tog jeg min Tilflugt til den hellige Bog, som her ligger, og jeg slog op paa de Ord: Bliv hos os Mester, Dagen holder! Hvor fælsonit! Jeg havde i min Sjælevide truffet netop det Tidspunkt, da den største Sags Forkæmper, Jesu Disciple, samlede om i Fortvivlelsens Mørke eller laa paa deres Ansigt i Mismod, Tvivl og Selvopgivelse. Og hvorfor? Ikke fordi Sagen var tabt — tværtimod, Kristus havde jo vundet den største Sejr, han havde overvundet Døden — men fordi de havde mistet Troen paa deres Sag. De havde glemt Skrifterne og Mesterens Ord i Galilæa: „Det bør Menneskenes Søn at overantvordes i syndige Menneskers Hænder og forsættes og opstaa tredje Dag.“ Jesu Disciple var bjærgtagne af Golgatas mørke Skygger, Tvivlen knugede dem til Jorden, Mørkerædslen var over dem og fik sit Udtryk i Disciplens skælvende Ord: Bliv hos os, Mester, Dagen holder!...

Det er denne Mørkerædsel, som er over mange iblandt os. Man søger, ligesom Kvinderne ved Graven „de Levende blandt de Døde.“ Man glemmer, at Sandheden og Retten ikke kan dø. Syndige Mennesker kan pine den og hænge den op paa et Kors — men dræbe den kan de ikke! Dette maa vi altid mindes. Naar vi gør det, naar vi stadig holder Troen brændende, bliver Kampen let og Sejren vis.

Da hun havde endt, blev der en Stund stille i Stuen. Den gamle Vedstemoder holdt den ene Haand paa Bibelen, hun lagde nu den anden paa den knælende Sønnebatters Hoved og hvistede frem for sig med et forklaret Udtryk i sit Ansigt:

Vor herre han lever jo endnu!

Theodor Wulff.

T Slutningen af det 18. Aarhundrede vandrede fra den lille Landsby Brede paa Vestkysten af Sønder en ung Mand ud i Verden for at gøre det, hvad mangfoldige andre har gjort før ham, og hvad mange vil vedblive med at gøre, saa længe Jorden staar, nemlig, „at vove og vinde“. Paa Ryggen bar han sin hele Ejendom, en lille Kasse med Aarsplinger, der skulde danne

Grundlaget for hans Fremtidsslykke. Og der var Lykke med det Knippelsfrin! Lad os springe omkring ved et halvt hundred Aar frem i Tiden og se, hvad der imidlertid var bleven af hin unge Knippels- og Tøjhandler. — En Dag i det Herrens Aar 1847 var der stor Stads i den lille By Brede. Alt, hvad der havde Ben at gaa paa og Hænder at arbejde med, var beskæftiget med at iflæde den gamle, beskedne Bøndeby et saa festligt Skrud som muligt. Man ventede nemlig fine Gæster til Byen, idet ingen ringere end Landets Konge og Dronning paa Messen hjem fra Badestedet paa Fjor vilde gæste Brede By for at bejse den derværende betydelige Knippels- og Tøjindustri, tilhørende Fabrikant **Jens Wulff**. Saa vidt var altsaa vor ovenfor nævnte unge Håndelsvend nu kommen, at han i sit Hus kunde modtage Danmarks Konge og Dronning som Gæster. —

Det blev en uforglemmelig Dag, denne „Kongedag“ i 47, og selv om der nu til Dags ogsaa i Brede findes Folk, der er saa elastisk anlagte, at de forstaar paa en nem Maade at tilpasse Tanker og Hjerte efter nyere Forhold, — saa vil dog hin 8de September, da Kristian VIII. og Caroline Amalie gæstede denne Gaard, sent glemmes. — Hvor ofte har ikke han, hvis Navn staar over disse Linjer, — skildret med Begejstring hin store Dag, da han, sammen med en lille Flok unge Mænd, ved Kongen i Møde for at byde Majestæterne Velkommen? Ja, det var en god Tid at leve i den Gang. —

Gamle Jens Wulff, Knippels- og Tøjhandleren, Storfabrikanten, der benaadedes med Dannebrogsmændenes Hæderstegn, samt af Kongen personlig modtog Fortjenstmedaillen i Guld, efterlod sig, foruden en Datter, gift med den gode danske Mand Apoteker Hermann Nagel i Højer, 3 Sønner, af hvilke de to ældste, **Hochberg** og **Ferdinand W.** endnu en Tid lang fortsatte Tøjfabrikationen under Firmanavnet „**Jens Wulff & Sønner**“, indtil Adskillelsen fra Moderlandet hidførte en Redlæggelse af denne Industri. Knippelsfabrikationen var allerede, vel nærmest paa Grund af Tidens og Modernes Omkiftelser tidligere i det væsentlige standset. — Den yngste af Jens Wulff's Sønner var **Carl Wilhelm Theodor Wulff**.

Han blev født den 26. August 1825 i Brede. Sin Undervisning modtog han i Landsbyskolen samt i en senere Alder i enkelte Fag af Sognepræsten, Pastor Laurrup — Digterinden Anna's

Fader. Denne Mand var stedse en kær Ven og Nabo af Familien Wulff, og hans Paavirkning i aandelig Retning kunde vedblivende spores. — Efter Konfirmationen bestemtes Th. W. til at være Landmand, men han blev dog i Fædrenehjemmet, hvor han dels arbejdede i Faderens lille Landbrug og dels ledjagede denne paa de mange Rejser trindt omkring for at optøbe Uld. — En Tid lang opholdt Th. W. sig hos Fædrebroderen, Justitsraad Hans W. til Nebelmølle („Elkfærholm“) ved Kolding, hvor han foruden at deltage i det praktiske foresaldende Landbrugsarbejde synes at have erholdt nogen teoretisk Uddannelse; dog har dette Maal aldrig staaet i særlig høj Anseelse hos Th. W., der var en afgjort Modstander af „teoretiske Beviser“ og var og blev en Landmand af den gamle Skole.

I Maret 1854 købte hans Fader til ham en Gaard i Brede, den tidligere Præstegaard, og denne Ejendom blev da for stedse Th. W.'s Hjem igennem alle de mange og lykkelige Aar. — 1857, den 4. Januar viedes han til sit Søskendebarn, Sofie Amalie Wulff, Datter af Sognepræst, Konstitutorialraad J. A. Wulff i Als ved Abenraa, en for sit stærke Fædrelandsjind velkendt Mand. Det skal siges, at dette Egtekab var overmaade lykkeligt, omend barnløst. Hans Hustru blev ham gennem de mange Aar en trofast og dygtig Støtte i den lille Landbedrift. Hun ikke alene delte med ham men forstod og værdsatte fuldtud de alsidige Interesser og skønne Gaver, Th. W. var i Besiddelse af.

Han var ingen Stormand i sit Udvortes! Stille og bramfri var hans Færd, og stor Beskedenhed prægede hans Optræden. Og dog var han, hvad visse Talenter angaar, havet over sine Omgivelser. Hans forunderlige musikalske og digteriske Begavelse var ikke blevet opammet paa kunstig Maade; det var en naturlig, klar Kilde, der randt, ren og god i Skæmt, oprigtig og ædel i Alvor.

Det er jo som oftest jaadan, at Geniet og Begavelsen først skal vækkes til Live, stundom endog ved ret kraftige Midler. Saaledes ogsaa her. Th. W. har mangen Gang moret sig over, hvorledes al Musiceren i Begyndelsen var ham imod, og hvorledes han kun ved Anvendelse af ret kraftige og „slaaende“ Argumenter kunde bevæges til at passe sine Musiktimer hos den gamle Smedemester David sen i Brede, der bibragte ham de første Begyndelsesgrunde. Dog, da Forstaelsen af Tingen først var kaldt til

Live, da kom jo ogsaa Interessen og Begejstringen med stor Kraft. — Det førte det med sig, dette tæt sammensluttede Familieliv i Brede, at Musikken herefter blev en af de skønneste og kæreste Udspreddelser og siden dyrkedes paa en efter almindelige Landsbyforhold storlaaet Maade. — Udfikillige af Egnens Beboere vil endnu mindes de talrige og smukke Sommerkoncerter i Haverne i Brede eller de mange Udflugter rundt omkring i Omegnen, der alle Tider var planlagte med Musikunderholdning for Øje. — Og saa om Vinteren, hvor var de hyggelige og herlige, disse ugentlige Musikafstener, hvor de gamle Meistres Værker bearbejdedes og fremførtes paa en saa kunstnerisk og smuk Maade!

Ja, man maa have været til Stede for at kunne forstaa den Betydning, Musikken havde her, eller for at tage Sagen mere iøjnefaldende, — man maa have set alle disse Skabe og Hylde fulde af Notebøger fra al Verdens Lande for at kunne faa en Ide om denne Musikdyrkelse. — Th. W. var nu ubetinget Sjælen i al denne musikalske Atmosfære. Timevis beskæftigede han sig daglig med sit Hndlingsinstrument Violinen; dog brugte han ogsaa med stor Forkærlighed Hornet, et Instrument han tidligere forstod at behandle mesterligt.

Det vil være kendt af mange, at han selv har forfattet mangfoldige Melodier og samlet disse til sammenhængende Kompositioner. Gennem en Række blev der saaledes paa den lille Gaard i Brede opført Operetter, der, baade hvad Tekst og Musik angaar, skrev sig fra Th. W. — Denne Scenestættelse og Opførelse af originale Operetter i en lille Landsby fortjener sikkert at fremhæves som noget ret enestaaende. — Foruden sine tre større sammenhængende Kompositioner, „Postføreren“, „Alfel og Ingeborg“ og „Dejertøren“, har han skabt mangfoldige mindre Tonedigte og ligeledes frembragt mange Arbejder i bunden Stil, af hvilke forøvrigt et Par Sagnidigte i sin Tid har været fremme i „Nordflesvigsk Søndagsblad“.

Hans Lejlighedsdigte, der som oftest var skrevne paa det vestflesvigsk Folkemaal, var og prægede af den jævne Gemytlighed, der hører hjemme her paa Egnen. — Th. W. var en ægte fantasirig og romantisk Natur; han sværmede for de grønne Marker, det dejlige Vesterhav, hvorpaa han indtil de senere Aaringer særedes som Lystskipper om Bord paa sin lille, slinke Skonnert „Nautilus“. — Naar Gaardsjyslen tillod det, da tilbragte han

den allerstørste Del af Sommerhalvaaret ved og paa Havet. I den lille By Koldby i Hjerpsted Sogn havde han sit hyggelige, rolige Sommerkvarter hos Gaardejer P. Krogh.

Saaledes henglede altsaa hans Liv, stille og jævnt som en skøn Sejlsads i Vagsvejrs over det blaa Hav. Dog maa man ikke tro, at det derfor var et Liv som „en Sejlsads i Pasjaten“, orkesløst og dovent! Nej, han bevarede til de sidste Aar en usvækket Arbejdsenergi, et friskt Livsmod og en aldrig trættende Kærlighed til sine kæreste Sysler: Litteraturen og Musikken. — Hans store og righoldige Bogsamling stod aaben for enhver, der interesserede sig for Læsning, og har han paa denne Maade allerede i mange Aar virket for Udbredelsen af god dansk Følkkelæsning.*) — Han var kendt af alle som en trofast, dansk Mand. — Var han end stille og rolig i sin Færd udadtil, behøvede man ikke at være længe sammen med ham, før man mærkede, at det var en af de gamle Trofaste, man havde for sig; Vidner dog mange af hans Smaadigte om en inderlig Kærlighed til Alt, hvad Dansk er, og de er prægede af det urokkelige, faste Haab, der bærer os alle oppe. —

Smaaamand gif ikke forgæves til hans Dør om Hjælp og Støtte, og det maa siges med fuld Føje, at i Th. Wulff har mangen Smaaamand i Brede Sogn mistet en trofast og god Ven. — En ondartet Hudsygdom tærede i de sidste Aar paa hans Livskraft og var vist Aarsagen til, at han forholdsvis hurtigt bukkede under for en Forkølelses sygdom. Dog var han kun i rigelig 8 Dage fængslet til Sygelejet. —

Han døde den 18. Februar 1899. —

Under de gribende Toner af en af ham selv til den afdøde Broders Digfærd komponeret Sørgemarch stedeledes han under stor Ledjagelse til Hvile paa Brede Kirkegaard ved Siden af de talrige Hedengangne af Slægten. Over Graven klang smukt hans „Hyrdernes Morgenhang“ af „Arel og Ingeborg“ som et Trostens og Forhaabningens hellige Symbol:

„Vær hilset skønne Morgen,
Velkommen lyse Dag“.

C. W.

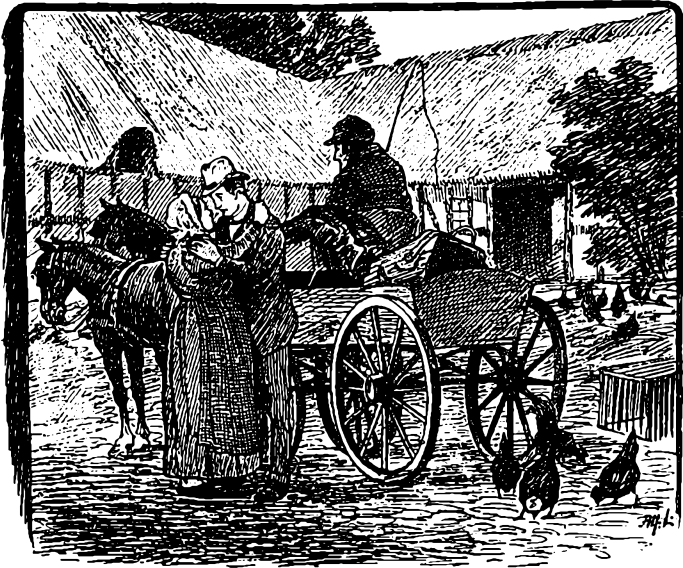
*) Det er denne samme Bogsamling paa over 1200 Bind, som i Genhold til den Afdødes eget Ønske af hans efterlevende Enke Fru Amalie W. i Brede i Vinteren 1900 stænkedes til Sprogforeningen. (Udgiv.)

I Afskedstimen.

Skitse af J. Oftergaard, Høgumstov.
Med Tegning af Alfred Larjen.

Det er en Dag sent i Efterhøst. Fuglene har hørt op at synge, Sommeren er forlængst forbi, og Storken har for længe siden tiltraadt den lange Rejse mod Syd, mens Vildgæsene med deres Gæk, Gæk, højt oppe i den skarpe og blaa Efteraarsluft i lange spidskilede Flokke kommer nede fra Lillebælt for at tilbringe Vinteren i de vidtstrakte Enge ved Vesterhavets slade, sandede Kyster. Et Par Fluver flyver svagt summende hen over Jorden, og Spindelvævet glitrer i Solskinnet, mens en enlig lille Lærke stiger langsomt op fra de visnende Marker med et Par afdæmpede Triller, ret, som om vilde den bringe den bortdragende Sommer en vemodig Afskedshilsen og den matte Efteraarssols Straaler et sidste ømt Farvel. Skoven staar i sin pragtfuldt farvede Efteraarstragt, spillende i alle mulige Farvetoner, i gult, brunt, rødt og grønt, og inde blandt de høje, ranke Bøgestammer høres stadig den drysjende Lyd af de faldende Blade.

Lige ved Hjørnet af Skoven, hvor Vejen gør en Kurve, ligger en lille Bondegaard. Den aldrende Gaardmand er i Færd med at spænde Hestene for Jiedervognen, hvilket Arbejde han synes at gøre med en egen stille og højtidsfuld Alvor, der ikke helt ligner hans daglige Færd. Bag i Vognen ligger en stærkt pakket Rejsestaske. Da Hestene er i Tojet, tager han Lincerne og fører i sindig Skridtgang om foran Indgangsdøren. Lidt efter kommer ud af Døren en ung rejseklædt Mand paa omkring ved 20 Aar ligeledes med et Ansigt præget af en dyb Alvor, og lige bagefter hans Moder med røde, forgrædte Øjne.ungen stiger noget. Men idet den unge

Mand vil byde sin Moder Haanden til Farvel, falder hun ham om Halsen og trykker et hjerteligt Kys paa hans Kind. Men han ved, at det nu ikke kan nytte at lade sig overmande af Jølelserne, river sig løs og stiger op i Vognen, mens Faderen tager Plads ved hans Side og griber Linerne: „Saa da i Guds Navn.“ Da lige som Vognen sætter sig i Bevægelse, gør Moderen en Kraftanstrengelse og raaber med graadkvalt Stemme: „Kære lille Jens, glem nu ikke dine gamle Forældre og hold dig til Gud derude i den store, vildsomme Verden.“ Solnen vender sig halvt i Sædet og sender sin Moder et langt Blik, fuldt af den inderligste Kærlighed. Derpaa gaar det i jævnt Trav henad Vejen. Faderen har en Jølelse af, at det gælder om for at lette Skilsmisjen at gøre den saa kort som muligt. Der veksles ikke et Ord mellem Fader og Son; enhver har nok i sine egne Tanker og føler tilfulde Skilsmisjens Smerter. For den unge Mand er det, som om hver Plet, hvert Træ og Busk, hver Sten og Tue talte til ham. Minderne strømmer

ind paa ham med en Kraft og Tydelighed, som han aldrig før havde tænkt sig mulig. Og aldrig som nu i Skilsmisjens Stund havde han følt, hvor han elsker sine Forældre, sine Venner og Bekendte, ja, sin hele Hjemstav. Det er Hjemkærligheden, Nationalitetsfølelsen, der i dette Øjeblik fødtes i hans Sjæl. Lige i denne Stund, da han skulde forlade sit Hjemlands suævre Grænser, følte han rigtig først, hvor kært han havde det.

En Hjerdingvej fra Hjemmet holder de foran et Husmandshus, Sønnen her skal ogsaa ind som preussisk Soldat og skal føre med til Stationen. Han skal ligge i samme Garnisonsby som Gaardmandens Søn. I Husmandshjemmet gentager sig omtrent det samme som i Gaardmandens Hjem ved Afskeden.

Vaade Husmanden og hans Kone staar og ser efter den bortrullende Vogn med taarefyldte Blikke, indtil den forsvinder ved en Omdrejning af Vejen. Og den samme Scene gentager sig i mange Hjem. I hvert Sogn er der færre eller flere Hjem, der maa sende en kær Søn og Broder til langt bortliggende Garnisonsbyer i 2—3 Aar.

Endelig naas Banegaarden. Her er der en Flok af unge Mennesker, der alle skal bort i samme Trinde. De hilser paa hinanden og veksler Haandtryk men i de fleste Tilfælde paa en egen stilsærdig Maade.

Der ringes ud, og Toget ruller frem foran Perronen. Endnu et hjerteligt Haandtryk og hist og her et Kys til en Moder eller Forlovet. Kuppetorene lukkes, der gives Afgangssignal, og Toget sætter sig i Bevægelse. Der viftes med Hatte og Lommestørklæder fra begge Sider, indtil Toget er forsvundet. Hjemad drager nu Fædrene, stille og alvorlige, som de er komne.

Hist henne ved Hedens Udkant ligger der et lille Hus. Og saa dette Hjem har i Dag bortsendt en kær Søn. Moderen staar i dybe Tanker ude ved Huset, mens Solen er ved at gaa ned. Dens Straaler spejler sig i et Par store, klare Taarer, som ruller ned ad hendes Kinder. — Kirkeklokkerne ringer til Aften ovre fra Byen. —

Aftenfreden sænker sig ned over Egnen. Fuldmaanen er staet op i Øst. Lykene slukkes efterhaanden i Husene, og Folkene gaar til Ro. Men i mange Hjem ligger en Moder vaagen paa sit Leje og tænker paa Sønnen, der i Dag er rejst til en langt bortliggende stor fremmed By; og hun sender en brændende Bøn

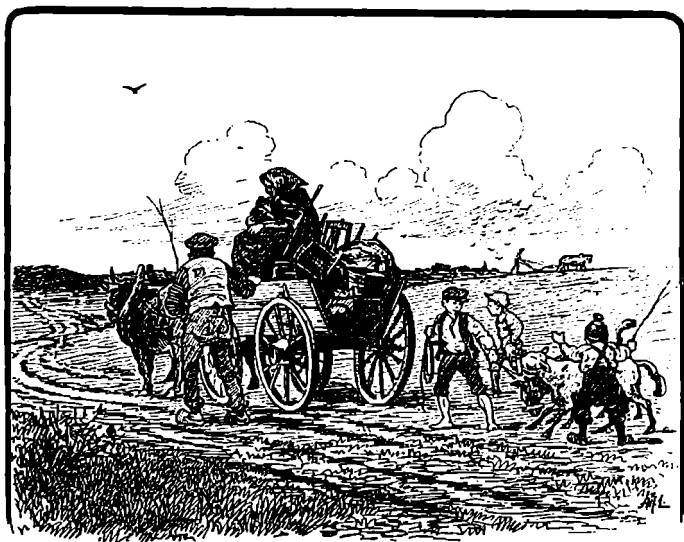
op til den øverste Styrrer, at han vil hjælpe hendes kære Søn gennem Fristelser og Farer og lade ham komme hjem, uskadt paa Sjæl og Legeme. Og en Moders Bøn fornaar meget. Sønnen kommer, naar Tiden er omme, hjem igen fra Militærlivet, i de fleste Tilfælde uskadt baade aandelig og legemlig, og med den samme trofaste Kærlighed til sine Forældre, sit danske Modersmaal og tjindaarige Fædreland og fortsætter Fædrenes Kamp for det bedste og dyrebareste, der er givet os i Gje, en Kamp, der nok til sidst skal ende med Sejr, naar blot vi trofast holder ud.

Et af de smaa Hjem.

Virkelighedsbilledning fra Veitshyten i Nordlesvig af H. J.

Med Tegning af Alfred Larsen.

Foraaret er i Luften. Ude i Naturen tyder alt paa Liv og Grøde efter Vinterdvalen. Landmændene er i travl Virksomhed, den ene har næsten ikke Tid til at agte paa, hvad den anden tager sig for. Lidt Opmærksomhed vækker dog et Kjøretøj, der rigtignok ogsaa danner en Modsetning til de andre. Det er en spinkel Hjællevoan, belæsjet med lidt Bohave og det allernødvendigste til en tarvelig Husholdning, mens jævnlige Smaagrønt vidner om, at der ogsaa er et vist Husdyr om Vord. Paa Boguen sidder en Kone med et lille Barn paa Skødet; to kvikke, sunde Fyre, den ene sandsynligvis 5, den anden 8 Aar følger ved Siden, og et lille Stykke bag efter kommer en et Par Aar ældre Dreng halende med et Par Faar. De genstridige Dyr stritter imod af alle Kræfter og sætter hans Taalmodighed paa en meget haard Prove. Manden opmuntrer ved venlige Ord og ved at kildre lidt med en Pilegren de to sorte Køer, der langsomt trækker Læsjet frem ad den sandede Markvej.

Det er Husmand Søren Hansen, der med sin Familie flytter til Møjen. Af og til kører han i Staa med de Sorte; men efter at de har draget Pusten lidt, tager Søren fat i et Hjul, Ane, der imens er stegen af, i et andet, Drengene skubber efter, saa de stønner, og saa gaar det saa smaat fremad igen.

Alt som de vinder længere mod Øst, titter der flere og flere Lyngbuske frem paa de magre Græsmarker, og snart breder den sig til alle Sider, den flade, ensformede, gølge Heide, stemmende Sindet fredelig men dog dybt alvorlig næsten trist.

Hjulsporene har med Tiden skaaret sig saa dybt ned, at Vognstangen glider langs med Jordfladen.

Her tæller man 4—5 Spor ved Siden af hverandre, og deres Dybde vidner om, at de i sin Tid har været stærkt befærdede, og skønt de ender i dyrkede Marker, kaldes de endnu Ribevejen; men der, hvor vore Fædre majsommelig agede frem, gaar nu forlængst Jærnvejen, og med Dampvognen er det en smal Sag at komme til Ribe.

Et Par Timer har Søren Hansen allerede været undervejs; med stedse kortere Mellemrum standser de Sorte; men heldigvis, nu er da ogsaa Fredensborg i Sigte, og saa er den nu ikke ret langt borte. Den knejser nemlig ikke med Taarne og Tinder, nej, Søren har jaamænd selv bygget den, han stiler ikke saa højt. Navnet har hans Kone givet den, og Børnene paaistaar, at deres Hus har det kønneste Navn paa hele Mosen endnu kønnere Navn end Niels Jeppejens Mosehus, der hedder Fuglesang; ja selv Kronborg, der ellers er bygget af Træ og tager sig forholdsvis statelig ud, klinger ikke nær saa godt i deres Øren.

Fredensborg har som sagt ellers kun sit velklingende Navn at bramme af. Dens lave Mure er opførte af store, tykke Fladtørn, og for at Vinden, der uhindret jager hen over Hedens brune Flade, ikke skal kaste dem omkuld, er der kastet Jord op imod dem. Det ser ud, som var den omgivet af Borggrave; men dens eneste Befæstningsværk er ellers denne, at Lyngen er sveden af i dens nærmeste Omkreds for at holde Snoge og Kugorme tre Skridt fra Livet. Paa Murene er der rejst nogle uhovlede Granstænger og over disse bredt et tykt Lag Lyng, der holdes fast af tynde sandede Fladtørn. Saa kun, naar Kogen baner sig Vej ud af et Hul i den ene Væg, kan det falde nogen ind, at her er en menneskelig Bolig.

Vennem den lave Dørs store Kevner og et lille Vindue med blyindsatte Ruder trænger Lyset ind i det skumle Rum. Ane gyser uvilkaarlig ved at træde indenfor, — og her skal de bo i næsten to Maanedes.

Men hun hører nu ikke til de Kvinder, der er tilbøjelige til at blive hængende i haabløse Betragtninger; hun er en rigtig brav Husmandskone.

Er Søren en enkelt Gang lidt modfalden og synes, at skønt han slider og slæber næsten over Evne og kniber og sparer paa alle Ender og Kanter, saa kniber det til Tider dog med at skaffe Føden til de mange Munde, (Måderne kommer først i anden Række, mener han), er Ane den, der kærlig forstaar at forjage hans sorgmodige Tanker. Da minder hun Søren om alt det meget, de har at takke den gode Gud for: Deres sunde, dejlige Børn, der arter sig saa vel og lover dem Glæde og Støtte paa deres gamle Dage, og deres lille Hjem, hvor Frugten af deres Virksomhed saa rigt spores siden den Tid, de købte den lille forfømte Husmandslod og begyndte

med saa godt som tomme Hænder. Naar hun viser hen til de mange, mange Menneſker, der ſavner diſſe Goder eller til dem, der har Penge, Gods og grønne Skove i Overflod men ikke ejer Lykke og Tilfredsſhed, ſaa kan Soren ikke ſtaa ſig. „Ja, lille Ane“, ſiger han og ſtryger med ſin barkede Hæand hen over hendes friſke Kind, „vi har jo da hidtil kunnet give enhver ſit, og med Guds Hjælp kan vi vel ogſaa det herefter“.

Soren Hanſens Fredensborg har kun en eneſte Hal, lidt ſtorre end Dagligtuen hjemme i Landsbyen. Den tjener ſølgelig baade til Soveværelſe, Køkken, Kældrer og Spiſekammer. Men Ane ſkaffer ſnart Orden i Tingene og viſer, at hun forſtaar at ſkabe Hygge under de vanſkeligſte Omſtændigheder. Ved den ene Side er der ſnart redt to Senge, der virkelig ſer indbydende ud; paa Jordgulvet er der endogſaa ſtrøet Sand, og ſelv om det ikke findes hvidt paa Heden, ſer det pænt ud paa den mørke Flade.

Imens har Drengene plukket Lyng, der fyres stærkt under Redelen, thi Sult og Tørſt er ikke udeblevne efter den anſtrængende Rejſe.

I en Lavning i Nærheden tygger de Sorte allerede Moſegræs og Tagſtilke, og Griſen, der er anbragt i et lille Luk af op mod Hytten, giver ved lydelige „Dj“, „Dj“ ſine Fordringer til Kende.

Før Solen ſtaar op og før Hedelærken med Sang flyver op fra ſin Rede, er Familien i Færd med Arbejdet. Snart rejſer ſig talrige Tørve- og Fladtørveſtække, den ene højere og mere knejſende end, den anden, og omkring Moſehuset ſamles der flere og flere Bunker af brunt Moſetræ, Reſter af de Skove, der i længſt forſvundne Dage fandtes her, hvor der nu, ſaa langt Øjet naar, ikke øjnes et Træ, kun Hede og Himmel, Himmel og Hede. Dog i det Fjerne ſkimtes der nogle enlige Udſlyttergaardene, og ude i Synskredſens aller yderſte Rand rager der et Kirkeſpir og en Møllevinge op.

Drengene er her anviste til i Fritiden ſelv at holde Legen gaaende. De vader rundt i de grumſede Tørvegrave med Bukferne opsmøgede til langt over Knæerne, og bliver det alt for varmt, tager de en Duffert; de dukker ikke mindre brune op igen, men er Vandet ikke ſaa ganſke klart, vaadt er det dog og fornøjeligt at plaske i. Somme Tider fejler en af dem rundt paa en af de ſtørſte Grave i det Trug, ſom det mindſte Varn ligger i, naar

Moderen arbejder med Tørvene; som oftest ender det naturligvis med Stranding eller Kæntring; men deres funde af Solen brunede Kinder tyder paa, at det er sandt, hvor underligt det end lyder, at:

„Ingen Steds trives man dog som her
mellem de brune Banter“.

„Jaar vi ingen Regn, ja jaar vi ingen Hvile“, det er Mosefolkene's Slagord; men ifylder Regnen ned, ja de uystroegne Tørv løber ud i en eneste stor Pandefage, og Gravene om Fredensborg næsten fyldes med Vand, da samles ogsaa Folk, der arbejder i Nærheden, inden for dens Mure; ja samtales der baade skæmtende og alvorlig, og ikke ja sjældnen synges der en god gammel Sang.

Med hver Uge, der gaar, vokser Længselen efter igen at komme hjem til deres lille Hus i Landsbyen S

Endelig oprinder Dagen. Med glade Sind vender de Heden Nyggen. Som de Sorte dog filer afsted hjemad! Drengene maa løbe i Luntetrav næsten hele Rejen.

„Der er nok mange, der ikke har ja godt Udbytte af at „tage paa Landet“, som vi har haft“, siger Ane til Søren, der just i sit stille Sind gaar og glæder sig over den gode Fortjeneste.

„Hvor det dog er lyst og kønt her hjemme“, udbryder en af Drengene. „Ja, og ja genlyder det ja mærkeligt, naar man løber hen over Gulvet, hør bare Peter“; men Peter er fordybet i det store Billede af Kongefamilien paa Væggen; ja dejligt som i Dag har han dog aldrig fundet det.

Zmens er der meget at ordne i Huset, der har maattet støtte sig selv i disse Uger, og ikke alene ude i Toften staar Græsset friskt og frodigt, nej, ogsaa i Haven paa Steder, hvor det aldeles ikke horer hjemme, er det vokset op.

„Kan du se Søren, vort Hjem kan lige ja lidt undvære os, som vi det“!

„Ja, Ane, derfor vil vi ogsaa blive og virke her, ja længe Vorherre giver os Lov til det“.

Aftenflokkernes kendte dybe Toner lyder ud over den lille Landsby, og nede i Engene i Vest, hvor der om føje Tid rejser sig Høstakke i Snefe- og Hundredvis, brygger Mosekonen allerede. Saa bringer Ane de fornøjede Smaa til Ro og beder Aftenbønnen med dem, og Sommernattens Skyggeflor indhyller snart det lille

Hjem, et af de mange i vor Landsdel, hvor der trods Dagens Møje og Tidens Tryk dog findes Lykke og Fred, men hvor Glæden aldrig bliver fuldkommen, saa længe hver Dag, hver Time minder om den tunge Lod at være under Fremmed-Herreedommet.

Selv har Soren Hansen jvært ved at forstaa noget af det, der rorer sig i vort Folk; men det er hans Haab, at hans Børn nok vil vide at stille sig paa den rette Side i Kampen for Sandhed og Ret og for vort bedste Fælleseje, og det opfyldes saa vist, som Minderne fra Barndomshjemmet vil lyse paa deres Fremtidsveje.

Den sidste Henrettelse paa Stejlebakken ved Hjørtkær.

Af Amalie Nielsen.

I Foraaret 1834 blev der henrettet en Forbryder paa et Kettersted, der laa i Hjørtkær Sogn, vest for Øksevejen. Det var den sidste Forbryder, der blev henrettet der, og nu er Ketterstedet jævnet med Jorden og ses ikke mere. Den Gang var der en lille Høj med en Stang i Midten; der havde nok tidligere været Stejle og Hjul, men de var nu borte. Kort før Eksekutionen skulde foregaa, blev der gravet en Groft rundt omkring Højen for at holde Mængden borte fra selve Pladsen. Forbryderen var en ung Nebslagersvend fra Mabenraa, som hed Hans FALLESEN; han skal have været slynk til sin Profession men tjente dog nu som Karl hos en Gaardmand i Kasø, Hjørtkær Sogn. Han var forlovet med en Pige, som han vilde gifte sig med, da hun allerede var højt frugtommelig. De havde været hos flere Præster, som

dog ikke vilde vie dem, fordi hans Papirer ikke var i Orden. En Aften kom de fra Præsten i Hellevad, som havde afflaaet at vie dem, til min Fader, Pastor Hansen i Hjortkær, men han turde heller ikke paatage sig det, da det var noget ndraderet og omlavet i en af hans Attester, saa det kunde befrægtes, at han allerede var gift med en anden. Den følgende Dag var de i Mabenraa, men da de gik derfra blev de uenige, kom op at slaas, og han dræbte hende. Der var ikke noget Saar paa Liget, der fandtes allerede samme Aften i et Buskads lidt borte fra Vejen; man troede, at han havde trykket hende ihjel med Knæet. Han blev fængslet endnu samme Nat.

Hans FALLESEN sad i Fængslet paa Slottet i Mabenraa næsten et helt Aar, da det varede længe, inden Dommen blev affagt. Præsterne i Mabenraa vilde besøge ham, men Provsten, Paulsen, afviste han med Haan og vilde slet ikke indlade sig med ham. Den anden Præst, Davidsen, besøgte ham jævnlig, men forstod ikke at saa ham i Tale. — Naar han var gaaet, rakte FANGEN Tungen ud efter ham. Davidsen forstod ikke at tale til hans Hjerte, men da han mærkede, at hans Religionskundskaber var meget tarvelige, satte han ham til at lære Lærebogen udenad, — det var den den Gang i Skolerne brugte: „Slesvig-Holsteniske Landeskattekismus“ et vidtløftigt, rationalistisk Makværk.

Først da Dommen var falden, fik min Fader Ordre til at besøge FALLESEN, der jo havde tjent i hans Sogn. Jeg var den Gang kun 7 Aar gammel, men min Fader var saa opfyldt af den Opgave, der her blev stillet ham, at han stadig i Hjemmet fortalte om de Samtaler, han havde haft med FANGEN, saa jeg endnu kan huske en Del deraf, og da jeg synes, der er noget deri, som er for godt til helt at glemmes, har jeg faaet Lykt til at nedskrive, hvad jeg kan huske deraf.

Allerede den første Gang min Fader besøgte FALLESEN, bad denne ham om at komme snart igen, og han fik det nu ordnet saaledes, at han red til Byen hver anden Dag og saa hver Gang besøgte FALLESEN to Gange. Min Fader mærkede snart, at FALLESENS store Uvidenhed til Dels kom af, at han, der var dansktalende, i Mabenraa Skole kun havde faaet tykk Undervisning; desuden stammede han meget og havde svært ved at udtale det, han vilde sige, hvorved Opgaven endnu blev mere vanskelig. Min Fader talte til FALLESEN paa Dansk, og, naar det behøvedes for at

blive bedre forstaaet, tit i det Folkemaal, FALLESEN selv talte. Han talte med ham om hans forbigangne Liv, om hans Barndom og Ungdom; derved vandt han hans Fortrolighed og lærte hans Tankegang at kende, og saaledes fandt han Lejlighed til at sige noget, der traf og fandt Vejen til den unge Mand's Hjerte. Hans FALLESEN var ingen forhærdet Forbryder, han var vanroget og uvidende, havde et hidtigt Sind og var let modtagelig baade for onde og gode Indslydelsler; sin Fader fik Held til at udvikle de gode Spirer i hans Sjæl.

Der var blevet indgivet en Ansøgning om Benaadning, og Tiden trak ud, før der kom Svar; da det kom, lod det paa, at Ansøgningen var blevet afflaaet. Min Fader besøgte Fangen den Dag, da dette var bleven ham meddelt; han fandt ham nedslaaet og bedrovet og jagde da til ham: „Du havde vel haabet at blive benaadet?“ — „Ja, jeg havde jo dog ikke gjort det med Vilje — jeg forstaaer endnu ikke, hvordan det gik til.“ „Det havde jeg i Grunden ogsaa tænkt; men lad os nu tænke os lidt om, hvor meget der egentlig vilde være vundet derved. Var du kommen i Tugthuset for mange Aar, maaske for Livstid — det vilde Benaadningen vist have lydt paa — hvorledes tror du, de Folk der vilde saa tage imod dig?“ „Det ved jeg ikke.“ „De vilde sige: „Hvor kommer du fra, hvad har du gjort?“ „Jeg kom op at slaas med min Næreste og kom til at slaas hende ihjel.“ „Er du saadan en Stympet, at du lod dig fange for det! Nej, da skal du høre, hvad jeg har gjort.“ Saa vilde de opregne for dig de Forbrydelsler, de har begaaet, planlagte, snildt udtænkte Misgerninger, den ene værre end den anden, og saa vilde de rose sig af deres Klogskab og Snildhed maaske ogsaa af deres Mod og Dristighed. Saadanne Mennesker vilde du saa have kommet til at omgaaes hver Dag, høre paa deres Tale og leve sammen med dem i mange Aar! — Du tror jeg, at du angret din Synd og tror paa Guds Naade.“ „Ja, det gør jeg.“ „Derfor du nu dør og tager imod din Straf for den Synd, du har begaaet, saa kan du frimodig gaa Døden i Møde med det Haab at gaa ind til et nyt og bedre Liv; men vilde du kunne bevare Troen blandt saadanne Mennesker? var det ikke mere sandsynligt, at du vilde lære af dem og blive som de?“ „Nej, saa vil jeg hellere dø.“ „Lad os saa tænke os noget andet; hvis du i Stedet for at gaa hjem var gaaet ind paa, du havde jo dine Papirer hos dig, din Vandre-

bog kunde tjene dig som Pas — du kunde maaske været gaaet til Tyssland eller Holland, have faaet Plads hos en Nebflager, og det kunde maaske været gaaet dig godt i det fremmede Land.”

„Ja, saa havde jeg været fri! Men det tænkte jeg slet ikke paa.”

— „Da du kom hjem den Aften, du havde gjort det, spiste du vel til Aften som du plejede?”

„Nej, jeg kunde ikke spise, det var, som hver Skeruld skulde kvæle mig.”

„De sagde dog, at du sov, da de kom efter dig.”

„Jeg lod, som jeg sov, men jeg kunde ikke sove — der var en Angest over mig, saa jeg kan ikke sige det!”

„Hvis du nu var kommen hen i et fremmed Land og det var gaaet dig godt, men denne Angest var fulgt dig overalt — og ingen kunde du have betroet dig til! Du kunde maaske have fundet en Pige, du kunde lide, og have giftet dig, men selv din Kone kunde du ikke sige, hvad der trykkede dig, denne skrækkelige Hæmmelighed maatte du bære alene —”

„Nej, saa vil jeg heller dø!”

„Ja, jeg tror ogsaa, det er bedre, du har nu angret din Synd og faaet Fred med Gud, naar du nu villig lider din Straf, vil han tilgive dig for Jesu Skyld, og du slipper for nye Fristelser og Tilbagefald.”

Med denne Samtale følte Fallesen sig meget troistet og gif nu frejdig Enden i Møde.

Dagen før Henrettelsen skulde Præsterne tage Fallesen til Alters; begge Præster var til Stede. Davidsen holdt Skriftetalen paa Tyssk og udmalede Helvede med de stærkeste Farver; Fallesen sad og rystede paa sin Stol, saa at min Fader frygtede for, at han skulde bevime og falde af Stolen. Talen var meget lang, men da Davidsen omsider havde endt, traadte min Fader hen til Fangen, lagde Haanden paa hans Skulder og sagde: „Vær rolig, min Søn, saaledes følger Guds Hævn Dig ikke over Død og Grav.”

„Tør jeg stole derpaa?”

„Ja, den angrende Synder faar Syndsforladelse ved Guds Naade for Jesu Kristi Skyld.”

Derpaa stillede min Fader nogle Spørgsmaal til ham, som han besvarede med et frejdigt Ja, og nu modtog han Absolutionen og Alterets Sakramente.

Paa den Dag, da Henrettelsen skulde foregaa, førte begge Præster med Fallesen ud til Ketterstedet. Præsterne sad paa Bagrædet, Fangen baglæns lige overfor min Fader og en Politibetjent ved Siden af ham. Undervejs talte Davidsen til Fangen, hvilket jeg dog ikke ved noget nærmere om; men da de kom nær til Bladsen, saa Fallesen ved en Omdrejning af Rejen den vængde Mennesker, der strømmede hen til Ketterstedet, og det gøs i ham;

han sagde: „Ah, hvor mange Menneſker!“ „Ja,“ ſvarede min Fader, „men da Kristus blev forſfættet var der mange flere, og de allerfleſte var fulde af Had og Haan mod Frelſeren, forhaanede og beſpottede ham, medens diſſe næſten alle har Medfølelſe og Medlidenhed med Dig.“ „Tror De det?“ „Ja, det er jeg ſikker paa.“ Dette troſtede ham noget. — Da de kom op paa Nettekſtedet, og Skarpretteren traadte dem i Møde, veg Fallelſen ſky tilbage; men nu fremsagde min Fader et Par Vers, ſom han tidligere havde læſt og forklaret for Fængſen. Saaſnart min Fader begyndte derpaa, rettede Hans Fallelſen ſig op, gik med lette Skridt henimod Skarpretteren, tog ſelv ſin Trøje og ſit Halsklæde af og blev bunden for Øjnene. Saa knælede han ned, men da han ikke kunde ſe, kom han ikke nær nok til Blokken, ſaa ſlæbte Rafterknægten ham derhen ved Haarene — en Raahed, der ikke burde have fundet Sted. — Han ænſede det dog ikke men lagde ſit Hoved paa Blokken og ſagde: „Gud vær mig Synder naadig!“ Da min Fader ſaa Skarpretteren tage Øfjen, vendte han ſig om for ikke at ſe Ekſekutionen; da han mente det var forbi, vendte han ſig om igen, men for tidlig, thi da holdt Rafteren netop Hovedet op for at viſe det frem, og min Fader ſaa de ſidſte Dødſtrækninger deri, et Syn, han længe ikke kunde glemme. Nu begyndte Mængden at røre ſig, men min Fader raabte højt: „Vi lidt, jeg har endnu et Par Ord at ſige.“ Det var en ſkarp Øſtenvind den Dag, og min Fader ſtillede ſig nu ſaaledes, at Vinden bar hans Ord hen over Mængden, og han holdt med kraftig Stemme en kort Tale, ſom mange, der hørte den, huſkede længe efter. Min Fader havde opſkrevet Talen og læſte den for os hjemme; dens Hovedindhold var omtrent ſaaledes: Forſt pegede han paa, at vi ikke burde domme denne Morder med den Tanke, at vi dog var meget bedre. Vi er alle Syndere og bærer mange Spirer til det Onde i vore Hjerter, og hvis vi har levet under blidere Raar og er blevne bevarede for ſtore Friſtelſer, ſaa er det ikke vor Fortjenefte; „hvo ſom ſtaar, ſe vel til, at han ikke falder“. En Synd er den andens Moder, og giver vi Djævelen en lille Fingert, ſaa tager han ſtraks hele Haanden. En lille Synd, ſom vi ikke regnede for noget, kan let føre til flere, ſaa vi glider ned ad en ſkraaplan, før vi ved af det. Den, ſom ſtjæler, maa ogſaa lyve, ſiger man, og enhver ſlet Handling drager Løgnen efter ſig. Man regner ikke ſtort paa et Slagsmaal i en Kro, naar man har druffet vel meget, og dog kan det let tage en

Ende med Forfærdelse. Derfor gælder det om at sky enhver Synd enten den synes os stor eller lille; det gælder om at vaage og bede, thi kun med Guds Hjælp kan vi sejre over Fristelsen, vor egen Kraft forslaaer ikke; men bevarer Gud os i den mindre Fristelse, vil han ogsaa hjælpe os til Sejr i den større. Der var bleven stille i den store Mæsse Mennesker — nu sluttede min Fader med et Fadervor, og Mængden spredtes til alle Sider; men min Faders Sognefolk flokkedes om ham, hjalp ham paa Vognen, der ventede og nu førte ham til hans Hjem, for at han kunde saa Hvile efter den stærke Sindsbevægelse, en Hvile, som han haardt trængte til.

Sangen.

Af Jes Chr. Jessen, Vilsbæk.

Vel er der koldt her i vort Nord,
tit Sneen Jorden dækker,
og Frosten stivner Sø og Fjord
og binder Havets Snækker.
Men dog vi ejer i vor Rost
en Magt, ej Frost kan tvinge,
lad altid fra det fulde Bryst
kun Sangens Toner klinge.

Helst synger vi den gamle Sang,
som Barn og Ung vi næmmed;
helt frejdig den fra Læben klang
paa Skolens Bænk og hjemme.
Men ak! Vil den vi synge, saa
det „grober Unfug“ kaldes.
Nej, Sangen, som nu synges maa,
er „Deutschland über alles“!

Men stop! Det er mød vor Natur,
 de Toner klinger ikke,
 vort Bryst er pansret som en Mur
 mod fremmed Sæd og Skikke.
 Hold fast! Du gode danske Mand,
 ved Modersmaalets Toner!
 om ej de ude synges kan,
 lad dem i Hjemmet trone.

Sføtanke.

— Det er ikke selve Handlingen, men den Følelse, som fremkalder den, som stempler en Dyd som saadan.

— Der er to Maader, hvorpaa man kan holde Ligevægt i Hjertet; den ene ved at faa alt, hvad man ønsker, den anden er ved ikke at ønske mere end, hvad man har. Den første er nøjsommelig og usikker, den anden er probat og staar altid i din Haand.

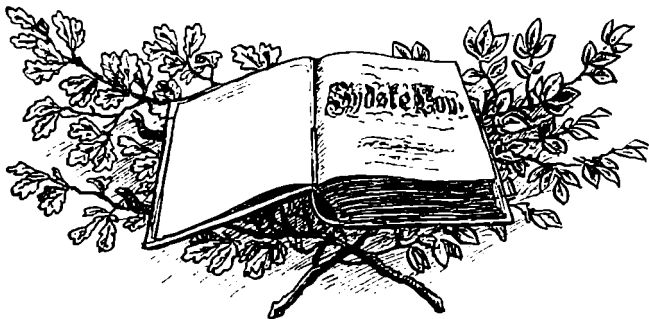
Jes Nielsen.

Den for kort Tid siden paa Tanggaard ved Lunderskov afdøde forhenværende Gaardejer J. Nielsen af Kasg var jødt sammesteds den 1. Juni 1815. Hvad her skal meddeles om den Afdøde, er væsentlig de Kendemærker, der stemplede ham som en Hædersmand blandt hans Standsfæller og nærmeste Umgangskreds, og skal da først bemærkes, at han var en troende Kristen, hvis faste og urokkelige Tro paa Frelsens Kendsgerninger, fuldbyrdede i deres Fylde, ikke var et tomt Mundsvæjr men en varm Hjertesag. Husandagt hørte derfor til Dagens Orden i hans nærmeste Familiekreds. Der holdtes regelmæssigt Nordbon, kristelige Forelæsninger, ligesom der blev drøftet teologiske og kirkehistoriske Emner med Gæstevener, der altid fandt en hjertelig og gæstfri Modtagelse baade af Manden og Hustruen

i deres elskelige Hjem i Næso. I denne Samlingskreds kunde man derfor ret oplives ved Tønen og Indholdet af Grundtvigs og Jørgemanns kristelige Salmer og Sange. Det var derfor ikke saa underligt, at han af sit Sogns Kirkekollegium valgtes ind i Provstisynoden, da denne Institution ved en Forordning kaldtes i Live. Straks paa det første Synodemøde kaaredes han til Medlem af Synodeudvalget for Næbenraa Provsti, og i denne sin Egenstabs virkede han ihærdigt og kraftigt for en ny og bedre Salmebog, som kunde indføres til Brug i de danske nordflesvigiske Menigheder. Han var ogsaa en Tid lang Repræsentant for Næbenraa Provsti paa Fællessynoden i Nænsborg. Dernæst skal han mindes som en varm Fædrelandsven og en modig og tapper Forvarer af vort Folkesprog og ældgamle Modersmaal, for hvilke Ting han traadte i Strancken baade i sin private Færd og daglige Omgang, saa vel som ved Udførelsen og Røgtningen af de Tillidshverv, som Befolkningen havde betroet ham i det offentlige Livs Tjeneste. Deres tre Sønner opdrog han og hans Hustru i dansk Landsliv og under Paavirkning af alle de frugtbargende Strømninger, der havde dens Kilder i det gamle Fædrelands Kulturudvikling. Vi kan derfor ikke nænne, ytrede hans Hustru en Gang til Indsenderen af disse Linier, at lade dem trække i den preussiske Soldatertrøje. De blev derfor udfærdede af Undersaatsforholdet i Barnealderen, skulde saa udvandre fra det fædrene Bosted. Disse Forhold foranledigede, at Forældrene siden efter flyttede bort herfra til Kongeriget. Hvad nu endelig Jes Nielsens Stilling som Landmand angaar, da var han ogsaa i dette Sag mere fremmelig end en stor Del af hans Standsfæller. Ved Gaardens Drift havde han sin Opmærksomhed henvendt paa, hvilke Fremskridt der udviklede sig paa Agerbrugets Omraade, og søgte at bringe disse i Anvendelse ved sin egen Gaards Drift for at opnaa et rigere og mere lønnende Udbytte deraf. Og saa i denne Retning ligesom i religiøs og national Henseende var han en Foregangsmand iblandt sine Standsfæller i den nærmeste Omegn. Det var derfor et Savn for mange, da han med sin endnu levende Hustru flyttede bort fra Hjortkær Sogn, efterdi de begge altid havde været rede til at staa andre bi med Raad og Daad. Være være hans Minde!

S.

P. A.

De tre hvide Jomfruer.

Fortælling af J. N. S. Skrumager, Støbenhavn.
Med Tegninger af Paul Steffensen.

For seks Hundrede Aar siden og lidt mere bredte Skovene sig her i vore Egne over uoverskuelige Strækninger og gav hele Landskabet sit Præg. Fros og Kalvslund Herreder falder i den vestre Halvdel af det Bælte, som Farrisstoven omspændte, idet den med en enkelt Lysning strakte sig fra Vesterhav til Lille Bælt.

Det tog Tid, før Rydningen af Skovene og Opdyrkningen af Heberne kunde give Plads til, at der kunde danne sig smaa Landsbyer. Det var derfor ogsaa særlig de store Bol med deres omfangsrige Tilliggende navnlig af Skov og Eng, der paa det Tidspunkt, denne Fortælling begynder, var mest fremtrædende, og hvorfra Tonen blev givet baade i Krig og Fred.

Skraue Sogn, hvis Grænse mod Nord følger langs Kongeaen, optoges i Valdemar Sejrs Tid hovedsagelig af fem store Gaarde :

Krogstrup, Blaahjef, Lundgaard, Skravhus og Horsager. Skravhus ejedes af en ung Adelsmand Kane, og Horsager ligeledes af en Adelsmand Linde. Paa Krogstrup sad en Ræbner Peder Krog, og paa Blaahjef Niads Raag, der i sin Ungdom havde læst ved forskellige udenlandske Højskoler for at forberede sig til den geistlige Stand; men ved hans eneste Broders Død var han bleven kaldt hjem og var nu Gaardens Ejer. Paa Lundgaard sad en ætgamme Storbonde Nicolaj, der paa Grund af sin Hæderlighed og Velstand blev betragtet som jævnbyrdig med Omegnens Adelsmænd.

Det var i Slutningen af Valdemar Sejrs Regeringstid; der var bleven Landefred, Folket gav sig hen til fredelig Syssel, og det saa en Tid ud til, at der atter skulde blomstre et nyt og frodigere Liv frem. Trods det, at Valdemar gik mod Stovets Nar, og trods alt, hvad han havde døjet, gik han — Kæmpe, som han var — til en ny Livsvirksomhed, der skulde øve sin Jndfyldelse i de kommende Aarhundreder, en Jndfyldelse saa stærk og omfangsrig, saa grundmuret dansk i hele sit Væsen og Jndhold, at netop denne Kongegerning paa sin Vis staar som et af de stærkeste Vidnesbyrd her i disse Egne om, at vi er et med Folket norden Na.

Denne Kongegerning, der gav sig Udtryk i „Jydsk Lov,“ har jo indtil 1900 — selv efter at vi 35 Aar har været lagt ind under tysk Lovgivning, været gældende ved Siden af denne. Jydsk Lov slog ved vor Folkegrænse Bom for den fremtrængende Romerret, der paatvang sig de allerfleste Folkeslag i Evropa og paatvang dem mange fremmede Retsbegreber, der var modsat meget af, hvad Livsvilkaarene havde dannet og formet gennem Tiderne.

Jydsk Lov derimod var skabt efter det danske Folkelivs Behov og efter de Vedtægter, som henfarne Tider havde sat som Rettefærdighed for Folkelivets Udfoldelse. Det var en særdeles sørgelig Mærkelighed at samtids med, at Valdemar Sejr ved sit store Lovgivningsarbejde samlede det danske Folk til en Retsenhed, saa lagde han Spiren til en Tvedragtens Forskellighed ved de store Len, han tildelte sine to yngste Sønner, Abel og Christoffer, der blev vort Fædrelands store Ulykke gennem de følgende Tider.

Erik Ploppenning, der fulgte Faderen paa Tronen, havde straks Strid med sine to Brødre Abel og Christoffer, der ikke vilde aflægge Hyltingseden; en syvaarig Borgerkrig raste i al sin Vildhed med Skander og Brænder fra den ene Ende af Landet til den anden; saaledes gik Byerne, Odense, Svendborg, Randers, Vejle,

Rolding, Haderslev, Nabenraa og Flensborg op i Luer. Paa den Vis kæmpede Brodrene imod hinanden, og Folkets Stormænd var delt for og imod, alt efter som de syntes, det passede dem bedst, og til hvem, de følte sig mest forpligtede. Dette var ogsaa Tilfældet med de fem Stormænd, der sad paa Krogstrup, Blaabjæsk, Lundgaard, Skravhus og Horsager. Ejendomsforholdene paa Krogstrup var ret ejendommelige. Oprindeligt var det en Kongsgaard; men de senere Ejere havde betragtet sig som Selvejere, og der var ingen Indsigelse sket derimod fra Kongens Side, da den eneste Afgift, der hvilede paa Gaarden, at der til hver Ledingsfærd skulde stilles et vist Antal Heste til Kongens eget Brug, altid var sket Fyldest. Men nu blev der af Kong Erik paalagt en Plovskat, som ogsaa blev krævet af Krogstrup; det syntes Peder Krog ikke om, saa meget mere, som han mente at kunne støtte sig til, at Prins Abel var bleven Lensherre i Sønderjylland. Peder Krog var imidlertid en snu, beregnende Herre, som paa den ene Side gerne vilde staa sig godt med Kongen; men hvis der kunde være Udset til, at han ved at støtte Abel i Kampen mod Broderen kunde blive fri for Plovskatten og mulig slippe billigere for Rustholdet med Hestene, vilde han helst tage dette Parti. Han valgte derfor at høre Kappen paa begge Skuldre og se Tiden an for saa til sidst at kunne slutte sig til de Stærkeste. Men da Abel 1247 havde indtaget Ribe og ved Erobringen af Ribershus fanget to af Kongens Døtre, fandt Peder Krog, at nu var det mest fordelagtigt at tage Parti med Abel. Han vilde dog, før han gik helt over til Abels Parti, høre sig for hos Mads Kaag, der var en Slægtning af hans Moder. Mads Kaag nød stor Anseelse for sin Lærdom og store Livserfaring; han havde set sig mere om i Verden end de fleste; han var ikke blot en klog Mand, men han stod højt i Agt og Ære for sin Fromhed, og der var særlig en Ting til, der virkede stærkt dragende, navnlig paa de unge Mænd: Mads Kaag havde to sjældne konne Døtre i Mette og Anna. Peder Krog kunde især godt lide Anna, hun var den yngste, den mest livlige og muntre i sit Væsen og hele Færd; skønt hun kun var atten Aar, var hun fuldt udviklet og gav Indtryk af, at hun godt kunde være et Par og tyve. Hun var høj og ret fyldig, blond og med de dejligste, dybe blaa Øjne, hvorudfra der lyste Mildhed og Hjertensgodhed, parret med gennemtrængende Klarhed. Paa Blaabjæsk var der mere religiøs Liv end ellers var Tilfældet

omkring ved Stormændene paa den Tid. Mads Raag bekendte sig fuldtud at være en Kirkens Mand, og det lagde han aldrig Skjul paa, ligesom Hjemmet var tydeligt Præg af, at Kristendommen der ikke blot var en Søndagsklædning, men samtidig en Hverdagsdragt. Mads Raag havde ikke gerne givet Afkald paa den gejstlige Stand; men Forholdene havde nu stillet sig jaaledes, at det ikke kunde blive andet: sønlig Erbødighed overfor hans gamle Fader og Kærlighed til Hjemmets Bevarelse, for Slægten havde afgjort Tviulen. Han holdt dog stadig Forbindelser vedlige med adskillige af de Klerke, han havde truffet sammen med paa sin Vej i de unge Aar. Blaabjæsk og Horsager var jaaledes ogsaa de to Huse, der holdt Dørene aabne for de Nibe Klerke, der forrettede Gudstjeneste i Omegnens Kirker, naar de regelmæssig indfandt sig for at røgte Kirketjenesten. Kannikerne overnattede ved saadanne Lejligheder gerne især paa Blaabjæsk, og her var der rig Lejlighed for Mads Raag til at faa sig en Samtale med dem om kirkelige Spørgsmaal, og var det rigtig Højtid for hans to Døtre at være Vidne til disse Forhandlinger. De sølte sig anderledes vel tilpas ved disse Samtaler end ved at blive opvartede med den Underholdning, som Peder Krog eller Kane afleverede ved deres ikke sjældne Besøg; især naar de to Herrer kom der samtidig; thi da overbød de hinanden med en Ridderlighed i Ord og Væsen, der kun saldt daarlig i Traad med deres Liv og Færden. 3 Dag var Peder Krog imidlertid ene, og han søgte en Samtale i Enrum med Mads Raag. Mette og Anna smilede til hinanden, da de var sikker paa, at Samtalen gjaldt dem, det kunde ikke være andet, mente de, end at det var et Frierærinde, der skulde forrettes i al Hemmelighed. Heri tog de imidlertid fejl. Peder Krog vilde æske M. Raags Mening om, hvordan man skulde stille sig i Striden mellem Kong Erik og Hertug Abel. Peder Krog indledte Samtalen med at sige: „Det er jo forfærdelige Ufredstider, man oplever; i Gaar var jeg i Nibe og blev Vidne til, at den blev indtagen af Abel, der for Resten lader til at være en Herre, man godt kan komme ud af det med. Hvad skal man sige om det, der er ham og Broderen imellem? Deres afdøde Fader har jo skiftet ret fornuftigt imellem dem; Erik har jo dog faaet sin gode Del, og hvorfor skal den ene Broder egentlig herske over de to andre, de kan jo være lige saa gode som han, og han har jo dog beholdt Kongenavnet. Desforuden mener jeg egentlig, at vi, du og jeg,

Mads Kaag, og vore Lige kan være lige saa godt tjente med at leve under en Hertug som under en Konge; thi ser du! Hertugen er mere nødt til end Kongen at tage Hensyn til os, og vi kan bedre opretholde vore Rettigheder og gamle Friheder under en Hertug, der jo ikke nægter det, en Konge, som f. Eks. Valdemar Sejr, gjorde! Der er en Ting mere; alt det, som en Konge skal bruge i hans Stilling ifølge gammel Skik og Brug med det store Hofhold, Kuskhold og alt det meget, der hører hjemme i en Kongsgaard, kan der spares meget af under en Hertug. Ser vi os blot lidt tilbage i Tiden og tænker paa, hvordan det saa ud i Valdemar den Stores første Tid, hvordan Bønderne de plagede Dørne, det var jo et Hundeliv den Gang. Naar vi nu ellers var gode Venner med Holstenerne, og det er der jo god Himlighed for, at vi kan være i lange Tider, efter som jo Abel er Svoger til de holstenske Grever, saa kunde vi jo rigtig sidde her som en Blomme i et Æg og blive rige alle til Hobe? Synes du ikke, Mads Kaag, der er god Mening i den Tale? og synes du ikke, at det var det allerklogeste at tage Parti for Hertugen, for det ser jo for Næsten ud til, at han skal gaa af med Sejren, og saa vil han nok skonne paa, hvem der har staaet ham bi; jaadan udtalte han sig ogsaa i Gaar i Ribe, da Ribershus var indtagen.

Saadan opfatter jeg hele Stillingen, Mads Kaag; men jeg har jo ikke din Erfaring eller din Værdom, derfor er det, jeg er kommen til dig i Dag for at høre din Mening!" „Den skal jeg gerne sige dig, Peder Krog! Din Opfattelse af Stillingen kunde, set fra denne ene Side, være ret fornuftig og maaske helt fordelagtig. Men en Ting har du helt glemt: vi har et Fædreland, der hedder Danmark, og dets Re og Vel skal, naar vi taler om jordiske Ting, staa i første Række! Dernæst har du glemt en Ting mere, og det er, at Valdemar Sejr kun gav de to yngste Sønner deres Arvelodder som Len, ikke som uafhængige Fyrstendømmer, og de stylder Erik Lenseden; derom er det, Striden drejer sig. Man kan derfor ikke stille sig hverken paa Abels eller Christoffers Side uden at blive delagtig med dem i deres onde Begæringer." „Ja, men", fremstammede Peder Krog, „vi hører jo dog ind under Hertugen som vor Herre og Mærkesmand." „Ja, vel er Hertugen desværre bleven vor Overherre! men huusk, det er kun som Kongens Lensmand, og vel skal vi følge ham, naar Kongen kalder ad ham, men ikke naar han vil lokke os til at gøre Oprør baade imod hans

og vor Konge! Det er skændigt, at der skal flyde saa meget Blod for saadanne trolose Brødre. Gud i Himlen tilgive Baldemar Sejrs hans Brødre for den ulykkelige Deling af Land og Rige mellem hans vanartede Sønner; mange Mødre vil i Tider lange for den Sags Skyld komme til at fælde Taarer for tabte Sønner, og mangen en Mo vil faa blege Kinder for Tabet af en trofast Vejler, og Sorgens dybe Furer vil sætte sit Mærke paa mangen en Faders Pande for denne Vildfarelse. „Du taler højtideligt, Mads Kaag! du spaar jo saagar; nok har jeg Erbødighed baade for din Erfaring og Lærdom; men profetisk Evne tiltror jeg dig ikke.“ „Kald det, hvad du vil; jeg ser i Manden, oplyst og vejledt ikke blot af vort eget og andre Folks Historie, men af det Folks Levnetsløb, som kaldte sig vor Herres eget Folk, at naar der handles af et Folks de saakaldte store Mænd“, saaledes som nu hos os, da gaar hele Folket tunge, svære Tider i Møde, og det dages ikke i Danmark, for Børnenes Hjerter vender sig til Fædrene og til alt stort, ædelt og godt, som de har lidt og itridt for.“ „Hvornaar sker det, Mads Kaag?“ „Det faar hverken du eller jeg eller vore Børn at se; men Dagen kommer, naar Folket ydmygt har højet sig under Guds vældige Haand og har opgivet at bole med de fremmede Guder og lært at leve deres eget Liv paa deres egen Folkgrund med en fælles samdrægtig Kærlighed til det gamle Fædreland.“

„Ja, Mads Kaag! man mærker nok, at du har været paa udenlandske Højskoler; her kan jo ingen følge med, naar du paa den Vis tager fat“. „Vel har jeg lært en Del paa Skolerne derude; men du tager Fejl, Peder Krog, hvis du tror, at det var der, jeg lærte at elske mit Land og mit Folk. Nej! Den Kærlighed indjuggede jeg med Modermælken, jeg begyndte allerede at næmme den, da jeg lullede mig i Moders Skød, og den slog sine Rodder dybere, da jeg som Burt red til Tings paa Faders Mær.“

„Det maa saa være mit Hjemts Fejl, at der hørte jeg ikke noget i den Retning“, svarede Peder Krog.

„Fejl, siger du! det er mere end en Fejl, det er baade Synd og Skam ikke at indprænte slikt i Børnehjerter. Det er ethvert Hjemts Pligt først at lære Børnene vor Gud og Fader, vor Frelser Jesus Kristus og Helligaanden at kende og alt, hvad der er gjort for at frelse os syndige Mennesker ud af Satans Kløer, saaledes

at der herved kan lægges det Frø, der ikke blot kan spire men gro og modnes til en evig Høst.

Men dernæst følger, at Børnene lærer deres Folk og Land at kende, saa at Kærligheden vækkes paa den Maade, at naar de er bleven voksne, og Kongen kalder ad dem for at gribe Værgtet til Forsvar for Land og Rige, at de da kan give sig hen og stille sig trofast under hans Banner. Enhver Far og Mor, der forsommer disse to for ethvert Folk uomgængelige Grundregler i Opdragelsen, vil blive krævet til Regnskab derfor paa Dommens Dag, og vil Skærsildens Luer være dem vis!"

„Paa min Dre, Mads Raag, der er gaaet en mægtig Prælat tabt i dig! Men nu skal du have Tak for i Dag, og for hvad du har sagt mig; Farvel! Maa jeg bede dig hilse dine Døtre“. Han gik, svang sig paa sin Ganger og sporede væk; men Mads Raags mange Udtalelser havde gjort stærkt Indtryk paa ham og kæmpede en Kamp med ham, der ikke var næm at slippe sejrrig ud fra. Paa den ene Side Hertugen med sandsynlig Sejr over Kongen, og ham selv som Friherre paa Krogstrup uden det forpligtende Huushold og Blovskatten. Paa den anden Side Mads Raags Udtalelser, som han ikke kunde nægte havde en Sandhed i sig; og saa Komfru Anna, der vel delte Faderens Syn og Opfattelser. Fulgte han sin egen Tilbøjelighed, gik han rimeligvis tabt af hende, og hvem kunde vide, selv om hun ogsaa var den yngste, om hun ikke skulde have Blaabjæsk som Arv. Det at kunne strive sig som Herre til Krogstrup og Blaabjæsk, det var noget! Kunde der egentlig tænkes at vindes mere ved at stille sig paa Hertugens Side? Ja, det skulde da være, om han kunde vinde Ridderlaget og saa naa frem til at blive Høvedsmand paa Gram. Naar han tænkte sig om, hvem var der saa egentlig af Omegnens Adelsmænd, der sad inde med større Fortrin end han: Kane paa Skravhus — nej, denne Sprællemænd kunde det ikke være; Linde paa Hørsager — ja, han var mere farlig end Kane; men han gik sikkert ikke med Hertugen, han var ikke farlig paa den Vej; men derimod var han maaske en værre Rival over for Anna Raag. Peder Krog var klar over, at han snart maatte beslutte sig, men „en Fugl i Gaanden er dog bedre end ti i Lusten“, tænkte han; „du maa en af Dagene indhente Annas Erklæring, gaar det saa godt, og især hvis Mads Raag skulde stille Blaabjæsk i Udfigt, maa du forholde dig stille i alt Fald for en Tid; saa ser man, hvor der

kan være mest at fiske, enten du som hidtil skal nøjes med, hvad du hænter hjem fra Krogstrup Halegaard, eller du kan jage større Fangst i din Kuse“.

Da Peder Krog var reden bort, var Mette og Anna ikke lidt nysgerrige efter at vide, hvad hans lange Samtale med Faderen gik ud paa, om det var dem, det gjaldt, eller det var andre Ting. Som de nu sad ved Aftensbordet, faldt Anna ind henvendt til Faderen: „Det var da en lang Forhandling, du havde i Dag med Peder Krog!“

„Ja vel var det ja, han har faaet Hertuggriller; ikke saadan at forstaa, at han tænker paa at blive Hertug, dem har vi for mange af, men vel nok at gøre sig de fortvilede Forhold saa nyttige som muligt.“ —

Den stilfærdige Mette med det blege og tykke Væsen, der som Regel lod den yngste Søster være den mest talende, tog ved denne Lejlighed først Ordet med det Udbrud: „Han vil vel aldrig gaa med Hertug Abel?“

„Jo, saamænd vil han saa, men jeg tænker, om jeg ikke har faaet ham paa ret Køl igen; dog kan man jo aldrig stole paa de Folk, der sætter jordisk Vinding og egen Fordel som det første“, var M. Kaags Svar.

„Er det dog ikke forfærdeligt, Anna! sikken Hulhed og Tomhed parret med Ærighed! Og saa naar han er her og taler med os ved han jo næppe, saa sin en Mand han vil være.“

„Saadan har jeg altid tænkt mig ham“, var Annas Svar. „Kane og Peder Krog er saamænd to Men af et Stykke, der er kun den Forskel, at Kane er mere letindig, Peder Krog mere kolddt beregnende“. —

To Dage efter var P. Krog atter paa Blaabjærf; den Dag stillede han i sin fineste Puds, baade med Genjyn til hans egen Paaklædning og hvad der angik Hest og Ridetøj. Atter ønskede han en Samtale med M. Kaag i Curum; han indledede den med, at han var ved rolig Dervejelse kommen til Forstaaelse af, at M. Kaag havde Ret i sin Opfattelse af Stillingen.

„Det kan kun glæde mig“, var M. Kaags Svar.

„Naar jeg“, tog P. Krog til Orde igen, „i Dag ønsker at tale aabent og uden Forbehold til dig, saa er det en Sag af ikke mindre Betydning end den, der sidst var paa Tale mellem os, som ligger mig paa Sinde. Du kender jo baade mig og min

hele Stilling og ved god Nede paa, at jeg sidder saadan i det, at jeg har Raad til at tage mig en Husfru; men samtidig med at jeg har Raad til det, har jeg ogsaa Trang til det; thi det er ikke nemt at skulle betro alt til en Fremmed. Jeg har, lige siden din Anna var en lille Pige, syntes, at ingen var som hun, og jeg er vis paa, at hun, skønt hun jo er ung, vil være i Stand til at styre et Hus som den bedste. Min Begæring er derfor den, om du vil give dit Minde til, at hun flytter ind til mig som min Husfru."

"Vel ved jeg, P. Krog, at det er Skik og Brug, at de fleste Fædre giver deres Døtre hørt uden at spørge dem, hvad de synes; men det er af de gamle Skikke, som jeg ikke holder for er af de gode, og af den Grund kan jeg ikke saadan sige noget afgørende, før Du har faaet Annas Ja, og mener jeg, at du kun var daarligt tjent med mit Ja, hvis du fik hendes Nej, det vilde ikke bringe huslig Lykke til Huse."

"Det kan du vel have Ret i, Mads' Maag; men naar jeg først har faaet Annas Ja, vil dit saa følge efter?"

"Jo—vel vil det saa" — kom det noget langtrukne Svar.

"Du trækker noget paa det," kaldt P. Krog ind, "synes du ikke, at Partiet er standsmæssigt og godt nok?"

"Paa den Maade er der intet at erindre P. Krog; men —"

"Men — siger du, er der da andre Ting i Vejen? saa sig det bare, det kan jo ændres, mener jeg."

"Nej, det er netop, hvad det ikke kan, fordi det ligger i det personlige! Din og Annas Livsbetragtning er saa grundforskellig, som vel tænkes kan, og den er efter min Opfattelse i den Grad vokset sammen med hele eders personlige Væsen og Egenstaber, at jeg ikke ret kan tænke mig, at Maalet for eders Livsvandring kan gaa ad de samme Veje."

"Det har slet ingen Nød med det, M. Maag, er vi først sat i Spænd sammen, lærer vi nok at trække i en Sammel."

"Nu har du jo hørt min Betragtning; Anna gaar ene derude i Urtegaarden, ser jeg," sagde Mads' Maag med et Blik ud gennem Vinduet, "vil du høre hendes Mening med det samme, saa er hun jo der at træffe."

Peder Krog var ikke sen om at hilse paa Anna derude midt iblandt hendes Blommer. Anna hilste igen, og der blev Tavshed.

„Jomfru Anna, jeg har i dette Øjeblik haft en meget alvorlig Samtale med din Fader!“

„Nu, har du det; ja det havde du jo ogsaa forleden Dag.“

„Er du slet ikke nysgerrig, Anna, efter at vide, hvad din Fader og jeg har talt om?“

„Selv om jeg var det, forstaar jeg mig naturligvis slet ikke paa de Sager, I taler om, for det er vel sagtens om Statsfager og de Dele om Krig og Ufred mellem Kongen og Brødrene, det kan jeg ikke hitte Rede paa; men jeg ved nok, hvem jeg holder med!“

„Nej du tager storlig Fejl; thi hvad din Fader og jeg talte om, er, hvad du forstaar dig paa som ingen anden.“

„Den Tale forstaar jeg slet ikke, Peder Krog.“ „Saa faar jeg tale mere tydeligt, Jomfru Anna! Jeg skal da kort og godt sige dig uden Umsvøb, at min Begæring til ham var, som den er til dig, kæreste Jomfru, at du vil blive min Hustru; sig nu ikke Nej.“

„Blive din Hustru, Peder Krog! det vilde da nok blive et snurrigt Par af os to; nej det kan jeg slet ikke tænke mig, vi passer aldeles ikke sammen, og jeg tænker slet ikke paa at gifte mig; de Tanker kan du godt slaa af Hovedet, for det kan der aldrig blive Tale om.“

„Hvorfor dog ikke det; min Stilling er saaledes, at jeg har godt Maad til det; og hvad min Person angaar, er der noget at rette der, saa er det vel af den Art, at det kan ændres.“

„Det skal jeg ikke sige noget til; men hvis jeg — hvad jeg slet ikke gør — skulde tænke paa at gifte mig, saa mener jeg, at jeg skulde holde af dig, som af ingen anden, og det gør jeg jo slet ikke; saa derfor kan der jo ikke blive noget af det.“

„Er det saa dit sidste Ord i denne Sag, Jomfru Anna?“

„Ja, det er det!“

„Saa maa du have Farvel!“

„Farvel Peder Krog!“

Dermed var han færdig paa Blaabjæft, og efter at have vekslet et Par Ord med Mads Raag red han bort.

Da han nu red hen ad Vejen, gjorde han sig selv det Spørgsmaal: „Hvad nu? Skal du nu ikke hellere ride lige til Ribe og melde dig til Hertugens Tjeneste, for Anna Raag er der jo intet at stille op med? Nej, jeg ved, hvad jeg vil; jeg er ude at fri, og et godt Parti skal det jo være, dog helst ogsaa en tiltalende Pige; hvad om du straks red ned til Karen Nicolaj paa Lundgaard, det er vel nok saa godt et Parti, da hun jo er eneste Datter; men hun er jo langt fra saa tiltalende som Anna Raag, og hendes Fader er jo vel nok Storbonde; men Bonde er han jo dog.“ Nogle saa Minutter efter sad P. Krog bænket i Nicolajs Stortue i fortrolig Samtale med denne om Datteren. Nicolaj

var en meget sindig Mand, der ikke var næm at komme til Bunds i, alle Peder Krogs baade indirekte og direkte Spørgsmaal om at give ham sin Datter forstod han at omgaa paa en saadan Maade, at Peder Krog vidste hverken ud eller ind. Efter at Samtalen paa den Maade var gaaet i længere Tid, udbryder Peder Krog: „Til-lader du, at jeg hilser paa Karen?“

„Ja vel gør jeg det!“

Karen kom straks efter ind, da hendes Fader kaldte ad hende; hun var en Pige noget oppå i Tyverne, lidt under Middelsstørrelse, rund og buttet, saadan en lille Blomme med brune Øjne og mørkt Haar, der hang i en lang fyldig Fletning ned over Nakken og naaede hende til Bæltestedet, rødmutset med fyldige Kinder; hun bevægede sig ret rask og saa ud til trods hendes flegmatiske Type at være ret energisk; hun styrede Huset for sin Fader, der var Enkemand, med stor Dygtighed; alt i Huset bar Vidne om stor Ordenssans og Affiratesje.

Nicolaj blev inde i Stuen, saa det faldt Peder Krog lidt tungt henvendt til Datteren for anden Gang at komme frem med det Erinde, han alt havde rogtet over for Faderen. Der var imidlertid ikke andet for, han maatte ud med Sproget i en ny forbedret Udgave til Karen.

Hun var paa det Omraade hendes Faders Datter og forstod at klare alle de vanskelige Spørgsmaal, der tit blev nærgaaende nok, paa en saadan Maade, at Peder Krog var lige saa klog, da han red bort, som da han kom.

„Nu er Terningerne faste“, sagde han til sig selv, da han red op ad Sundgyden, „i Morgen gaar Turen til Nibe; hvad der er hændt dig i Dag, peger absolut ad den Vej; hvad du ikke kan finde her hjemme, maa du se at vinde derude“.

Peder Krog vendte sig nu aabent til Hertugen, der endnu en Tid sad inde med Nibe; han blev vel modtaget af denne, og i et Par Træninger med Kongens Folk, der gjorde Forsøg paa at tage Nibe tilbage, hvilket mislykkedes for dem, ndmærkede han sig i den Grad, at han blev slaaet til Ridder; samme Dag fik Kane ogsaa Ridderflaget af Hertug Abel. — Det var en meget lovende Begyndelse for de to unge Mænd, hvoraf Kane hovedsagelig higeede efter Ære og Eventyr, Peder Krog derimod særlig efter Guds og Ære. Krigen mellem Kongen og Hertugen raste i al sin Vildhed, hvad de brændende Byer var et talende Vidnesbyrd om. Det var imidlertid

ikke blot Byerne, det gif ud over, mangen en Stormands Borg og mange Landsbyer gif med i Løbet. Kong Erik havde imidlertid faaet sig godt rustet og gif med Hæren mod Nibe, som paa den Tid var den mest betydelige By baade i Nørre- og Sønderjylland. Ved udsendte Spejdere, hvortil særlig Kane og Peder Krog som de bedste Stedfendere blev brugte, erfarede man i Nibe, at den Hær, som Kong Erik førte, var Hertugens overlegen, hvorfor det blev besluttet af de Hertugelige at trække sig tilbage fra Nibe for at undgaa Slag. Kane og Peder Krog var nemlig kommen under Bejr med, at der stod en større Afdeling af Kongens Folk omkring den gamle Kongsgaard Skodborghus, som det var Meningen skulde gaa over Kongegaaden for over Københoved, Langetved, Rødning, Gram at gaa mod Nibe og falde ind Syd fra, mens Kongen over Grestedbro skulde tage Nibe fra den nordre Side, saaledes at hele den hertugelige Hær kunde tages til Fange paa en Gang. Det vilde sikkert være lykkedes, hvis ikke Kane og Peder Krog, saa vel kendte med Forholdene som de var, havde gjort Hertugen opmærksom paa den store Fare, han svævede i. Nu slap baade Hertugen og hele hans Hær vel bort, men maatte trække sig tilbage ned efter Slesvig til midt gennem Landet.

Det blev imidlertid ingen Hemmelighed for Kongen og hans Raad, at det var Kane og Peder Krog, hvem Hertugen kunde takke for, at han slap for saa godt Køb. At en sliig Bedrift skulde have sin Løn, var indlysende efter Datidens Tjansattelse; den lod heller ikke vente paa sig; thi da de Kongelige var gaaet over Kongegaaden, stod kort efter baade Krogstrup og Skravehus i Luer.

Hertug Abel var bleven saa forkræftet, navnlig efter at han var sluppet godt bort fra Nibe, ved at tænke paa, hvilken Fare han havde været i, at da han naaede ned til Klipleve, sendte han Fredsmæglere op imod sin kongelige Broder for at bede om Fred med Løfte om, at han paa Urnehoved højtidelig vilde aflægge sin skyldige Hyltingsed.

Kong Erik, der i Grunden var godsjindet, forligedes snart efter med sin Broder, da denne havde aflagt Hyltingseden, og Freden vendte atter tilbage.

Hertugens Hær blev opløst; men det var et tarveligt Bytte, der blev tildelt Kane og Peder Krog; de maatte nøjes med det Ridderflag, de havde erhvervet, og med Hertugens Taknemmelighed samt Løfte om, at han nok skulde have dem i venlig Erindring.

Klanc tog sig ikke Forholdenes Bedrøvelighed synderlig nær. Anderledes med Peder Krog; baade ærgrede Tabet af hans Ejendom ham i høj Grad; men det var ikke nok med Skaden, Stammen fulgte med i Tilgift. Han var længe tvivlrædig om, hvad han skulde, enten rejse hjem for at samle sammen paa Stumperne af sine Ejendomme og se, hvad der kunde gøres ved dem, eller gaa i fremmed Krigstjeneste. Han forhandlede med Klanc om, hvad de skulde. „Jeg drager hjem,“ sagde Klanc, „og jeg ved lige paa en Prøf, hvad jeg vil gøre.“

„Hvad vil du da gøre?“ spurgte Peder Krog. „Jeg vil fri til Karen Nicolaj“; vi slaar vore Ejendomme sammen — de grænser jo lige til hinanden — hun har Hus og Hjem, og jeg har Jord og Skov i Mængde, og det kan blive en Ejendom, der kan tage det op med selve Gram.“

„Men hvis hun siger Nej!“

„Saa er jeg omtrent lige glad. Saa kører vi til Skovs efter Tommer, der er nok at tage til, og bygger os et Hus; saa ser jeg Tiden an, der bliver nok snart Brug for os igen i Marken.“

„Ja, du ligner dig selv under alle Solemærker,“ var Peder Krogs Svar paa den Medgørelse.

„Hvorfor se saa mørkt, Peder Krog! Vi har hverken Hustru eller Børn at sørge for, og der er saamænd Wildt nok i Skoven, mere end til baade dig og mig, saa vi behøver ikke at julte.“

Saa drog de hjem efter. Klanc vandt imidlertid ikke Karen Nicolaj; men baade han og Peder Krog stillede med deres Sager, som de kunde bedst, godt og vel et Mars Tid.

Saa indtraf den forjærdelige Begivenhed, at Kong Erik blev myrdet Laurentis Dag 1250, og Abæl blev Allehelgens Dag derefter kaaret til Konge og kronet i Moskilde, efter at han først havde gjort sin Ed paa, at han var uskyldig i sin Broders Død. — Den langvarige Broderkrig med Skanden og Brænden havde bragt hele Landets Pengevæsen i den daarligste Forfatning, saa Kong Abæl nødtes til paa Danehoffet i Nyborg 1251 at udskrive en stor ny Skat. Ny Skatter har Folk aldrig været glade for, og det var de heller ikke denne Gang, de knurrede jævnt væk over den; men her hjemme blev den dog som Regel betalt; derimod nægte de Strandfrierne helt at betale. I den Anledning udskrev Kong Abæl Leding, hovedsagelig i Sønderjylland. Han havde allerede, da han var nitten Aar, giftet sig med en Datter af sin Faders Fjende,

Grev Adolf af Holsten, ved Navn Mathilde; mens hendes Brødre, de unge Grever, laa og studerede ved Højskolen i Paris, havde Abel styret det holsteniske Grevskab for dem, og stod han paa en særdeles god Fod med dem. De havde, mens de laa i Paris, truffet sammen med en anden tykt Greve von Habekyhne, som de var blevet svært gode Venner med, og havde paa det allerindstændigste anbefalet ham til Svogerens Bevaaenhed, hvoraf Følgen var, at han havde taget ham i sin Tjeneste.

Da Kong Abel nu udbød Leding, havde han sendt denne v. Habekyhne med Ledingsbreve rundt til alle Sønderjyllands Stormænd, saaledes ogsaa til baade Nam, Skravhus, og til P. Krog, Krogstrup; til de to sidste var der en særlig forbindlig Skrivelse med Tak for sidste v. Habekyhne var kommen til Skravhus ved Aftenstid, og da Kane ikke havde ordentligt Herberg, lod han gaa Bud ned til Nicolaj paa Lundgaard, om de for et Par Dage vilde herberge v. Habekyhne, hvad gammel dansk Gæstfrihed ikke kunde sige Nej til. Greven blev plejet med det bedste, Huset formaaede, og Jomfru Karen var dygtig til at lave baade Mad og Mjød, og Greven fandt sig saa godt tilpas, og han syntes straks saa godt om Karen og om det hele paa Lundgaard, at han, fattig som han var, tænkte sig Muligheden af at gifte sig med Karen; for vel var Lundgaard intet Grevskab, hvad Guds udadtil angik, men selve Gaarden var jo et betydeligt Herresæde, og for en fattig Greve var det ikke at kimse af. Her var imidlertid ingen Tid til Selstabsleg; da Kane og P. Krog havde gjort sig færdige til Udrykning, drog de i Fællesskab alle tre ad Slesvig til, hvor Hæren skulde fylkes. Det var i en bidende Kulde med stærk Frost, at Hæren brød op efter at være samlet. Det var en heldig Tid til et saadant Tog; alt var tilfrosset i Mariken, saa den fremrykkende Hær kunde færdes overalt og ikke blot ad de smalle Diger, hvor en lille Hær var i Stand til at møde selv den største. Friiserne førte deres Helgen St. Christians Billede med sig og lovede denne deres Helgen at forgylde ham, naar han vilde hjælpe dem til Sejr. Om det var denne glimrende Udset for St. Christian, der hjalp Friiserne, eller det var et osende Regnvejr, der hjalp dem til Sejr over Kongen og hele hans Hær, kan vi lade Friiserne tro om, hvad de vil; men Sejren blev deres, og deres Løfte til St. Christian holdt de. Kong Abel reddede sig; men mange af hans Folk blev paa Balen. Det var i Vinteren 1251. Da

Karen var gaaet tilbage over Dannevirke ad Slesvig til, blev den opløst, og enhver drog til sit. Grev v. Habelshyne, der havde kongeligt Brev at røgte sammen med sine egne i Kanes og P. Krogs Hjemegn, drog med dem og søgte sit gamle Herberg paa Lundgaard. Her var det sket, at Nicolaj var død, og Karen sad ene paa Gaarden, saa Greven var ikke særlig velkommen; men som Hr. Kanes Gæst, der ikke var i Stand til at huse ham, tog hun imod ham. De tre ugifte Herrer, Greven, Kane og Krog førte et ret lystigt Liv i Fællesskab; enten var de med hinanden paa Jagt, eller de red ud paa Gæsteri hos Omegnens Stormænd. Karen Nicolaj blev mere og mere baade ked og ængstelig for den grevelige Gæst, hvis Galanteri og paatrængende Væsen, alt som Tiden gik, tog længere og længere Afstand fra det Ridderlige.

Karen, der var fortrolig Veninde med Mette og Anna Kaag, betroede sig til dem og klagede sin Nød til dem over den grevelige Gæst, som de snart var klar over vilde om ikke længe optræde som Frier.

Efter at de havde talt med Mads Kaag om Stillingen, blev de enige om, at Anna skulde flytte ned til Lundgaard saa længe, til Greven drog bort. Denne Fremstilling fik ikke den tilsigtede Virkning, men Følgen blev, at Lundgaard meget oftere blev gæstet af baade Greverne Kane og Krog, end det før havde været Tilfældet, thi vel havde Anna afflaaet baade Kanes og Krogs Frieri, men desuagtet var de lige stærkt indtagne i hende, og her var anderledes god Lejlighed til at komme i hendes Nærhed end i hendes Hjem. Der gik ikke lang Tid, før Greven en Dag, da Anna var gaaet hjem, benyttede Lejligheden til et Frieri, som dog ingen Ting førte til uden et stilfærdigt Afslag, som Greven ikke vilde forstaa.

Der gik atter en Tid; saa en Dag, de var alle samlet, gentog Greven sit Frieri til Karen i alles Nærværelse. Hun blev saa betuttet, at vel fik hun givet et dampet afvisende Svar; men ikke et Svar, som hans uforstammede Paatrængenhed havde fortjent. Efter den Tid optraadte han, som om det var en Selvfølge, at Karen skulde blive hans Brud, og han lod sig slet ikke forbløffe af, at Anna en Dag i Karens Nærværelse læste ham ordentlig Tekslen. Han talte nu helt ligefrem til Karen om, at det var paa Tide, at tænke paa at holde Bryllup. Hun blev end mere forfærdet og fik nu grundigt jagt Besked, at det blev der aldrig Tale om og bad ham at rejse bort. „Ja“, sagde han, „jeg skal nok rejse en

af Dagene; men naar jeg saa atter vender tilbage, saa holder vi Bryllup, jeg har jo baade Kane og Krog til Bidne paa, at jeg har friet til dig, og at du ikke har jagt Nej." Efter denne Samtale drog han bort; men først fik han Kane og Krog til at underskrive en Erklæring, at de havde været Bidne til, at han havde anholdt om Karen Nicolajs Haand og efter deres Sigende faaet hendes Samtykke. Nu var det en gammel Bedtægt, der gjaldt som Lov, at naar Faderen var død, og der ingen var, som en Brud kunde sige Farfar, Morfar, Farbror eller Morbror til, saa kunde Kongen selv gaa i Faders Sted eller udnævne en anden Mand dertil. Karen talte med Mads Raag om, hvor sørgeligt hun sad i det med denne Greve, og hvad hun skulde gøre. Mads Raag kendte hin gamle Bestemmelse, indsaa nok den Fare, der truede Karen, og skønnede nok, at her var gode Raad dyre. Det eneste, der var at gøre for hende, var, hvis Greven hos Kongen opnaaede Tilladelse til at ægte hende, da at gribe Sølvet, gaa i Kloster og testamentere alt sit Gods til Kirken, saa vilde Krumstaven nok være i Stand til at værge hende.

Karen sørgede og græd i Dage og Nætter, og de røde Kinder blev blege og hvide som den falkede Bæg. Vel var hun en alvorlig Pige med stor Erbødighed for Kirken og med Skærlighed til dens Raademidler; men at skulle give sig hen til et forfagende Klosterliv alle sit Livs Dage, forlade det kære Fædrehjem, hvor hendes Slægt havde boet i lange Tider, og aldrig tænke paa at bygge videre paa det med en Mand, som hun kunde holde af som af ingen anden — nej, det var mere, end hun kunde overkomme at tænke Enden paa. Hun talte med de kære Veninder Mette og Anna om, hvad hun dog skulde gribe til. Mette mente, at der vel intet andet Raad var end det, hendes Fader gav. Anna derimod mente, at det dog var saadan, at naar Nøden var størst, var Hjælpen næst, og vilde hun foreslaa, at de alle tre gik ned til Mari Zirrens, en for sin Fromhed anset gammel Kone nede i Københoved By. Det gjorde de saa og fortalte Mari Zirrens hele Redeligheden. Efter at hun havde siddet en søje Stund og grundet, siger hun til dem: „Ræddes ikke, kære Jomfruer; men giv den Sag med Bøn og Paakaldelse i Guds hellige Moders Vold, kære Karen! Hun, den hellige og rene Jomfru, vil nok bære den frem for Guds hellige Trone, og da vil han sende sin Hjælp, naar hans Tid er.“ „Men“, tager Anna Ordet, „er der ingen Ting, vi kan hjælpe med?“

„Jo, hør nu!“ var Mari Jirrens Svar; „der skal Bøn og Faste til. J skal faste i tre Dage alle tre, og saa køber du, Karen, syv Bokslys, der tre Nætter i Nød skal være tændte i de tre første Timer efter Midnat i Marie Kirke i Folding, og i de samme Timer skal J, mens Lysene brænder paa Alteret, knælende bede Guds Moder bringe denne Sag ind for Guds Trone. Har J

faa et Løfte at give med eders Bønner, faa des bedre. Hører videre: Eders Vandring skal være en tavs Pilegrimsfærd, og eders Ungdoms Uskyldighed skal være omsluttet af et hvidt Klædebon, og alt, hvad I møder paa eders Vej, skal med skyldig Erbødighed vige fra eder. I møder hver Aften her hos mig, før I begiver eder paa Vej, før at jeg kan give eder min Betsignelse med paa Farten!"

Grev v. Habekyhne opnaaede alt, hvad han ønskede hos Kong Abel, og vendte tilbage med Kongebrev, som han ikke var sen om at forevise Karen, der blev som lynslagen, da hun under kongelig Haand og Segl saa sig givet bort til Greven, der fra nu af optraadte som Herre til Lundgaard.

Mads Kaag, der var vel kendt og vel set af hele Klerikiet i Ribe, havde godt nok tænkt sig, at Grevens Trinde hos Kongen vilde lykkes, og havde derfor ikke været ledig; han havde henvendt sig til den Ribe Biskop og sat ham ind i hele Grevens Færd for derved at opnaa, at denne skulde forbyde de Ribe Klerke at vie ham til Karen Nicolaj.

Det var ogsaa lykkedes for Mads Kaag. Thi da Greven henvendte sig til Biskoppen med Begæring om at sende en Kirkens Tjener ud til Skrave Kirke en bestemt Dag i dette Djiemed, fik han den Betsed, at det ikke kunde ske paa anden Maade, end at han enten mødte personlig med Karen Nicolaj, eller der forelaa en skriftlig Erklæring fra hende med to kendte Mænds Underskrift, at hun ønskede det. Greven, der havde med stolt Bevidsthed følt sig det attraaede Maal saa nær, blev rasende, og lod sine Ukvemsord falde over for Biskoppen; denne tiltalte ham med Prælatmyndighed og lod ham ellers vide, at hvis han ikke øjeblikkelig, og det i to Klerkers Nærværelse tilbagekaldte, hvad usømmeligt han havde sagt imod ham, saa skulde Bændstraalen være ham vis, og ingen Gejstlig faa Lov til hverken at vie ham eller paa anden Maade betjene ham med Kirkens Raademidler. Greven stod som ramt af et Lyn, bleg, bævende og skælvende over for den mægtige Prælat. Han havde ondt ved at fremstamme med rystende, dirrende Stemme: „Jeg tilbagekalder alt, hvad der kan have stødt den højærværdige Biskop“; dermed var han ude af Bispegaarden, og i tusende Galop for han ud af Byen, skuffet, ydmyget og yderst opbragt over ikke alt at have naaet sine Dnskers Maal; men han svor en dyr Ed ved alle onde Magter, at Karen skulde blive hans, og han Lund-

gaard's Herre inden mange Solemærker. Han vidste knapt, at han var naaet saa langt, da Hesten af sig selv standjede ved Kalvslund Kro, og han maatte ind at have Torsten sluffet med et Krus Øl. Her i Kroen sad to Graabrødre munk og gumlede paa nogle tørre Brødsforper. Aldrig saa snart faar Greven Øje paa dem, før Harmen imod Biskoppen bryder ud i de mest voldsomme Udtryk og Skældsord, der inden Aften er denne meddelt.

Greven er yderst ærgerlig, raadvild og urimelig, da han kommer hjem, hvilket alt sammen gaar ud over Tjenerskabet. Karen og Anna har nemlig fundet det raadeligst at flytte op til Blaabjæft og saa lade Greven tumle sig med sine Venner, som deres Hu stod til. I denne sin Raadvildhed henvendte han sig til Rane og Krog, og var det især Rane, der havde Grevens fulde Fortrolighed; og da han var hurtig i Vendingen, var han ogsaa straks klar over, hvad der skulde gøres.

Rane kendte den ny Biskop i Borglum, Oluf Glob, der lige var bleven udnævnt, og vidste, at han stod paa en daarlig Fod med Biskoppen i Ribe. Han var en myndig, havesyg og henynsløs Herre, der for mulige Tilfældes Skyld godt vilde forstaa, at det kunde have sin Betydning for ham at have forbundne Venner nede i Ribe Bispedomme. Der blev hurtigt gjort færdigt til Rejsen derop: Greven, Rane og to Svende drog af Sted nord paa; ingen anden end Rane vidste Røde paa, hvad Rejsen gjaldt.

De tre hvide Jomfruer var alt færdige med deres stille natlige Pilegrimsfærd, og Karen havde følt sig baade styrket og lettet om Hjertet ved denne Bodsøvelse, da det blev fortalt, at baade Greven og Rane samt to Svende alt for flere Dage siden var redden bort, ingen vidste hvorhen. Hun kunde ikke lade være stadig at tale med sine Veninder, Mette og Anna samt deres Fader, om dog ikke Faren skulde være ovre. Mette følte stadig bange Anelser, hvorimod Anna talte fortroingsfuldt om Fremtiden. Mads Raag huede ikke Grevens og Ranes Forsvinden; han kendte noget til den Borglum Biskop og havde sine Tanker ved Grevens Færd nord paa, om det ikke gjaldt denne myndige, henynsløse Prælats Bistand, og ganske rigtig, det slog til for Metta med hendes Anelser, og hendes Fader havde ikke regnet fejl.

Thi en skøn Dag kom Greven og Rane tilbage med en Klerk fra Borglum, der havde Biskop Oluf Glob's Fuldmagt til at foretage Vielsen af Grev v. Habekyhne og Jomfru Karen Nicolaj.

Dagen efter deres Hjemkomst ved Greven, Kane, Klerken og to af Grevens tyfke Svende til Blaablæsning for at forkynde Karen, at hun Dagen efter maatte gøre sig rede til Brudsfærd.

Over for Mads Raag fremlagde Greven Kongebrevet og den biskoppelige Tilladelse for at godtgøre, at han var i sin fulde, gode Ret. Samtidig lod han Mads Raag vide, at han som den oplyste forstandige Mand vel vilde tage sig i Vare for at understøtte Karens Modstand, da han jo derved vilde være at betragte som Oprører baade imod Kongen og Kirken. „Jeg,“ tog Mads Raag Ordet, „behøver ikke at belæres af nogen Fremmed om, hvad her er Lands Lov og Ret; men et vil jeg sige Greven: det er Boldsfærd at tvinge en uskyldig Kvinde mod hendes Vilje til Brudsfamlen, og det kommer der ikke noget godt ud af, og dernæst kan ingen lovlig kirkelig Handling finde Sted, uden at Ribe Biskops Tilladelse dertil er indhentet.“ „For den Sags Skyld ingen Alarm“, tog Klerken til Orde, vor „højærværdige Biskop Mads Glob skal nok svare til sin Haands Underkrift.“

„Nu er den Snak lang nok“, faldt Greven ind. „Hvis Karen ikke foretrækker frivillig at gaa til Brudsfærd fra sit Hjem, er vi her i Morgen Middag for at hente hende!“ Dermed red de bort. Karen var saa forrigfuld, at hun ikke kunde andet end græde; ogsaa Mette græd, klagede og vred sine Hænder, Anna derimod gif stille, tavs omkring, saa paa Karen med det sømme Blik og kærtegnede hende, som hun kunde bedst. Mads Raag lod sin Hest sadle og red til Hørsager for at gæste Linde og tale med ham om den Ulykke, der vilde ramme Karen Nicolaj. Linde, der var i Slægt med Biskoppen i Ribe, vidste god Besked om hele Grevens Færd; men hvad Mads Raag og han ellers talte om, fik ingen Rede paa. Mads Raag kom hjem til Aften; men da var hele Huset som uddød: Pigerne var borte, ingen vidste hvor.

De var gaaede ned til Marri Jørens, og her fra gif de atter i deres vante Dragt til Falding Kirke, hvor de i brændende Bønner til Jomfru Marie lovede, at de vilde alle Dage bevare deres Jomfrudom, og alt deres Guds skulde efter deres Død tilfalde Kirken, naar hun ved hendes Bønner vilde fri Karen for den tyfke Greve. De kom hjem, endnu før det lystede af Dag, og gav sig Gud i BOLD for Tiden og for Dagen, som kom. Greven havde bedt de af Omegnens Stormænd, han havde gjort Bekendtskab med, til Bryllupsfest; men der gav ingen andre Møde end Kane og Krog.

Linde havde Bryllupsdagens Morgen tilfagt sine Svende, at de skulde være færdige og fuldtroistede til Bryllupsfærd, saa de kunde være paa Lundgaard lidt før Middag og skulde da have deres Baaben godt sletne. Blandt Lindes Svende var der især en, som man ikke kunde lade være at lægge Mærke til, da de red bort op efter Kirken; han gik under Navnet „svot Pejer“; han havde kulsort, krollet Haar, førte Tjenbryn og et Par mørkebrune, smaa, rullende Djne, der sad indrammede som et Par Stjerner i det fuldstæggede Ansyn. Hr. Linde havde, mens han var en Dreng paa ti Aar, faaet ham hjærget ud af en Tatertrups Kloer, der baade havde sultet og mishandlet ham i høj Grad; men hvor han ellers stammede fra, vidste ingen. Han var sin Herres trofaste Tjener, og Gud Naade den, der i hans Nærværelse talte ondt om Linde! Som Linde og hans Svende svingede ind i Lundgyden nord fra, kom Brudekoren ud fra Lundgaard mod Syd, saa de mødtes midt i Gyden.

Da de var hinanden paa ti Favnes Afstand nær, holdt de Hestene an og hilste hinanden. Greven, der var forrest iblandt sine, tog, idet han hilste, til Orde og bød Linde Velkommen.

„Det er maaske lidt for tidligt, at De, Hr. Greve, byder mig Velkommen, thi jeg har et Erinde at røgte og et Budskab at bringe Dem, som just ikke er af de behagelige; men først vil jeg spørge Dem: er det Deres Mening, at de i Dag vil lade Dem vie til Jomfru Karen Nicolaj i Skrave Kirke?“ „Ja vel er det saa, Hr. Linde, og det trods alle Hindringer!“ var Grevens Svar.

„De maa undskyldte, Hr. Greve. Som Kirkens Værges tillader jeg ikke, at det sker ved en fremmed Mærk uden Tilladelse af vor Biskop, og dernæst har jeg at kræve Dem til Regnskab for den Fornærmelse, De har tilføjet min Frænde, Biskoppen i Ribe, forleden i Kalvslund Kro!“ „Na haa! Hr. Linde, De optræder som Højærværdighedens Stokmester; gør Dem ingen Ulejlighed; lad nu den Snak være lang nok, og giv Plads for mig og mine, ellers skal vi selv skaffe os den! Thi det er ikke paa den Maade, jeg har indbudt til Bryllupsgilde.“ „Far med Lempe, Hr. Greve, og overil Dem ikke; Skrave Kirkedør aabnes ikke for Dem i Dag“, var Lindes Svar.

Jeg vil blot sige Dem, Hr. Linde, at jeg har Kongens Haand og Biskop Oluf Globes Segl for, at jeg er i min gode Ret og taaler ikke her paa mine Enemærker en selvbestaltet Formynders

Næsvished. Derfor til Side, eller jeg skal lade en sliq Usling smage mit gode Sværd!"

"Soj han Usling!" udbrod svot Pejz: „da ska a sie, om a et ka luk hans beskidt Mund!" og i samme Min var svot Pejz med draget Sværd inde paa Greven, hvis Hest blev bange og foer ind paa Marken ved Siden af Bejen. Men svot Pejz var lige saa hurtig efter ham. „Holdt!" bod Linde; men hverken Greven eller svot Pejz agtede paa det.

Greven fik snart Hold paa Hesten og vendte sig med en Ridders Færdighed mod svot Pejz, der nu maatte bøde for sig, saa godt, som han havde lært, og var det godt at skonne, at Greven var svot Pejz langt overlegen i Vaabenbrug, saa han maatte nøjes med at parere Grevens drabelige Hug, uden at han kunde naa at faa Tid til at give tilbage som Kvittering for Modtagelsen; men parere kunde han som en Karl; Grevens svære Hug var ikke i Stand til at sænke svot Pejz's Sværd mange Tommer

ud af den Retning, hvori det blev holdt af hans Kæmpenæve. Som Greven nu havde rettet et drabeligt Hug, der havde sænket svot Pejers Sværd lidt mere end hidtil, saa dets Retning var kommet i lige Flugt med Grevens Bryjt, huggede han Sporerne dybt ind i Hestens Sider, saa den gav et Spring fremad, og i samme Nu fald svot Pejers Sværds spids bag ud gennem Greven, som straks trimlede død af Hesten. Siden den Dag har Marken, hvor det skete, hedt „æ Grovtoft“ (Grevenstoft). Grevens Hest foer vrinskende omkring med den tomme Sadel, og gamle Folk ved at fortælle om, at det ikke i de sildige Midnatstimer er hyggeligt at færdes i Lundguden; man kan nok udsætte sig for at mødes med Grevens hovedløse Hest.

Jungen skulde tro, at svot Pejre var sluppet helseindet fra denne Holmgang eller bagefter undgaaet Tiltale; men saa Dage efter, hvad her var sket, gik Budstikken: der udfikres Leding af Kong Abel. Hæren skulde fylkes og godt indoves til et nyt Togt mod Friserne, for at man kunde slippe bedre fra det end sidst; Grevens gode Venner Rane og Krog fik derfor andet at tænke paa end at rejse Sag mod svot Pejre; det kunde jo siden ske.

Da Hæren var godt indovet, brød den op med Kongen i Spidsen; de lejrede sig ved Oldensvort, Kongen inddrev Skatten og lod de genstridige Byer brænde for Jøde. De frisiske Bønder samlede sig Mand for Mand, forst dem fra alle syv Skibsherred, og med deres nu lueforyldte St. Christian i Spidsen gjorde de tapper Modstand; da Gejstfriserne horte det, greb de ogsaa til Vaaben og faldt Kongen og hans Hær i Ryggen. Som den kongelige Hær nu maatte kæmpe med Front til to Sider, styrkede en frisisk Hjulmand, Bessel Hummer, frem fra en Bro, hvorunder han havde skjult sig, og klovede Kongens Hoved bagfra, idet Kongen red over Broen. Af hans Hær flygtede alt, hvad flygte kunde; men mange blev paa Balen, deriblandt baade Rane og Krog. Skravhus og Krogstrup blev aldrig mere, hvad de havde været, men blev udstykkede i mindre Gjendomme.

De tre hvide Jomfruer blev deres Løfte tro, og saalænge de levede, gik de de samme Marsdage de tre Nætter paa Nåd i deres hvide Dragter til Følbing Kirke for ved de tændte Voksletter at forrette deres Andagt, og gamle Folk her i Byen har fortalt, at de fremdeles gaar deres Gang endnu den samme Vej.

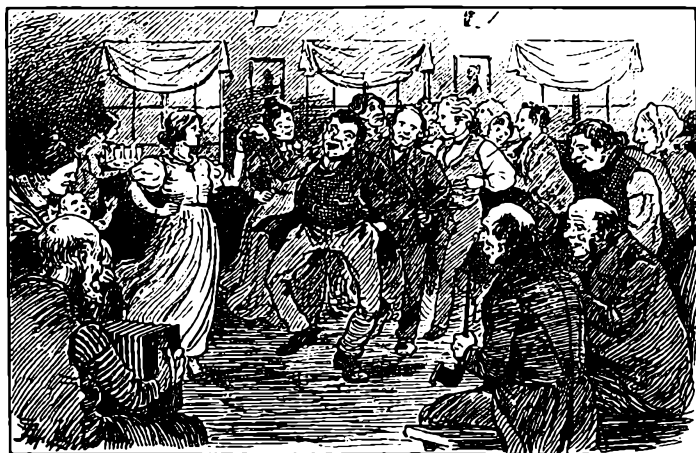
Blaabjæst er sunken i Grus; det eneste Vidnesbyrd om dens Tilværelse, der har været tilbage i vor Tid, er Brønden, paa hvis Bund Mads Naag i de svære Ufredstider gemte en stor Skat, som Mænd, der har levet i vor Tid, forgæves har gjort Forsøg paa at hæve. Af de store Ejendomme, som de tre hvide Jomfruer skænkede Kirken, har der kun indtil vor Tid været en lille Rest tilbage, „Kirkeeng“, der bevarede Fortidens Minder ved sin Skattefrihed til Stat og Kommune, indtil den ny Grundskat blev indført og gjorde Ende herpaa.

Strofanker.

— At blive et Aar ældre, det betyder ikke blot at komme Døden, men at komme Evigheden nærmere. Et Aar ældre skulde hedde en Grad bedre, et Skridt videre, et Trin højere, nærmere Modenhed, Fuldkommenhed.

— Vi maa lære at takke Gud for alle Livets Førelser, selv om det maa ske med taarefulde Øjne.

Hvondt di spil ò dandse.

Eu „Rejlandepolka“ af Nikolaj Andersen.

Med Tegning af Alfr. Larsen.

Hör I no itt', hvo Pede nie
„vitvittevit“ aa sin Fiol'?
Pede hold i ò ni kun vi'e:
„vitvittevit“, hvad e Kvint kan tol'.

Saa teje Povl sin Flöjt' ò flöj'de. -
Se, hvo di lu, hvo de ly'e net!

Hvo han e Fing'e saa löj'le löj'de,
puster ò piffe hvè Ton' saa let.

Kan I fönimm', hvor e Bass' den brumme?
Thomas hæ skruer e Bow' saa stram.
Se, hvo han ruppe rundt ò krumme
vondle sin Rump, ja fuj fò Skam!

O law di tre di spil ò sandse,
floy'der ò nie Fiol' ò Bas,
springer e Folk aa e Gul ò dandse;
jo, fò den jæ è dem old' tepas.

Føst komme tykk' Jon Tams ò skröw'e
stind ò saa styw som hvikken Knast.
„Ptöj“, hvo han spytter i sin Nöw'e
for aa kund·bæ' hold Do'de fast.

Saa komme hjulbene Ole Snerke
springend saa flot med sto'e Met-Stin'.
Hoe, hvo hans skjöw'trind Stöwl' di knirke!
Han kan vist rigde grumt fang Svin.

Jåkob han sætter, e venste Skold'e
op ar e Vær i Kant så skraat;
æ kan itt ve'er, om de itt' volde,
te han fönys hæ væt Soldaat'.

Så komme dæ'e som Numme fi'e
Jochumes Jens, han è så glaj.
Han hæ e Hænder i e Si'e;
såendt' gö di, men han, i e Staj.

Hvèn komme sin med lild' Male'ne?
De è sgu tynd' Pæ Skrerre jo.

Hvo han è smal og skrinkelbe'ne,
væ' som en Kålstok, kan I tro.

Så hæ vi dæ'e Jøn Jessens Røj'de.
Herre, min Guj, hvo han kan tramp'!
Se, hvo sin smö'elæs Stöwl' han löj'de
hot op e bag fö bæ'r å stamp'.

Se te Jøn Ras, hvo han sætter e Tæc
indad ò skyrer e Ryg så krum!
Ja, lild Mariå, de kan nok væ'e,
do fær ejowden en rask Svingom.

Volle han sætte så sæt e Førre
uerad, som hvikket et nygtern Kal.
Men, pas kun aa, te han itt' hör e,
ejsen væ han sgu sprøjdegel.

Så komme Tams egjen te skröw'end,
ò så vo Ole, dè kan fang Svin;
så komme Jåkob egjen te höw'end,
ò så vo Jens med samt sit Grin.

Så hæ vi dæ'r egjen Pæ Skrerre,
ò sin e Røj'de med Tramp ò Stamp;
se, hvo Jøn Rasses Førre sirre!
Volles fæ vist ò snart e Kramp'.

Sændt' gæ Musik ò Dands da vie':
se, hvo di sve'rer e hele Flok!
Rumtrillevit! Men sin omsi'e
hæ di da speeld ò dandse nok.

De er it fo' de, de er så rar

~~Der u'e i e Synnerkjær,~~
dær loj fø sæ sjel
en lille Hytt bag Busk ò Trær
ò Lyng ò rårren Fjæll;
de blejst ò rænd ind urren Mar,
men Pæ'e soj: Skidt med de hele;
de er it fo' de vi har'et så rar,
men vi har et no. saa re'le.

O Pæcs Kuen, Stor Stihn,
hun var en downen Kvind,
ò hun saa ur som nowe Svin
ò syslet inne Sind,
ò skirren var Pand ò Gry' ò Far,
men Stihn soj: Skidt med de hele;
de er it fo' de a har'et saa rar,
men a har et no. saa re'le.

O Pæcs ò Stihns Dætter Mett'
hun gik ò drow i e Moes,
ò ga slet inne Ting forret' —
it en Gang stop sin Hoes;

hun gik i det hele lowle bar,
 men Mett' soj: Skidt med de hele;
 de er it fo' de de er saa rar,
 men det er no saa re'le.

Saan løwet di saa manne Aar —
 'en hør' it, te di klaj' —
 saa gik et som 'et old Folk gaar:
 di dø' ò bløw begraj:
 No er di glemt, men it dæ S†ar,
 Folk sejr tit: Skidt me de hele;
 de er it fo' de, de er saa rar,
 men det er no saa re'le.

Snip.

Skatten i Hovslund.

Fortælling fra den sorte Dods Tid.

Efter Optegnelser af C. C. Gaugaard, genfortalt af N. N.

Med Tegninger af Poul Steffensen.

I.

Paa Strandelhjørn Mark, i Nærheden af den saakaldte røde Bro, der fører over Abkær Na paa det Sted, hvor de tre Sogne Bevtost, Vster-Løgum og Bedsted støder sammen, laa langt tilbage i Tiden en Borg, der hed Boldborg. Den er nu for længe siden jævnet med Jorden, og kun en Høj, omgivet af en Fordybning, hvor Borggraven har været, samt Navnet paa den i Nærheden

liggende Voldborg Hebe bærer Mindet om dens fordums Tilværelse frem til Nutiden.

Ikke langt fra Borgen laa i sin Tid en Herregaard, en saakaldt Hovgaard, til hvilken de omkringboende Gaardbejddere maatte yde Hoveri med Markarbejder, Vgter og deslige.

I den ulykkelige kongeløse Tid mellem Kristoffer den Andens Død og hans Son Baldemar Atterdags Tronbestigelse ejedes denne Gaard af en Mand ved Navn Knud, for hvem det imidlertid paa Grund af de daarlige Tider med hvert Aar gif mere og mere tilbage.

Han havde allerede talt med sin Hustru Ulrika om, at han desværre vistnok snart vilde se sig nødsaget til at sælge Gaarden, da der pludselig en Dag kom Bud til ham om, at hans Svigerfader, gamle Erik Sigvald i Genner, var afgaaet ved Døden og havde efterladt en ikke ubetydelig Formue, hvad der satte alle i Forbauselse, som havde kendt den i yderst tarvelige Forhold boende Gamle.

Straks efter Budskabets Ankomst red Knud til Genner, og da hans Hustru var den Afdødes eneste Barn, kunde han uden videre tage Arven i Besiddelse.

Det var en mørk og stormfuld Efteraarsaften, da han begav sig paa Hjemvejen med de af hans Svigerfader efterladte Penge i et Jærnskrin foran sig paa Hesten. Hans Tanker dvælede snart ved den Afdøde, der til Trods for sin Rigdom havde været karrig nok til ikke at hjælpe sine Nærmeste i deres ham fuldtud bekendte Nød, og snart ved Hjemmet, hvor der nu forhaabentlig vilde oprinde lysere Tider.

Paa denne Maade var han kommen i Nærheden af Hovslund, da der paa en Gang hørtes en hvinende Lyd, og et Øjeblik efter sank Knud af Hesten, ramt i Tindingen af en Volt fra en Stimands Armbryst.

Et Par Timer efter indgød den til Hovgaarden alene hjemvendende Hest Beboerne en martrende Anelse om, at der sikkert var sket en Ulykke, og den næste Morgen fandtes ganske rigtig den Overfaldnes Lig, hvorimod Skrinet med Pengene var borte.

Der var selvfølgelig stor Sorg paa Hovgaarden. Og til Sorgen kom desuden Nøden.

Ulrika var ikke i Stand til at blive siddende ved Gaarden, men saa sig tvungen til at overlade den til en anden og maatte

endda være glad ved, at den ny Ejer overfød hende og hendes Datter samt en Plejesøn et lille Hus i Nærheden, hvori hun skulde have frit Ophold indtil sin Død.

Datteren Anna og Plejesønnen Peder var omtrent jævnaldrende.

Anna var en rødmusset, godhjertet Pige, der til Trods for de trange Kaar voksede op til en smuk og livsglad Jomfru.

Peder var en høj, slank Yngling med lyseblondt Haar og et ædelt Hjerte. Han stammede fra Nibeegnen, hvor hans Forældre var døde i en tidlig Alder. Efter Forældrenes Død var han faa af Knud, der var en Slægting af hans Fader, bleven antagen som Barn i Huset, og da nu ogsaa hans Plejefader var død, og Gaarden maatte sælges, fulgte han sin Plejemoder og dennes Datter til den lille Hytte for ved sine Hænders Arbejde at bidrage sit til deres Underhold.

Saaledes gik Tiden, og Peder var baade Ulrikas og Annas eneste Trost og Glæde.

Men en Dag i Begyndelsen af Maret 1340 forsvandt Peder, der den Gang var omtrent en Snes Aar, helt pludselig fra Egnen.

Han var om Morgenen gaaet i et Trinde til Nørre-Hjarup og havde ment at kunne være hjemme igen inden Middag; men han vendte ikke tilbage, hverken den Dag eller de næste, og uagtet de omhyggeligste Efterforsknings fandt man ikke noget Spor af ham.

Baade hans Plejemoder og Anna var ude af sig selv af Sorg over den Forsvundne. Han havde jo været deres eneste Trost i Nøden, havde delt alt med dem og havde været deres Støtte i enhver Henseende. Og nu med et Slag var ogsaa han tabt for dem.

Navnlig Anna var helt utrosteelig. Hun græd baade Dag og Nat, og til sidst saa hendes Moder sig nødsaget til at yde hende den Trost, som hun selv saa haardt trængte til at faa af andre.

Gaabt om, at Peder endelig en Gang vilde vende tilbage igen, blev dog med hver Dag svagere. At han maatte være død, forekom dem som en til Visshed grænsende Sandsynlighed. Og dog — man havde jo ikke fundet det mindste Spor af hans Lig. Hvis han, hvad de fleste troede, var bleven overfalden og fortæret af Ulve, vilde man paa den korte Strækning dog formodentlig have fundet Nester af hans sønderrevne Klæder.

Anna var bleven som helt forvandlet; hendes før saa friske Kinder var indfaldne og blege, hendes tidligere saa livsglade Øjne stirrede bedrøvet ud i Rummet, og tavs som Graven gik hun omkring og røgtede sin Gerning. Dog græd hun til sidst ikke mere. Taarefildten var udtørret; men saa meget des mere nedtyngede den indesluttede Sorg hendes unge Hjerter.

Hun følte nu først, at hun i den Forsvundne havde ejet noget mere end en Ven og Plejebroder. Hun elskede ham; men først ved Adskillelsen var Kærligheden vaagnet til Bevidsthed — vaagnet for at se sig omgivet af Malm og Nat uden Haab om en lysere Fremtid.

II.

Det var i Maret 1348, altsaa otte Aar efter at Peder var forsvunden paa en saa uforklarlig Maade.

Maret i Forvejen var den frygtelige Pest, som man har kaldt den sorte Død eller Digerdøden, fra Kina gaaet gennem Asien til Sydeuropa, og nu var den ogsaa naaet op imod Nord til Danmark.

Det er noksom bekendt, hvilke forfærdelige Ødelæggelser denne skrækkelige Smitsot anrettede overalt, hvor den viste sig.

I Danmark omkom ikke mindre end en Trediedel af hele Landets Befolkning som Følge af Pesten, og paa mange Steder rasede denne saa voldsomt, at næppe En af Hundrede blev i Live.

Ogsaa i Nordflæsvig hærgebe den frygtelige Fjende paa det grusomste. Først angrebes Børnene, derpaa de Voksne og endelig de Gamle. Tit kom Angrebet saa pludselig, at Folk, der var gaaede ud i Marken til deres Arbejde, faldt om paa Stedet, og da man sjælden kunde skaffe dem bort i en Fart, blev deres Lig som oftest et Bytte for skrigende Ravnene og graadige Ulve.

Iblandt de Egne, der hjemsogetes mest, var navnlig Øster-Løgum Sogn, hvor der ifølge historiske Overleveringer af hele Befolkningen til sidst kun var tre levende Mennesker tilbage.

I dette Sogn, hen imod Genner Fjord, laa den Gang endnu en Kirke, der var viet til den hellige Jakobus. Den er senere forsvunden, og allerede 1474 eksisterede den ikke mere.

Bed denne St. Jakobi Kirke var der i hin Tid en yngre Diaconus ved Navn Otto, der maa antages at have stammet fra selve Egnen, da det vides, at han havde flere Slægtninge i Nærheden, nemlig en Morbroder i Hovslund og to Søskendebørn paa Strandelhjørn Mark.

Da den forte Død begyndte at rase, besluttede de to Sidstnævnte, to Brødre ved Navn Arved og Kristian, at gaa over til Fætterens ved Genner Fjord, hvor de troede sig mere sikre mod Pesten.

De blev ogsaa paa det venligste modtagne af Otto; men deres Haab om at komme til en Egn, der var mindre hjemstødt af Farjoten, skuffedes grundig. Døden holdt sit vældige Indtog her som overalt og mejede ned for Fode, saa de tre Slægtninge til sidst var de eneste i den nærmeste Omegn, der endnu var i Live.

Da jagde Otto en Morgenstund til Arved og Kristian:

„J har flere Gange forsøgt at overtale mig til at forlade dette Sted og gaa med eder over til Morbroders i Hovslund, hvor Pesten forunderlig nok hidindtil ikke er optraadt saa voldsomt. Dog, saa længe der endnu var en levende Sjæl her i Nærheden, holdt jeg det for min Pligt som Sjælsforger ikke at vige, og J har da ogsaa trolig staaet mig bi i den skrækkelige Tid, vi har haft. Men nu har jeg intet at udrette mere her; paa den sorgeligste Maade har Døden fritaget mig for min Pligt, og jeg er derfor villig til at følge med eder.

Med Glæde modtog de to Brødre dette Tilbud, og allerede samme Dags Eftermiddag var de tre Søskendebørn paa Vejen mod Vest ad Hovslund til.

Det var ikke nogen lang men alligevel en trist og sorgelig Vandring. Ikke et levende Menneske var til at opdage, og overalt paa Husenes Døre saas formalede Kors som Tegn paa, at Beboerne var uddøde.

Først i Nærheden af Hovslund mødte de en Mand, der med en Spade paa Skulderen var paa Vejen ud i Marken.

De hilste hverandre, og Otto spurgte den Kommende, hvorledes det stod til der i Byen i denne sorgelige Tid.

Manden aabnede Munden for at svare, men inden han kunde faa det første Ord over Læberne, begyndte han at nyse, medens hans Hud helt pludselig antog en mørkere Farve, og kort efter segnede han om og var død med det samme.

Opfyldte af Rædsel vendte Arved og Kristian Ansigtet bort fra det skrækkelige Syn og vilde flygte fra Stedet. Men Otto kaldte dem tilbage, idet han sagde:

„Ikke saaledes, mine kære Frænder. Os, som Pesten hidindtil har forsvaaret, paahviler den Pligt efter bedste Evne at sørge for, at de Døde ikke lemlægtes og fortæres af graadige Rovdyr. Lad os grave en Grav til den pludselig Bortkaldte og bede en Bøn for hans henfarnes Sjæl, for at Vor Herre kan være ham og os alle naadig.“

„Du har Ret,“ svarede Brødrene og vendte tilbage. „Strækken havde lammet vor Sjæl og ladet os glemme, hvad Kærligheden til Næsten byder. Men din Stemme har kaldt os til Bevidsthed igen. Lader os berede den Afdøde det sidste Leje.“

Da Arbejdet var fuldført og de tre havde bedt en inderlig Bøn ved Graven, fortsatte de Vandringen ind ad Hovslund By, der den Gang laa noget længere mod Vest end nu til Dags, formodentlig i umiddelbar Næthed af Dskevejen, omtrent hvor Rune-
stenen med Indskriften „Deirulfr“ har staaet.

Kort efter traadte de ind i Morbroderens Hus, hvor de baade af den Gamle og hans ligeledes aldrende venlige Hustru modtoges med aabne Arme.

„J er os hjertelig velkomne“, tog Morbroderen Ordet, efter at de første Gilsener var udvekslede og de unge Mænd havde bedt om foreløbig at maatte blive der i Huset. „Saa længe vi har en Vid Brod tilovers, skal J, mine Søsterjønner, ikke komme til at savne, og saa vil vi forene vore Bønner til Gud og den hellige Jomfru om, at vi ogsaa fremdeles maa blive bevarede for den frygtelige Sygdom.“

Dybt rørte trykkede de unge Mænd i Tavshed Morbroderens Hænder, baade til Tak for hans Vilkomsthilsen og som Tegn paa, at de var enige med ham.

Efter at de derpaa gensidig havde berettet, hvad de havde oplevet i den sidste skrækkelige Tid, blev der sat et tarveligt Maaltid frem, som fortæredes i alvorssfuld Tavshed.

Da de havde spist og læst en Takkebøn, faldt den gamle Morbroder i dybe Tanker, og en højtidelig Stilhed herskede i Værelset.

Men endelig løftede den Gamle atter Hovedet, saa med et hurtigt Blik paa sin Hustru og de tre unge Mænd og tog derpaa, henvendt til de Sidstnævnte, Ordet:

„Det er en forunderlig Tilfikkelse, at J netop skulde komme i Dag, og jeg kan ikke andet end tro, at det maa have en indgribende Betydning baade for os og eder. J Nften Klokker 8 for netop et Aar siden sad jeg her paa samme Stol og var falden i en let Sovn. Da drømte jeg, at jeg var hos min Frelser i Himmelen og bad ham om Naade, medens min kære Livsledsagerinde stod ved min Side. Den samme Drøm har jeg nu for ikke ret længe siden haft igen to Nætter efter hinanden. Bort Liv er i Guds Haand, men jeg kan ikke komme fra den Tanke, at ogsaa den saaledes tre

Gange gentagne Drom er sendt fra Gud som et Tegn paa, at mine Dage nu snart er talte."

Med disse Ord rejste den Gamle sig og traadte hen til et Hjørneskab, hvoraf han fremtog et bekrævet Pergamentsblad, som han derpaa gik tilbage til sin Plads med.

"Jeg har derfor", fortsatte han saa, "i Formiddags opgjort mit Regnskab med Verden for i den mig endnu forundte Tid des bedre at kunne henvende mine Tanker udelukkende paa de himmelske Ting. Her ser I mit Testamente, som jeg selv har skrevet. I ved, at jeg som Dreng blev sat i Skole i Logumkloster for at oplæres til Klerk, men at jeg senere, da min ældre Broder døde tidlig, opgav den lærde Vej for efter min Faders Ønske at overtage Gaarden herhjemme. Skønt min Haand siden da er bleven haard og tung af Arbejdet, har jeg alligevel ikke glemt den ædle Skrivekunst, og I skal nu høre, hvad det er, jeg har skrevet."

Den Gamle holdt nu Pergamentsbladet ud for sig og læste:

"Vor Herres Jesu Kristi Naade være med os alle. Skulde det være Guds Vilje at kalde mig og min elskelige Kustru til sig i denne sorgelige Tid, da efterlader jeg, efterdi vi selv ingen Børn har, al vor Ejendom, baade løst og fast, til mine tre kære Søster-sønner Otto ved St. Jakobi Kirke samt Arved og Kristian paa Strandeshjørn Mark, saaledes at dele, at Otto ud af Gaarden faar 6 Mark rent Solv, men Arved og Kristian har at drive Gaarden i Fællesskab, saa længe dem forundes at leve. Dette er min sidste Vilje, hvortil Gud og den hellige Jomfru give deres Velsignelse! Amen!"

Efter et Djebliks Tavshed rejste de tre unge Mænd sig og takkede Morbroderen. Det var ikke med mange Ord, at de udtrykte deres Taknemmelighed, men Taarerne i deres Øjne viste tilfulde, hvor dybt rørte de var over den af Morbroderen truene Bestemmelse.

"Og nu," tog den Gamle saa atter Ordet, "at I netop i Dag er komne her til for ogsaa at kunne modtage vor Velsignelse, er mig foruden Drømmen et yderligere Tegn paa, at min og min kære Kustrus Time nu snart er kommen. Det er desuden i Aften Klokkeren ti netop tyve Aar siden, at min uforglemmelige Moder blev kaldt til den sidste Hvile. Lad os nu gaa til Ro og bede den Almægtige om at være os naadig, at han maa bekræmme vor Konge og beskytte vort kære Danmark samt snart befri Land og Folk for den skrækkelige Farso. Hans Vilje ske i Tid og Ewighed. Amen!"

Da de tre unge Mænd den næste Morgen efter en styrkende Sovn rejste sig fra deres Leje, var alting roligt i Huset endnu. De listede sig derfor ud for ikke at vække de to Gamle. Men da de senere, efter at Solen allerede var stegen temmelig højt paa Himmelen, vendte tilbage og ikke fornam noget Livstegn endnu, begyndte de at blive ængstelige og aabnede derfor jagte Døren for at se ind i det Værelse, hvor Morbroderen og hans Hustru sov.

Og deres Ængstelse var ikke ubegrundet. I Sengen laa de to Gamle ved Siden af hinanden og holdende hinanden i Haanden. De smilte begge som i Drømme; men en paafaldende Blegthed havde bredt sig over deres Ansigter, og deres Hjerter havde ophørt at banke. Som de havde vandret sammen i Livet, var de ogsaa ved hinandens Side gaaede i Døden.

Saaledes var altsaa den gamle Morbroders Aelse gaaet i Opfyldelse.

III.

Altter var et Aar henrundet.

Endnu stadig rasede den sorte Død over hele Landet.

Tusinder af Mennesker var faldne som dens Ofre. I talrige faakaldte Pestkuler laa Ligene af de Omkomne dængede sammen og begravede i Snees-, ja paa enkelte Steder i Hundredvis, medens andre led den endnu modbydeligere Skæbne efter at have lidt Døden paa aaben Mark at blive sonderflængede og helt eller delvis fortærede af Ulve og Rovfulgle.

Det var en kold og taaget Efteraarsaften.

Byen Nørre-Hjarup laa øde og stille som en Kirkegaard.

Men pludselig dukkede en Stikkelse frem af Mørket.

Det var en høj Mand med en rank frigerist Holdning. Hans endnu ungdommelige Ansigt prydedes af et stort lysblondt Fuldstæg, og ved Siden bar han et vægtigt Slagsværd.

Han gik med hurtige Skridt; men paa en Gang standsede han foran et Hus, da han opdagede et svagt Lysstær, som trængte ud gennem Hornruderne i et af dets lave Vinduer.

Uden at betænke sig længe traadte han hen til Huset og saa ind af Vinduet.

Inde i den lille Stue sad der to Mænd ved et rundt Bord og talte med hinanden. En øjende Hornlygte, som stod paa Bordet, oplyste kun svagt de to i Rytterkapper hyllede Skikkelser.

Den ene af dem var en stor, svær Mand paa henved et halvt hundrede Aar med ridderlige Lader, men med et listigt Træk i det skæggede Ansigt. Den anden var baade yngre og mindre og indtog en ærbødig men alligevel værdig Holdning over for sin ældre Fælle.

Den unge Krieger uden for Vinduet studsede.

„Ridder Þorse, hvis jeg ikke tager fejl!“ mumlede han.

„Hvad vil han her i Egnen? Her smedes sikkerlig forræderiske Planer. Jeg er ingen Ven af at lure; men hvor det maaske gælder uskyldige Menneskers Liv, ja kan hande endogsaa Fædrelandets Vel, faar jeg sætte mig ud over den Slags Skruper. Jeg maa vide, hvad det er, der tales om der inde.“

Den høje unge Mand lagde nu Øret til Vinduet. I Forstningen hørte han kun enkelte Ord, men efterhaanden blev Stemmerne tydeligere, og han erfarede nu, hvad det i Hovedsagen drejede sig om.

I en Kælderhvalving i den vestlige Udkant af Byen Hovs-hund var der ifølge Ridderens Udsagn nedgravet en ikke ubetydelig Sum Penge, men da der i Kælderen for Øjeblikket opholdt sig tre Mænd, som var flygtede der ned for Pesten, var Skatten ikke at komme nær, for disse tre Mænd var ryddede af Bejen. Det gjaldt altsaa om at komme dem til Livs, og det var dette, som den ældre af Mændene vilde have den yngre til at være ham behjælpelig med.

„Og jeg forsikrer eder, I skal blive rigelig belønnet“, sluttede den stærlemmede Herre sin Opfordring.

„Det tvivler jeg ikke om“, svarede den anden. „Men jeg maa sige eder rent ud, at vel har jeg set megen Blodsudgydelse og har selv gennemboret mangen en syndig Krop med dette mit gode Sværd, men det har altid været i aaben og ærlig Kamp med ligevæbnede Fjender, og jeg agter det for Riddingsdaad at overfalde værgeløse Mennesker, der desuden er forkomne og forkuede af Pest og Glendighed.“

„Naa, naa, ikke saa ilter“, gemælede Ridderen med et siffigt Smil. Det ved jeg dog, J ønsker at kunne boscette eder her i eders Fødeegn, som J nu har været borte fra saa længe. Hvis J hjælper mig, skal jeg give eder saa meget, at J under de nuværende Forhold vil kunne købe hele eders Fødeby, om det skulde være. Jeg kan ikke nægte, at jeg ogsaa af en anden Grund helt gerne saa eder som velholden Herremand her i Eggen: J vilde nemlig i saa Tilfælde kunne støtte os og vore Venner Syd paa ved at give os Underretning om, hvorledes Kong Waldemar, som man jo kalder med Tilnavn Atterdag, holder de Forpligtelser, han har paataget sig ved Fredsslutningen med Grev Werts Sønner. Thi jeg maa dog vel antage, at J, der har kæmpet ved min Side under den store Grev Gerhard, endnu stadig holder sig til os?“

„Nej“, svarede den Jngre og rejste sig. „Ogsaa heri tager J højligent fejl. Vel har jeg kæmpet ved eders Side under den kullede Greve, men det skete kun, fordi J forstod at bilde mig ind, at han kom som Danmarks Befrier og vilde sørge for, at Lov og Ret kunde ske Fyldest i Landet. Men ikke anden Gang skal J forføre mig med eders Klæner og listige Tale. Naar jeg overhovedet har indladt mig paa dette Stævnemøde med eder, saa var det, fordi jeg haabede, at ogsaa J var kommen til en bedre Erkendelse af, hvad der baader Land og Rige; men nu ser jeg, at jeg har taget fejl, og mig angrer kun den kostbare Tid, jeg kunde have anvendt bedre end ved at høre paa eders baade roverske og landsforræderiske Anslag“.

Hu sprang ogsaa Ridderen op, og det lumste Smil om hans Læber afløstes af en tydelig Forbitrelse.

„Usling“, udbrod han og trak sit Sværd. „Det er altsaa paa denne Maade, du lønner min ridderlige Velvilje mod dig, trælsindede Lejesvend. Men for at du ikke skal gaa hen og forraade, hvad jeg har været højmodig nok til at betro dig i Alten, maa du finde dig i, at jeg hugger dig ned som en pestfængt Tyrefalv.“

J samme Hu havde ogsaa den anden trukket sit Sværd, og der begyndte i det snævre Rum en rasende Dvekamp; men da Bordet væltedes og som Følge deraf Lygten faldt til Jorden og slukkedes, kunde den unge Krieger uden for Binduet ikke forfølge Kampens Gang.

Jovrigt tog han sig heller ikke Tid dertil. I næste Øjeblik var han henne ved Husets Dør; det var ojsynlig hans Ngt at hjælpe den Overfaldne.

Men inden han kunde faa Døren op, hørte han et Skrig og en dump Lyd som af et faldende Menneske. Med et kraftigt Skulderstød sprængte han den stængede Dør, og kort efter stod han med Sværdet i Haanden inde i det forhen omtalte Værelse.

Det var bælgnørkt omkring ham; men han gik rolig fremad, idet han raabte:

„Er her endnu nogen, det være sig Stimænd at slaas med eller fredelige Folk, som trænger til Hjælp?“

Han fik imidlertid ikke noget Svar paa sit Spørgsmaal; kun en Kallen ved hans Fødder overbeviste ham om, at han ikke var alene.

I en Fart fik han Tønder og Fjrrstaal frem af Lommen og gav sig til at slaa Ild. Heldigvis fandt han straks Lygten og fik den tændt igen.

Ved det matte Ekin opdagede han en Mand, der laa i en Blodpøl med gennemboret Bryst og netop udaandede sit sidste Suk. Det var Ridderens Ledjager, der altsaa var falden for den stærkere Modstanders drabelige Sværdslag.

Men Ridderen selv var borte. Han havde hørt Døren blive splintret og havde derfor foretrukket i en Fart at jøge en anden Udgang. Dette var ogsaa lykkedes ham, og i det Øjeblik, da den unge Kriger stod bøjet over den Afhjæledes Legeme inde i Stuen, galopperede Ridderen ud af Gaarden paa sin Stridshingst, som han havde haft bunden i Skyggen bag ved Huset.

„Her kom jeg altsaa alligevel for jilde“ mumlede den unge Kriger. „Jeg vil nu imidlertid ile for at se, om jeg ikke i det mindste kan bringe de Tre histovre i Hvalvingen en Advarsel i Tide“.

IV.

Den næste Morgen ved Daggry stod nede i en underjordisk Hvalving i den vestlige Udkant af Hovslund By tre Mænd i alvorlig Samtale med hverandre.

Efter at Pesten havde nedmejet hele den øvrige Befolkning i Byen, havde disse tre Mænd begivet sig ned i denne Kælderhvalving for der om muligt at finde Beskyttelse mod Farjoten. De antog nemlig som de fleste, at Sygdommen bredte sig gennem Luften, og mente saaledes, at naar de begravede sig under Jorden, vilde de lettere slippe fri for at smittes.

I næsten et helt Aar havde de nu boet der nede efter først at have forsynet sig med betydelige Levnedsmidler og derefter at have tilmuret Indgangen paa en mandsvid Abning nær.

Det var kun sjældnen, at en af dem vovede sig frem til Dagslyset. Naar det skete, var det i Reglen kun for at hænge et Stykke Skød ud i Luften og se, hvilken Farve det antog, da de

mente derefter at kunne bedømme, om Pesten var i Aftagende eller ikke.

Dette Forsøg var ogsaa blevet gjort den omtalte Morgen, og den af de Tre, der havde hængt Skødet ud, var netop vendt tilbage til Hvalvingen, hvor hans Lidelsessjæller stod i spændt Forventning efter at høre Udfaldet.

„Gud være os naadig!“ udbød han. „Det ser endnu sørge- ligt ud, Skødet blev ogsaa denne Gang i kort Tid helt fort af Pesten“.

„Der er altsaa foreløbig ikke nogen Udsigt til, at vi kan forlade dette vort Fængsel“, svarede en af de andre. „Og skal vi da her nede undgaa den skrækkelige Smitte for maaske at omkomme af Sult? Vore Levnedsmidler begynder nemlig at svinde betænkelig.“

„Det forbyde Gud og den hellige Jomfru!“ tog den tredje, der havde et gejstligt Udseende, derpaa Ordet. Er vort Liv og vor Sundhed hidindtil blevne bevarede, tør vi ogsaa med For- trostning se Fremtiden i Møde. Skal I, mine kære Frænder Arved og Kristian, ogsaa lide en Tid lang endnu, saa beder jeg eder om med mig at mindes det Ord, at hvem Gud elsker, den tugter han“.

„Tak, Otto, Tak for dine trostende Ord“, udbød begge de andre, i hvem Læseren allerede vil have genkendt Brødrene fra Strandehjørn Mark. „Havde vi ikke haft dig ved vor Side, vilde vi for længe siden have forsyndet os imod Gud ved at tvivle paa hans Misfundsbed.“

Otto, den tidligere Diaconus ved St. Jakobi Kirke, vilde lige til end yderligere at opmuntre sine to Lidelsessjæller, da Hval- vingens Udgang pludselig fordunkledes, og idet de tre Frænder vendte sig om, opdagede de en høj slank Mand i Krigerdragt og med et stort Slagvård ved Siden glide ned gennem Nabningen.

Det var vor Ven, den unge Kriger, fra Aftenen i Forvejen.

„Forsærdes ikke!“ sagde han, da han et Øjeblik efter stod foran dem. „J kender ikke mig, og jeg kender formodentlig ikke eder. Men jeg er glad ved endelig at have fundet eder i dette eders Skjul for at kunne advare eder mod en Fare, J næppe har nogen Anelse om.“

Og saa fortalte han dem, hvad han Aftenen tilforn havde hørt og set i Nørre-Hjarup.

Da den første Forbavelse havde lagt sig en Smule, tog Otto endelig Ordet og sagde:

„Hvem I end er, fremmede Krigsmand, saa ser jeg, at I kommer som en Ven af de Lidende i Nøden, og jeg byder eder derfor i mit eget og disse mine Frænders Navn baade Velkommen og hjertelig Tak for eders Sindelag og Opoffelse, saa meget des mere som jeg efter alt at domme vel ikke tør tvivle om, at I ogsaa holder med Konge og Fædreland.“

„Ogsaa i dette Punkt har I bedømt mig rigtig,“ svarede den unge Krigsmand. „Jeg elsker mit Fædreland over alt, og for dets Skyld har jeg nu i ti Aar ikke set, hvad jeg ellers havde kært i Verden: mit Hårdomshjem, et moderlig elskende Hjerte og en blomstrende Mo, hvem jeg den Gang nærmest betragtede som Søster, men som senere er bleven Genstanden for alle mine Længsler og Drømme. Dog, det var ikke mine Følelser, vi skulde tale om, men eder og eders Sikkerhed. Hvis I vil følge mit Raad, saa søger I at befæste dette eders Opholdssted saa godt som muligt mod et pludseligt Overfald; thi at den omtalte Ridder eller Stemand, hvad han nu er, ret snart vil samle nogle mindre samvittighedsfulde Mænd for med dem at overfalde eder og sætte sig i Besiddelse af de Penge, der skal findes her, kan der ikke være Tvivl om. Men hvad nu Pengene angaar, ved I noget om dem?“

„Nej,“ svarede Otto, „det er første Gang, vi hører dem omtale. Men da det jo aabenbart er ranet Gods, turde der vel ikke være nogen Synd i at søge om dem for om muligt samtidig at erfare, hvem de med Rette tilhører.“

„Det er ogsaa min Mening“, gemælede Krigeren. „Men søger først for at befæste eders Borg samt at forskaffe eder nogle Vaaben, saa godt det lader sig gøre. Jeg skal, saa Gud vil, komme om et Par Dage igen for at se, hvorledes det gaar eder og efter bedste Evne at yde eder en Haandskræftning.“

Med disse Ord bød han de tre Frænder Haanden til Afsked.

„I vil allerede forlade os?“ spurgte Otto.

„Fordi jeg maa,“ lod Svaret. Verne var jeg bleven hos eder med det samme, men jeg har ogsaa en anden Mission at udrette — om sørgelig eller glædelig ved jeg endnu ikke, men Gud give, at jeg ogsaa her maa have Lykken og hans Velsignelse med mig. — Lever nu vel, til vi ses igen!“

Et Øjeblik efter var de tre Søstendebørn atter alene i Dvalvingen.

V.

Og saa i Strandelhjørn havde den sorte Død raset paa det forfærdeligste og udryddet saa godt som hele Befolkningen; kun paa Strandelhjørn Mark var endnu to Mennesker i Live.

Det var to gamle Bekendte: Ulrika og hendes Datter Anna. Deres lille afsides liggende Hus var det eneste, der var blevet forstaaet af Pesten.

Samme Dags Formiddag, som den unge Krieger afslagde sit Besøg i Hvælvingen i Hovslund, omtrent et Par Timer efter, at han atter havde forladt den, sad de to af Nød og Kummer afmagrede og blege Kvinder inde i deres lille Stue i alvorlig Samtale med hinanden. Det var Pesten og dens skrækkelige Ødelæggelser, der dannede Emnet for Samtalen.

Anna var den, der var mest utrøstelig:

„Vi har nu ikke set noget Menneske i lange, lange Tider,“ suktede hun; „og hvor skal vi saa Brød fra, naar nu snart vore knappe Fødemidler er fortærede?“

Men i det samme lagde hun Haanden til Øret og lyttede. Det forekom hende, at hun hørte Skridt som af et Menneske, der nærmede sig Huset.

„Jeg tror, der kommer nogen, Moder,“ udbrød hun halvt glad og halvt ængstelig.

Ulrika, der var bleven lidt tunghør, rejste sig for at gaa ud og se, om Datteren havde Ret; men inden hun naaede hen til Døren, aabnedes denne, og ind traadte en høj, rank Mand, hvis endnu ungdommelige Ansigt prydedes af et stort lyseblondt Fuldskæg, og som havde et vægtigt Slagværd ved Siden.

Det var vor Ven fra Huset i Korre-Hjarup og Kælderen i Hovslund.

Et Øjeblik saa han sig omkring i det gennem de smaa Hornrunder kun svagt oplyste Rum; men saa udbredte han hurtig sine Arme og raabte med en af overvældende Bevægelse hørende Stemme:

„Moder! Anna!“

Straks ved den unge Mand's Indtrædelse havde Anna rejst sig fra sit Sæde, og inden hendes Moder kunde komme til Besindelse, støj hun nu i Armene paa den Fremmede, idet der fra hendes Læber lod et eneste jublende Ord:

„Fæder!“

Den saa længe Savnede, hvis Død man i Naringer havde begravet, var endelig vendt tilbage igen.

Hvor han havde været saa længe, og hvad han havde lidt og dojet imens?

Ja, det var en lang Historie, som ikke lod sig fortælle paa en Gang.

Den Dag, han for nu næsten ti Aar siden havde været i Nørre-Hjarnp, var han der bleven tagen til Fange af nogle hollandske Ryttere, der havde holdt ham for en Spion. De havde

taget ham med Nord paa, langt ind i Nørre Jylland for at lade ham blive forhort og dømt af Grev Bert i egen Person. Men inden det var kommet saa vidt, havde han set Lejlighed til at flygte og var derefter bleven optagen blandt en af de fædrelandsjædede Heltes bevarnede Svende. Denne Mand, i hvis Tjeneste han var traadt, var ingen ringere end Niels Ebbejen paa Noring Nis. Med ham havde han været i Randers hin Nat, da de vog den fullede Greve, ved hans Side havde han kæmpet, da han senere faldt i det blodige Slag ved Skanderborg. Siden den Tid havde hans Liv været en uafbrudt vekslen af Krig og Fangenskab. Flere Gange havde han været paa Vejen hjem efter for at se til sine Kære, men snart havde Pligten til at kæmpe for Fædrelandet, snart Fjendernes Lænker og Fængselsmure forhindret ham i at udføre sit Forjæt. Forst nu var det lykkedes ham at naa sine Vængsleres Maal, og nu var han da kommen for ikke igen at forlade de to af Skæbnen saa haardelig prøvede Kvinder.

VI.

To Dage senere stod Peder atter nede i Hvalvingen i Hovs-
lund hos Otto, Arved og Kristian. Disse havde i Mellemtiden givet sig i Færd med at faa Grunden, som Hvalvingen laa under, omgivet med en Række høje Palisader, der skulde betrygge dem mod et uventet Overfald.

„Nu har jeg, takket være Gud og den hellige Jomfru, fundet hvad jeg søgte“, sagde Peder og fortalte de tre om sit Møde med Ulrika og Anna. „Nu staar jeg foreløbig til Eders Tjeneste, og naar vi saa er færdige med Befæstningen, tænker jeg, at ogsaa min Plejemoder og Anna kan flytte med her over.“

Dette Forslag modtoges med ufrømtet Glæde, saa meget des mere, som Arved og Kristian jo ogsaa stammede fra Strandel-
hjørn Mark og altsaa var gamle Bekendte af Peder og de to Kvinder.

„Altsaa er det dig, Peder, som endelig er vendt tilbage!“
udbrød Arved. „Hvem kunde have genkendt dig? Hvilken Lykke

for de to saa haardt hjemsogte Kvinder, og da navnlig for Anna, der næsten har græmmet sig til Dode over Tabet af dig."

"Ja," svarede Peder, "og naar der atter er indtraadt taalelige Tilstande i Landet, vil vor Ven Otto her saa Lov til at forene os for steds; thi Anna har i Gaar lovet mig, at hun vil tilhøre mig og ingen anden. Under den lange Skilsmisse er det blevet os begge klart, at vi elskede hinanden. Men nu først og fremmest til Arbejdet."

Efter nogle Dages fælles Anstrengelser var Tilflugtsstedet forvandlet til en lille Fæstning, og de fire Mænd havde desuden

været saa heldige at finde nogle gamle Vaaben, et Sværd og et Par Spyd, som kunde gøre fortrinlig Gavn i Tilfælde af, at Fjenden skulde indfinde sig.

Saa hentede Peder sine to Klæde fra Strandelhjørn Mark, og man indrettede sig saa hyggelig, som Omstændighederne tillod det.

Først nu blev der Tid til at tænke paa Pengene, der skulde være skjulte i Hvalvingen. Man søgte og fandt forholdsvis hurtig en Jærnkiste nedgravet i Jorden. Da Kisten aabnedes, viste det sig, at den indeholdt en stor Sum Penge, baade Guld- og Sølv-mønter.

Oven paa Skatten laa et sammenfoldet Pergamentsblad.

„Her finder vi maaske de nærmere Oplysninger“, sagde Otto, idet han tog Bladet og udfoldede det.

Saa læste han jagte, og jo længere han læste, des mere opklarede hans Ansiget.

„Pengene kunde ikke være komne i rettere Hænder“, udbrod han endelig. „Dette Dokument er afdøde Eric Sigvalds Testamente, hvori han giver sin Formue, Indholdet af dette Skrin, til sin Datterdatter Anna paa Strandelhjørn Mark. Det er altsaa det samme Skrin, som Knud før tolv Aar siden hentede ved Genner Strand, men for hvis Skyld han blev overfalden og snigmyrdet af ubekendte Stimænd. Det lader til, at Røverne er blevne forhindrede i at slæbe deres Bytte med længere bort og derfor har nedgravet det her til gunstigere Tid og Lejlighed. Altsaa, Anna, hermed overrækker jeg dig din retmæssige Arv og Ejendom.“

En Støj udenfor Hvalvingen afbrød den Stilhed, som var indtraadt efter Ottos Ord. Peder skubbede sig hurtigt ud gennem den snevre Abning og opdagede snart, at der udenfor Palisaderne holdt tre bevæbnede Ryttere.

I den ene af disse genkendte han straks den svære Ridder fra hin Aften i Nørre-Hjarup.

„Til Vaaben!“ raabte han tilbage ned gennem Abningen til de andre; „nu har vi Fjenden for Døren, lad os vise ham, hvad vi duer til.“

Med disse Ord drog Peder sit Sværd og traadte derpaa henimod Rytternes Anfører, kort efter fulgt af sine tre bevæbnede Kammerater.

Ridderen paa Hesten studsede.

„Forbandet,“ mumlede han, „her lader det til, at vi alligevel ikke er mandstærke nok.

„Nappe“, svarede Peder, der havde hørt Ordene, men vil I vove en Dyst med mig alene, skal det ikke komme an paa at afgøre vort Mellemvarende paa den Maade. Det kunde jo være, at jeg samtidig fik Lov til at tage Havn over den Høver, der for tolv Aar siden snigmyrdede Erik Sigvalds Svigerføn.

Ved disse Ord blegnede Ridderen.

„Altjaa opdaget, forraadt!“ mumlede han.

Og i næste Øjeblik vendte han pludselig sin Stridshingit, satte Sporerne i Siderne paa den og sprængte ud over Markerne, fulgt af sine to Ledfagere.

Det var sidste Gang, at Peder saa noget til den formentlige Ridder Porje. Inden denne kunde faa samlet flere Folk og gøre et nyt Forsøg paa at overfalde Hvalvingens Beboere, blev ogsaa han et Offer for Pesten.

VII.

Den sorte Død fik omsider en Ende, og vore Venner i Hvalvingen kunde endelig vove sig frem til Dagens Lys for at begynde paa et nyt Liv under bedre og lykkeligere Forhold.

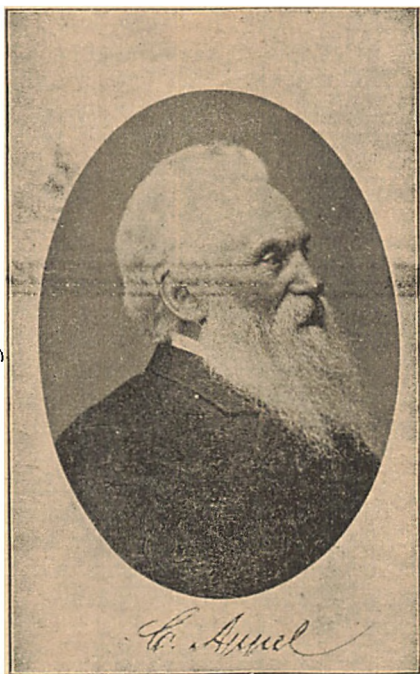
Ved Hjælp af den i Kælderen genfundne Arv kom Anna i Besiddelse af sin Faders tidligere Ejendom, og Dagen efter, at dette var sket, rakte hun Peder Haanden foran Alteret i St. Jakobi Kirke, hvor Otto lyste Herrens Belsignelse over de saa haardt prøvede Plejeføskende.

Ulrika levede endnu i en hel Række Aar og havde den Glæde at se en Flok blomstrende Børnebørn trives omkring sig.

Otto optog igen sit tidligere Kald ved St. Jakobi Kirke, hvor han endnu et Par Menneskealdrer virkede til stor Belsignelse for den efterhaanden atter fremvoksende Befolkning.

Om Arved og Kristian ved Historien kun at berette, at de i mange Aar i Fællesskab drev den efter Morbroderen arvede Gaard i Hovslund. De er saa formodentlig døde ugifte og barnløse.

Men fra Peder og Anna nedstammer største Delen af Omegnens nuværende Befolkning.

Frimenighedspræst Cornelius Appel.

(Af L. B. Poulsen, Bovlund.)

Den 1. April 1901 jordsættedes fra Balmenighedskirken i Aftov den første sønder . . . Frimenighedspræst, Cornelius Appel. Han var født i Nabol, Tirslund Sogn, Anneks til Bøvtoft, d. 13. Maj 1821 og blev altsaa næsten 80 Aar gammel. Den store Forsamling fra begge Sider af Grænsen, der fyldte den tveftibede

rummelige Kirke til sidste Plads, vidnede om, at det ikke var nogen almindelig Mand, som her blev stedet til Hvile, og baade i Kirken og siden ved det store Fællesbord i Højskolens Gymnastiksal blev der talt om, hvad han havde været for Folket og Menighededen, især her sonden for Naen, hvor han havde sin Livsgerning. Der er ikke Plads til at give en Levnedstegning af ham, men jeg vil gerne efter Opfordring med faa Ord fortælle lidt om hans aandelige Udvikling og om, hvad han har udrettet iblandt os.

Han var en meget begavet Mand med et varmt Hjerte og et klart Hoved, og han vedblev alle sine Dage at lære og være i Udvikling. Derfor var han ung og livsfriisk i Sindet til det sidste. Kun et halvt Aar før han døde, holdt han ud fra om Morgenen Kl. 8 til om Aftenen Kl. 10 i en Forsamling af Præster, hvor der førtes en livlig Forhandling om brændende Spørgsmaal i vort Folk, og han var en af de sidste, som talte, friisk, klar og indtrængende som altid. Der er to af det nittende Aarhundredes danske Stormænd i Mandens Verden, som har haft en Hovedindflydelse paa Appels aandelige Livsudvikling: N. F. S. Grundtvig og Søren Kierkegaard. Grundtvig kom han først i Lag med, og hans Indflydelse blev størst og varigst. Livet og Kristendommen var allerede da blevet Appel en Alvors- og Hjertesag. Derfor blev han stærkt grebet af Grundtvigs ejendommelige Syn paa Menneskelivet i Historien, især saaledes som han har fremstillet det i hans Verdenshistorie, af hans Syn paa Ordet som det, hvori Livet er, baade Menneskelivet og Gudslivet, og paa Daaben og Daabspagten som Guds livskabende Ord til enhver især af os. Der gik mange Aar hen for Appel med helt at forstaa og tilegne sig alt dette, som i mange Maader afveg fra den gængse Lære, især dette at Kilden til Kristenlivet ikke er Skriften men Daaben, og Appel var ikke af dem, der sluttede sig til en Livsbetragtning, inden han selvstændig havde tilegnet sig den, saa han kunde sige som Samaritanerne til Kvinden ved Jakobs Brønd: Du tror vi ikke længere for din Tales Skyld, men vi har selv hørt og set.

Saa kom Søren Kierkegaard med Fordringen om Inderlighed, om at komme til at staa ene overfor Gud, udenfor Banen og Mængden, og med sit voldsomme Angreb paa den „officielle Kristendom“, med sin Fremstilling af „Det ny Testaments Kristendom“, som han mente ikke længere var i Verden, men som maatte manes frem, selv om Menneskelivet her skulde sprænges ved det. Alt

dette blev fremsat med en saa ualmindelig Tankestykke, Dygtighed og Kendskab til Sjælelivet og med en saa voldsom Lidenskab, at det vakte stærkt Røre.

Appel blev ogsaa grebet og maatte paa ny have sit Standpunkt klareret for sig selv. Han maatte give Kierkegaard Ret i meget; thi ogsaa han saa godt, at „Ekin uden Kraften er Kirkens værste Pest“, og at det gælder om at blive samtidigt med Kristus og at komme til den personlige Tilegnelse af ham og hans. Men det gif saa end mere op for ham, hvor godt og klogt Grundtvig her viste Vej ved i Luthers Spor at pege paa Kristus i Menigheden i hans eget Ord ved Daab og Nadver og udraabe: Luf Hjertet op for ham i dette Ord, saa har du ham med al hans Frelsergerning!

Appel havde nok lært noget af Kierkegaard, men han kunde ikke gaa med ham ud i Orkenen for der i Grublen og Munkeløvned at søge den Frelser, som han havde fundet i Menigheden. Han kom godt over denne som saa mange andre Angreb paa den Livsanskuelse og Tro, han havde tilegnet sig.

Foruden Grundtvig og Kierkegaard havde Appel naturligvis læst vore andre Forfattere, deriblandt ogsaa de mere filosofiske og videnskabelige, og han var fra Begyndelsen af livlig med i den nationale Bevægelse. Saaledes udviklet og rustet udførte han sin egentlige Livsgerning for Folket og Menigheden som Leder, Folketaler og Frimenighedspræst fra 1851 til 1889.

Han var ansat i Tønder som Lærer ved Borgerikolen og Seminariet fra 1851 til 64. Her kom han især til at virke i folkelig Retning som Lærer ved Umgang med Seminaristerne, som han paa Seminariet kun havde Skrivning med, og som Taler ved danske Møder. Han blev en af Hovedmændene for den saakaldte „Klosterpolitik“, som vilde virke for Danstheden og forsøge at forsvare og vinde de vildblede Hjemmetyskere ved mere aandelig Frihed og en mildere Behandling. Han havde Tro til Livet og Sandheden. Derfor vilde han, at de ved egen Kraft skulde modvirke Unaturen og Løgnen; thi „hvor det meste Liv er, der er Sejren“, og „naar Sandhed og Løgn mødes, saa har Løgnen tabt“.

Den Gang var „Klosterpolitikken“ ilde set af de fleste ledende Mænd i dansk Politik, bagefter, men for sent, har mange faaet et andet Syn paa den.

Afsat og fordreven fra Tønder i 1864 fik Appel Bolig paa

Rødning Højskolegaard i Januar 1865 og blev der indtil 1889. Her fik han sin mest kendte og betydeligste Gerning, først som Højskolelærer og Foredragsholder i folkelig og kristelig Retning rundt omkring og dernæst fra 1874 tillige som Frimenighedspræst. Nu kom hans store Evner, mange Kundskaber, grundige Uddannelse og rige aandelige Udvikling ret til at gøre Nytte. Det var en Lykke for Frimenighederne herovre, at vi kunde faa en Mand som Appel til vor forjete Præst. Ham kunde ingen regne for en Undermaaler i nogen Retning i Sammenligning med de almindelige Sognepræster, skønt han ikke havde faaet den almindelige Præstuddannelse.

Det var en vanskelig og udsat Stilling, Appel nu var kommen i. Fra Øvrighedens Side blev han forfulgt og fortrædiget paa mange Maader, og danske Folk udenfor Menighedskredsen havde tit liden Forstaaelse af Frimenighedsagen. Men trods alle Forhindringer fik han Lov til i 15 Aar at gøre en velsignet Gerning som Præst i Rødning og flere andre Steder i Nordflævig. Saa maatte han underkaste sig en farlig Operation, hvorefter det blev umuligt for ham at fortsætte med Præstegerningen, hvor nødigt end Menigheden vilde slippe ham, og hvor strengt det end var for ham selv at bryde af, mens han endnu trods de 68 Aar var i sin fulde Mandskraft.

Venner i den danske Menighed gav ham et Aldershjem, „Folkely“ ved Odense ved Dalum Landbrugsskole, hvor en af hans Sønner er Lærer. Hans ældste Søn og Sønnedone havde allerede den Gang hjulpet ham i hans Gerning, styret Huset for ham og plejet ham i 20 Aar siden hans Kones Død. De flyttede med til det ny Hjem og vedblev til det sidste at gøre alt for ham med en rørende Kærlighed, som hans andre Børn og gode Venner er dem meget taknemmelige for. Selv har de været glade ved og taknemmelige for i 32 Aar, en hel Menneftkealder at kunne tjene den Gamle paa denne Maade og imens daglig nyde godt af hans milde, rige Kærlighedsliv.

„Gamle Appel“ skal have Tak for sin Gerning iblandt os i Folkelivets og Menighedens Tjeneste.

Gud glæde hans Sjæl i Himmerig og give os mange saadanne Mænd!

Hans Andersen af Kurup.

(21. Juli 1831 — 14. April 1901)

er født paa sin Fædrenegaard i de daarlige Tider og opvoftede der i Slutningen af disse. Han var et Søskendebarn til Hans N. Krüger, hvis Moder var født paa samme Gaard. Efter at hans Undervisning i Landsbyskolen, hvor gamle Hans Hörlück var hans Lærer, var affluttet, blev han sendt til Bevtoft sammen med flere Unge for at faa en videregaaende Undervisning hos sin Fætter, nu afdøde Dr. N. Krüger, hvor han i Vinteren 48—49 gennemgik et Kurfus navnlig i Naturfagene. Derved kom han i denne Vinter ind i det bevægede danske Liv i Bevtoft og levede det med i fuldt Maal, og som helt til det sidste gav ham det gode danske Præg.

I det sidste Aar af Trearskrigen laa han den yreste Tid i Ægte som Kuff for en Ægtevogn baade ved den danske og den

tykke Armé. Hans Dplevelser fra den Tid fortalte han altid med Liv og Humor.

Hans Anderfen, der var gift med Eline Steens, født i Varde, var altid villig og rede, naar det gjaldt noget for Danstheden, og stod aldrig tilbage, naar der blev kaldt. Han var en ærlig, brav dansk Mand og en sjælden ejegod Familiefader. Derfor Være være hans Minde!

G. T.

Jes Jespen Blom

fødtes i Fogderup i Ravsted Sogn. Han tjente som Soldat i Fredericia og var derefter med i Krigen 1864 hele Tiden. Efter dens Afslutning kom han tilbage og overtog Fædrenehjemmet, hvor han forblev indtil Sommeren 1892, da han med hele sin Familie, deriblandt 5 Sønner, udvandrede for at bosætte sig i Portland i Staten Maine i Nordamerika. Medens Blom, saa længe han var herhjemme, som dansk Optant ikke kunde tage Del i det offentlige Liv, fik nu i det frie Amerika de i saa lang Tid inde- stængte Følelser og Kræfter frit Lob. Jes Blom tog ivrig Del i alt, hvad der angik de derværende talrige Danstkes Menighedsliv, ligesom han ved enhver Lejlighed virkede for det nationale Sammen- hold — for Bevarelsen af det danske Sprog og det danske Sinden- lag hos Gamle og Unge.

Til samme Tid glemte Blom ikke selv, og glemte heller ikke at mindre andre om, at de Danstke i Amerika, især de fra Nord- slesvig indvandrede, har Pligter overfor deres Landsmænd der- hjemme under Fremmedhærdømmet. Og han lod det ikke blive ved Ord, men bevisste sit ægte danske Sindelag i Gerning, ibl. a. ved at indsamle aarlige Bidrag til den nord-slesvigiske Sprog- forening — ved at virke for Udbredelsen af Sprogforeningens Almanak iblandt derboende Landsmænd og lignende.

I Efteraaret 1900 afgik J. J. Blom ved Døden efter et kort Sygeleje i en Alder af kun 60 Aar. En Trost ved Tabet er det, at han efterlader sig raske Sønner, som træder i Faderens Fodspor, ogsaa hvad Kærlighed til Folk og Fædreland angaar.

M. A.

Om Dyrking af fleraarige Blomster eller Buskvækster (Stauder).

Med Siden af en velsodret Besætning og et veldyrket Landbrug er der ikke noget i Vejen for ogsaa at have en veldyrket Have. Ja, et smukt udstyret Hjem maa ogsaa være omgivet af en smuk Have; det ene maa svare til det andet. Og særlig i denne for os Nordislandsbeboere bevægede Tid, hvor vi plages og forulæmpes paa alle tænkelige og utrolige Maader, er det især nødvendigt, at vi søger at gøre Hjemmet saa hyggeligt som muligt.

Til en smuk Have hører som bekendt smukke Blomster. — Iblandt den utallige Mængde Blomster er der nogle, som ikke skal jaaes hvert Aar men kan blive staaende i flere Aar — altsaa er vedvarende og kaldes Buskvækster (Stauder). For at de kan give et smukt Flor, maa Jorden i Forvejen være godt behandlet og i stærk Gødningskraft. Der kan bruges baade Staldgødning og kunstig Gødning.

Iblandt den store Mængde indførte Blomster er der ogsaa en stor Del af vore hjemlige fra Mark og Skov, som er tjenlige til Dyrkning i vore Haver. Og naar vi, især om Foraaret, færdes i Mark og Skov, træder vi jo næsten ved hvert Skridt paa en Uendelighed af smukke Blomster, blot vi har Øje derfor. Da dette i Regelen i en højere Grad er Tilfældet med Kvinderne, er det især dem, som jeg hermed henvender mig til. For at en Have kan være smuk hele Sommeren, maa vi sørge for Blomster, der blomstrer til forskellige Tider, fra tidligste Foraar til sildigste Efteraar. — Og jeg vil derfor søge at paa-pege et begrænset Antal af de smukkeste og lettest dyrkede Buskvækster, som blomstrer fra Juli til sent paa Efteraaret.

Den tidligste af alle er *Julerosen*, der nedstammer fra den af alle kendte Pestrod med ubetydelige grønne Blomster. Det er fra den, at det er lykkedes Gartneren at frembringe et meget smukt Udvalg af Sorter, der bærer store røde og snehvide Blomster. En smuk og tidlig Blomst i vore Enger er *Skabeleje* (*Caltha palustris*) med gule Blomster. Den almindelige er enkelt, men en Sort, som pynter i Haverne, har dobbelte Blomster. Endvidere vokser i vore Skove og Hegn *Alnemønen*, som er hvid med enkelte Blomster; en Afart af denne

har dobbelte Blomster. Desuden er der fra andre Lande indført en Masse smukke Sorter af Anemoner. Appenina er smukkere end vor med hvide og blaa Blomster. *Anemone fulgens* har store starlagene-røde Blomster, dobbelte og enkelte. *Anemone pulsatilla* har laadne violette Blomster. Men det er især den fra Japan indførte *Anemone japonica*, der er meget smuk og længe blomstrende. Den blomstrer om Efteraaret, og findes nu i baade hvide og røde Sorter. En Gruppe af denne er en ren Pragt.

En anden smuk Blomst, der findes i vore Skove og Eng, er Engblomme (*Trollius Europaeus*). Den er gul med halofyldte Blomster, men andre Sorter, indførte fra Japan, er smukkere med orange-gule Blomster.

Ved vore Aaer og Søer vokser Snærdlilien *Iris*, som nu findes i alle Farver, er lette at dyrke og meget smukke. I vore Eng vokser Akleje (*Aquilegia*) som have i alle Farver og flere Slægter. Den smukkeste er *Aquilegia grandulosa*. En meget smuk Gruppe giver vedvarende *Phlox* i alle Farver; de højeste Sorter plantes i Midten og yderst ved Kanten plantes en Række af den lave *Phlox* med ildrøde Blomster (*Baule de Feu*), og alleryderst den endnu lavere snehvide (*Blanc nain*).

En Gruppe af *Junkia* tager sig smukt ud, ikke saa meget for sine hvide Blomsters Skyld, mere for sine Blade. De højeste plantes i Midten og de lavere med gulstribede Blade udenom og yderst den lave *Junkia* (*Alba marginata*) med mælkehvide og grønne stribede Blade.

Ved vore Vandløb vokser Njødurt (*Spiraea*) med hvide Blomster; en Del andre Sorter har meget smukke snehvide og røde Blomster. En meget smuk Sort er (*Spiraea japonica*) med meget smukt Lov og hvide, fjederlignende Blomster, der ogsaa dyrkes meget i Potter. Meget smuk er vedvarende Klidder-spore (*Delphini um*) i mange smukke Farver, der glimrer i Sollyset med himmelblaa Glans. Fingerbøl (*Diligatis*) er smuk i alle Farver men meget giftig. En meget smuk Fingerbøl er *Campanule medium* i alle Farver, 2-aarig men let at dyrke ogsaa i Potte. En meget smuk Sort er *Campanule serbifolia grandi flora* med store snehvide Blomster. For alting maa ikke glemmes Pionen eller Vonderosen med knoldet Rod. Den gamle Sort med store mørke og Injærøde Blomster findes næsten i alle Haver; derimod er den indførte *Pæonia sinensis* sjældnere men meget smukkere. Den findes i et Antal af over Hundrede meget smukke Sorter, der, naar de bliver staaende usforstyrret i flere Aar, tiltager i Pragt, baade i Grupper og enkeltstaaende. De godes hvert Efteraar. En Aart er *Pæonia Arborea* eller træagtig Pæon; den bliver efterhaanden en Busk med kæmpestore pragtfulde mest violette Blomster. I vore Skove vokser Lilie Konvallen med sine bekendte hvide Blomster, der i de store Gartnerier dyrkes

paa store Flader mest til Drivning i Potter. I vor Vintersæd vokser Klint som Udkrudt, men en meget smuk Art er *Agrostemma Valkori* med hvidlige, laadne Blade og røde Blomster, der blomstrer meget rigt og længe.

Paa vore Marker vokser *Balmuen* med røde Blomster. En meget stor vedvarende Sort er *Papaver Orientale* med kæmpestore orange-røde Blomster i flere Farver, en mindre men smuk Sort, der blomstrer uafbrudt hele Sommeren i hvide, gule og orange Blomster, er *Papaver undi coule*.

Det bliver imidlertid for vidtløftigt at beskrive den store Mængde Stauder, som endnu er tjenlige til Dyrkning, men endnu maa nævnes *Efteraarsasterje*, som blomstrer lige til Fryssten og kan gemmes i Vaser afstaarne hele Vinteren i mange fortrinlige Sorter.

Endnu maa jeg nævne et Par smukke Planter, som egner sig til at staa ene paa en Plæne. Den smukkeste er *Lingularia turkistanica* med sine mægtige blaalige Blade og 2 Meter høje Blomsterstengel med store gule Blomsterklaser. Den anden er *Herakleum giganthum*, der ogsaa tager sig prægtigt ud enkeltstaaende. For dem, der interesserer sig i videre Grad for Dyrkning af Blomster og Buskstræer, henvises der til omstaaende Bekendtgørelse, ligesom jeg til enhver Tid er villig til at give alle nærmere ønskede Oplysninger.

T o m b ø l i Maj 1901.

Peter Jensen.

Indholdsforfegnelse

til

Sprogforeningens Almanak for 1902.

	Side
Marets Kalender med det sædvanlige Tillæg samt Beskrivning af Mindesmærket ved Brøns. Af Sofus Høgsbro	1
Bliv hos os, Mester — Dagen holder. Fortælling af P. Stovron, med 3 Tegninger af Alfred Larjen	12
Theodor Wulff. Levnedstegning af C. W., med Portræt	25
I Afstedstimen. Skitse af J. Østergaard, Høngumskov, med Teg- ning af Alfred Larjen	30
Et af de smaa Hjem. Virtelighedsbistilling fra Vestfylen i Nord- slesvig af H. J., med Tegning af Alfred Larjen	33
Den sidste Henrettelse paa Stejslebakken ved Hjortkær. Af Amalie Nielsen	38
Sangen. Af Jes Chr. Jesen, Bilsbæk	43
Jes Nielsen. Levnedstegning af P. A.	44
De tre hvide Jomfruer. Fortælling af J. N. S. Skrumager, København, med Tegninger af Poul Steffenien	46
Hvondt di spil o' dandse. En „Mejlandepolka“ af Nikolaj An- derien, med Tegning af Alfred Larjen	71
De er it fo' de, de er jaa rar — Digt af Snip	74
Skatten i Hovslund. Fortælling fra den iorte Døds Tid efter Opregnelser af C. C. Hangaard, genfortalt af R. A., med Teg- ninger af Poul Steffenien	76
Frimenighedspræst Cornelius Appel. Levnedstegning af L. B. Poulsen, Bøvlund, med Portræt	97
Hans Andersen af Hurup. Levnedstegning af G. T., m. Portræt	101
Jes Jesen Blom. Levnedstegning af M. A.	102
Om Dyrkning af flereaarige Blomster og Buskvækster. Af Peter Jensen, Tømbøl	103
Circolanker, Blandinger, Meddelelser af forskellig Art, Anbefalinger og Annoncer.	

Dore nationale foreninger.

Sprogforeningen

eller

Foreningen til det danske Sprogs Bevarelse i Nordslesvig.

Bestyrelsen:

Tobaksfabrikant M. Andreien,
Naberaa.
Formand og Sekretær.

Kaplejn C. C. Fischer,
Naberaa.
Næstformand og Kasserer.

L o v e

for Foreningen til det danske Sprogs Bevarelse i Nordslesvig.

Reviderede paa Generalforsamlingen den 12. Juli 1900.

§ 1. Foreningens Navn er: „Forening til det danske Sprogs Bevarelse i Nordslesvig“.

§ 2. Foreningens Formaal er at værne om det danske Sprog i Nordslesvig, navnlig gennem folkelig Oplysnings Udbredelse.

§ 3. Foreningens Sæde er i Naberaa.

§ 4. De Midler, hvormed Foreningen virker til sit Formaaels Opnaaelse, er:

a) Medlemsbidrag;

b) frivillige Bidrag.

Medlemsbidraget fastsættes til 2 Mk. aarlig, som opkræves i Regnskabsaarets Løb.

§ 5. Om Bidragenes Anvendelse tager Bestyrelsen Beslutning. Den aflægger Regnskab for Generalforsamlingen.

§ 6. Foreningens Anliggender varetages af en Bestyrelse paa 2 Medlemmer, hvoraf det ene er Formand for Sprogforeningen, det andet Næstformand og Kasserer.

Bestyrelsens Forretningsførelse kontrolleres af et Tilsynsraad paa 12 Medlemmer, der ud af sin Midte vælger en Formand og desuden 3 Medlemmer til at revidere Regnskaberne.

Udgaar et Bestyrelsesmedlem, vælger Tilsynsraadet en Stedfortræder til at varetage hans Forretninger indtil næste Generalforsamling.

§ 7. Medlemmerne af Bestyrelsen og Tilsynsraadet fungerer i 3 Aar. Af Tilsynsraadet afgaar en Trediedel hvert Aar, de første to Gange ved Lodtrækning.

§ 8. Generalforsamlingen, som regelmæssig skal indkaldes en Gang om Aaret, bestaar af alle Foreningens Medlemmer. Den vælger Bestyrelsen og Tilsynsraadet og tager Beslutning om Regnskabsaarets Godkendelse og de Andragender, som Bestyrelsen maatte forelægge den.

§ 9. Bestyrelsen udnævner Kredsformænd, som indkasserer de i deres Distrikter boende Medlemmers Bidrag og afleverer dem til Kassieren.

§ 10. Anliggende, som Medlemmer ønsker behandlede paa Generalforsamlingen, maa 14 Dage forinden dennes Afholdelse indleveres skriftlig til Bestyrelsens Formand.

Overordentlige Generalforsamlinger skal indkaldes, naar 30 Medlemmer skriftlig forlanger det af Bestyrelsens Formand.

Alle Generalforsamlingens Beslutninger taages ved simpel Majoritet af de tilstedeværende Medlemmer. Generalforsamlingens Forhandlinger ledes af Foreningens Formand.

§ 11. Indmeldelse af Medlemmer sker ved Kredsformændene eller direkte til Bestyrelsen.

Optagelsen sker ved Bestyrelsen, som er berettiget til at antage eller forkaste den Anmeldte.

§ 12. Bestyrelsen er berettiget til at udelukke et Medlem af Foreningen, men maa ved næste Generalforsamling forelægge denne Beslutning til Stadfæstelse.

§ 13. Udtrædelse af Foreningen kan kun finde Sted en Gang aarlig, nemlig i December Maaned ved Anmeldelse til Kredsformændene eller direkte til Formanden for Foreningen.

Udtrædelsen finder først Sted den Dag, da Foreningens Formand modtager Udmeldelsen.

§ 14. Bestyrelsens Bekendtgørelser sker gennem mindst 4 nord-slesvigste Blade.

§ 15. Den ordentlige aarlige Generalforsamling finder Sted i Juni eller Juli Maaned.

§ 16. Regnskabsaaret regnes fra 1. Januar til 31. December.

§ 17. Forandringer i disse Statuter som straks træder i Kraft, kan kun ske ved Beslutning af to Trediedelev af de paa en Generalforsamling tilstedeværende Medlemmer.

Vælgerforeningen for Nordflesvig.

Bestyrelsen:

P. Neimerz.
Sønderborg, Formand.

Mis Nissen,
Nordborg, Sekretær.

Joh. Moldt,
Sønderborg, Kasserer.

Uddrag af Foreningens Love.

Reviderede paa Generalforsamlingen den 12 Juli 1900.

§ 1. Foreningens Formaal er at vække, vedligeholde og styrke Interessen for vore politiske Forhold og særlig at formaa Vælgerne til de forskellige lovgivende Forsamlinger til at deltage i Valgene.

§ 2. Enhver valgberettiget Mand, der bor inden for Kredsenes Haderslev, Nabenraa, Sønderborg, Tønder og Flensborg, kan blive Medlem, naar han anbefales dertil af en af Foreningens Tillidsmænd.

§ 3. Foreningen ledes og dens Interesse og Formaal varetages af en af Generalforsamlingen valgt Bestyrelse paa 3 Medlemmer, hvorfra en er Formand, en Kasserer og Næstformand og en Sekretær.

Bestyrelsens Forretningsførelse kontrolleres af et Tilsynsraad paa 20 Medlemmer, som bestaar af

- 1) Rigsdags- og Landdagsmændene for Nordflesvig, for saa vidt, som de er Medlemmer af Vælgerforeningen.
- 2) af 18 af Generalforsamlingen valgte Medlemmer, som saa vidt muligt bør repræsentere alle Egne af Nordflesvig. Tilsynsraadet vælger af sin Midte en Formand og desuden to Medlemmer, som reviderer Regnskabet og irådstiller det til Godkendelse.

§ 6. Medlemsbidraget er 1 Mark aarlig.

§ 9. Indmeldelser af Medlemmer sker ved Tillidsmændene eller direkte til Bestyrelsen. Optagelsen sker ved Bestyrelsen, som er berettiget til at antage eller forkaste de anmeldte.

Udtrædelse af Foreningen kan kun finde Sted en Gang aarlig, nemlig i November Maaned ved Anmeldelse til Tillidsmændene eller direkte til Sekretæren.

Udtrædelse finder først Sted den Dag, da Sekretæren modtager Udmeldelsen.

„Den nordflesvigiske Skoleforening“.

(Oprettet den 30. Novbr. 1892 i Skærbæk.)

Styrelsen:

Gaardejer N. Thysen-Sanjen,
Mandrup ved Predebro,
Formand og Sekretær.

Gaardejer S. Thomsen,
Alost ved Arrild,
Kassierer.

Love for den nordflesvigiske Skoleforening.

Betagne paa Generalforsamlingen i Aabenraa den 13. April 1901.

Formaal.

§ 1.

Foreningens Formaal er at fremme Folkeoplysningen, navnlig ved paa lovlig Maade at drage Omsorg for Børnenes og Ungdommens Undervisning paa Modersmaalets Grund.

Medlemmer.

§ 2.

Enhver myndig Mand i Nordflesvig kan blive Medlem af Foreningen, naar han er i Besiddelse af sin borgerlige Væ. Indmeldelser modtages til enhver Tid af Tillidsmændene, paa hvis Forslag nye Medlemmer optages i Foreningen af Styrelsen. Udtrædelse af Foreningen kan kun finde Sted ved Regnskabsaarets Slutning efter forudgaaet Meddelelse til vedkommende Tillidsmand.

Medlemsbidrag.

§ 3.

Til Fremme af Foreningens Formaal opkræves et aarligt Medlemsbidrag af mindst 1 Mark i Januar Maaned. Tillidsmændene bør sørge for, at de Medlemmer, som har Evne og Vilje dertil, svarer et højere Bidrag, og modtager ogsaa frivillige Bidrag til Foreningen.

Styrelse.

§ 4.

Foreningens Styrelse bestaar af to Medlemmer, nemlig en Formand, der tillige er Sekretær, og en Kassierer, som vælges af Generalforsamlingen paa 3 Aar, men kan genvælges. Formanden repræsenterer Foreningen, som har sit Sæde, hvor han bor. Han leder dens Virksomhed, anmelder og sammenkalder dens Møder, fører Forrådet og leder Forhandlingerne. Naar et Styrelsesmedlem dør eller fratræder før den udløbne Funktionsstid, sammenkalder det andet Medlem straks en Generalforsamling, for at Nyvalg kan foretages. Indtil da besørger det ene Medlem alle Forretninger.

Tillidsmænd.

§ 5.

Styrelsen inddeler Foreningsomraadet i Kredse og udnævner en Tillidsmand for hver Kreds. Tillidsmændene opkræver Medlemsbidraget, modtager Indmeldelser af nye Medlemmer og har i det hele at varetage Foreningens Interesser og at arbejde for dens videre Udbredelse.

Generalforsamlingen.

§ 6.

Den aarlige Generalforsamling afholdes hvert Foraar. Ethvert Medlem er stemmeberettiget. Det af to Tillidsmænd reviderede Aarsregnskab fremlægges til Godkendelse, og de foreskrevne Valg foretages. Beslutningerne

fattes med simpelt Majoritet, dog kan Lovene kun forandres og Foreningen opløses, naar Oplosningen foreslaas af Styrelsen, og $\frac{2}{3}$ af de paa en Generalforsamling tilstedeværende Medlemmer stemmer derfor. En overordentlig Generalforsamling skal sammentaltes, naar mindst 20 Medlemmer forlanger det ved skriftlig Henvendelse til Foreningens Formand, eller Styrelsen finder det nødvendigt.

Regnskabet.

§ 7.

Regnskabsaaret følger Kalenderaaret. Regnskabet føres af Kassereren, til hvem Tillidsmændene indsender det optrævede Medlemsbidrag.

Ålmindelige Veitemmelser.

§ 8.

Naar Foreningen yder Skolehjælp til ubemidlede, skal der først og fremmest tages Hensyn til ubemidlede Medlemmers Børn, naar de anbefales til Understøttelse af den paagældende Tillidsmand.

§ 9.

Korhold, som vedrører Foreningen og dens Virksomhed og ikke er omtalte i Lovene, ordnes af Styrelsen.

„Den nordlesvigiske Skoleforening.“

Ved Foreningens Hjælp kan uformuende konfirmerede Børn — baade Dreng og Piger — komme paa Efter-skole eller anden god Skole, og unge Mænd og Kvinder paa Højs-, Landbrugs-, Handelskole osv., og Foreningen har allerede siden dens Oprettelse bevilget og ydet Hjælp til henved 1850 unge fra de forskellige Egne i Nordlesvig. Der tages først og fremmest Hensyn til Begæringer om Medhjælp til Børn og unge Mennesker, hvis Forældre er Medlemmer af Foreningen. Begæring om Hjælp og anden Vejledning fremsendes til Foreningens Kasserer, Gaardejer H. Thomsen i Røost ved Arrild, inden hvert Aars 1. Februar og 1. August for at komme paa Sommer- henholdsvis Vinterkole. Paa Foreningsjæl meddeles nærmere Oplysninger saavel af Tillidsmændene, som af de Under tegnede, hvilke ligeledes til enhver Tid tager imod Indmeldelser af nye Medlemmer.

Foreningens Styrelse.

A. Thysjen = Hansen.

H. Thomsen.

Opfordring!

Enhver danstfindet Mand i Nordlesvig burde støtte de ovennævnte 3 Foreninger: Sprog-, Vælger- og Skoleforeningen ved at tiltræde dem som Medlem eller Vidragyder, samt event. ved større frivillige Bidrag. Som ogsaa deres Navne angiver, har de jo hver for sig deres særegne Opgaver og Formaal, som dog alle jamles i det Hovedformaal: Bevarelsen af vort Modersmaal, det danske Sprog, og af den danske Nationalitet i Nordlesvig. Indmeldelser i de nævnte Foreninger modtages til enhver Tid, foruden af Kredsfornemændene og Tillidsmændene, ogsaa af Foreningens Formænd og Sekretærer, der ligeledes meddeler Svar paa alle Spørgsmaal, vedkommende Forening vedrørende.

Danske Undervisningsanstalter,

passende for den konfirmerede Ungdom.

Folkeshøjskoler:

(3 Uimindtelighed 5 Maaneders Undervisning om Vinteren for Skole
(1. November—31. Marts)

og 3 Maaneder om Sommeren for voksne Piger (1. Maj—31. Juli.)

Naby	Højskole, Forst.	Carl Nielsen, Nabybro, Jylland.
Plagaard	—	W. Brücker, Kolding.
Nis	—	J. C. Christenien, Maarsjøe, Malling St., Jylland.
Nisov	—	L. Schröder, Vejen St. Jylland. (Har 6 Maaneders udvidet kursus om Vinteren baade for Skole og Piger.)
Pakkebolle	Højskole, Forst.	D. P. Jensen, Pakkebolle St., Sjælland.
Vornholmsø	—	F. Chr. Krebs Lange, ved Effodalen.
Vrahelloseborg	—	J. S. Winther, Korinth St., Fyn.
Broderup	—	Emil Dam, Lou St., Sjælland.
Vorkov	—	Fr. Thomsen, Vorkov St., Jylland. (Andre Missionskole.)
Dalbgheder	Højskole, Forst.	M. Møller, Havndal St., Jylland.
Djurslundsø	—	A. Nordahl-Peterien, Trustrup, Jylland.
Elbæk	—	Joh. Elbæk, Trustrup St., Horsens.
Elev	—	Th. Poulsen, Lystrup St., Aarhus.
Emdrupborg	—	R. Tang, København.
Njellerød	—	A. Jørgensen, Nalborg.
Frederiksborg	—	G. Vegtrup, Sjælland.
Galtrup	—	Peder Hansen, Rykøbing, Mors.
Give	—	J. Jacobsen, Give St., Jylland.
Grejsdalens	—	J. A. Gaarde, Vejle.
Grundtvigs	—	H. Koiendal, Lyngby St., Sjælland.
Hadsten	—	H. C. Nielsen-Svinning, Hadsten St., Jyll.
Hassel	—	Joh. Davidsen, Hasslev St., Sjælland. (Andre Missionskole.)
Hesjedalle	Højskole, Forst.	A. P. Simonien, Hjortshøj St., Jylland.
Hindholm	—	A. P. Jensen, Jnglebjerg, Sjælland.
Hjorlunde	—	A. Albrektien, Slangerup, Sjælland.
Hong	—	A. Jørgensen, Hong St., Sjælland.
Hønderup	—	P. Chr. Knudsen, Varde.
Karise	—	A. C. Knudsen, Karise, Sjælland.
Klanf	—	J. Nielsen, Klanf, Jylland.
Klong	—	A. Hjerregaard, Glamsbjerg St., Fyn.
Kvisjel	—	C. J. Stevns, Kvisjel St., Jylland.
Løvring	—	Frk. Eline Vegtrup, Njellerup.
Møllerup	—	J. Michelsen, Randers.
Nysted	—	H. Hansen, Nysted, Lolland.
Norre-Drøstev	—	M. P. Schmidt, Rykøbing, Falster.

Odder	—	—	A. A. Dølleris, Odder St., Jylland. (Skun for Piger: 5 Mandr. om Vinteren, 3 om Sommeren.)
Ollerup	Højskole, Forst.	J. P. Kristensen-Manders, Svendborg.	
Ondløse	—	—	E. L. Vanke, Mørlov St., Sjælland.
Ribe	—	—	E. S. Salling, Ribe.
Ry	—	—	Helge Hoftrup, Ry St., Jylland.
Ryslinge	—	—	Alfred Povlsen, Ryslinge St., Jyn.
Rødkilde	—	—	J. S. Andersen, Møen.
Salling	—	—	Axel Arelsen, Tøbjærg St., Jylland.
Stals	—	—	P. Hvid, Stals St., Jylland.
Soro	—	—	A. D. Dalsgaard, Soro, Sjælland.
Stevns	—	—	Karl Rønne, Rødvig St., Sjælland. (Vinteren skarle og Piger, om Sommeren Piger.)
Stovring	Højskole, Forst.	J. Voigt, Stovring St., Jylland.	
Sorup	—	—	H. Gundersen, Svendborg. (Om Vinteren skarle og Piger, om Sommeren Piger.)
Særstev	Højskole, Forst.	A. Nielsen, Jullerup, Jyn.	
Testrup	—	—	Dr. J. Korregaard, Maarjlet St., Jylland.
Thylands	—	—	P. Hansen, Sjorring St., Jylland.
Ubberrup	—	—	Jannik Lindbæk, Værstev St., Sjælland. (Har udvidet kvindeskole 5 Maaneder om Vinteren.)
Uldum	Højskole, Forst.	Knud Andersen, Uldum St., Jylland.	
Vallekilde	—	—	Povl Hansen, Hørve St., Sjælland.
Veistrup	—	—	Jens Lund, Veistrup St., Svendborg.
Vestbirk	—	—	Bronwald Nielsen, Vestbirk, Hørsens.
Vesterdal	—	—	Christoffer Waarde, Middelfart, Jyn.
Vinding	—	—	Martin Nielsen, Vejle.
Brigsted	—	—	L. Maltzen, Braakølv St., Hørsens. (Om Vinteren skarle og Piger, om Sommeren Piger.)
Braa	Højskole, Forst.	Jørgen Torkelsen, Braa St., Jylland. (Mlandet Skole om Vinteren.)	

Landbrugsskoler :

Dalum	Landbrugsskole, Forst.	Jørgen Pedersen, Odenje, Jyn.	
Ladelund	—	—	Niels Pedersen, Brorup St., Jylland.
Lyngby	—	—	A. J. Peterien-Vorup, Lyngby St., Sjæll.
Malling	—	—	E. C. A. Turen, Malling St., Aarhus.
Jyns Stifts Patr. Selskabs,	—	Chr. Krogh, Odenje.	
Tune	Landbrugsskole, Forst.	J. Brink-Larsen, Taajrup St., Sjælland.	

Haandværkerskoler :

Hjørklunde	Haandværkerskole, Forst.	B. Hansen, Slangstrup, Sjælland.	
Ollerup	Højsk. Haandværkerafd., Forst.	Masmusien, Svendborg.	
Ry	—	—	A. P. Kristiansen, Ry St. Jyll.
Vallekilde	—	—	A. Bentzen, Syderup St.
Vestbirk	—	—	Anton Hansen, Hørsens.
Vinding	—	—	H. Brummer, Vejle.

Havebrugsskoler :

Veder	Havebrugsskole	Forst. P. Henriksen, Veder St.	
Grene	—	—	K. K. Møller (ved København).

Landsgrav — — Hans Knudsen, Slagelse.
 Bilvorde — — St. Nyeland, Charlottentlund, Sjælland.
 Høng Højskole ved Slagelse har Hævebrugsafdeling.

Handelskoler :

De Bredste Handelskoler i København. Direktør: Gehejmestatsraad Tietgen, Overlærer Dr. Møller, ny Toldbogade 3, K.
 Grüners Handelsakademi i København, Gothersgade 48, København. Forstander: W. Brown.
 N. P. Sogaards Handelskurjus i København, Nørregade 15.
 Handelsakademiet „København“ i København K, Niergade 54. Bestyrere: P. Woffenheuser og N. Thorvald-Jensen.
 Fruen C. Tejtmans Handelskoler for Kvinder i København, Raadhushusplads 14 A.
 Jyllands Handelsakademi i Århus. Forstander Translatør Imm. Henningsen.
 Teknisk Skole i København, Ahlefeldtsgade/Nørrevoldgade.

Sløjd- og Håndarbejdskoler :

Årskov, Forstander Jørg. Rasmussen, Vejen St., Jylland.
 Årskov Håndarbejds-skole, Forstander Anders Leervad, Vejen St., Jylland.

Efterkoler, Frikoler, Realskoler o. s. v. :

Hejls	Efterkole,	Forst. H. P. Rosjen,	Kolding St., Jylland.
Skibetund	—	—	Knud Pedersen. Vejen St., Jylland.
Holsted	—	—	A. Grand, Holsted St., Jylland.
Vester-Vedsted	—	—	Holger Eren, Vedsted St., Ribe.
Bramminge	—	—	J. H. Navn, Bramminge.
Flemming	—	—	J. Peterien, Henriksen, Jylland.
Højby	—	—	Søren Sørensen, Højby, Fyn.
Kolt	—	—	Kr. Højmark, Hestelager St., Jylland.
Ringe	—	—	Laur Rasmussen, Ringe St., Fyn.
Testrup	Frikole	—	J. A. Bo, Maarset St., Jylland.
Vindehøjninge	Efterkole	—	N. Andersen, Jillsdal, Sjælland.
Villumstrup	—	—	Chr. Jørgensen, Nyborg, Fyn.

Birkerød Latin- og Realskole, Forst. Joh. Plešner, Birkerød St., Sjælland.
 Kolding Latin- og Realskole, Forstander Georg Bruun.
 Kolding private Realskole, Forst. E. Christensen-Dalsgaard
 Samso Realskole, Skolebestyrer M. Blegvad, Transejbjerg.
 Vandrup og Omegns Realskole, Forst. G. L. Gøyside, Vandrup.

Anmærkning. I Hejls er der Skole om Vinteren 5 Maanedes for Dreng, om Sommeren 4 Maanedes for Piger; i Skibetund om Vinteren 5 Maanedes for Dreng, om Sommeren 3 Maanedes for Piger; i Holsted Vinterkole for konfirmerede Dreng og Piger fra 15. Oktober og 1. November til 15. April. Sommerkole for Dreng og Piger fra 2. Maj til 31. Juli; i Vester-Vedsted om Vinteren 5 Maanedes, om Sommeren 3 Maanedes ligeledes baade for Dreng og Piger.

Meddelt til Almanakken af H. Thomsen i Roski.

„H e j m d a l“

med dets Særudgaver

„Gaaderslev Dagblad“ og „Nordsborg Avis“
udkommer hver Soguedag i 6-spaltet Format og koster 1 Mk. 80 Pg.
fjerdingaarlig foruden Postafgifterne.

Som gratis Tillæg medfølger et stort, rigt illustreret Søndags-
blad, som bringer Søndagsbetragtninger, skrevne af fremragende
Præster; Fortællinger og Digte af de bedste folkelige Forfattere;
oplysende Stykker af historisk, geografisk og naturvidenskabeligt
Indhold; Smaating: Gaader, Rebuser, Anekdoter o. s. v. samt
i hvert Nummer flere fint udførte Illustrationer.

Det store Blad

er en billig Udgave af „Hejmdal“. Det udgaar 6 Gange ugentligt i 6-
spaltet Format, koster kun 1 Mk. 35 Pg. fjerdingaarlig foruden Postaf-
gifterne, og er efter Størrelsen det billigste Dagblad i Nordslævig.

Annoncer fra Forretningsdrivende beregnes efter billige Takster. **Mindre
Kundgørelser** om Auktioener, Pladsjagende, Ejendoms-handler, Salg og
Køb etc., som tilføjes „Hejmdal“ optages uden Prisforhøjelse i alle Bladets
Særudgaver og finder derved meget stor Udbredelse over hele Nordslævig.

Bogsamlingen (5 à 6000 Bind)

paa Margrethesminde i Flensborg.

Udlaan fra „Bogsamlingen paa Margrethesminde i Flens-
borg“ sker ved Henvendelse til Bibliothekaren, Fruen Alexandra
Johannsen, Margrethesminde, Nørre Alle 6, Flensborg, og
vil i Reglen blive tilstaaet.

Bøgerne sendes med Posten eller leveres i Udlaanstiden (hver
Soguedag Kl. 11—2); de kan beholdes hjemme, naar ikke andet
foreskrives, i indtil fire Uger; Bibliothekaren kan i særlige Til-
fælde forny Udlaanssedlen efter de fire Ugers Forløb; Pragtværker
og niindbundne Bøger kan undtages fra Udlaanet.

Kataloget over Bøgerne faas for 30 Pg. I hver af Sprog-
foreningens Bogsamlinger er der indlemmet et Eksemplar af Kata-
loget, som kan faas til Gennemsyn.

Dansk Sangbog, eller den blaa Sangbog,

som i Forfjor udkom i et nyt Oplag og en forøget Udgave, kan
købes i den danske Boghandel overalt i Nordslævig, samt i Partier
til Medlemmer af Foredragsforeninger etc. direkte hos Forlæggeren
M. Andresen, Aabenraa.

Sejls Efterskole

ved Kolding

er beliggende i et af Stiftens smukkeste Sogne, der stoder umiddelbart til lille Vælt og ligger nær ved Skamlingsbanke. Fra 1. Novbr. til 31. Marts holdes der Skole for større Drengene og fra 1. Maj for Piger. Betaling for Kost og Undervisning er 25 Kr. maanedlig, naar Eleverne selv medbringer Sengenklæder, Lagener og Haandklæder. Nærmere Oplysninger meddeles under Adresse: Sejls pr. Kolding, af cand. theol. H. P. Rossen, Skolens Forstander.

„Modersmaalet“

og dets Særudgave „Haderslev Avis“, udgives af „Aktieselskabet Modersmaalet“ i Haderslev og udgaar hver Sognedags Eftermiddag og koster paa **Laudet 1 Mark 60 Pg.**, foruden Postafgifter, i **Haderslev By**, frit bragt i Huset, 1 Mk. 75 Pg.

„Modersmaalet“ bringer politisk Overblik, ledende Artikler, Nyheder, Forskelligt, Telegrammer, Markedspriser m. m.

Med Bladene følger hver Fredag „Modersmaalet“'s **Søndagsblad** som gratis Tillæg. Søndagsbladet er 8 Kvartsider stort, det trykkes paa fint Papir, indeholder Digte, en Prædiken, Beskrivelser, underholdende Læsning, Illustrationer m. m. Bladet egner sig til Indbinding.

Da „Modersmaalet“ har en særdeles stor Læsekreds, især i Haderslev By og Amt, finder

Kundgørelser

i Bladet en meget stor Udbredelse. Staaende Annoncer for Købmænd og Næringsdrivende efter billige Takster.

Flensborg Avis

udgaar om Morgenen i Flensborg og affendes saa betids med Plakposterne, at den samme Formiddag kan være i Læsernes Hænder i næsten alle Postdistrikter i vor Landsdel.

Skønt Flensborg Avis med sine Særudgaver har en stadig voksende Læsefreds og udkommer i Wintermaanederne i Dplag af

over 7500 Eksemplarer,

er Annonceprisen endnu den samme som den Gang Bladet kun havde en Niendedel af sit nuværende Dplag, nemlig 15 Penning Linjen første Gang, 10 Penning de følgende Gange.

Flensborg Avis, Hovedudgaven, koster med Nordflensvigsk Søndagsblad, Postpenge medregnede, 3 Mark Hjerdingaaret, foruden Omberingspenge, 42 Penning.

Flensborg Avis, Mindre Udgave, der ligeledes udgaar hver Dag i seksjaltet Format, koster med Postpenge 1 Mark 80 Penning foruden Omberingspenge, 42 Penning.

Flensborg Avis, Mindste Udgave, det billigste Blad i Hertugdømmet Slesvig, udgaar 3 Gange om Ugen og koster med Postpenge 75 Penning Hjerdingaaret foruden Omberingspenge, 24 Penning.

Omberingspenge betales ikke af dem, der selv afhenter deres Postfager.

Sønderjydske Aarbøger,

udgivne af H. P. Hanssen-Norremølle, Gustav Johansen og P. Skau, udkommer 4 Gange aarlig i Hefter paa 60 Sider. Subskription modtages i alle Boglader. Pris 4 Kroner aarlig. Medlemmer af danske Foreninger i Nordflensvig 3 Mk. aarlig.

„Højskolebladet“.

Lidende for Folkeoplysning.

Udgivet af Konrad Jørgensen, Kolding.

Ansvarlig Redaktør Karl Jørgensen.

„Højskolebladet“ udgaar hver Fredag med et 48-spaltet Hefte og bringer Artikler fra Kirkens, Skolens, Folkelivets, Samfundslivets, Litteraturens, Kunstens m. fl. Omraader og støttes af en stor Kreds af Medarbejdere i Danmark, Norge og Sverrige og Nordamerika. Bladet bringer jævnlig Levnedsskildringer af kendte Mænd og Kvinder og behandler ofte Forhold og Begivenheder i land. I de fleste af sine Numre bringer Bladet smukt udforte Illustrationer.

„Højskolebladet“ koster, bestilt paa et tykt Postkontor, 2 Mk. 10 Pg. hjerdingaarlig, Postpengene iberegneede.

Kundgørelser optages for 10 Ore Linjen med Rabat for 3 og flere Ganges Indrykkelse. Bladet er Kundgørelsesorgan for Pladsfagende og Pladstilbydende indenfor den Kreds, Bladet iøvrigt henvender sig til.

„Illustreret Børneblad for Nordslesvig.“

„Illustreret Børneblad for Nordslesvig“ udgaar 2 Gange om Maanedn i Sfidet Format og koster kun 25 Pg. i Kvartalet foruden Postpenge. Hvert Nummer indeholder smukke Billeder, Digte, Fortællinger, Gaader o. s. v. i et saadant Udvalg, som kan glæde og interessere baade Gamle og Unge.

Børnebladet kan bestilles hos Brevbærerne og paa Postkontorerne samt hos Udgiveren, som da — naar der af en Person bestilles mindst 3 Eksemplarer — sender dem i Korsbaand under Adresse direkte til Bestilleren.

Danske Mænd og Kvinder samt Skoleungdommen bedes om at holde „Illustreret Børneblad for Nordslesvig“, og tillige at virke for dets videre Udbredelse.

Thade Petersen, Hødding,

Udgiver af „Ill. Børnebl. f. Nordsl.“ fra 1. Oktbr. 1900.

Enhver oplyst Landmand i Nordslesvig kan have Nytte af
Lommebog for Nordslesvigske Landmænd 1902.

Faas ved Forhandlerne eller hos Hovedforhandleren Nis
Jensen, Branderup-Molle.

Anbefalinger.

Fra
→o Aabenraa By og Amt. o←

Nordflæsvigsk Frøavlerforenings fællesudsalg,

Kontor Storegade 45, Aabenraa,

Kontrolmark i Kolstrup,

der er oprettet af den nordflæsvigiske Frøavlerforening i Maret 1886, forhandler **Græs- og Koesfrø**, avlet af Foreningens Medlemmer under Kontrol af Foreningen, og tillige samtlige gangbare **Frøsorter** i undersøgt Bæve fra de bedste Kilder.

Bestyrelsen:

Mads Jensen,
Haderslev.

Jørgen Jensen,
Saksgaard.

H. Michelsen,
Aabenraa.

B. Jensen (Jakob Vasballes Eftf.), Aabenraa.

Største Lager i Manufaktur- og Modevarer, Dame- og Herre-
Konfektion.

Klædninger efter Maal med Garanti for godt Snit leveres i
første Tid.

Damprenjede Sjer og Dun meget billige.

Hans Callesen (D. Damms Eftfl.), Aabenraa,

Jærn- og Kortevarer samt Bygningsbeslag, Støbegods, Land-
brugsredskaber, prima Værktøj, Vinduesglas, Husholdnings-
genstande o. s. v.

Specialitet: Eneforhandling af de udmærkede **Bejle**
Konfurer og **Kaffelovne**.

C. C. Rode, Guldsmed, Aabenraa, Storegade.

Største Lager af alle Slags Guld- og Sølv-
tøj samt Solvplet til billigste Priser.

„Hejmdals“ Trykkeri

(H. P. Hanssen)

A A B E N R A A,

som er forsynet med 2 store Hurtigpresser, 1 Akcidens-
presse, flere andre Maskiner, elektrisk Drivkraft, nye
moderne Skrifter og stort righoldigt Papirlager, leve-
rer med kort Varsel

alle Slags Tryksager

fint og smagfuldt udforte til billige Priser.

Særlig anbefales:

**Tryksager for Mejerier og Sparekasser, Statutter, Kontobøger,
Regnskabsbøger, Afregningsblanketter, Regninger, Policer,
Aktiebrevne, Skemaer, alle Slags Kort, Brevpapir og Kuverter.
Fineste Farvetryk i indt. 10 Farver udf. Forespørgsler besvares omg.**

N. T. Stallknecht's Efterfølger,

J. Skov,

Jærnstøberi i Aabenraa,

anbefaler alle Slags solide Støbevarer til Dagens billigste Priser.
Reparaturer af alle Slags Maskiner og Støbegods udføres billigt.
De meget efterspurgte **danse Raffelovne og Komfurer** støbes og-
saa her. **Gammelt Støbegods** købes til højest Pris paa Pladsen.

Johs. Andersen,

Søndertorv, Aabenraa,

anbefaler sin

Kolonialforretning

samt Handel med

**Korn- og Foderstoffer, undersøgt Markfrø
Kunstgødning.**

Gæstgivergaard med udmærket Staldplads.

Hans Danielsen,

Storetorv 54, Nabenraa, Telefon Nr. 72,
anbefaler sin

Kolonial-, Vin-, Korn- og Foderstof-forretning. Lager af
kunstig Gødning til Fabrikspriiser.

Etabdplads til 30 Heste. Billig og reel Betjening tilfikkres.

J. Sørensen, Boghandel,

Nabenraa.

Afheder i dansk og norsk Litteratur. Billeder af „de sønder-
jydske Piger“ og „Norden“ i Hærvetnyk meget billige.

Bøger indbindes,

og alt Bogbinderarbejde udføres hurtigt og billigt.

C. Møller, Fr. Tøgesens Eftflg.,

Storegade 32, Nabenraa, (ved Eiden af Svaneapoteket),
Armagere og Optikus.

Hans Callejen, (D. Damms Eftflg.)

Nabenraa.

Kolonialvarer, Vin og Spirituoser.

Specialitet: Damp-Kaffebrænderi.

Væn Dem til
at bruge

J. P. Junggreens

efter dansk Monstre fremstillede

Røgtobakker, som kan faas overalt
hos Købmandene i Nordslesvig.

N. J. Bilgaards

Møbelfabrik og Möbelmagasin i „Enigheden“
i Nabenraa.

Største Lager og Udvalg i Nordslesvig af alle
Slags Møbler,

som leveres under Garanti baade for Soliditet og Billighed.

C. F. Rosenbold, Sadelmagermester, Søndergade, Aabenraa.

Største Sadelmagerforretning her paa Pladsen.
Særlig anbefales Seletøjer, Ridetøj, Rejsetøj og Brokbaand,
alt eget Fabrikat, solid og billigt.

Myt! Førfærdigelse af kunstige Hestehaler. Myt!
Bestillinger kan ogsaa ske skriftligt. Alt andet til Hæget henhørende
Arbejde udføres prompt og billigt.

Handel med Læderismørelse i Daaser og løs Vægt, samt med
Læderappretur.

Førfærdigelse af nye Maskeuremme. Gamle repareres.

J. N. Cornett, Aabenraa.

Største Lager af alle Slags solid Herre-, Dame- og Børne-
fødtøj. Bestillinger efter Maal.

Reparaturer udføres solid og billigt.

Jensen & Petersen,

Aabenraa,

—⊗— Lager af Ridchjul og Symaskiner ⊗—
tilligemed samtlige tilhørende Reserveredele.

Reparaturer udføres hurtigt og billigt i eget Værksted.
— Eneforhandling —

af Brennabor Ridchjul for Aabenraa og Haderslev Amt.

Købmænd og Handlende!

bringes det i velvillig Erindring, at J. P. Junggreus Fabrikater af

Skraa-, Røg- og Sminstobak

i enhver Henseende kan optage Konkurrencen med alle andre Fabrikater.
Prisliste og Prover sendes paa Forlangende.

M. Andresen, Aabenraa.

Th. Jacobsen, Farver, Aabenraa,

anbefaler sit

Farveri og sin Løjrensningss = Anstalt,
endvidere et betydeligt Lager af prima Tvist, Hørgarn, Klæde,
Rangarn, Vufskin og Cheviot til billige, men faste Priser.

Herløv Møller, Maler,
Nyvej 159, ◦ AABENRAA, ◦ Nyvej 159,

~~~~~ Farvehandel ~~~~~

Lager af Tapeter, Border og Rammelister.

Billeder indrammes.

Tapeter!   Alt Maler- og Lakererarbejde   Tapeter!
udføres solid og billigt.

Brænd i Biben!

Mod „G.“

fra J. P. Junggreen's Tobaksfabrik i Aabenraa, hvilken paa Grund af sine gode Egenskaber har vundet en altid større Udbredelse og almindelig Anerkendelse.

— Jaas overalt hos Købmændene i Nordflensvig. —

Chr. Askov,

Vestergade, * A a b e n r a a * Vestergade,

anbefaler sin Skraeddertorretning med stort Udvalg af de nyeste Stofprover, passende for enhver Aarstid.

For god Pasning og flot Snit garanteres.

H. Clausens Efterfølger,

Aabenraa, Klingbjerg 495,

anbefaler sin

Malertorretning

Endvidere anbefales fra min Torretning et stort Udvalg af Tapeter, Border og Antiklister. Forberedes hurtigt torrende Diefarve, Lak og Gulvfernis.

N. J. Skottegaard,

Søndertorv, Aabenraa,

— Bageri og Konditori. —

Væn Dem til at bruge

J. P. Junggreens

efter danske Mønstre fremstillede

Skraatobakker,

som kan faas overalt hos Købmændene i Nordslesvig. Af vore indførte Mærker nævnes: Tof Skraa — Mellem Skraa — Fin Skraa — Skipper Skraa — Svicient eller Skatol Skraa i Bundter samt Ekspert Skraa i halve Bund i Daaser.

S. P. Ewald, Aabenraa, Storegade, Jærn- og Kortevarer.

Specialitet:

Husholdningsgenstande.   Udstyrsforretning.
Pumper og Vandledningsrør

J. G. Petersen,

Storegade, Aabenraa.

Største og billigste Lager af Herreklæder, Hatte, Fodtøj samt alle Slags Underbeklædningsartikler fra de billigste til de allerfjæreste Artikler.

Christian Jacobsen,

Handelsgartneri,

Norrechaussee, Aabenraa,

forsender For- og Efteraar lave forædlede Moser, frit leverede i Huset: 12 Stk. i 12 Sorter for 5 Mark, 24 Stk. i 24 Sorter for 9 Mark. Største Udvalg i de nyeste ægte Raktus Georginer, a Styk 50 Pg.

Største Udvalg i nye og nyeste Raktus Georginer i Slesvig.

Snedker N. Nielsens Mobelmagasin,

Aabenraa,

anbefaler alle Slags Mobler af eget Fabrikat, solid og billigt.

==== J. Skov & Co., ====
Jærnstøberiet, Slotsgade, Aabenraa.
Stort Mønsterlager af Landbrugsmaskiner,
Johnstons, Rud. Sacks og egne Fabrikater.
==== Reparaturs udføres. ====

J. Duus.
L. Lauritzens Efterfølger,
fotografisk Atelier,
Storegade 41, Aabenraa, Storegade 41.

Cigarer! **Cigarer!**
fra de billigste til de fineste saas fra
J. P. Junggreens Tobaksfabrik,
Aabenraa.

Allerfincste Røgtobakker,
fabrikerede af de bedste Raastoffer, overordentlig lette og vel-
smagende med fin Aroma, til Mk. 1,60, Mk. 2,00 og Mk. 2,50
Pundet, saas fra
J. P. Junggreens Tobaksfabrik,
Aabenraa.

Det er en Fejltagelse,
naar Folk mener, at Røgtobakker fra Fabrikkerne sydpaa
skulde være bedre end de, som fabrikeres i Nordslesvig.
Tobaksfabrikkerne i Nordslesvig kan i enhver Hen-
seende let optage Konkurrencen med de nævnte fremmede
Fabrikker, baade hvad Varernes Godhed, som hvad deres
Prisbillighed angaar. Enhver Ryger vil kunne overbevise
sig om Rigtigheden heraf ved at vænne sig til at bruge de
efter de bedste danske Monstre fremstillede

R ø g t o b a k k e r
fra **J. P. Junggreens Tobaksfabrik i Aabenraa.**

Hafnia.

Det ældste og største private danske Livs-
forsikringsselskab

tegner alle Arter Kapital- og Livsforsikringer
samt Livrenter paa meget fordelagtige Vilkaar.

Nærmere Oplysninger gives beredvilligst af Selskabets Re-
præsentant for Nordslesvig,

Redaktor H. P. Hanssen i Aabenraa.

og dets Inspektør J. Ostergaard, Hygumskov pr. Rødding,
og Rejseagent Jens Dons, Københoved pr. Rødding.

Forlang hos Kobmænd og **J. P. Junggreens**
Handlende

Skraa-, Røg- og Snustobak

fra **J. P. Junggreens Tobaksfabrik i Aabenraa.**

Yndere af en saftig Skraa

anbefales en ny Artikel, som allerede har vundet almindelig
Udbredelse, nemlig den af

J. P. Junggreen, Aabenraa,

efter dansk Monster i Nordslesvig indførte

== Eksport-Skraa, ==

hvorved forstaas Skipper- og Mellem-Skraa samt anden
Skraa, der er nedlagt i selve Saucen i tætsluttende guld-
lakerede Metaldaaser, indeholdende et fuldvægtigt helt eller
halvt Pund.

Ved denne Opbevaringsmaade kan Skraaen holde sig
i lange Tider uden at tabe i Saftighed og Velsmag.

Da denne vor Artikel allerede er bleven efterlignet,
bedes man om at agte paa, at Daaserne, man kober, er
forsynede med vort Firma og Fabriksmærke.

J. P. Junggreen, Aabenraa.

B. J. Damm,

Brunde Dampteglværk ved Nabenraa,
anbefaler alt til **Teglværksindustrien** henhørende, prima
Varer til moderate Priser. Røde, hvide og gule Mursten, Tag-
sten, Fliser, røde og hvide Faconsten, Solbænksten, Svæl-
vingesten, Brøndsten, Krybbeften, Klinker til Logulve, Dræns-
rør i alle Størrelser.

S. B. Petersen,

Stræddermester i Hellevad.

Færdig Herre- og Dreng-Garderobe.

Leverer Stoffer til Klædninger og Klædninger efter Maal i Løbet
af kort Tid.

Chr. Gallese's **Tømmerhandel og Dampbøvlværk** i Rodekro

anbefaler et velassorteret Lager af
Bjælker, Sparrer, Lægter, hovlede og uhovlede Brædder,
Tagpap, Patent Cementtagsten, Tjære,
Cement og Ralk til særdeles billige Priser.

Bygningsbeslag.

Mærk! Ved Hjælp af de nyeste Maskiner kan jeg optage enhver
Konkurrence med hovlede og plojede Brædder, samt alt
til Bygningsfaget henhørende.

Reel Betjening!

Moderate Priser!

Chr. Gallese, Rodekro.

P. H. Degn, Hellevad,

anbefaler sin Handel med Kolonial- og Kortevarer, Stentøj
og Droger, samt Landbrugsredskaber.

Særlig anbefales frisk dampbrændt Kaffe og fineste Margarine.
Smør og Æg købes til Dagens højeste Priser.

Bekendtgørelse.

Vedvarende Blomster faas i stort Udvalg for 10 Rg. til højere Priser pr. Styk. Pflor i mange Pragtforter, 10 Stk. 2 Mark. Funktia i mange Sorter, 10 Stk. 2 Mark. Spiraea i mange Sorter, 10 Stk. 3 Mark. Iris germanica i mange Sorter, 10 Stk. 2,50 Mark. Delphinium i mange Sorter, 10 Stk. 2,50 Mk. Pioner, gamle Sorter, 10 Stk. 2 Mark; af fineste Sorter 10 Stk. 4 Mark; træagtig Pion fra Mk. 1—1,50. Juleroser i mange Farver, 10 Stk. 4 Mark. Georginer, nyeste Raktus, 10 Stk. 4 Mark; ældre Sorter 10 Stk. 2 Mark.

Engelske Stikkelsbær i 20 Sorter med Navn, 10 Stk. 3 Mark. Hindbær og Jordbær i mange Sorter med Navn, Hindbær 100 Stk. 4 Mark, Jordbær 100 Stk. 2 Mark. Frugttræer og Sirtræer til billigste Priser.

Nærmere Oplysninger hos Undertegnede

Peter Jensen,

T o m b o l pr. Felsted.

J. G. Johansen,

Graasten,

anbefaler sit store Lager af

**Manufakturvarer, Dame- og Herre-
Konfektion,**

== Hatte og Kasketter. ==

Julius F. Sjørgensen.

➡ Graastens billige Købehush. ➡

Kontant

Manufaktur- og Herreflæder-Magasin.

C. Ødis, Rødekro,

anbefaler sin Skomagerforretning samt sit store Lager af solid og smukt Fodtøj for Damer, Herrer og Børn til billige Priser.

Specialitet: Hjemmelavet Herrefodtøj.

Fra
↪ 0 Haderslev By. 0 ↩

H. Frees (J. Rommensens (Eftflg.),
Haderslev.

Tjenfram: og Udstyrs-Forretning.

Stort Lager af Vols- og Landbrugsredskaber.
Eneudsalg af de bekendte Vejle Kaffeovne og Komfurer.

Chr. Lausens Kolonialforretning,

Haderslev, Storegade 516,

Stort Udvalg i aflagrede Bremer Cigarer og importerede Vin.

Hansen & Winterberg, Haderslev

Hjørnet af Nørre- og Slotsgade Nr. 7.

Stort og nyt Lager i Dame-, Herre- og Bornekonfektion,
Besætnings- samt Udstyrsartikler.

Sengefjer og Dun. — Klædninger efter Maal.

H. P. Aarø, Haderslev

Nørregade 2,

Mode- og Manufaktur-Forretning.

J. S. Thuesens Efterslg.

(P. S. Kjems)

Storegade 457, Haderslev, Storegade 457.
Manufakturvarer samt færdigshede Herreklæder.

H. Sørensen, Haderslev, Gaaskærgade 412.

Stort Udvalg af nye, elegante og solide V og n e. Reparation-
tioner solid og billigt. Brugte Vogne tages i Bytte.

E. N. Knudsen,

Haderslev, Nørregade 8.

Stort Udvalg i Manufakturvarer, Damekonfektion og Kjøle-
tojer, Færdigsyede Herreklæder. Fjer og Dun.

„Modersmaalets” Bogtrykkeri

Aktieselskab,

II A D E R S L E V.

Motordrift med Hurtigpresse og flere Akcidenspresser.

Al Slags Trykarbejde

udfores hurtigt, smukt og billigt.

Specialitet: Mejeriregnskabsbøger.

Særlig anbefales et nyt System, der giver et overskueligt Regnskab, letter Arbejdet og er besparende ved Anskaffelsen. (Prisbelønnet paa det 5. nordslesvigske Fælleslandbomøde i 1895 og indført paa de fleste større Andelsmejerier i Haderslev Amt.)

Stort Lager af Kobberstik,
Fotogravurer,
Raderinger og Fotografier
saavel med som uden Ramme.

Sabroe's Boghandel

(Carl Nielsen)

II A D E R S L E V.

Dansk Litteratur.

Salmebøger, Andagtsbøger, Skolebøger,

Forretningsbøger,

Papirhandel og Bogbinderi,

Galanterivarer,

Skrivematerialier, Gratulationskort og Billeder

i største Udvalg.

Fotografi-Apparater
i forskellige Størrelser. Pris
1,50, 2, 4, 7,50 Mk.
Giver gode og skarpe Billeder.

Albert Johannsen,
fotografisk Atelier,

Storegade 430, Haderslev.

R. Beck, Haderslev,

Landbrugsmaskiner.

Køb altid Johnstons Mejemaskiner, de er de holdbareste i Længden.

Johnston Bonnie Binder er den bedste, der findes i Verden.

Clayton & Shuttleworths (England)

Damptørskværker er de bedste og holdbareste.

Mange Anbefalinger forefindes.

**Lanz Tærskemaskiner. Rud. Sacks Plove og Radsaamaskiner.
Holeby Radsaamaskiner.**

„Kejseren“, 2-rækket Røefrosaamaskine, renser 2 Rækker ad Gangen.

* * „Adler“-Cykler er de bedste. * *

Vandtætte Sejl til Selvbindere

R. Becks Maskinhandel, Haderslev.

C. L. Ohlmann,

Gaaskærgade, Haderslev.

A f l a g r e d e V i n e o g S p i r i t u o s e r
Specialitet: Taffel-Akvavit.

J. Jakobsen, Maskinbygger,

Gaaskærgade, Haderslev,

anbefaler alle Slags Landbrugsmaskiner, samt Udførelse af
Reparationer.

M. H. Johnsen, Haderslev, Gravene 441

Skomagerforretning.

Chr. f. Boysen, Haderslev,

Storgade Nr. 470.

Møbel- og Ligkiste-Magasin.

9*

Waldemar Schmidt,

Søndertorv 17, Haderslev.

Herre- og Dreng-Garderobe-Forretning.

Forfærdigelse efter Maal under Garanti.

Christ. Færdig, **Kobbersmed og Brøndborer,**
Haderslev, Apotekergade 304, (ved Siden af Loveapoteket),
Artesijf Brøndboring. Mejerigenstande.

M. Schumann,

Haderslev, Lavgade 228,

bringer herved i Publikums velvillige Erindring sit ny anlagte

Dampfarveri og Valveri

forbunden med Uldfarveri, Spinderi samt Bæveri,

indrettet med Nutidens nyeste Maskiner.

Tillige forarbejdes **strikkede Klude**, baade til Kartning og Spindning.

Oluf Petersen jr. (J. S. Michelsens Efterflg.)

Haderslev, Gaaskergade 418, (grundlagt 1842),

Billed- og Stenhuggeri.

Betydeligt Lager af smagfulde Gravmonnimer, Plader, Tavler oc.

Møllehalssten af sort Marmor.

M. Møllers Guld- og Sølvvare-Forretning,

Bispegade 365, Haderslev (grundlagt 1842).

anbefaler sig med et stort Udvalg af alt til Faget henhørende.

Lager af Elektroplet og Nikkelvarer.

Adolf Wiuff, Haderslev,

Bispegade 369.

Manufakturvarer samt færdigshede Herreflæder.

Jørgen Iversen, Haderslev,
Nørregade.

Herre- og Dreng-Garderobe-Forretning,

Sko- og Støvle-Magasin.

Peter Bønsens
Kolonialhandel og Gæstgiveri,
Slotsgade, Haderslev, Slotsgade.
Udsalg af **Have-, Blomster- og Rodfrugttrø.**

Peter Henningsen, P. C. Winterbergs Eftf.
Haderslev, Storegade 454,
➡ **Alre-, Guld- og Sølvvare-Lager.** ➡

R. Bahnsen, Haderslev, Søndertorv 16.
Pibedrejeri. Udsalg af Læder- og Kortevarer. Rathenower
Briller og Pincenez. Tilpasses nøjagtig ved Ojemaaler.
Billige Priser.

P. Jensens Bageri
Gaasfærgade 740—42, Haderslev, Gaasfærgade 740—42.

N. C. Færdigs Enke,
Storegade 493, Haderslev,
Kobbersmed, Brøndborer, Blikkenslager og Pumpeforretning.
Lager af
Transportspande og alle til Mejeribrug henhørende Bliksager.
Lager af
Pumper, Jærnrør samt alt til Vandledning henhørende.

Martin Jensen, Haderslev,
Vestergade 592.
Bødkerforretning.

J. Lassen Ferdinand,
Slagtergade 635, Haderslev,
Mobel- og Bygnings-Snedker.
Færdige Vægster
➡ **haves i stedje paa Lager.** ➡

Alfred Petersen, (P. C. Petersens Eftflgr.)

Storegade 430, Haderslev,

Guld- og Sølvarbejder.

Stort Lager af Guld- og Sølvvarer. Sølvplet og Nikkelvarer.

Smukt Udvalg i Lommeure.

C. Møllers Bageri,

Slotsgade 32, Haderslev.

Valdemar Møllers Eftflgr.

CHR. PETERSEN,

Storegade 542, Haderslev, Storegade 542.

Lager af

Tobakker, Cigarer og Cigaretter. || Piber, Cigarrør, Pipe-
Utensilier

* * samt Spadserestøkker. * *

K. Jørgensen, Haderslev,

Material- og Fabrikationshandel en gros, bringes i velv. Grindring.

B. M. Schmidt, Haderslev,

— Nøstet 89 A, —

Pumpemager og Brøndboreforretning,

saavel Jern- som Træpumper.

Johan J. Wahlgreen,

Vestergade 555, Haderslev, Vestergade 555,

— Stomagerforretning. —

Nicolai Duken, Haderslev,

Smør-Øksporthandelsforretning.

forretning med

Korn, Fødestoffer, Gødningstoffer og undersøgt Markfro.

Haderslev,

E. P. Thorsen,

Søndertorv 296,

Stort Udvalg i

Haderslev.

Manufakturvarer, Dame- og Herre-Konfektion. Udstyrs-Artikler.

Søndertorv 295, H. Fahrendorff, Søndertorv 295,

HADERSLEV.

—☉— Konditori og Kafé samt Bageri. ☉—

V. Fahrendorff, Urmager.

Nørregade, Hjørnet af Smedegade, Haderslev,

Lager af

Lomme- og Stueure, Guld-, Sølv-, Sølvplet og Nikkelvarer.

P. Jørgensens

☞ **Mobel- og Vigtigste-Magasin,** ☜

Storegade Nr. 35, Haderslev.

J. G. Hansen,

Skibsmægler, Skibsprovianteringshandel,

Gæstgivergaarden „Danmark“, Haderslev.

A. Thulstrup,

Slagteri og Kreaturhandel.

Badstuegade 197. Haderslev, Badstuegade 197.

Chr. Carlsen,

Handelsgartneri og Dekorationsforretning.

Haderslev, Marienlyst.

Enormt billige Priser.

J. H. Birkedals

Kontant-Forretning.

Norregade 296 a. **Haderslev**, Norregade 296 a.

Manufaktur- & Modevarer.

Herre- og Dame-Konfektion. Udstyrsartikler.

Stort Lager af Fjer og Dun.

Lorens P. Lorensen.

Anton Petersens Eftflgr.

Storegade 488. **Haderslev**, Storegade 488.

Kolonial, Tobak og Cigarer.

Chr. Peterjen, (N. Nielsens Eftflg.)

Haderslev, Storegade 471.

— **Konditori og Kafé.** —

Søndertorv 290. **J. Dahl**, **HADERSLEV.**

Urtekramhandel.   Dampkaffebrænderi.

„Colombia“

„Monark“

Stort Cyklelager.

Grand prix

Guld-Medaille

Paris. — Special-Mærke „Nordslesvig“. — 1901.

NB. Tilbehør paa Lager. Reparation af enhver Art udføres.

J. G. Wepler, **Mekaniker**,

Haderslev.

Cykle- og Symaskine-Handel, Reparatur-Værksted,

Telefonanlæg, Forniklings- og Lakere-Anstalt.

Kommissions Forretning

for Køb og Salg af Landejendomme.

J. H. Schmidt, **Haderslev.**

Norre Gausje (Villa Alara) Nr. 753.

H. Sarup, Smedemester,
(Chr. Nissens Eftflgr), Haderslev,
anbefaler sig som
B.slag- og Vognsmed.

Chr. F. Foged,
Gaaskærgade 714, Haderslev, Gaaskærgade 714,
Skomager-Forretning

Brødrene Minks Maskinbyggeri,
Storegade 428, Haderslev, Storegade 428.
Leverer alle Slags Landbrugsmaskiner, ligesom alle Slags
Maskiner og Redskaber istandsættes.

Fra
↪◦ Haderslev Østeramt. ◦←

J. Gbbejens Onke, Kristiansfelt,
Urnager og Optiker.
Guld & Solvarehandel.

Sophus A. M. Christensen, Tjustrup.
Lager af Byggematerialier.
Stort Lager af Tobak og Cigarer.

L. P. Kjær, „Nord“, Kristiansfelt.
Mode- og Manufakturforretning, Herre- og
Damekonfektion.

N. J. Schou, Kristiansfelt,
Mobel- og Bygnings-Snedker.

Christian Thielsen,

„Frej“ ved Kristiansfelt,
anbefaler sin

Kolonial-, Tærn- og Kortevarer-Forretning.

Carl Hansen, Kristiansfelt.

Lager af røde Mursten, Formsten, Tagsten, Brøndsten
og Drænsror fra Kolding Aktieteglværk.

H. Thuesen, Kristiansfelt,

Vognfabrikant.

Reparationer udføres solid og billigt.

K. Nielsen, Tyrstrup,

Blikkenslager.

Lager af de bekendte Staaltransportspande.
Reparationer udføres hurtigt og billig.

M. S. Kjær, Tyrstrup,

Urmager og Optiker.

Stort Lager af Stue- og Lommeure, Urfæder, optiske
Sager samt et betydeligt Udvalg i Guld-, Sølv-, Alfened og
Nikkelvarer.

Ernst Jensen, Tyrstrup,

Kolonial-, Skotojs- og Foderstofforretning.

K. P. Gellert, Tyrstrup,

Slagteri og Pøsemager-Forretning.

M. G. Thomsen, Kristiansfelt.

Ridehjulsforhandler.

Stort Lager af ny Maskiner.

C. Thomsen.

Smedemester i Tagkær.

Julius Nielsen's Commerforretning i Vojsens.

Stort Oplag af Tommer, Brædder, Planker og
Lægter, som anbefales til billigste Priser.

J. Th. Jensen, Vojsens.

Ure, Regulatorer.

Guld- & Sølvvarer, Mundharper.

Prima Cykler og Symaskiner.

Barometre. Thermometre og Brillor.

Stort Udvalg, billige Priser.

Reparaturer af Cykler udføres i eget Værksted.

Christian Paul's Gæstgivergaard i Vojsens.

C. E. Borch, Vojsens, Støbegods-Lager.

Kolonial-, Jærn- og Kortevarer-Forretning. Vejle Kakkel-
ovne og Komfurer.

Byggematerialier, Kalk og Cement. Jærn, Kul, Koks,
Tjære og Tagpap.

Osters- og Muslingskaller til Høns- og Svinefoder.

Vojsens Mølle.

Mølleri samt Foderstof- og Kornforretning.

H. Jversen,

Sommersted Station,

Fotografisk Atelier samt Modepynt-Forretning.

Jørg. Jensen, Vojens,

anbefaler sit store Lager af
**Manufaktur- og Modevarer, Dame-, Herre- og
Børnekonfektion.**

Lager af Herre-, Dame- og Børnefodtøj.

Specialitet:

Herreklædninger efter Maal. Eget Skrædderværksted
i Huset.

C. Schultz, Sommersted Station.

Kolonialvarer, — Lager af Herre-, Dame- og Børnefodtøj.

Alle Sorter af Godnings-Stoffer.

* * Fabrikationslager af Kaderslev Benmel. * *

H. H. Petersen, Sommersted Station

Kontant Mode-, Manufaktur- * * * *

* * * * og Herre-Ekviperings-Forretning.

Chr. Koosé & Speth,

Storn-, Foderstof- og Guano-Forretning.

Sommersted Station.

Chr. Kjær, Sommersted Station,

Farveri.

Udsalg af Tvist, Hørgarn, Blaargarn
samt hjemmelavet Vadmæl.

O. P. Friis, Steppinge,

anbefaler sin

Mode- Manufaktur- og Herreekviperings-Forretning.

Lager af Skotøj.

Niels Wind, Sommersted,
Kolonial-, Fro- og Guano-Forretning.
Lager af Tommer, Kalk og Cement.
V a n d b r u g s m a s i n e r.

Chr. Christensen, Sommersted,
Lager af
— Kul, Kalk, Cement og Tagpap m. m. —

Damgaard & Tange, Sommersted,
Jærn- og Kortevarer-Forretning.
— Stort Lager af Kakkelovne og Komfurer. —

J. Schmidt, Sommersted,
Musiker
samt Forretning med Telt til Udlejen.

J. Jacobsgaard, Sommersted.
Største Lager af fine og tarvelige
Møbler, Møbelstoffer, Bornevogne, Gardinlister, Rosetter etc.
Eget Snedker- og Polsterværksted.

fra
→ Haderslev Vesteramt. ←

J. C. Blume, Nustrup,
anbefaler sine
velrenomerede Rebslagervarer
en gros & en detail.

P. Hansen, Lille Nustrup.
Inspektør for Uheldsforsikringen Winterthur.
Hypothekpenge i Landejendomme forskaffes.

Wilhelm Frans Ugerstov,
Kolonial-, Jærn-, Kortevare- og Stentojsforretning.
Handel med Tobak og Cigarer, Vin og Spirituoser,
Markfrø og Gødningstoffer.
Eneudsalg af Riber Raffelovne og Komfurer. Lager af
Stobegods og Landbrugsmaskiner.

Heinrich Dahl,
Nustrup.
Kolonial-, Jærn- og Kortevarer.
Udsalg af underjagt Markfrø og Guano.
Manufakturvarer. Udsalg af Landbrugsmaskiner.

J. Jørgensen Bevtost,
anbefaler de solideste Eko og Stovler, det bedste og billigste i
Fjer og Dun, Tvist, Kor- og Blaargarn til meget billige Pri-
ser. Forhandling af S. P. Junggreenes Ekraa og Røgtobakker.

J. P. Lange,
Over-Jærnsdal,
Korn- og Foderstoffer, Kunstgødning,
Kul og Cement,
Handel med underjagt Markfrø.

O. J. Petersen,
Over-Jærnsdal og Strandelhjørn,
Kolonial-, Manufaktur-, Jærn- og Stentojshandel.
Lager af Tobak og Cigarer.
Stobegodsartikler: Danske Komfurer, fritstaaende Vaskedler.
Bygningsmaterialier.
anbefales til Dagens billigste Priser.

J. Gubi

*** Smedemester i Bevtoft. ***

N. M. Petersen, Øster Lindet,

Kolonial-, Guano-, Frø-, Foderstof- og Bygningsmaterial-
Forretning.

  Landbrugsmaskiner.

A. J. Marcussen's

Urmager- og Guldsmed-Forretning i Rødning.

er stedse forsynet med et godt Udvalg i

Lomme- og Stueure, Solv- og Guldvarer, Solvpletvarer, Brillor
m. m., alt fra de billigste til højere Priser.

Reparationer udføres solid og billigt.

M. P. Christensen, Rødning,

Kolonial-, Korn- og Foderstofforretning.

H. Chr. Andersen, Rødning,
Bog- og Papirhandel.

Hans Beck, Maler, Rødning,

anbefaler sig med alle til Faget henhørende Arbejder.

Bedste Gulvolie. Gulvlakker. Kalkfarve. Bronze og Tapeler.

J. A. Dall, Rødning,

Jærn- og Kortevarer.

Stentøj og Glasvarer.

Kakkelovne, Komfurer og fritstaaende Vadskekedler.

S. Hansen, Rødning,

Skomagerforretning.

anbefaler stort Lager i

Herre-, Dame- og Børne-Fodtøj.

Bole Schmidt, Rødding.

Korn- og Foderstofforretning. Markfro og Gødningsstoffer.

Kirstine Gram, Rødding,
fotografisk Atelier.

J. C. Hansen, Rødding,

anbefaler

Nutidens nyeste og bedste Landbrugsmaskiner.

M. Hansen, Rødding,

— Kontant Manufaktur- og Mode-Forretning. —

Herre-, Dame- og Børne-Konfektion.

— Skotojslager. —

J. S. Schmidt, Rødding,

Maskinstrikkeri og Uldvarerhandel.

Jens Chr. Nielsen, Rødding,

anbefaler sig med

alle til Byggefaget henhørende Arbejder.

B. A. Sørensen, Rødding,

Sadelmager og Tapetserer.

Stort Lager af Mobler til billige Priser.

T. B. Beck,

Barrebj ved Gram.

Kolonial-, Jærn- og Kortevarerforretning,

Tommer og Brædder. Markfro og Guano.

Manufakturhandel. Herre- og Dame-Konfektion.

N. Madsen,

Maler i Gramby,

Bogulafsereri og Tapetlager. Alrebejri Gulvolie og Gulvklaf.

C. Behrens jr., Gram Slotshave.

Stort Forraad af sunde, kraftige, selv opelskede Frugt-træer i de for Klimact bedst passende Sorter, samt alt til Gartneriet henhørende leveres til billige Priser.

Jens Olsen, Gramby,

anbefaler sig med alt til Blikkenslagerfaget henhørende Arbejde. Særlig anbefales alt Arbejde ved Bygninger, saasom Oplægning af Tagrender, Tækning med Skifer, Zink, Bly og Kobber, samt forsinkede Jærnblikplader, som er et meget solid og billigt Tag. Reparation ved gamle Skifertage og Blytag ved Kirker udføres.

Alt Arbejde under Garanti og muligt billigt.

H. J. Møller, Gramby.

Reparaturværksted for Landbrugsmaskiner og Cykler.

Lager af nye Cykler og Tilbehør af forskellige Fabrikater, fra de bedste til de billigste.

V. Jakobsen, Gramby.

Stomagerforretning. Lager af særdigshet Stoføj.

Jens Jensen,

Fotografisk Atelier og Barberstue i Gramby.

J. M. Behrens, Gram.

Kleinimedje og Maskinværksted.

Chr. J. Kræmer,

Gramby.

Møbel- og Ligkiste-Magasin.

Lager af Gravmonumenter.

J. L. Paulsen,

Gramby.

Kolonialvarer, Stentøj, Tabak og Cigarer.

L. J. Storgaard, Toftlund.

Største Lager i Lommeure og Kæder, Guld- og Sølvvarer, Granat- og Koralsmykker, Forlovelsesringe 14 Kr. 585, og 8 Kr. 333 m. m.

Alt sælges under Garanti og til moderate Priser.

P. P. Detleffen, Toftlund,

anbefaler et stort Lager i

Herre-, Dame- og Børne-Fodtøj

i alle de nyeste og bedste Ting.

Jeg sælger kun prima Varer til billigste Priser.

Axel Arelsen, Toftlund.

Jærn- og Kortevarer, Stentøj, Glas- og Galanterivarer.

Sølv-, Plet- og Nikkelvarer.

☛ Danske Kaffeovne og Komfurer. ☛

Niels Hansen, Toftlund.

Bog- og Papirhandel, Bogbinderi.

Villeder indrømmes hurtigt og billigt.

H. Langediil, Toftlund,

Mode- og Manufaktur-Forretning.

K. A. Wienberg's

Skotøjs-Forretning i Skærbæk

anbefaler

et stort Udvalg i billige saavel som bedre Ting.

Bestillinger efter Maal

og Reparationer udføres hurtigt og billigt.

Forretningen er lukket om Søndagen.

J. Clausen, Skærbæk,
Kolonial-, Jærn- og Kortevarer.
Stort Lager af de bekendte
Ribe Kakkellovne og Komfurer
til Fabrikspriser.

Aug. Jensen, P. Peterjens Eftlg.,
Skærbæk,
anbefaler sin Forretning i
Kolonialvarer, Vine, Spirituøjer, Tobak, Cigarer,
Jærn- og Kortevarer.
Stort Lager af Bygningsbeslag og Støbegods, danske
Komfurer og Kakkellovne.

D. Dirksen, Skærbæk,

Blikkenslager.
Lager af Mejerispande.

Niels Ph. Møller,
Bog-, Papir- og Kunsthandel. Bogbinderi og Bogtrykkeri.
Skærbæk.

P. Nielsen

Mejsby ved Brøns,
Kolonial-, Korn- og Foderstof-Forretning.
Kul og Kniustgodning.

Brøns Margarinofabrik

Fineste Flødemargarine.

Fra
↪◦ Sønderborg By og Amt. ◦↪

Alle Sorter Mel og Grøn,

Ses Sennep samt forskjellige Slags Fodervarer anbefales fra
Sønderborg Bølsesmølle,
Nielsus Hansen,

Min fineste Margarine

„Primus“

smager, smelter og bruner som bedste Natursmør.

„Primus“ tilberedes efter en ny Fremgangsmaade, af de nyeste Raamaterialier i Forbindelse med den bedste Mælk og Fløde.

„Primus“ burde ikke mangle i nogen Husholdning, da samme besidder alle de Fortrin, som godt Smør har, smager som Smør paa Brødet, er overhovedet i Udseende og Smag ikke at ifølge fra Smør.

„Primus“, omhyggeligt forarbejdet, er fast, kærnefuld og produktiv som Smør, da Vanddelene efter Mulighed er bortfjernede, noget, der særlig for Husmoderen er ensbetydende med en stor Besparelse.

„Primus“ anbefales enhver Husholdning, den kommer ifkun frist i Handelen og kan efter Ønske faas igennem enhver Detail-Forretning.

Margarinefabrik,
Sønderborg.

P. Knarhøl.

J. Timm,

Slagtermester i Sønderborg.

J. Møller, Armager,

Sønderborg,

anbefaler sig til et æret Publikum med **alt til**
Faget henhørende.

Th. S. Mørch,

Sønderborg, Storegade 58.

Jærn- og Kortevarer, Støbegods, Kaffelovne og Komfurer,
Porcellæn, Fajance og Glasvarer, Mejeriredifaber, Jagtbøsser
og Ammunition. Garders Patent-Njlepumpe.

Stein & Meyland,

Jærnstøberi og Maskinfabrik, Sønderborg,
anbefaler

Kakkelovne, Komfurer, Vinduer,
og alt til Faget henhørende, især Støbegods efter indsendte
Modeller eller Tegninger.

Reparaturværksted for Dampmaskiner, Dampkedler,
Lokomobiler, Tærskværker, Mejerimaskiner.

Specialitet:

Teglværksmaskiner og Støbegods til Ringovne.

E. N. Due's Efterfølger, Sønderborg,

(Ejndehaver N. Sonnenhjen)

Kolonial-, Korn- og Foderstof-Forretning.

Hans Nielsen, Sønderborg,

Snedfærmester og Mobelfabrikant,

anbefaler i Publikums velvillige Erindring sit velassorterede Möbel-
magasin og garanterer for godt og solidt Arbejde.

Hôtel „Alssund“ P. Jürgensen
forhen S. Jacobsen,
Sønderborg.

A. Behn, Sønderborg,

Kolonial-, Vin-, Spirituosa-, Jærn- og Kortevarerforretning.

Gæstgivergaarden „Danmark“,

H. H. Bartram, Sønderborg.

Uld og uldne Klude

forarbejdes i smukt og stærkt Damekjoletojt, Herre = Cheviot,
Buffskin, Gardin = og Portiére = Stoffer etc.

**A. Schan jr., Klædefabrik,
Sønderborg.**

☛ Forlang Prover og Prislistes, som sendes franko. ☛
Efterspeditionstid ca. 14 Dage.

H. G. Jacobsen, Sønderborg,

Manufakturhandel og færdigjyede Herreflæder.
Herreflædninger leveres efter Maal.

C. C. Lassen, Sønderborg, Kolonial- og Markfrø-Forretning.

A. P. Behrens, Sønderborg,

S. Jørgensens Efterfølger,

☛ Farveri og Spinderi. ☛

Chr. Jacobsen, Tandtekniker, Sønderborg.

Træffes i Graasten hver Torsdag.

G. Müller,

☛ Uldvare =, Garn = og Broderihandel, ☛
Sønderborg, Storegade 31.

Specialitet: Symaskiner og Cykler.

P. Jürgensen, Retskonsulent, Sønderborg,

udfærdiger Kontrakter, Testamenter, Obligationer,
og mægler Hypoteklaan m. m.

Største Lager.

Bossen & Bock,

Sønderborg og Broager,
Manufaktur- og Modevarer, Herre-
og Dame-Konfektion.

==== Udstyrs-Artikler. ====

Salg imod Kontant.

Billigste Priser.

N. J. Schmidt,

Fotografisk Atelier i Sønderborg.

W. A. Petersen,

Stomagemester i Sønderborg (Centralhalle).

Lager af

☛ færdigfjætt Herre- og Dameskjodtojt.

Arthur Helmer, Sønderborg,

Guld- og Solvvarer-Forretning forbunden med Reparaturværksted

50, Storegade 50,

(lige over for Jærnbanegade).

Johs. Møller,

Sæbefabrik i Sønderborg.

Børgen Møller, Sønderborg,

Storegade 91—92.

Jærn- og Kortevarer, Hus- og
Køkkenredskaber.

Glas, Porcellæn og Stentøjt.

A. Eriksen, Sønderborg,

Manufaktur- og Modevare-Forretning,
Herre- og Dame-Konfektion.

Stort Lager af alle Slags Udstyrsartikler.

J. H. Kock, Sønderborg.

Special-Forretning for

 Udstyrsartikler, Hvidevarer, Uldvarer, Kraver,
Broderiartikler. Fjer og Dun.

Chr. Lund Slagtermester,

Sønderborg,

anbefaler daglig friskt Kød, Flæsk og alt til Slaqteriet henhørende.
Udsalg fra Mabenraa Polsefabrik.

Tørgen Staugaard,

Sønderborg, Jernbanegade,

anbefaler sit store Lager af

Cyklar, Pjaffs Symaskiner og Rejervedele.

Samtlige Reparaturer udføres i mit ny dertil inrettede
Værksted. Brugte Cyklar og Symaskiner tages i Bytte.

Chr. Rode, Sønderborg,

Mode-Manufaktur-Forretning,

Dame-, Herre- og Børnekonfektion.

Gæstgivergaarden „Runddel“,

Th. Hansen,

■ Sønderborg. ■

P. Helmer, Sønderborg,
Kolonialvareforretning.
Billigt Emaille- og Stentøj.

Frugtvin- og Konservesfabrik,
i Dybbøl ved Sønderborg,
J. Zachariassen,
Fabrikation af Frugtsafter, Vin og Likør,
konserverede og hensyltede Havesager.

J. B. Knud. Allerup
Korn, Foderstoffer, Kunstgødningstoffer,
Kul, Cement.
Handel med undersøgt Markfrø.
Manufaktur-, Kolonial-, Stentøj-, Glas- og Kortevarerforretning.

Abonnér paa og avertér i
„Nordslesvigsk Landbrugs- og
Mejeritidende“.

Redaktør:
M. Refslund-Poulsen, Aabenraa.

Fra
↪○ T o n d e r B y o g A m t ○↪

S. G. Lorenzen,
Sønder,
—○— Kolonialforretning. —○—
Salg af Foderstoffer og Kunstgødning.

Bager N. Lassen, Tønder,
anbefaler sit **Bageri.**

N. C. Jensen,

Tønder, Vestergade,
Lager af Fodtøj, Bestilling efter Maal, ikke passende byttes.
Skafteforretning og Utenfilier.

Paulsen & Petersen, Tønder,
Kolonial, Kunstgødning,
Græs- og Kloverfrø, Landbrugsmaskiner etc.

Julius Jørgensen.

Kontant Manufaktur- og Konfektionsforretning,
Storegade 18, Tønder,
anbefaler

sit store Lager til allerbilligste Kontant-Priser.

(Special Afdeling for Modepynt.)

Enhver sparsommelig Husmoder ^{burde gøre et}
^{forsøg med}
Hansens brændt Kaffe!

— — Kaffen bliver malet gratis paa de nyeste Maskiner. — —
Postpakker overalt franko.

Peter J. Hansen, Kaffe-Special-Forretning, Tønder, Storegade 15.

Det ny Sukker, Saccharin,

føres i Tønde til 1 Mk. svarende til 10 Pd. bedste Sukker,
altsaa kun 10 Pg. pr. Pd. For 5 Mark sendes franko til
enhver Bestiller fra

Nasmus Petersen, Kaffe- og Thehus i Tønder.

Kaffe og The

i sin udmærkede Kvaliteter leveres hver Dag franko til de billigste Priser.

S. C. Sønnichsen.

— Lønder, —

☛ Lager af alle Sorter Kunstgødning etc. ☛

V. Boysen jr., Møgeltønder,

anbefaler sit Lager af

Bygningsmateriale, Tommer, Kalk, Cement
etc. etc.

Anton B. Vinnet,

— Møgeltønder —

anbefaler sin Kolonialhandel.

J. H. Jensen, Højer,

anbefaler sin velrenommerede

☉ ☉ ☉ **Vognfabrik.** ☉ ☉ ☉

Lufsus- og Forretningsvogne

af elegant og solid Konstruktion, der leveres prompt til billige Priser.

Asmus Petersen, Højer,

Godningsstoffer, Melassefoder.

J. L. Gisselman,

Auktionator, Løgumkloster,

anbefaler sit Lager af Bygningsmaterialier, Tagpap, Tjære,
Karbolineum etc.

L. G. Festeren, Løgumkloster,

anbefaler særdegt Seletøj, Vandager og Rejseeffekter.

Reparationer udføres billigt.

Theodor Nadsen, Løgumkloster,

Magasin af Vogne.

Reparationer udføres solid og billigt.

M. B. Bertelsen, Stomagemester,

Logumkloster,

anbefaler sit Lager af færdigt Herre-, Dame- og Børnefodtøj.
Reparaturer og Bestillinger efter Maal udføres solidt og hurtigt.

C. Simonsen, Døstrup,

anbefaler Samlet-Cykler til billige Fabrikpriser.

Fra

Flensborg By.

De danske Brandforsikringselskab i København.

Direktor:

H. Larsen i København.

Hovedagent for Hertugdømmet Slesvig,

Rigsdagsmand Gustav Johannsen,

„Margrethes Vinde“ i Flensborg,

forsikrer til faste Præmier imod Ildsvaade, Lynnedslag og Eksplosion baade paa Landet og i Byen:

Bygninger, Varer, Indbo, Avling, Kreaturer,
Maskiner, Fabrikker og Skibe i Havn.

Ingen Efterbetalinger.

Indmeldelser modtages i Flensborg af Hovedagenten og af
Underagenten J. Rosenbeck, Storegade 73 i Gaarden.

Antoni Jensen,

Flensborg, Norregade Nr. 94 96.

Største Special-Etablissement

for Herre- og Drenge-Garderobe.

J. H. Kock • Sønderborg,

• • • Telefon Nr. 97. • • •

Flyttet til mit Hus Perlegade 27 og atter betydeligt forstørret.

Byens største **Special-Forretning** for

Brude-Udstyr, Hvidevarer, Smaabørns-Udstyr,

Uldvarer, Broderier, Herre-Artikler

E. N. Due's Efterflgr., Sønderborg,
Telef. Nr. 34.

(Indehaver: N. Sønnichsen.)

Korn- og Foderstofforretning.

Stein & Meyland,

Jærnstøberi og Maskinfabrik, Sønderborg,

Telef. Nr. 14. anbefaler Telefon Nr. 14.

Raffelovne **Komfurer** **Binduer**

og alt til Huset henhørende, især

Stobegods efter indsendte Modeller eller Tegninger.

Reparaturværksted for Dampmaskiner.

Dampkedler. Lokomobiler. Tærskemaskiner. Mejemaskiner.

Specialitet:

Teglværksmaskiner og Stobegods til Ringovne.

A. Behn, Sønderborg.

Kolonial-, Vin-, Spirituosa-, Jærn- og Kortevare-

Forretning.

Lager fra J. P. Junggreens Tobaksfabrik.

Bossen & Bock

Sønderborg Telef.
Nr. 57

Telef. Broager.
Nr. 57

**Manufaktur- og Modevarer, Herre-
og Dame-Konfektion.**

Udstyrsartikler.

Salg imod Kontant.

Største Lager. Billigste Priser.

P. Nielsen, Rejsby ved Brøns

Kolonial-, Korn- og Foderstof-Forretning.
Kul og Kunstgødning.

Fra

Sonderborg By og Amt.

Min fineste Margarine

PRIMUS

smager, smelter og bruner som bedste Natursmør.

„**Primus**“ tilberedes efter en ny Fremgangsmaade af nyeste Raamaterialier i Forbindelse med den bedste Mælk og Flød. „**Primus**“ burde ikke mangle i nogen Husholdning, i samme besidder alle de Fortrin, som godt Smør har, smager jo Smør paa Brødet, er overhovedet i Udseende og Smag ikke skelne fra Smør.

„**Primus**“, omhyggeligt forarbejdet, er fast, kærnefuld i produktiv som Smør, da Vanddelene efter Mulighed er bortfjernet noget, der særlig for Husholderen er en sæbetydende med en st Dejparelse.

„**Primus**“ anbefales enhver Husholdning. Den kommer ikkun frisk i Handelen og kan efter Ønske faas igennem enhver Detail-Forretning.

Margarinefabrik
Sonderborg.

Telefon Nr. 22.

P. Anarhøj

Alle Slags Mel og Grøn,

sur Sennep samt forskellige Slags Fodervarer anbefales fra
Sonderborg Balsjemøll

Telefon Nr. 35.

Peter Hansen.

Del. Nr. 52.

Ch. J. Mørch

Del. Nr. 5

Storegade Nr. 9.

Sonderborg.

Tidligere Nr. 5

Jærn- og Kortevarer, Støbegods, Svendborg og Vejle
Kalkelovne og Komsfurer, Porcellæn, Fajance- og Glasvarer,
Mejeriredskaber, Jagtbojsjer og Ammunition.

Garders Patent-Viljepumper.

Skibbroen 3.
Flensborg.

Sommers Hotel

Skibbroen 3.
Flensborg.

ligeoverfor

Dampskibspavillonen og i Nærheden af Banegaardene.

J. Jessen & Co. Efterfølger,
Flensborg.

— Sæbefabrik. —

Kolonialvarer og Markfrø engros.

Jens M. Ferdinand, Flensborg.

Angelbogade 16.

Kaffe-Special-Forretning.

Johan Meyer, Frøslev

pr. Padborg.

Lager af alle Slags Landbrugsmaskiner og Redskaber.
Reparationer solid og billig.

Prospektkort!

Efter indsendt Fotografi leverer vi 1000 Prospektkort samt Elicheen som
• • • • Ejendom for 20 Mk. Hvert følgende 1000 for 10 Mk. • • • •

H. Matzen,
Københavns Elicheefabrik.
Holmens Kanal 24.

Til Læserne!

Originale Bidrag, der formenes egnede til Optagelse i Sprogforeningens Almanak, bedes indsendte til Udgiveren i Mabenraa, som paa Forlangende leverer de ikke benyttede Manuskripter tilbage igen.

• Som egnede Bidrag kan nævnes:

Sagn og gamle Overleveringer fra Landet mellem Kongeaag og Ejder.

Gamle Optegnelser og Dokumenter af almen Interesse.

Gamle Ordsprog, Lovregler, Indskrifter, Viser o. s. v. fra vort Hjemland.

Beretninger om gamle Fund, gamle Stikke, store Ulykker, Krigsbedrifter og Krigsminder.

Fortællinger og Skildringer, der knytter sig til og belyser Folkelivet i Nordslævig i ældre og nyere Tid o. a. l.

* * *

Sprogforeningens Almanak, til hvis Formaal det ogsaa horer at støtte det danske Sprog og den danske Nationalitet i Nordslævig, ønskes, ligesom den skrives for Folket ogsaa skrevet af Folket.

Alle og enhver, som hylder disse ovennævnte Formaal, bedes virke for den stadig videre Udbredelse af Sprogforeningens Almanak.

Udgiveren.

